

lux illud. i. **De 3.** Parati semp ad satisfactioez
omni posceti vos rone de ea que in vobis est
fide et spe. In tertiis necessaria e scia omniu
ad doctrina eoz et scientia ptinetiu.

Secundo queritur ^{ntz} p di

cator ter facere qd dicit. Et videt q sic. **Job**
39. Niquid pbebis equo fortitudine aut cir/
cudabis collo ei hinnitu. **Grego.** Collo eius
hinnit circudat qn pdicator suis vocib tenet
f illud. i. **Cor. 9.** Castigo corpus meu et i
seruitute redigo ne forte cu aliis pdicaueris
ipse reprobo efficiar. **Itē ro. 2.** Qui aliuz vo/
ces teipm no doces zc. **Contra.** Est qui p di
cat pfectione qua tn no facit. et tn no dicere
teneri: ut cu secularis pdicat pfectione religi/
osis et pfectis. g zc. **R.** quilibet tenet facere
quod dicit f qd asserit alios teneri ad facien/
du quod dicit. tn asserit aliqui tentio vel gene/
rali vel f statu. generalr sicut asserit de ill
que ptinet ad statu salutis. **Secudu** statu sicut
asserit de his que ptinet ad statu pfectionis
vtpote religionis ad qua omnes non tenet.
Et sic pdicator non tenet facere f qd dicit.

Tertio queritur ^{utrum} malus

peccet pdicando. **Ad** quod sic. **ps.** **Ps.** dñi dixit
dñs. Quare tu enarras iusticias meas et assu/
mis testimoniu meu p os tuu zc. **Itē** sciēti
bonu facere et non faciēti pām est illi. **Ad. 4.**
g magis peccat pdicator mal qd ali: qd suus
sciens volūtate dñi sui et nō faciēs vaplabit
multis. **Lud. 12.** **Contra.** Predicare ē de ge/
nere bonoz. g in pdicādo non otigit pām.
Itē docē ē de opib mie spūalib. **S.** opa mie
nō interdiciēt etiā exñti in pñō mortali: ut fa/
cere elam et bi. g nec doctrina seu pdicatio
pñōri d; interdici. **R.** distinguūt q ē ali/
qs q docet q tē ex officio et qñ ex necessita/
te. et ē ali q docet qñ ex volūtate. **Silf** disti/
guūt q ē pām notoriū et ē pām occultū. **Exi**
stēs i pñō notorio peccat qñq predica seu
ex ncēitate officii seu ex volūtate pdicet. **Di**
cūt g illū q ē i pñō occulto peccare cū pdicet
ex volūtate. et h rōne otēpt: nō aut illū qui
pdicat ex officio: dū tn cū timore illud faciat
et qñ coact nēcitate officii. **Silf** tn videt dō
q docēs vel pdicās in pñō: si nō studeat cō/
pangi ex dicto et dolere de pñō simplr otēne
dicē. et ideo peccare seu occultū sit peccatu
seu manifestū: nec est simile de opibus miseri/
cordie corpālib et spūalib: qd hic scia aggra

uat et otēpt. Et h sufficit de pceptis.

Est tractatū

P de legib et pceptis q ad cogni/
tione canēdoz ferūt et faciēdo
rū: aggredientes inqstione de
gratia et tñtib que oferrunt ad eorū dē exe/
cutionē: adiutorium diuine grē implozamus
a deo patre et dño **Ihu xpo.** **Modus** aut inq/
stiois erit ut in pñis separatim de grā dispu/
tantes ad tñtes f theologica et hām acce/
ptionē dona fruā et btitudies ordine congruo
procedam. **De** grā igit grē auxilio regrem.
An sit. **Quid** sit. **De** dñia grē. **De** sbiecto grē.
De cā grē. **De** effectu grē. **De** cogne grē.

Quātum ad primum

intentōis nostre est ostēdē grām esse necessa/
riam nostro arbitrio ad impletionē salutarē
dñe legis et suoz mādatoz. et duplr. pmo p
rōnes nāles otē phos. z p rōnes theologicas
otra hereticos pelagianos q asseruerūt libe/
rū arbitriū sufficē ad btitudinē et salutem.
Per rōnes igit nāles ostēdē gratia esse sic.
Bono debet amor. g et tanto bono debetur
tant amor. g et sūmo bono debet sūm amor
Et loquimur formalr de amore sūmo. g sum/
mo amore. i. sup omnia d; diligi sūmū bonū.
Si g impossibile est q creatura rōnalis de tñtu/
te sua diligit aliquid plusq se et sup omnia.
g impossibile ē q de tñtute sua diligit deum
amore digno. i. sūme vel plusq se. h expetis
ab ea. g necesse est q de ei donū: quo eleuet
supra se. **Hoc** aut nō est nisi grā. g zc. **Item**
impossibile est motū extendi supra potētiam
mouētis. et hoc ē quia potētia mouētis ē cā
ipī mot. **Itē** impossibile ē potētia mouētē
extēdi supra sbām mouētē. **Si** g mot amoris
ē a potētia que ē in anima: et mot nō pōt extē/
di supra potētia: nec potētia supra sbā. g nō
potest mot amoris extēdi supra aīam ad hoc
q amet plusq se. et inde vt pus. **Itē** impossi/
bile est p nām q intellectu intelligēs se intel/
ligat aliqd plusq se. g silf impossibile ē q aīa
diligēs se diligit aliqd plusq se per nām vel
rōnē. **Maioz** pz. quia intellectu sibi est imedia/
tio: vñ imediati intelligit se q aliud. **Itē**
proportionalia debēt eē illud quo meretur et
illud qd meret. **Nulla** aut pportio est tpālis
ad eternū. **Sed** oēs actus qui sunt ex potētia
nostra sunt tpales. g nulli actus qui sunt ex

potētia nostra sunt tpales. q̄ nulli ad? q̄ sūt
ex potestate nra: p se ⁊ inquantū bī? sūt me-
ritōi eterni boni. q̄ necessario regit grā cū
illis. **I**te nihil efficit seipm: q̄a sic idem eēt
pūs ⁊ posteri? seipso. ⁊ ex hoc sequit? q̄ aliqd
eēt cū n̄ eēt. **I**te? nihil ē sufficiens sibi pter
solū p̄mū. **I**te iuxta beatū Ber. sumit ista
ppositio q̄ nihil pficit seipm: ⁊ ponit rōnem
h?: quia longe meli? est esse pfectū q̄ factū. Si
q̄ nihil pōt effice seipm sua v̄tute. q̄ nihil pōt
pficere seipm sua v̄tute. **I**te alia ppositio
iuxta p̄m. Unūquodq̄ ē pfectū cū attingit
pprie v̄tuti. Un̄ ppter hoc dī puer esse imp-
fect?: q̄a non attingit sue pprie v̄tuti: q̄a non
potest loqui nec ambulare: nec mltā alia facē
que p̄tinet ad suā pp̄sam v̄tutē ⁊ nālem.
Ite alia ppositio iuxta aug. in li. soliloqoz.
Perfecta v̄tus est rō pueniens in suum finē.
Ex his ocludit? necessario grām esse necessa-
riā ad pfectionē anime: quia nihil pficit seipm
q̄ libez arbitriū nō pficit seipm. q̄ nō attig-
git p̄prie v̄tuti p seipm. q̄a res dī esse pfecta: cū
attingit p̄prie v̄tuti p seipm. Si non attin-
git v̄tuti p̄prie p seipm. q̄ nō potest venire in
suum finem per se ipsam. iuxta illam ppositio-
nem. Perfecta virtus ē ratio pueniendi in
suum finē. **E**x his obī. Non pōt puenire in suū
finē p seipm. Si finis suus ē beatitudo. q̄ nullo
modo potest puenire ad eternā beatitudinē p
seipsum. Sed natum est puenire ad ipsam.
Ergo ad hoc q̄ pueniat necessariā ē q̄ ei
des? donū gratis a deo: ⁊ additū nature sue.
hoc autē ē donū grē. **I**te nō oīa nec pfici-
tar v̄ta inferior aīe ad corp? sine dono exte-
riori q̄b? oīa mīstrat a deo: quia nō potest
oīuā v̄ta nec pfici sine alimēto ⁊ spiraculo ⁊
multis aliis que de mīstrat bōi. **I**te magis
est in potestate aīe supplere defectū vite infe-
rioris q̄ superioris. Si magis possibile est q̄ ip̄a
suppleat defectū vite inferioris qua viuit in
corpe q̄ vite superioris qua viuit ī deo: q̄ aīa
efficit p̄mā v̄tutē: ⁊ est cā illius: si non efficit se-
cū dā. Et hec due ppositiōes sumit supponēdo
hanc. f. q̄ aīa viuit deo. **E**x 2^a q̄ p̄mo sic argu-
it. Si magis est in potestate aīe supplere de-
fectū inferioris vite q̄ superioris. Sed impossi-
bile est q̄ ip̄a suppleat defectū vite inferioris
sine dono dei: q̄b? ei vel quo ministrat: sic p̄
p̄mā ppōnē. q̄ impossibile est q̄ suppleat de-
fectū vite superioris p nām sine dono dei na-
ture supaddito. hec autē ē grā. **I**te ex eis dē
p̄ncipiis generat res augmētā ⁊ pficiat. Un̄

iuxta aliā ppositionē: q̄ ex eodē principio res
efficit ⁊ pficit. Si q̄ nulla res est p̄ncipiū sue
factionis. **E**rgo nulla res est p̄ncipiū sue
pfectionis. q̄ si creatura rōnalis nullo modo
efficit a se. **E**rgo nullo modo perficitur a se.
Sed a p̄ncipio a quo efficitur pficitur. Sed
a deo efficit. q̄ a deo pficit. Si q̄ perfectio aīe
attēdit quātū ad beatitudinē ⁊ v̄tutē. q̄ nec ex
se nec ex eo q̄b? hēt aīa a natura poterit habē
beatitudinē ⁊ v̄tutem. **C**onf. Magis se hēt
v̄tutē q̄b? ad illud ad q̄b? ordinatū est nāl? q̄
ad illud ad q̄b? nāl? nō est ordinatū: uel natū
nō ē. Si homo nāl? ad bonū ordinat? est. non
autē nāl? ad malū. q̄ magis se hēt hō ad bonū
q̄ ad malū. q̄ si potest facere malū p se: pōt fa-
cē bonū p se. q̄ non ē nēcia grā ad b? q̄ homo
opere bonū. **I**te volūtas ē potēti? respe-
ctu sui act? q̄ natura: q̄a sic dīc? Dam. Volun-
tas est oīa sui actus: q̄a pōt ip̄a phibē nēdu-
cere. natura aut nō. vñ ignis cū calefaciat ⁊
luceat p nām: nō pōt phibē qn ip̄e calefaciat
⁊ luceat. Imo hoc est ei inenitabile. Si ip̄a nā
pōt dirigē p se ⁊ sine adiutorio suū actū ad
finē ad quē ē. q̄ ⁊ volūtas p se poterit dirigē
actū suū in finē ad quē est. Si finis ad quē est
volūtas rōnalis creature ē ip̄a beatitudo eter-
na. ergo p se sine adiutorio pōt dirigere suos
act? ad beatitudinē. **I**te sicut natura rōna-
lis tendit ad suum finē p nām: sic natura cor-
poralis ad suū locū. Sic ergo se habet natura
corporalis ad hoc q̄ moueat corpora ad loca
sua: ita se hēt volūtas ad creaturā rōnale: ad
hoc vt ip̄am moueat in finē suū qui est bon?
q̄a volūtas mouet rōnalē creaturā. Sicut q̄
natura sine alia dispositione mouet ipsa cor-
pora ad sua loca p seīta uolūtas p se potest
mouere sine aliqua dispositiōe noua rōnalē
creaturā in suū finem: qui est summū bonū.
Non ergo ad hoc ip̄i ē necessaria grā. **I**te
Ber. de grā ⁊ libero arbitrio dīc. q̄ libez ar-
bitriū potētissimū ē sibi deo. ergo potentia li-
beri arbitrii plus potest in suis actum q̄ aliq̄
alia potentia in suum. Si ergo alie potentie
create dirigūt act? suos per se in finē ad quē
sine aliqua dispositione noua ergo multo ma-
gis libez arbitriū. **I**te duplex est opus di-
uinū. creatio ⁊ recreatio. sūf ē eē p̄mū. f. esse
nature. ⁊ esse 2°. f. bñ esse. Si ergo ad hoc q̄
creet rōal creatura a deo non requirit aliqd
mediū ex parte creature. ergo simil? nec ad b?
q̄ recreet exigit aliqua dispositiō ex parte cre-
ature. **I**tem c? creationis est eē eius recrea-

tionis est bene esse. **S**; mai⁹ est esse: q̄ bene eē
Si ergo sola potentia creatoris educit rōalē
 creaturā ad eē sine aliqua dispositione me-
 dia. ergo ad bñ eē. quod eē ordinationis ei⁹
 ad finē: potest educi sine aliqua dispositione
 media. ḡ non requirit grā ad hoc ut ordinet^r
 et tendat in bonū. **I**te duplex est x̄tus co-
 gnitua et motua. **S**; x̄t⁹ cognitua ē i. moti-
 ua est boni. **S**i ḡ x̄t⁹ cognitua potest in p̄mū
 vey cognoscēdū sine grā gratum facere: sic
 fuit in p̄bis qui sine grā cognouerūt x̄ritatem
 p̄mam. s. deū. ḡ motua tendere pōt in sūmū
 bonū: et etiā in operadū bonū sine aliqua grā.
Ite vey cognitū mouet intellectū et p̄ficat
S; vey cognitū p se mouet affectū. verūz
 aut cognitū p̄pletū mouet affectū. ga tūc est
 in rōne boni. ga sic cognoscit^r suā vtilitatē
 et adū. et sic est in rōe boni: et mouet affectū
 ad amorē sui. **C**um ḡ vey p̄ncipiūz potest co-
 gnosci sine grā fm se: et potest cognosci i rōe
 qua est bonū s⁹ suū actū sine grā: patz qz sine
 grā potest mouē affectū. **A**utē ira sit pz: ga
 p̄bi cognouerūt sūmū vey fm se: ga eēt p⁹
 x̄ritas. **I**te cognouerūt qz ipm erat bonū et
 optimū: et qz erat omnipotētissimū: et qz ipso
 omnia idigebāt. **S**; bonū sic cognitū coḡscit^r
 vt amatū. s. inquantū mouet affectū. ḡ potest
 cognosci et diligi sine grā. **I**te in nobis est
 recta ratio mouēs ad bonū. **I**te in nobis ē
 notio boni imp̄ssa a creatiōe et indita. **I**te
 est in nobis desiderū boni. ḡ in nobis sūt ista
 tria p nām. s. posse. velle. et scire. posse p rectā
 rōne. velle p desiderū. scire p notione. **S**; pla-
 non regit^r ad operadū bonū q̄ ista tria. ḡ
 in nobis hēm⁹ p nām vnde possum⁹ opari bo-
 nam et mereri sūmū bonū. **N**ō ḡ necessario
 requirit^r grā. **I**te ostēdit^r qz nulla est rō qua
 ponit^r et asserit^r grā esse: ga volūtas nō potest
 supra se. qm̄ sic dicit^r **Jo.** **V**olūtas est im-
 possibilū: ga possum⁹ velle volare et nō mori.
 et ista sunt impossibilia nobis. **S**i ḡ volūtas ē
 impossibilū. ḡ est eozūz que sunt supra nos. ḡ
 p nām possum⁹ velle deū diligē supra nos.
Ite **A**rgo. **Q**uia peccam⁹ in nro eterno iuste
 punimur in dei eterno. hoc est ga semp est no-
 bis volūtas peccandi: semp et peccam⁹ ex ea
 volūte. ideo iuste punimur eternal^r a deo:
 nec impedit ga hoc eternū. illud tpale: quia ē
 nobis eternū. ḡ similiter si volum⁹ bonū i no-
 stro eterno. s. qz semp velim⁹ bñ facē vñ bonū
 possum⁹ mereri vitā eternā. **S**i ḡ l3 possum⁹
 uelle p nāz arbitriū sine grā: p ipz arbitriū sū

grā possum⁹ mereri vitā eternā. **I**te vnū
 qd̄qz diligit eē suū sup oīa p nāz. ḡ vnū qd̄qz
 diligit cam ul p̄ncipiū sui eē sup omnia p na-
 turā. **S**; de⁹ ē cā et p̄ncipiū eē cuiuslibz crea-
 ture. ḡ p nām creatura rōnalis diligit deūz
 sup omnia. **N**ō ḡ ad sic diligēdū ē nēcia grā
Ite diligē nūbil aliud ē q̄ alii velle suū bonū
 ḡ diligē sūmū bonū ē velle ei suū bonūz. **S**; suū
 bonum ē sūmū bonum. ḡ diligē ipm
 ē ei velle sūmū bonum. **S**ilr diligē se crea-
 ture ē velle sibi bonum suū. **S**; bonum suūz
 nō ē sūmūz. ḡ creatura diligēdo se et deū
 vult deo sūmūz bonum et sibi non. ḡ pl⁹ ult⁹
 et mai⁹ bonūz deo q̄ sibi. **S**i hoc ḡ facit p na-
 turā: magis diligit deū qz se p naturā sine
 grā. **S**ol. vñ qz in scripturis grā dī multi-
 pliciter. **G**rā enī dī donum gratis datū. **D**o-
 num autē quoddā ē creatum: quoddā incre-
 atum. **D**onum autē increatū ē sps sanct⁹ qui
 dī grā eo modo quo ē gratis datū. **D**onūz
 etiā datū sine meritis ē creatū. et p⁹ qz dī grā
 donum creatum: grā dī multipl^r. **P**rimo mō
 dī grā donum a deo in nobis ocreatū. et hoc
 modo imago dei in nobis. s. qz nos sumus ad
 imaginē dei ē grā. qd̄ tamē ocreatū i no-
 bis. 2° mō dī donū nobis supadditū. et l3
 mō scia seu cognitio vñ noticia de deo i no-
 bis dī grā. et p⁹ hoc p̄bi grām habuerunt. l3
 enim donum non ocreat^r in aīa: s. post ei ad-
 dit^r. **T**ertio mō dī grā donum gratum fa-
 ciēs et nō solum gratis datū s. gratum faci-
 ens et gratis datū. et de hac bñ ro. 7. **I**nfelix
 ego homo qz me liberabit de corpore mortis
 h⁹. grā dei p **I**hm xpm. **D**ec enī grā gratum
 faciēs dī que liberat. 4° mō dī grā p̄mus
 hīt⁹ vñ p̄ma x̄t⁹ in qua donum grē manifesta-
 tur. et sic fides dī grā. **U**n ultimo ad **Debie**.
Optimum ē grā stabilire cor. et dicit glo. ibi
 ut bēatis fidē p̄fectā credētes omnia m̄da
 mūdis. 5° mō dī grā p̄m⁹ grē effectus post
 lapsum. et sic grā dī in epistolis remissio p̄dō
 rā. i. ad ro. **G**rā nobis et pax a deo. **S**lo. **G**rā re-
 missio p̄dōz. pax recōciliatio ad deū. 6°
 mō dī donū p̄rogative grē vel dignitat^r. et l3
 mō sacer ordo dī grā. i. ad **Ibi**. **G**rā et mīa
 zc. **S**lo. **D**ia hic accipitur quod in aliis eplis
 remissio p̄dōz. gratia x̄o quaz addit hic eplis
 optat^r. hec ē donatio sp̄s sancti: qua ministri
 dei arman^r. i. sacer ordo. 7° mō dī grā grē
 signū. et l3 mō p̄phā dī grā et operatio mira-
 culoz: et appellam⁹ grē signū l3 quia signum
 est qz aliquis sit grat⁹ deo. qm̄ hēt p̄phetiam

Sol.

De hac bñ. i. cor. i. z. Diuisiones grāz sunt. alii
 dñs sermo scie. alii sermo sapie. alii pphā zc.
Nec tñ hoc signo posito semp ponit res. s.
 mō 7 ultimo mō dñs grā pmiū grē. qđ oseqf
 ad grām: sicut vita eterna. 7 in hoc sensu dñs
 Jo. i. De plenitudine ei⁹ accepimus omnes 7
 grām p grā. s. uitam eternā. Glo. Grām glo
 rificationis p grā iustificationis. 7. 4. Zach.
Adequabit grāz grē ei⁹. Est g grā s. omni
 nē acceptionē hui⁹ nois grā donū increatū. 7
 est grā donū creatū. 7 est grā donū supad
 ditū. 7 ē grā donū gratū faciēs. 7 ē grā pma
 ctus. 7 dñs grā pmius effect⁹ grē post lapsum.
 7 dñs grā qđā p rogatiua. 7 dñs grā grē signū.
 7 dñs grā pmiū oñs ad grām. Cū g querit an
 ad obtinēdū salutē sit nēcia grā: intentio est
 de grā gratū faciente: fm quā homo efficitur
 deo accept⁹. Concedēdū ē g nēciam esse grāz
 indistinēte ad merēdū 7 osequēdū britudi
 nē. Ad pmiū g dñs q nō ē similis rō ex pte
 opationis boni 7 ex parte operationis mali.
 quia operatio mali cōsistit ī defectu. operatio
 aut boni cōsistit in x̄tute. Creatura aut de se
 potest deficere: s. de se non potest pficē. ga g
 sicut dicit aug. mala actio non est actio: s. defe
 ctio: ga est actus incidēs ex defectu boni. 7 iō
 p se potest malū facere sic p se potest deficere
 s. sicut non potest esse p se sine deo: ita non
 potest pficē p se. ppter hoc licet possit p se fa
 cere malū demeritoriū: n̄ tñ bonū meritoriū
 sine dono dei qđ ē grā. s. si h̄ eēt possibilitatē
 s. posse in malū demeritoriū: dico q bñ seq̄
 ref rō. Ad aliud dñs q natura in sua actōe
 intendit assilationē 7 filr rōnalis creatura.
 s. differēter: quia intentio nature cū agit est
 assilare in suam spēm: sicut ignis cum agit ca
 lesfaciēdo in lignum intēdit illud assilare
 sibi in calore 7 igneitate. Similiter ratiōalis
 creatura in sua actōe intendit assilationem
 illam de qua bñ in Job. i. can. 3. Cum apparue
 rit filies ei erim⁹. 7 hec est assilatio ad deū: q
 est plena p cognitionē 7 amorē summe x̄tatis
 7 bonitatē. Intētio igitur nature in sua actōe
 est aliū assilare in sua spē. Intētio aut rōnal
 creatura in sua actōe ē non assilare s. assila
 ri dñe spēi. que assilatio facit deiformē. si
 nis aut intētus a natura in sua actōe assila
 tio est in x̄tute pncipiū nature: 7 eius potētia
 actiua: quia in igne ē x̄tus p quam agit 7 in
 tendit alre p sibi assilare in calore 7 luce 7
 igneitate. s. in rōnali creatura non ē assimi
 latio in deū in potestate actiua s. receptiua so

lum. Quia g finis actionis nature qui dicitur
 assimilatio est in potestate actiua 7 x̄tute pnci
 ppii agentis: ppter hoc natura p se potest in
 illā finē sine alia dispositione noua. s. ga assi
 milatio non est in rōnali creatura nisi solum
 in potētia receptiua vl passiua. aīa enī rōnal
 creata est in potentia receptiua ad similitudi
 nē dei sñ. z. formauit de⁹ hominē ad imagi
 nē 7 similitudinē suā. requirit nēcio q ad h̄
 q osequat finē intētū. s. assilationē ad deū
 q recipiat aliquā dispositōem nonā nō a se s
 a deo. hec aut dñs grā. Cū grā nihil aliud est
 q dei similitudo in actū. Ad aliud qđ obf
 q potēti⁹ est volūtas respectu sui act⁹ q nā
 dñs q si loqueris de essentia actus vez dicis.
 ga volūtas potest phibē suū actū: natura x̄o
 non. s. si loquaris de actus ordine hoc ē de
 actū quātū ad finē: hoc non est vez: imo e⁹:
 ga natura potēti⁹ ē respectu ordinis sui act⁹
 ad finē q volūtas: sicut p ex dictis ga ordo
 iste est in x̄tute pncipiū naturalis agentis. s.
 ordo act⁹ rōnalis creature nō est in potestate
 pncipiū. s. volūtatē. ga actio rōnalis creature
 intendit assilationē in suū meli⁹. s. assimi
 latio que est in actione est in eque vel ī min⁹.
Ad aliud dñs q x̄tus nature ordinat actū
 suū in bonū p nām: qui non est supra naturā
 7 ideo pōt in illū ordinē 7 sine dispositione
 noua ferre ad locū. act⁹ rōnalis creature me
 ritorii op⁹ q ordinē ad bonū: qđ ē supra ip̄.
 qđ est summa bonū 7 infinitū. Quia g non ē
 possibilis extēsiō rōnalis creature sup seip̄:
 ideo non est ei possibile p naturā vt ordinet
 suū actū: seu pueniat in suū finē. 7 ideo nēce
 est ut inuef grā. Et p hoc p rñsio ad sequens
Ad aliud dñs q non est simile de ope crea
 tionis 7 recreationis: quia act⁹ creationis non
 est in aliquod sōm: s. est de nihilo in aliquid.
 7 ideo nulla dispositio pōt poni noua ex pte
 ei⁹ qđ ei s̄ficiē: seu in qđ est creatio. s. recrea
 tio est in rem s̄ficiētam sicut in rōnalē creatu
 rā iāz existētē ī dispositā. Cū g de nō iusto fit
 iust⁹ p recreationē: quero si se h̄ iste vt pns.
 aut nō. Si sic. s. pns fuit iniust⁹. g mō ē iust⁹.
 Si nō. g aliqua dispositio noua ei aduenit. s.
 hec dispositio est don ī dei: quia anima ē deo
 grata. g est grā. Ad aliud dñs q quantū ē
 de prāte agentis. s. dei eodez mō se hēt dīna
 potētia s. q educit rōnalē creaturam ad eē
 p creationē: 7 ad bñ eē p redēptionē ul recre
 ationē. 7 equalis est x̄tus eius: s. non ē equalis
 potentia ex parte suscipientē. ex pte creatōis

nihil ponit in creatura rationali a creationem
 ex parte recreationis ponit mala dispositio
 et contraria a recreatione. Et ex hoc est quod nul-
 lo modo potest venire ad bonum esse per recreationem
 nisi tollat illa dispositio mala: et recipiat novam
 dispositionem bonam. Ad aliud dicitur quod duplex
 est operatio potestatis liberi arbitrii. una est ad suum
 actum ordinando ipsum. alia est ad aliam potestatem. Quod
 est liberum arbitrii potentissimum: hoc est per com-
 parationem ad aliam potestatem: quia non potest cogi ab
 alia potestate. Sed per operationem ad suum actum non
 potest dici potentissimum: quia non est causa suffi-
 ciens et completa respectu ordinis sui actus in fine
 sic est potestas naturalis. Ad aliud dicitur quod duplex est
 cognitio de deo. una est per effectum suum: et hec est
 sine gratia. alia est per potentiam sui apud animam. hec autem
 non potest esse sine gratia. Primo modo cognoverunt
 philosophi deum. Notandum tamen quod alii dicitur deus esse potestas
 apud animam per inhabitantem gratiam. alii apud crea-
 turam per deum dicitur ubique esse potestatem periti-
 aliter et essentialiter. Nam deus dicitur esse potestas apud
 creaturam vel inquantum potestatem ordinat eam: et quantum
 essentia eius non abest creature. Potestas autem apud
 animam dicitur inquantum potestatem facit beatitudinem:
 que est in ipso. quod est tripliciter. Vel in habitu
 tamen ut in puillis. Vel in affectu tamen ut in adultis.
 Vel in habitu et affectu et intellectu ut in beatis.
 Parvuli enim baptizati habent potentiam beatitudinis:
 que est in deo in habitu et non in aliquo actu
 anime. Adulti qui sunt in caritate habent potentiam
 beatitudinis non solum in habitu: sed in actu affecti-
 onis diligendo deum: non tamen in actu cognitionis:
 cum cognoscant per fidem: quia fides est res absens
 beati homo habet potentiam non solum in habitu: sed in actu
 dilectionis perfecte et cognitionis manifeste sine
 enigmate. Sed adhuc obicitur. Cognitio in brutis
 sufficere monet appetitum ad delectabile eligendum
 et ad tristabile fugiendum: habito quodam
 experimento de delectabili et tristabili. Sed si in
 rationalibus cognitio potest monere voluntatem ad
 faciendum bonum et fugiendum malum: habito quodam
 experimento de bono et malo. Sed hoc potest esse
 sine gratia vel dono addito. Recedendum ad hoc:
 quod de summo bono non potest haberi experimentum
 sine gratia. sed potest haberi de bono sensibili: quia bo-
 num sensibile non est constitutum supra potestatem
 virtutis sensibilis: seu supra vim sensibilem. sed bonum
 summum intelligibile constitutum est supra intellectum
 et supra potestatem intellectus. et propter hoc non potest
 ipsum cognoscere: nec de ipso experientia habere
 sine dono gratie. et ita requiritur gratia ad hoc quod per
 cognitionem experientie in ipsum moneatur. De

hac experientia dicitur in apodictico. Vincenti dabo
 manna absconditum: et dabo ei calculum candi-
 dum. quod nemo scit nisi qui accipit. et hoc ex-
 perimentum non habet nisi per potentiam summi boni apud
 animam: que potentia non est sine gratia. Item quis
 gratia esset necessaria in statu nature lapsae: tamen
 ostenditur quod gratia non erat necessaria in statu non
 bene institute. scilicet ante lapsum. quia sic habetur. 32. deus dei
 perfecta sunt opera. sed homo in statu sue prime condi-
 tionis fuit opus perfectum. Sed sicut dicit philosophus in
 li. physicoz. Tunc dicimus? unumquodque perfectum: cum
 potest attingere sue virtuti. sed homo quantum ad
 statum prime conditionis poterat attingere proprie
 virtuti. Sed sicut dicit augustinus in li. soliloquioz.
 Virtus est ratio pueniens in suum finem. sed in statu
 illo habebat homo rationem per quam poterat pueni-
 re in suum finem. sed non indigebat gratia. Item autem
 homo in statu prime conditionis erat per donum non
 gratus deo: aut non. Si sic ergo per naturam erat deo
 acceptus. ergo non requirebat aliquid quod ipsum
 gratum faceret. ergo nec gratia. Item non ergo erat odiosus
 deo. Sed hoc est falsum. quia sapientia. xi. Nihil odiosi
 eorum que fecisti. sed in illo statu erat gratus deo:
 et ei placebat. ergo per naturam gratus erat. Non ergo in-
 digebat gratia. Item sic dicitur sancti. Adam in
 primo statu habebat unde poterat stare: licet non
 haberet unde posset perficere. et hoc per naturam. Sed si
 steteret et osecutus fuisset beatitudinem. Item sicut
 dicitur Adam. Manentes in eo quod est secundum naturam
 in virtute sumus. sed recedentes ab eo quod est secundum
 naturam in id quod est preter naturam sumus in vitio.
 Item sic dicit Hieronymus. voluntas que est in arbitrio
 sola potest sufficere et premi habere. ergo non requiritur
 alia gratia ultra illam. Item Origenes. Si obtu-
 lerim? que ex nobis sunt: osequemur ea que dei
 sunt. sed si deo offerimus nostram voluntatem: et ea que
 in nobis sunt ex natura: osequimur que dei sunt. scilicet
 beatitudinem eternam. Item dicitur quod est perfectum quantum
 ad esse. et est perfectum quantum ad bonum esse. quod est esse
 ordinis. In primo ergo statu potuit dici homo per-
 fectus secundum naturam quantum ad esse nature non tamen secundum
 esse ordinis vel bonum esse nisi per gratiam in potenti et glo-
 ria in futuro. Ad aliud dicitur quod est gratum esse
 dupliciter. in potentia. scilicet in effectu. Per donum ergo na-
 ture solum habet homo gratitudinem in potentia et
 non in effectu. per donum autem gratie habet gratitudinem
 in effectu. et hec est illa gratitudo qua homo me-
 retur et dignus est vita eterna in actu. Prima gra-
 titudinem habuit homo in primo statu per donum
 nature sed non secundam per naturam. et impossibile esset
 quod homo secundum naturam ipsam haberet dignitatem per quam
 esset dignus vita eterna. Et ideo necessaria fuit ei

k k

dispositio vltimior p qua; dign' eēt. **H**ec autē grā ē. **A**d aliud vō q' grā aī lapsū erat nēcia ad hoc q' homo p'ficiat: s' non ad hoc q' ipse stare: quia tūc natura erat bñ cōdita et non īfirmata p culpā. **S** post lapsū sic mō indiget homo grā qua p'ficiat et qua stet: q' aī lapsū habuit homo vnde poterat stare. i. seruare bonū sibi inditū: nō tñ vñ posset p'ficē ex natura sua. i. se extendē in bonū: quod ē supra se. **A**d aliud vō. q' bec p'positio s' aliqñ dicit cām formālē. aliqñ efficiētē. aliqñ finalē. **S**i q' dicit cām formālē vel efficiētē: sic manē fm naturā nō est esse in virtute: q' sic manere fm naturā est manē ī eo quod nā format vel efficit. s' hoc nō est eē in virtute. **S**i dicit cām finalē. sic manē fm nām ē ī illo ad qd natura ē manē. et hoc ē manē in virtute q' illud ad qd natura ē est grā: et p' grām est ad glām ordinata. **A**d aliud vō q' voluntas oparat ad grām p quā informat et opat ad opus. vñ li sola pōt excludē grām v' actū exteriorē: si grām falsū est. si actū exteriorē est v'z. q' voluntas cū grā sine actū exteriorē potest sufficē et p'miū hēre. et bec ē intētio hie ronpmi. **A**d aliud quod dicit **O**rigenes. **S**i obtulerim' zē. p' solo. q' vult dicē q' si faciamus qd in nobis est: de' dabit nobis grām: q' habita cōsequemur bñtudinē. vñ nō intēdit dicē q' offerre ea que ex nobis sunt sit cā sufficiens ad bñdū ea que dei sunt: s' solū sicut cā cooperās: sicut dicim' de re mouēte p'hibens seu aperiēte fenestras: qd ē cā cooperans ad illuminationē dom'.

Cōsequenter contra

hereticos pelagianos ostēdēdū est grām esse nēciam salutis: quoz oīa grāz rōnes sunt iste **I**n v'nti. 30. **U**itā et mortē dedit aī faciē tuā elige vitā vt vinas. q' in potestate liberī arbitrii ē de se eligē vitā et mortē. s' bonū et malū. q' sine grā pōt eligē bonū et fugē malū declinādo. **I**te. i. eccl'astici. **D**e' ab initio cōstituit hōiem et religit eū in manu cōsiliū sui. i. in potestate sui arbitrii. **E**x quo bñ q' ī voluntate hominis et ī potestate sui arbitrii est seruare mandata: et porrigē manū ad ignē et aquā. i. ad bonū et ad malū. q' de se pōt hō ad bonū agēdū et malū declinādū sine grā. **I**te bñs cēlestii heretici: quam narrat ang. in li. de p'fectione iusticie humane: est hominē non esse sine p'tō. aut hoc ē natura aut voluntate. non natura q' sic sequē q' p'tm esset ī hōie a nā.

q' voluntate ē p'tm ī hōie. **S**i oē qd ē a voluntate facili' pōt vitari ipsa voluntate. q' hō p' suā voluntatē facili' pōt vitare p'tm et venire ad bonū sine grā. **I**git' nō est grā necessaria. **I**tem heretic'. **P**t'm aut est nēcitat' aut voluntat'. **S**i nēcitat' vitari nō potest: quod falsū est. q' ē voluntat'. **S**i quicqd est voluntat' potest vitari voluntate. q' p'tm pōt vitari voluntate sine grā. **I**te nībil quod vitari non potest v' imputari. **S**i q' p'tm ab homine nō potest vitari. q' nō potest homini imputari: nec debz. **S**i q' de' imputat homini p'tm: homo potest vitare p'tm. q' homo per suam voluntatē pōt declinare a malo et facē bonū sine grā. **I**te frustra p'hibēt vel iubent que vel careri vel impleri non possunt. q' ad hoc est p'ceptū ut impleat' et ad hoc p'hibitio ut euitet'. **S**i de' nō p'hibet vel iubet frustra. q' ex arbitrio nō possum' vitare ea q' p'hibet: et implē ea q' p'cipit nobis. **S**i q' p'cipit bonū et p'hibz malū ut: q' possum' sine grā. facē bonū et vitare malū. q' non est necessaria. **S**i dicat q' homo nō pōt implē p'cepta: aut hoc est p'pter difficultatem que est in eis. s' in p'cepti nel in implente. et oī dīc' q' non est p'pter difficultatem que fit in p'cepti dei. q' omne qd p'cipit nobis a deo leue ē et facile. i. **I**o. c. **C**arissimi p'cepta dei grauiā non sunt. q' de se potest homo implē mādata quantū est ex parte mandati. **I**te **D**at. xi. **I**ugum me ī suauē et onus meum leue. et appellat iugū mandatu; q' quantū est ex parte mandati de se potest homo illud implere. **Q** aut non sit difficultas ex parte implētis patz: v'nti. 30. **M**andatu qd p'cipio tibi nō supra te est nec p'cul positū: nec ī celo sitū: s' p'pe ē t'bu ī corde tuo et ī ore tuo ut facias illud. q' ex pte faciētī nō ē difficultas nec ex pte mādati. q' hō p' arbitriū suū de facili sine grā potest facere bonū et declinare malū. **I**te **A**nse. in li. de libero arbitrio. et grā. querit cur scriptura q' inuitat hominē ad recte uolēdū. et quare arguit non obediētē: cū ipsaz rectitudinē possit nemo hēre nisi grā dante vel accipe. **I**tem **A**nse. in eodē. **Q**ueri pōt cur arguit illi qui t'bum dei non suscipiūt cum hoc facere non queant nisi grā uolūtates eo; dirigente. **E**x his duob' sic obf'. **N**on est iusta arguitio: cum aliq's arguit de eo qd non potest facere. q' cur bec arguitio sit iusta: quia deus non arguit iniuste. q' relinquit q' homo potest de se uelle bonum et suscipere uerbum dei. q' de se potest sine grā bonum facere et malum vitare.

Itē Bern. in li. de grā et li. arbitrio. **Libe**r
arbitriū sui defectū oīo non patit̃. q̃a potissī
mō ī ip̃o eterne et incōmūrabilis imago dei
tatis videat̃. Nam si habuit initium: nescit tñ
occasū: nec de iusticia vel grā accipit augmē
tum: nec de p̃tī miseria detrimētū. Si igit̃ libe
rū arbitriū nullū capit augmētū de grā: nec
aliq̃d detrimētū de p̃tī. igit̃ tantā h̃z libertatē
sine grā: quātā hēt cū grā. S; tantā h̃z cū grā
q̃ pōt facē bonū et declinare a malo. igit̃ sine
grā idem pōt. Contra hoc inducit aug. te/
stimonia multa in li. de grā et libero arbitrio
dñō loquēte cū dixissent discipuli **Mat̃. 19.**
Si talis est causa cum uxore nō expedit nubē
rñdit eis. nō omnes capiunt x̃bum hoc: s; q̃b?
datū est. Quib; igit̃ nō ē datū aut nolūt: aut nō
implēt q̃d volūt. Quib; aut̃ datū ē sic volunt
ut impleant quod volūt. itaq; ut hoc verbū
quod non ab omnib; capis: ab aliquib; capias
et donū dei ē et est liberi arbitrii. **Itē** nūqd
non liberū arbitriū **Abime**tori exhortatus est
ap̃lus dicēs. Contine te ip̃m. Scribens etiā. i.
ad **Cor. 7.** ait. Uellē omnes hoīes eē sic meip̃z
ga utiq; ab omni cōbitu cōtinebat. et cōtinuo
st̃iuit. S; unusq; p̃p̃iū donū h̃z a deo. ali
sic ali? sic. **Itē** sap. 8. Cum scirē quia nemo
pōt eē cōtinēs nisi de? det. et h̃ ip̃m erat sapia
scire cui? esset donū. **Itē** i. **Cor. 15.** apostolus
cum dixisset. x̃tus peccati lex: cōtinuo sbiecit.
Grās aut̃ dñō qui dat nobis victoriā p̃ dñm
nostrū **ih̃m xp̃m.** igit̃ et victoriā qua p̃tī vīn/
cīnibil est aliud q̃ dei donū in isto certami
ne adinuātis liberi arbitrii. **Itē** **Mat̃. 27.**
Quid ē x̃o enidēti? q̃ dei grā oñdif: ubi q̃d
orā accipis. Si enim dixisset saluator noster
Uigilate ne intretis in tēptationē: amonisse
tñmodo vidēt hoīs volūtātē. cū x̃o addidit
et orate: oñdit deū adiunare ne intres in tē/
ptationē. **Itē** dñū est li. ar. fili noli deficē
ad disciplinā dñi. sumptū ē puer. 3. et dñs di/
cit **Luce. 22.** Ego p te rogabo **Petre** ne defi/
ciat fides tua. Homo igit̃ grā iuuat: ne sine cā
ei? volūtari inbeas. **Itē** deniq; si ex natura
iusticia. igit̃ xp̃s gratis mortuus est: in quē etiā
uentur; antiqui patres crediderūt q̃ dilige/
bant deū. **Itē** dicūt etiā grās dei que data
est p̃fidē ih̃u xp̃i que neq; lex est neq; natura
ad hoc tñ valē ut p̃tā p̃terita dimittat̃: mon
ut futura vitent̃: nel repugnantia superent̃
S; si hoc uez eēt: utiq; in orōne dñica cū di/
xissē. dimitte nobis x̃c. non addēmus. et ne
nos inferas in tēptatōem. quod a patre qui ī

celis est nulla rōne peteremus: si x̃tute uolun/
tat; humane hoc possē? efficere. **Itē** sunt
et alia testimonia ī quib; est q̃d ait. sapite ad
temperatiā sic unicuiq; partit̃ est de? mēsurā
fidei. ro. 12. et illud. Grātia salui facti estis per
fidē. et non ex nobis s; dei donū est. **Item**
Ezech. 36. Auferā ab eis cor lapideum et dabo
eis cor carneū. **Itē** deniq; ipse qui dixit. si
uolueris cōseruabis mandata: aliquanto post
dicit. Quis dabit in ore meo custodiā: et sup
labia mea signaculū astitūtū: ne forte cada; ab
eo et labia mea perdant me. **eccl̃astici. 21.**
Item ille facit ut faciam? cui dicit homo. po/
ne dñe custodiā ori meo. hoc est enim dicere
fac ut ponā. q̃d bñficiū iam fuerat cōsecutus.
qui dixit. posui ori meo custodiā. **Item** ip̃e
ut uelim? operat̃ incipiens qui uolētib; coope/
rat̃ pficiens. p̃ter quod dicit ap̃lus ad phil.
i. Certus sum qm̃ qui operat̃ in uobis bonum
pficiet usq; in diem xp̃i ih̃u. ut igit̃ nelimus sine
nobis operat̃. cū autem uolum; et sic uolum?
ut faciam? nobiscū cooperat̃. **Itē** i. **Job. 3.**
Ecce qualē dilectionē dedit nobis p̃r: ut filii
dei nocemur et simus. Et pelagiano; tenebre
dicunt. Dilectio nobis ex nobis ē. **Jo. di. 2.**
dilectio est. et pelagiani etiā ip̃m deum nō ex
deo s; ex semetipsis habē se dicūt. **Itē** **Yere.**
io. Scio dñe q; non ē hominis uia ei? nec uiri
est ut ambulet et dirigat gressus suos. igit̃ non
est in prāte hominis ut dirigat gressus suos
igit̃ requirit̃ grā dirigens. **Itē** 9. ad ro. Non
est uolēt neq; currenti s; miserenti dei. s; pueni
re ad salutem uel ad beatitudinē. Uolēt diē
quantū ad actū interiorē. currenti quantū ad
motū exteriorē: uel quātū ad opus interi? uel
exterius. Non est igit̃ in ope uel motu interiori
uolūtāt; nec in exteriori uenire ad bñtudinē.
igit̃ requirit̃ grā. **Itē** 2. ad cor. 3. Non q̃ suffi/
cientes sim? cogitare aliqd ex nobis q̃d ex no/
bis: s; omnis sufficiētia nostra ex deo est. igit̃ ni/
hil possum? in bonū ex nā sine deo. igit̃ regit̃ in
nobis grā a deo collata. et ita grā est necessa/
ria ad obrinēda eterna. **Itē** aug. de p̃feti/
one iusticie hominis. Null? orat q̃d est in sua
prāte. Si igit̃ sancti orant ut eis def grā impleti/
onis mandatorū. igit̃ implere mandata non ē ī
eorū prāte. **Dino;** p; q̃ sancti orant ad hoc ut
impleant mandata. **Dauid** in ps. Da mihi in/
tellectū ut discam mandata tua. et alibi ī ps.
Moram fac mihi uiam in qua ambulē. **Itē**
aug. de natura et grā. Sicut ocul? corporis ple/
nissime san? nisi candore lucis adiut? nō pōt

cernē: sic et homo pfectissime iustificat⁹ nisi la-
ce iusticie diuinit⁹ adiunget: non potest recte
vinē. Sic q⁹ lux se h⁹ ad oculū: ita grā ad aīa;
S⁹ ocul⁹ nō pōt vidē sine luce. g⁹ nec aīa vinē
et facē bonū sine grā. Itē Bernar. in li. de
grā et libero arbitrio. Absit ut volūtat pfecti
onē ipsi volūtat: deo ei⁹ creatōez tribuamus
cū longe melius sit eē pfectū q⁹ factū. Ex hoc
sic arguit. Si pfectio volūtat est in operādo
recte. s. declinando malū et faciēdo bonū. g⁹ q⁹
īpā recte agat in declinando malū faciēdoq⁹
bonum: hoc nullo modo potest ei attribui.

Itē Ber. in eodē. Non pariter sicut de bo-
no potuit per se ipsa volūtas in malū corrūē
ita p se de malo in bonū poterit respirare. qd
miz si iacēs non valz p se resurgē: que stans
in aliquid meli⁹ nullo suo conatu valebat p-
ficē. Ex hoc g⁹ sic arguit. Cū ipsa volūtas non
poterat p se pficē qā nō poterat eē cā sue p-
fectionis. g⁹ nec p se poterat resurgē. g⁹ nō pōt
redire ad iusticiā sine grā. Itē Ansel. in li.
de grā et li. ar. Uisus non est acutus qā acute
videt: s. idcirco videt acute qā ē acutus. ita
volūtas non est recta quia vult recte: s. recte
vult qm̄ est recta. Cū aut vult rectitudinem
proculdubio recte vult. g⁹ non vult rectitudi-
nē nisi quia recta est. S⁹ non est recta nisi hēat
rectitudinē. g⁹ non potest recte velle nisi hēat
rectitudinē. hec autē rectitudo est ipsa grā. g⁹
non potest volūtas recte velle et operari i de-
clinando malū et faciēdo bonū sine grā.

So. dō iuxta auctoritates sanctorū q⁹ liberi
arbitrii conat⁹ ad bonū ociosi sunt: si a grā nō
adiunget. nulli si a grā non excitant. et ideo li
bez arbitriū non pfit in bonū: declinando
malū et faciēdo bonū: nisi tēte grē. et ita sū
grā non potest operari bonū et reliquē malū

Ad rōnē que sumit⁹ ex auctoritatib⁹ deut.
et ecclesiastici. s. q⁹ in ptate hoīs est facē bonum
et malū declinare dō s⁹ ansel. in li. de liberta-
te arbitrii. Potestas videndi aliq⁹ corpus
quatuor modis attendit. Alia enim est prās
in vidēte. alia in re visa. alia in medio. et hec
est duplex. quia quedā est adiunās. alia non: s.
impediēs. i. obstaculū qd impedire possit im-
pedit. Quatuor igit potestates sunt: quaz si
una quelibz deficiat: alie tres nec singule nec
omnes simul possunt aliquid efficē. i. non pnt
facere q⁹ videatur. et dicit q⁹ quarta potestas
etiā impropē dī. exēplū huius est. si dices nō
hēnti instm̄ vidēdi vtrū vidēt si adeēt qli-
bet alia: dicit q⁹ nō: qā deficeret potestas ex

pte vidēt. Silf si habēt potestatē in se: et tñ
lux deficeret: adhuc diceret q⁹ nō. Itē et si lux
eēt: cū obstaculū adhuc adesset: adhuc diceret
q⁹ non. Itē si obstaculū nullū adeēt et deficeret
res: adhuc diceret q⁹ nō. Et ideo claudit q⁹ iste
quatuor potestates sunt necessarie ad vidē-
dū. s. quarta. s. nō impediēs dī impropē. Qd
enim solet impedire visum non ob aliud dī
dare ptatem vidēdi cum nō impedit: nisi qā
non auferit. Silf ex ista parte ē dicere q⁹ ab-
sente rectitudine. s. grā nos habem⁹ potestatē
seruandī mandatū et rectitudinē volūtat qd
diu est i nobis recta ratio: quā eā cognoscere
possum⁹ et tenere. S⁹ hec prās est sine efficien-
tia et effectu: sic eēt prās vidēdi absente luce.
Unde dīc ansel. sic. Si igit absente re que vi-
deri possit in tenebris positi et clausos seu li-
gatos oculos habētes quantū ad nos pntet
videndi qualibet rem visibilē potestatē habē-
mus: quid pibz nos potestatē seruandī recti-
tudinē hēre volūtat ppter ipām rectitudinē
etiā ipsa absente rectitudine: quādiu ratio
in nobis est quā eque ualeam⁹ cogitare: et uo-
lūtas quā illa tenere possim⁹. Ad aliud dō
s⁹ dīstinctionē beati ansel. in li. de grā et li. ar-
bitrio. Distinguit volūtatē triplē. Est volūtas
que ē instrumētum volēdi. et volūtas affectio
volēdi. et volūtas que ē usus eiusdē instrumē-
ti. Instrumētum volēdi ē vis illa anime: quā
utimur ad volēdū sicut ē rō instrumētū rōci-
nādū: q⁹ utimur cū rōcinamur. et visus instrū-
mētū vidēdi: quo utimur qm̄ videm⁹. Volūtas affe-
ctio h⁹ instrūti ē: q⁹ sic afficiē ipm̄ instrūm ad volē-
dū aliqd etiā qm̄ illud qd vult non cogitat: ut
qm̄ venit in memoriā: aut statim: aut suo tpe
illd vult. Nam sic ē instrūm volēdi affectū ad
volēdū salutē seu bñtudinē: etiā qm̄ illam
non cogitat: ut mox cū venerit in memoriā
statim eam vult. et sic ē affectū ad volēdū
sōmū etiā qm̄ illū non cogitat. ut cū venit i
mētē vult illū suo tpe. Nāq⁹ hō sic affectū ē
ut aliqñ velit egritudinē in iusto homine eti-
am ē affectū instrūm ad volēdū i iusticiā etiā cū
dormit. ut cū eam cogitat statim eam vult.
Usus hō eiusdē instrūti ē quē non hēnt nisi cū
cogitam⁹ re quam uolum⁹. et sic volūtas dicit⁹
instrūm volēdi et affectio ei⁹ et usus ei⁹. Volū-
tas hō q⁹ instrūm illd afficiē ē duplex. nāz sicut
visus hēt ples aptitudines ad vidēdū lucez
et p lucē ad vidēdū figuras et colores. ita in-
strumētū volēdi duas hz aptitudines qz uo-
co affectiones. quarum una est ad volēdū

comoditate. altera e ad volendum rectitudinem: ga nihil aliud vult volutas q est iustm: nisi aut comoditate aut rectitudine. 7 quidqd vlt ppter ista vult. Affectio comoditatis est q vult homo beat esse: 7 qua vult bntudine. p illa ho q est ad volendum rectitudinem: vult rectitudinem 7 recte esse. Voluntas etia comoditatis vlt salutem corporalem. vt cu vult arare vel laborare vn beat a quo tueat vitam 7 salutem. Affectio rectitudinis e qua vult homo cu labore adiscere vt sciat recte. i. iuste viuere. In hoc q differunt ga illa que est ad volendum modum: non est b qd ipsa vult. Illa ho que est ad volendum rectitudinem rectitudo est. null? qppe vult rectitudinem nisi rectitudinem hns: neq pot aliqs rectitudinem uelle nisi rectitudine. 7 sic impossibile est q non hns rectitudinem uelit rectitudinem: sicut impossibile e q aliqs amisso iustfo utat illo. Concedo g q volutas facili pot mutari ad volendum modum de se: s facili non pot mutari ad volendum rectitudinem: ga hoc no potest esse sine rectitudine: 7 ita n sine gra. Ad aliud rndet aug. dicens q pnm pot uitari si sanes natura gra. non potest uitari si non sanes na p gram. 7 ponit exemplum de claudicatione. ho qui pede nitrato claudicat non potest uitare claudicationem nisi sanato pede quo claudicat. Si g cu recte facit sit quasi ambulare: nisi pes. i. volutas sanes impossibile est q homo rectus faciat opus. Sanas aut p gram. Et si obiciat tuc q pnm est necessitati. d. qd quatu ad aliqd est pnm necessitati. s. quantum ad nam uitam. Un in ps. De necessitatibus meis erue me. In na aut sana non. Sanas aut p gram. 7 io addita gra pot volutas uitare peccatum 7 nelle bonu 7 operari. Ad aliud d. f. anse. in li. de gra 7 li. ar. q non quecuq impotentia est in non uitando pnm. Est enim quedam impotentia pueniens ex culpa: quedam non. pma impotentia non excusat pnm: quia est effectus pmi: unde imputat pnm: s pnm non excusat pnm. Alia aut impotentia excusat pnm: 7 fac q non imputat pnm. unde dicit. notandum est q illa impotentia que descendit ex culpa no excusat impotentem. unde in infantibus exigit de a natura humana iusticia quam accipiunt i parentibus: nec excusat impotentia habedi iusticia: qm ppter culpam in hac decidit impotentia. Am q adam peccando deseruit iusticia: ad pnm illi imputat. s. humane nature impotentia quam ipsa peccado sibi fecit. Cu g impotentia uitandi peccatu sit ex culpa p q debz impu-

tari pnm: nec potest p illam impotentiam excusari. Ad aliud rndet aug. in li. de pfectione humane iusticie. qd obf. frustra inheret uel p biberent zc. dicit. non inheret si nihil ibi nostra uoluntas ageret. non oia ref si sola sufficeret. Ad igit frustra est pceptu ul phibitio: ga pceptu indicat q nostra uoluntas ibi est necessaria: 7 oram: quia sufficiens non est ut nobis des gra ad implendum pceptu. ga in uoluntate est illud implere cu gra. Ad aliud rndet aug. in li. de pfectione iusticie hominis. cu obf. Leue est o qd pceptis 7 on? zc. d. q n or leue ex se. nec ex eo cui pceptis. s ex dono gre uel caritate. unde leue 7 on? pot dici in operatione ad portandem uel in operatione ad onus. 7 hnt grane. 7 pot dici uel ex parte portantis in se. uel rone doni qd dat portanti. qd est donu gre uel caritatis. s. qn portat ex amore. 7 quantum ad hoc ultimum dicitur mandata non esse graua 7 on? leue. s. rone fortitudinis portanti. cu impleat mandata ex amore. ga amor facit oia suauius 7 leuia. unde aug. laborant in dei pceptis q ea timido conant implere. s. pfecta caritas foras mittit timorem: 7 facit pcepti sarcinas leues. non solu non pmetere onere ponderis. hum etiam sbleuatem uice penar. Ad aliud dicit. d. q mandatu non est supra nec longe positum zc. Hoc non dicit ga homo ipm possit facere de se. s ga de? semp nobis psto est offerens nobis gram: q possumus ipm implere. 7 hec gra seu caritas infundit in cordibus nris p spm sanctu si uolumus accipere. Ad aliud notandum f. anse. l. g opat libez arbitriu 7 xbu dei 7 gras terre 7 semini 7 xtu q faciunt crescere semine in terra. ga libez arbitriu e sic terra. xbu dei est sic semine. gra e sic uis illa q facit crescere etia semen in terra. Cu g qrit unde e q sacra scriptura zc. rndet q sic terra nalf non germinat ea q necessaria sunt saluti corporis nostri sine semine? ita terra cordis huius non pfert fructu fidei neq iusticie sine congruis seminibus. 7 quis de? n faciat oia bi? semina germinare. tn pcepit agricolis suis in spe instantissime seminare. q uis no crescat sine gra. qre g arguit q xbu dei non recipiunt. hoc est ga si per eos non stet ipse de? parat? est dare beneficium 7 incrementu gre. ga sic dicit anse. in li. de casu dyaboli. bo non or non hnt gram ga de? non det: s quia homo non accipit. Et sic patz solo ad pma autoritate anse. 7 secundam. Ad aliud d. fm Ber. q libertas est multiplex. s. libertas a necessitate. a peccato. 7 a miseria. Libertas a

kk 3

necessitate dicitur libertas arbitrii: que est prima
 2^a est libertas consilii. 3^a est libertas operis. Li-
 bertas arbitrii est discernere quod liceat et quod non
 liceat: et arbitrii sit iudicium. Libertas consilii est
 probare quod expediat et non expediat. Libertas
 operis quod libeat et non libeat. **A** prima ergo secundum
 Bernardum de libro. ar. a 2^a consilii libere. a 3^a libere opera-
 citum. **C**ult ergo quod prima libertas tam in bonis quam
 in malis sit equalis: quia est a necessitate: tamen ordi-
 natio est in bonis quam in malis. **E**t libertate con-
 silii que est a potestate dicitur quod fructus quibus iusti ex pre-
 no modica in hac vita. **E**t libertate operis
 que est a miseria solum possunt frui contemplati-
 ni in hac vita et non alii. et hoc ex parte modica
 3^a ipsa complete fructus in patria vel in gloria.
A 2^a ergo dicitur quod libere arbitrii in bonis non capit
 augmentum nec in malis detrimentum: hoc intelligitur
 de libero arbitrio quantum ad primam libertatem
 que est a necessitate: que est libertas arbitrii. quod n.
 libere arbitrii cogi non potest coactione sufficienti: sed
 est equalis in omnibus. quia hoc inest per naturam.
 alie autem non: sed una per gratiam. scilicet libertas consilii.
 alia per gloriam. scilicet libertas operis. unde de illa dicit
 Bernardus. Libertas arbitrii oditis pariter ratione utriusque
 tibi? ouenit: nec minoras nec est maior quantum
 est de se in bonis et malis: sed per hanc non mouetur
 liberum arbitrium in bonum solum: sed reuertitur alie.
Nulla autem alia potest esse sine gratia. et per hoc si
 gratia non potest moueri libere arbitrium in bonum
 et declinare in malum.

Consequenter que-
 ritur de gratia quod sit. **P**rimo queritur quod
 sit gratia secundum rationem. 2° quod sit secundum definitionem. **T**er-
 tio de gratia secundum rem primo queritur utrum sit aliquid secundum rem
 in gratificato vel solum sit in acceptione gra-
 tificantis. 2° supposito quod sit aliquid secundum rem in
 gratificato: utrum sit creatum quid vel increatum
 3° supposito quod sit quod creatum utrum sit substantia vel
 accidens. 4° supposito sit accidens: utrum sit
 idem presentia cum fructu.

Circa primum sic proceditur.
 gratia sit aliquid vel ponat aliquid in grato seu in
 gratificato. **1° i.** **E**t plenitudine eius accepimus
 omnes. scilicet gratiam. **S**ed omne quod recipitur ab aliquo
 ponit aliquid in illo a quo recipitur. **S**i ergo accipi-
 mus gratiam a christo per quod gratia ponit aliquid in nobis
 et ita est aliquid secundum rem in gratificato. **T**er-
 cio. **i. cor. 12.** **D**istributiones gratiarum sunt: idem autem spiritus
 qui operatur omnia in omnibus. alii quidem datur
 sermo sapientie etc. alii prophetia. alii fides. alii gratia

sanitatum. alii discretio spiritus. **S**i ergo sapientia fides
 prophetia et sic de aliis ponitur aliquid secundum rem in gra-
 tificato illa: et ite sunt gratie spirituales collate a deo:
 per quod gratia secundum rem ponit aliquid in gratificato.

Contra. **S**icut se habet laus ad laudatum et lau-
 datum. ita se habet gratia ad gratificantem et gratificatum
 seu ad acceptantem et acceptatum. **S**ed laus non po-
 nit aliquid in laudato sed in laudare: quia indiffe-
 renter est de ente et de non ente. **U**nde possumus
 laudare Cesarē qui non est de sapientia: nec tamen in eo
 ponitur sapientia. ergo si gratia nihil ponit in gratifica-
 to vel acceptato sed in gratificante vel acceptante

Item forte dicitur aliquis quod illa similitudo non tenet
 in gratia dei. **C**ontra. **S**ic se habet gratia qua aliquis de-
 esse gratum homini ad gratificatum: ita gratia qua aliquis de-
 esse gratum deo se habet ad gratificatum. **S**ed gratia qua
 aliquis de- esse gratum homini nihil ponit in gratifica-
 to. ergo nec gratia qua aliquis de- esse gratum deo. minor
 per quod aliquis malivolus qui non erit dignus ut
 sit gratum alicui: sic inimicus alicuius hominis posset esse
 gratum et acceptum alicui. et tamen hec gratia non ponit ali-
 quid dignitatem in illo qua sit dignus gratificatione

Item **2^a dan. 1.** **D**eus dedit gratiam Danieli in ospe-
 tu principis eunuchorum. **C**onstat quod nullo bono
 addito Danieli posset ipse fieri gratum deo non ergo
 principi. esto quod deus solum immutet affectum principis:
 nec plus requiritur ad hoc. sed hoc nihil ponit in
 Daniele. ergo constat quod gratia nihil secundum rem ponit in
 gratificato. **S**ed. **2° d. q.** gratia quod aliquis de- esse
 gratum deo necio ponit aliquid bonum in gratificato
 quo est gratum deo. **I**llud enim quo est gratum deo est
 illud quo est deiformis vel assimilatus deo. **U**nde tunc
 deus gratum deo quod est ei similis. **D**iosus homo deus
 quod est deo dissimilis sicut peccator: quia peccatum est
 dissimilitudo ad ipsam bonitatem summam. **S**ic ergo odi-
 osum deo ponit dissimilitudinem ad divinam bonita-
 tem: et ponit aliquid per modum defectus et privationis
 quo sit illa dissimilitudo sicut peccator: ita gratia
 ponit similitudinem gratificati ad deum: et ponit ali-
 quid in ipso quo deus assimilatur deo: per quam assimi-
 lationem est dignus vita eterna: que est in plena assi-
 milatione rationalis creature ad deum. **1° i. 2^a.**
Nondum apparuit quid erim? **E**t autem appuerit
 files ei erim? **A**d primum. **2° d. q.** est laus a deo:
 et est laus ab homine. **S**ilicet est esse gratum deo et
 esse gratum homini. **F**aciendo ergo operationem in eodem
 genere. scilicet laudis que est a deo ad gratiam que est a
 deo: deus quod tenet illa operatio. sic se habet laus ad
 laudatum etc. **S**ed operatio gratiam que est a deo ad
 laudem que est ab homine non est verum quod sic se habet
 laus ad laudatum etc. et hoc est quia laus quod homo
 laudat a deo ponit necio aliquod bonum in

landato. De hac lande dicitur i. cor. 4. Nolite autem
tempus indicare. et sequitur. Tunc erit unicuique laus
a deo: quia laus diuina est approbatio dei de
aliquo bono ente in bono. Unde est quod laus diuina
ponit bonum in landato. sicut gratia dei ponit in bono
bonum aliquod que est deiformitas uel similitudo in
bono: quam homo est deo gratus. Ad aliud
vero quod non est simile de gratia qua homo est gratus bono
deus. quia non sequitur. aliquid est gratus bono. sed bonum est in
illo. et hoc est quia gratia illa sequitur optionem boni: quia
gratia illa est acceptatio quedam facta secundum optionem.
Opinio autem boni potest esse vera et falsa. Et propter
hoc sicut opinio boni non ponit necio aliquod
bonum secundum rationem esse in opinato. sicut nec acceptatio secundum
optionem quod de gratia in bono ponit aliquod bonum gratie
in acceptato. Sed gratia dei et acceptatio diuina est secundum
cognitionem ipsius que falli non potest: sed semper est vera: pro
quod illa gratia necio ponit bonum gratie in acceptato.

Consequenter queri

tur supposito quod gratia sit aliquid secundum rationem in habente
gratiam: ut sit gratia res creata uel increata. et quod sit
res increata sic ostenditur. Unum est fieri per plura
quod potest fieri per unum. hac propositio de utriusque pars in
actione naturali. et probatur per hoc. quod idem sit organum
gustus et locutus: quia nihil facit frustra. Sed si
nihil facit per plura quod per unum potest facere: facit aliquid
frustra. et cum hoc sit inconueniens: propter quod non facit per
plura quod per unum potest. Sed idem in istis potest esse gustus
et locutus. sed frustra facit nihil si non facit idem in istis
cor. Sed si inconueniens est in natura quod faciat per plura
quod per unum potest facere multo fortius hoc est inconueniens
ens deo: quod principium totius nature. Si autem spiritus sanctus
est res increata que diffunditur in cordibus nostris
sic dicit apostolus ad rom. 8. et omnia sufficienter possunt
fieri per ipsum que pertinet salutem. et uanum est ponere
aliam gratiam creatam in ipsa anima. Et si quod que est anima
grata deo sola est gratia increata et non creata.

Item dicit augustinus iuxta auctoritatem deuter. 30. Ipe
est uita tua. et dicit in li. de ci. dei. et in multis
aliis. Sed si anima est uita corporis: ita deus est uita
anime. Sed anima est uita corporis per naturam. Deus autem est
uita anime per gratiam. Si ergo non est ponere aliam uitam in cor
pore quod in informationem seu perfectionem anime: similiter
nec in anima erit ponere aliam uitam qua uiuat in eadem
gratia quod ipsum deum: et ita gratia non est creata sed increata.

Item perfectionis virtutis est perducere effectum sine me
dio quod cum medio. Cum ergo res diuina sit perfectissima:
semper perducit suum effectum per seipsum sine medio.

Cum ergo ipsa gratificet animam: relinquitur quod hoc faciat
sine medio aliquo. Non ergo ponatur aliquod medium. scilicet
gratia creata mediante qua deus gratificet animam.

Item dicit augustinus. Deus nulla interposita natura ab ipsa
prima uirtute format. Sed formatio illa est per gratiam
quod nihil interponitur inter mentem et gratiam increatam. quod
non est ponere gratiam creatam mediam in illa formatione.

Item omne quod agit in aliquid nobilius est eo in quo
agit. quia agens habet ordinem super illud in quo agit. Cum
ergo gratia agat in spiritum creatum: nobilius est spiritu creato
sed nihil est nobilius spiritu creato nisi spiritus increatus.
Gratia ergo est increata seu increatus spiritus. Minor pro
quod gratia agat in spiritum creatum. sicut anima: quia gratia al
terat animam ut faciat iustitiam de iniusta: et imu
tat uoluntatem: sic dicit augustinus. a malo uelle in bonum
velle. Item nullum bonum creatum potest esse dignum
infinito bono. Sed gratia est bonum dignum bono infi
nito. quia facit animam dignam bono infi
nito. ergo non est creata.

Item ro. 8. Vanitati subie
cta est omnis creatura. quod omnis creatura est uanitas.
Vnde ecclesiastes. i. Vanitas uanitatum et omnia
uanitas. Ex hoc arguitur. Nihil coniungit uanitate
uirtuti: quod sit uanitas. Sed creatura rationalis est
uanitas. Uirtus autem ipsa diuina bonitas. quod illud quod
coniungit rationale creaturam diuine bonitati: nullo
modo erit uanitas sed uirtus. quod non est creatum. Sed gratia
est illud quod coniungit. ergo non est creata.

Ad oppositum
Omne quod est recipiente est in illo per modum recipien
tis: et non per modum recepti. ubi gratia anima recipit
formas rerum: et sicut materia secundum modum suum. scilicet secundum diuine
sionem quantitatiua. Anima autem hoc modo non recipit
secundum suum modum. hoc est secundum simplicitatem sue na
ture. Unum quia ipsa non habet dimensionem quantitatiua:
non sunt in ea species quantitatiue: imo infinite: in
ea possunt esse species. Sed summa bonitas per spiritum sanctum
recipit ab anima cum spiritus sanctus diffunditur in cordibus
nostris. ergo recipit per modum rei recipientis et non per
modum recepte. ergo modus aliquis ponitur in recipiente
anima secundum que ipsa potest recipere diuinam bonitatem. Sed
modus ille est donum et gratis datur et dispositio
noua aptas ad receptionem. ergo est gratia creata.

Item dicit augustinus in li. de potentia dei ad Bardanum.
Aliter est deus in omni re. aliter in anima sancta. Nam in omni
re est essentialiter ita quod non inhabitat in omni re. et autem
in anima sancta ita essentialiter quod in ea inhabitat. secundum quod
habetur i. cor. 14. Ad eum ueniamus et mansionem apud eum
faciemus. Cum ergo dicitur. Deus est in anima sancta: aut ponitur
aliquid aliud a diuina essentialiter in anima sancta quod deus
est in ea: quod non ponitur in omni re. aut non. Si non. ergo sicut
deus non inhabitat in omni re: quantum sit essentialiter in
omni re. ita nec in anima sancta. quod est inconueniens
ergo ponatur aliquid quod est aliud a diuina essentia in
anima sancta quo inhabitat in ea. Sed cum deus inhabitat in
ea per gratiam. quod illud est gratia. Sed illa gratia est aliud a
diuina essentia. ergo est creata. Item gratia increata

est nobis. et fac nos gratos deo. aut si q. dico
gratos deo ponit in nobis aliam dispositionem ab
in creata qua sumus deo grati. aut non. Si non po-
nit aliam dispositionem in nobis a gratia increata.
et in nobis non differt gratia et non gratia. quia in-
creata gratia est in anima ingrata per essentiam et potentiam;
et potentiam. et si in anima gratia. secundum quod deus est ubique
potentialiter potentia. et essentialiter. Sed illud est in-
conueniens quod non differat gratia et in gratia. et si q.
dico gratum deo ponit aliquam dispositionem in
nobis aliam a gratia increata: qua dispositio dicitur
mur grati deo. Sed illa est nobis gratis data et
faciens gratum. et est gratia creata. Item gratia increa-
ta facit nos esse gratos. Aut et faciendo nos gratos
facit nos esse aliquid quod non eramus prius. aut faciendo
nos operari quod prius non operabamur: ut attenderet
illud gratum non quo ad esse sed quo ad operari. si quia facit
nos operari aliquid gratuitum quod prius non operabamur.
Si ponit si modo per eam ad operandum gratuitum. secundum quod si
in pauperibus non esset gratia: nec essent grati deo: quia
gratia non facit eos operari aliquid gratuitum. Sed hoc est
inconueniens. et illa gratitudo intelligitur quo ad esse.
et facit nos esse gratos quod prius non eramus. et ponit
modum aliquid seu dispositio in ipso esse quod prius non erat
et necesse est ponere gratiam creatam in nobis mediante qua
anima disponatur ut sit grata deo. Item si illis est co-
patio dei ad animam: quod est vita sua: et anima ad cor-
pus et est vita sua sic dicit augustinus. Si ergo corpus non
vniatur nisi accipiat vitam disponetur ab ipsa.
et si anima non vniatur deo: nisi accipiat vitam dis-
ponetur ab ipso. Sed hec vita disponens est creata
et gratis data ipsi anime. et est gratia creata. Minor
propter quod corpus non vniatur anime: nisi accipiat vitam
disponetur. quia ponatur anima tenet suum viuere se
ita quod non influat aliqua dispositio in corpus:
nisi corpus vniatur. et aliqua dispositio vite est ex
parte corporis ad id ut viuatur anima. et si illud est
dispositio vitalis in ipsa anima a deo infusa et gra-
tis data ad hoc ut viuatur ab ipso. Sed. vbi quod
est gratia creata et increata in hunc gratiam. Gratia in-
creata est spiritus sanctus. et deus spiritus sanctus gratia. secundum quod deus do-
num. et deus donum secundum quod deus amor. ipse enim spiritus sanctus
secundum suam proprietatem amor est. et ut amor procedit a
patre et filio. et id quod donum est. id amor est: quia nihil
est donum nisi ratione amoris. Nam si aliquid deus ex ti-
more non est donum. propter immo redemptionem. Si si deus
ex cupiditate non est donum sed questus. sed donum pro-
pter est ex amore et liberalitate et sine coactione.
tamen in omni dono primo donatur amor. et sic spiritus sanctus
deus gratia quod donum. et deus donum quod amor. et si est
illud gloriosum donum de quo 1o. 14. Ego rogabo
patrem: et alium paritum dabit vobis. Spiritus. n. scilicet eo

facit nos gratos quo facit nos deiformes. si autem
facit quia amor est. Unde dicit hugo de sancto vic.
Scio anima mea quia dilectio tua vita tua est: et quod
quod diligis ipsa uiuilectio in eius similitudine trans-
formaris. Quia ergo spiritus sanctus amor est immo et trans-
prima amoris. inde est cum datur nobis transformatur
nos in vitam spiritum: ut sit ipsa anima assimilata deo. ex
alia parte debemus intelligere gratiam creatam: velut
similitudinem et dispositiorem ex parte anime rationalis
qua habet quod sit accepta deo: et assimilata. quia ibi est
forma transformata. et si est gratia increata. Si ibi est
forma transformata quod derelictum in transformato. si
anima ex transformato. et si est gratia creata. Dicitur
ergo quod est sufficientia agentis. et est sufficientia re-
cipientis. Quantum autem est de sufficientia agentis
spiritus sanctus equaliter se habet ad omnia: et omnia potest facere
sufficienter quantum est de semetipso est necessaria ex parte
ipsius gratia creata. sed solum quantum est ex parte recipi-
entis. scilicet anime rationalis. quia non potest se habere per immedi-
ationem ad gratiam increatam: nisi disponatur prius. et
si est defectus ipsius. et propter hoc necessaria est ei gratia
disponens ipsam. Unde bene dicitur a quibusdam quod ipsa
gratia increata sufficiens est ad omnia facienda. non in
ad omnia fieri. quia fieri se tenet ex parte recipientis:
sic in costa adeo secundum augustinum. erat potentia ex parte
agentis facere eam. non tamen erat potentia fieri. quia
non erat dispositio in costa unde illud fieret. Si
ex parte gratie increate est sufficientia ad facere
animam gratam sine gratia creata. tamen insufficientia est
ex parte fieri gratum. et hoc est insufficientia ex parte
anime. Ad aliud vbi quod verum est quod anima secundum se est
vita corporis. i. sine medio. quia anima sine medio
vniatur corpori et tamen per medium vniatur corpori. sine
medio dico quia non est medium ex parte sua ad id
ut vniatur corpori. cum ipsa sit forma corporis. et
forma se unit per suam essentiam. Per medium dico
quia est dispositio ex parte corporis media ad id
ut vniatur anime ipsi. Est igitur ibi medium ex parte sus-
cipientis non ex parte informantis. Si ergo gratia crea-
ta sine medio vniatur anime. nec regreditur medium ex parte
informantis: sed ex parte recipientis anime. scilicet regreditur per
quod vniatur. et hec est gratia creata. Ad aliud si
vbi quod et divina ex parte sui non producit effectum cum
medio: sed ex parte suscipientis. Ad aliud. concedo
quod quantum est ex parte informantis vel assimilantis: ni-
hil interponitur ad id ut anima assimilatur et fiat grata
deo: sed solum ex parte anime suscipientis necesse est quod in-
terponatur dispositio ut dictum est. Ad aliud
vbi quod est gratia increata: que simpliciter est nobilior
spiritui creato. et illa est spiritus sanctus. Ex alia parte est gratia
creata. et illa quo ad quid est nobilior spiritui cre-
ato et non simpliciter. In quantum enim operatur ad animam

ut agens i et nobilior est. s. f. q. opaf ad aiaz
velut dispo ipsi: sic est inobilior: et hēt rōnes
inobilioris. ga dispo nō est nobilior sba: quaz
disponit: ga cedit in ipsa. s. in quātū ē mouens
nobilior est. et exēplū p: in lumine fm q est in
aere ab ipo sole: illud lumē dispo est aeris. s.
ponat q aer videret solē p illd lumē: tūc lumē
illd oparet ipsi aeri in rōne mouent vel imu-
rant. ga lux imutat visū. s. hoc qd eēt i rōe
imuranti nō hēret ab eo in quo eēt. s. ab aere.
s. sol i ab eo a quo eēt. s. a sole. Silr grā creatā
vnā opatōe: hz ad aiaz f. q. est aīe dispositō
aliā f. q. ē a grā increata velut lumē fluens
ab ea in ipsam aīam. Ad aliud dō. q. grā
creata vno mō ē finita. alio mō īfinita. simplr
enī finita ē quātū ad sīm i quo ē. In opatiōe
xō īfinita ē quātū ad illd a quo ē ga est a grā
increata: que ē īfinita bonitas. Silr x. eius
finita ē quātū ad sīm. s. quātū ad animā. In
finita f. cōpationē ad illud a quo ē. Dōt alr
dici q grā est finita f. essentia. tñ f. suā xtu
tē que opata ad att. īfinitos: i quos pōt rōe
influetie dīne bonitatī īfinita est. et ex h bēt
qd fac dignū īfinito bono. Bonū enī īfinitū
qd ē grā īcreata p illā hē et recipit rōali
creatura. Vel pōt dici q grā gratū faciens:
h nullo mō sit īfinita q tū ē de se. nihilomin
ga vnit hēt summo seu īfinito bono effiē
illū dignū bono īfinito. Qui enī vnit ē bono
īfinito dignū est omni bono seu īfinito.
Ad aliud dō. q. qñ aliqua duo sunt dispata
ad hoc q oueniat nccē ē q mediū p qd oue-
niūt sit diuerse rōnis. Sic ē creatura rōnalis
et īcreata bonitas que est de: cū sint dispata
nūq ouingāt nisi īterueniat mediū diuerse
rōnis. s. grā īcreata que sit ex pte dei uniens
et grā. s. creatā que sit ex parte anime dispo-
nens. Et sic vanitatē xitātī non ouīgīt vani-
tas: imo xitas ē ouīgēns. s. grā īcreata. Grā
hō creatā ē disponēs. et dico q grā creatā f.
rōnē qua de nihilo ē vanitas ē. f. rōnē qua a
deo ē xitas est: sic ē de aīa. ga f. rōnē qua de
nihilo ē vanitas ē. fm rōnē qua a deo ē xitas
ē: ga a sūma xitate pcedit. f. rōnē qua grā
creata vanitas ē et de nihilo: fm h nec vnit:
nec disponit animā ad hoc vt uniat deo: s. de
sicit fm hāc rōnē p pām. s. fm rōnē qua a deo
ē vnit et disponit vt aīa vniat deo.

Consequenter queri

tur vtz grā creatā sit sba vel accidens. Ad
qd sic. Omne qd adest et abest pter sbecti cor

ruptionē ē accēs. ga accidēs ē qd adest et ab-
est zc. s. grā adest et abest zc. g est accidens.

Itē omne qd recipit magis et min est acci-
dēs. s. f. a ē hī. ga homo fm magis et min bēt
grām. g zc. Itē omne qd aduenit sbe post
esse opletū est accēs. s. grā aduenit aīe post
eē opletū ipsi aīe. g grā est accēs. Cont. 38.
Job. Per quā viā spargit lux zc. Dic glo. Per
quaz viā diffundit grā. Un appellat ibi lucez
grām. Ex quo hē q grā spargit sic lux. Qual
g opatio ē lucis ad aerē p quē diffundit: ea d
est opatio grē ad aīam: in qua diffundit. s.
opatio lucis ad aerē nō est opatio accidentis
ad sīm: s. pfectionis sba. ga li aer corūpē
adhuc remanēt ipsa lux: sic quidā posuerunt
quia non hēt esse depēdens ab aere: s. a fonte
luminis. g silr opatio grē ad aīaz n ē cōpatio
accidēt ad sīm. s. pfectionis sba. ad illd c
est pfectio. Itē duplex ē eē. s. esse pmi et eē
z. pmi eē est esse nature. z. eē ē bñ eē seu eē
ordinis. s. dignū est esse secūdū q pmi. g p
fectio secūdū eē est dignior q pfectio pmi esse.
s. pfectio pmi eē ē sba. et sba secūdū eē ē sba.
s. grā ē pfectio aīe quātū ad secūdū. g ē sba.

Itē omnis pfectio dignior est perfectibili.
Nullū accēs dignū est q sba. g nullū accēs
est pfectio sbe alic. p. p. s. sequens rei pfecti-
onē. s. grā se hz ad aīam in rōne pfectionis.
g grā non est accēs s sba. Itē nullū accēs
omitat sba. et p h a qbusdā pbat q lux i aere
non est accēs. quia lux in aere mutat de una
parte aeris in aliā fm motū solis. s. grā mu-
tat sīm suū velut lux: ga dī in apod. 2. Aene
qd hēs ne alī occupet ul accipiat coronā tuā.
et silr in li. R. dixit dñs Saulo. Auferā grām
tuā et dabo emulo tuo meliori te. g grā muta-
tur de uno sbecto in aliud sīm. g nō ē accēs
s sba. Itē inter omnes pfectiones illa pfe-
ctio que ultīma est dignior ē. supponat q grā
et gloria idē sint: s. differāt fm pfectū et imp-
fectū. vnde gloria est grā cōsumata. Inde ar-
guif sic. Perfectio vltima ratiōalis creature
est grā. g est dignior q pma pfectio nālis. s.
pma pfectio nālis ē sba. g grā ē sba. Itē oē
accēs ē sepabile a sba. Et aut sepabile a sba
ga destruibile in ea. s. grā nō ē destruibil in
aīa. ga si destruit aīa. aut destruit a deo aut
a peccato: aut a libero arbitrio. non a deo ga
grā est silitudo dei i aīa. s. de nūq destruit
suaz silitudinē: ga sic facēt ctra se. g n potest
destrui a deo. Itē nec a peccato: ga peccatū
nihil est. et etiā sicut dicit Dio. Peccatū non

agit nisi **fructu boni**. Si **g** peccatū n̄ agit nisi fructu boni vel rōne. et bonū illud nō ē cōtrariū grē. **Dis** aut corruptio est a cōtrario. p̄ q̄ non pōt destrui p̄ p̄m̄. **Sil** nec a libero arbitrio q̄ ē p̄fectio ei⁹. **S**z n̄ destruit suā p̄fectiōez **g** n̄ ē destruibilis a libero arbitrio. et plurib⁹ modis nō pōt destrui. **g** non est grā destruibilis i sbo. s. in aīa ipsa manente. **g** nō est accñs

So. vñ q̄ grā creata duplicē h̄z opationē. s. ad p̄mū eē aīe qd̄ ē nature. et ad eē z⁹ ipsi⁹ qd̄ ē bñ esse vel eē ordinis. **q** opaf ad aīaz Quātū ad p̄mū eē aīe qd̄ est eē nature: sic dico q̄ ē accidēs: q̄a est dispositio adueniens aīe post cōpletionē illi⁹ quātū ad illud esse. z⁹ aut modo ē dispositio s̄balis. non tñ s̄ba. s. quantū ad z⁹ esse. et hoc est q̄a z⁹ eē est accidentale respectu p̄mi esse: et nullo mō s̄bale. et ideo p̄ncipiū illi⁹ esse erit accñs et n̄ s̄ba. ē tñ s̄bale quātū ad illd̄. **Ad** aliud qd̄ obī de luce in aere vñ q̄ sunt opiniones de luce in aere. vna ē q̄ lux in aere sit corpus. et hoc modo est s̄ba. s. **h**oc non tenet illa opatio: q̄a grā nō est s̄ba: sicut visum est. **Alia** opio est q̄ lux est forma p̄ficiēs aerē quantū ad bñ esse: qd̄ ē eē p̄piciatū. **dicēdū** **g** q̄ opatio lucis ad grāz creatā tenet inquantū lux dī forma. et fm̄ q̄ grā accidit ipsi aīe: et depēdet ab ea sic a sbo in quo est. a grā aut īcreata sicut ab illo a quo est. et p̄mo mō opaf vt accñs. z⁹ mō vt s̄bale p̄ncipiū quātū ad eē z⁹ aīe qd̄ ē eē ordinis. non tñ est s̄ba. **Nota** q̄ quedāz accidētia depēdēt a sbo. vt a quo et in quo sicut lenitas ab aere: grauitas a terra. **Sunt** alia que depēdēt a sbo sicut ab illo in quo solū: et non sic ab illo a quo: sicut depēdet lūmē ab aere. et sic depēdet grā ab aīa. **S**z lenitas in aere depēdet ab aere utroq; mō: quia inest aeri a nā acris. grā aut nō inest hoc modo ipsi aīe: s. in modū lud

Ad aliud vñ. q̄ est p̄fectio que ē a forma: et est p̄fectio que est a fine. **Itē** ē p̄fectio p̄mi eē et secūdi eē. **Per**fectio p̄mi eē est a forma s̄bali. p̄fectio secūdi eē ē a fine. q̄a eē ordinis a fine p̄ficiatū ad quē est. **Itē** est p̄fectio disponēs: et ē p̄fectio oplens. **Per**fectio oplens est dignior p̄fectibili et n̄ disponēs. **dicēdū** **g** q̄ grā creata ē p̄fectio esse aīe secūdi tāq; disponēs. **S**z p̄fectio sic oplens est finis ipsi⁹. s. dīa bonitas. **Uñ** illud qd̄ disponit aīam vt ordinē ad finē est grā creata. illd̄ qd̄ cōplet ē finis. s. sūma bonitas. et sic p̄fectio secūdi eē est s̄ba. sic p̄fectio p̄mi esse. s. non p̄fectio disponēs s. p̄fectio oplens. **Ad** aliud vñ. cum sit grā creata et

increata vtrāq; dī p̄fectio s. differēter. **Una** enim p̄ficiat vt disponēs. alia vt oplēs. **Uñ** **g** dī. oīs p̄fectio est dignior p̄fectibili. si hoc intelligat simplr n̄ ē xū. nisi de p̄fectiōe cōplēte: et non de disponēte simplr: sicut dictum est. **Ad** aliud vñ. cū dicit scriptura. auferā grāz tuā zc. hoc vñ fm̄ illū tropū: fm̄ quem dī vna fides oīm credentiū: que vna est p̄ opatiōez ad creditū: q̄a vna est x̄tas que credit. s. per opationē ad credentē non. imo diuersa est fides numero: q̄ ego credo et ali⁹ credit. **Sil** grā vno modo respicit s̄bz. alio modo respicē illd̄ ad qd̄ daf grā. **Cū** **g** dī. auferā grāz tuāz et dabo alii. hoc non intellig de grā p̄ opatiōez ad s̄bm. q̄a grā illa numero que est in isto nō pōt dari alii. **S**z hoc p̄ opationē itellf ad illd̄ ad quod daf grā. q̄a ad illud idē numero ad quod h̄z aliq; grām pōt dare grām alii. et sic intellig auctoritas de **David** et **Saulo**. i. **R.** cūz dīc dñs **Saulo**. auferā grāz tuā zc. i. ad illud idem ad qd̄ habes grām dabo alii grām et auferā tibi. **Ad** aliud vñ. q̄ ē qdā p̄fectio rei: que est de ipsa re et intrinseca ad re. et est p̄fectio rei que non est de ipsa re s. ex re: ad quā s. est res. et hec est finis. hoc mō dīa uolūtas sine grā increata est p̄fectio. **Item** p̄fectio q̄ est de re vel intra rem duplex est. s. quantum ad p̄mū esse. et hec est forma s̄balis. vñ quātū ad z⁹ esse. et hoc modo grā creata est ultima p̄fectio rōnalis creature. s. non est ultima nisi quātū ad disponēs: ul tāq; disponēs. finis autē seu grā increata est ultima et cōplens. et h̄ est s̄ba. **Ad** aliud vñ. q̄ est qdā corruptō sine destrudiō i forma a cōtrario. sic calidum destruit a frigido et c⁹. **Quedā** aut p̄ destrudiōez seu defectū s̄bi. sic deficiente igne destruit caliditas. **dicēdū** **g** q̄ grā creata destruibilis est non a cōtrario. s. destruit ex defectu sui s̄bi: quod est liberū arbitriū. quod qñ ipsi gratie deficiē: deficiē et destruit ipsa grā. **Itē** aut libez arbitriū ipsi: qñ dissentit gratie per p̄m̄ cōsentiendo peccato.

Consequenter queri

tur de dīa gratie an sit eadem per essentia: cū fructu gratuita. **Q** aut differat p̄ essentia: sic oñdīf. **Quoz** diffinitōes sunt diuersē: ipa sunt diuersa per essentia. **S**z diffinitio fructus et gratie est differens. **g** differat per essentia **Ad**ior p̄z. q̄a grā diffinita sanctis. **Grā** ē sūgculū imaginis. **Eph. i.** In quo credentes sūgtrī estis. zc. **So**. **I**magine dei reformata in nobis

p grām. **E**x hoc sumit q grā est reformatiua
 imaginis i nobis. **V**irtus aut diffinit i relatiōe
 ad op. vñ f pñm. **V**irtus est qua qd ē bonū
 bonū reddit op. **I**te i oī eo qd ē cū pñm
 differt eē 7 opari. q bñ eē 7 bñ opari. 7 h ē p
 eēntia. q in rōnali creatura differt bñ eē 7
 bñ opari. 7 hoc p eēntia. q i rōnali creatura
 differt bñ eē 7 bñ opari. q i pñcipiū ad bñ
 esse differt p eēntia a pñcipio ad bñ operari.
 q grā ē pñcipiū ad bñ eē. 7 aut ad bñ opa
 ri. q differt eēntia. **I**tem aīa nō est sua
 eēntia. q multo magis aīa nō est sua potētia.
 q differt in aīa eēntia 7 potētia. q differt
 illō quo pñcipit eēntia: ab eo quo pñcipit potētia
 eēntia. ita q vñ nō ē altez. **S**ed illud quo
 pñcipit potētia aīe 7 reddif apta ad op. ē 7t.
 illud aut quo pñcipit eēntia aīe 7 reddif deo
 filis est grā. q differt eēntia. **I**te sic se b;
 corp ad aīam rōnalē: ita se b; aīa rōnalis ad
 deū f viuiuatōem. f q dīc aug. **S**i q i cor
 pore f aliud ē vita: 7 f aliud ē motus. 7 f
 aliā dispōnē inest vñe ipī corpō. 7 f aliā;
 moneri ab ipā aīa. vñ corp pñs viuiuat
 7 postea mouet. qd p i apoplexia. **V**idem enī;
 q penit extinguit motus in corpore: remanet
 tñ vita. hec autē non pñt esse nisi f aliud 7
 aliud est vita 7 mot in corpore ab ipā aīa
 q silf anima f aliud accipiet vitā a deo: 7 f;
 aliud motū. **S**i q p grām recipit vitā spūalē
 a deo: que vita attendit in afflariōe ei ad
 deū. p 7tutē aut gratuitā fcipt motū ab ipō
 spūalē. f q ipā mouet ad bona opa 7 merito
 ria: grā non ē 7t gratuita: f differt eēntia
 ab ea. **I**te grā nō solū multiplicat p 7tutes
 f p grās sacroz 7 donoz. vñ non solū repit
 grā i 7tutib; gratuitū vt i fide spe 7 caritate
 f etiā i sacris: 7 silf in donis. **S**i q grā ad alia
 extēdit quātū ad 7tutes: p q grā 7t nō sūt
 idē p eēntia. **I**te quozūcūq; sūt dñe diuer
 se ipa sunt diuerfa. q grē 7tutes sunt di
 uerse dñe. q sunt diuerfa. **M**inor p; q 7tus
 diuidit p 7tutes cardinales 7 theologicas.
 grā nō. q p grām pueniētē. fsequētē. 7 co
 opantē. **C**onf. **D**iffinit aug. 7tutē dicens.
Virtus est bona qualitas menti: qua recte viuif
 qua nemo male utit: quā de opaf in nobis hñ
 nobis. **S**ed diffinitio ouenit grē. q grā est
 bona qualitas menti: 7 qua recte viuim: q p
 grā; viuim 7 vnif aīa deo. **S**imilr nemo male
 utit grā dei: 7 ipaz opaf de i nobis 7 sine no
 bis. **I**te **I**sidor? i li. dñaz diffinit grā; grā
 ē dñe mīe donū: p qd bone volūtati ē exit?

logf de exitu in op bonū. **S**ed virtus est bñ.
 q a ē donū diuine mīe. 7 p ipaz exit volūtas i
 op bonū. q 7t est grā. **I**te imago dei in no
 bis f vires attendit: sic dīc aug. dicens. q
 mēs est imago in potentia cognoscendi. 7 h
 f intelligentia memoratiua vel memoria
 7 volūtate. 7 est similitudo in potētia diligēdi
 Si q grā est illud quo reformat in nobis ima
 go dei. q pñcipit animā quantū ad vires. **S**imilr
 7t pñcipit aīam quātū ad vires fm quas hec
 imago attēdit. q a fides pñcipit vim rōnabile
 Caritas occupatibile. **S**pes irascibile. q eiusdē
 sunt pñcipio: 7 quantū ad idem grā 7 virt.
 q sunt idē. **I**te abstractis virib; ab aīa nō
 dicē aīa susceptibilis grē: q a abstractū illud
 fm qd accipit imago ipī ad deū. 7 ita abstra
 heret potētia ad dñā similitudinē. **S**i grā ē ipā
 dñā similitudo respectu c? erat i nobis potētia
 imago. q grā pñcipit vires: 7 silf virt. q non
 differunt eēntia. **I**te dignitas vite eter
 ne attendit quātū ad grām. **S**i hec dignitas
 est in 7tute: q a 7t facit dignū vita eterna. q
 7t est grā. 7 hoc p; quia habitis 7tutib; ē hō
 dignū vita. **I**te aug. i ench. **L**ibez arbitriū
 liberandū ē a fuitate pñi nō p se ipm: f p so
 lā grām dei que in fide xpi posita ē. grā q po
 nit in fide. q grā ē fides 7 e9. **S**i fides ē 7t. q
 grām virtus 7 posita in virtute. **S**o. vñ q
 sicut se b; eē ad opari: 7 bñ eē ad bñ operari
 sic grā 7t seu dicam? ē sbe aīe. seu eē potē
 tie. **N**am quo aīa seu potētia sua bñ ē: illud
 quo grā est. quo aut grata est seu fm sbaz seu
 fm potētia est grā. quo 7t bñ opatur est 7t.
Quāuis q fm sbaz 7t rē sint idē: 7 grā et 7t
 non tñ fm eē 7t rōnē. **U**nde ad maiorē dñaz
 voluerūt qdā dicē q q ē opatio aīe ad suas
 vires ul potētiā: eadē est opatio grē ad 7tu
 tem. **E**t exēplū p; de radio 7 lucē in aere. **L**u
 men enī 7 radi? sunt idē; f; sbaz. q a lumen ē
 sba radii. **D**ifferūt tñ f rōnē 7 esse. q a lumē
 dī qd pñcipit aere; in distīctōe. **R**adi? aut dīc
 illud qd pñcipit p distīctōe: i pñtib; q a radi?
 dīc directionē ipī lūis ad hāc ptem aeris 7
 ad illā. lumē aut nō. **S**ilf in aīa lumē est grā. ra
 di? aut 7t: q a grā que est ipā lux pñcipit aīa;
 quātū ad eēntia: 7 indistīctē qdū ad omnes
 vires. **V**irtus aut pñcipit aīam quātū ad pres
 q sunt vires ei. q a per fides in aīa itelligim?
 radiū quēdā dirigente. nim rōabile; i pñmaz
 7tatem. **C**aritas aut est radi? per quem diri
 git occupatibilis i sumā bonitate; spes est ra
 di? per quem dirigif irascibilis in summam

maiestatē. Sic igitur radius sibilis est in lumine. et per
h est lumen causa sibilis ipsi radii. et lumen
est causa effectiva radii et efficit radium. sicut
est virtus in gratia sibiliter. et est gratia causa effectiva
sibilis ipsi virtutis. unde dicitur **ber.** Virtutes sunt
ordinatæ per gratiam affectiones. et propter hoc sic
dicerem quod radii sunt luminis directiōes ita
debemur dicere quod virtutes sunt ordinationes gratie
secundum hoc quod cum dicitur radius est lumen. non est prædi-
catio per essentiam sed per causam. sicut hic. gratia est virtus
vel e converso. Sed sunt idem sibilis et non formaliter
sicut ferax et cultellus sibilis idem sunt sed non for-
maliter. et sic gratia non est virtus omnino sibi esse et
ratione sed secundum substantiam. Ad obiectum vero quod diffini-
tio illa dicitur aliter et aliter de virtute et gratia. quia quod
dicitur in illa diffinitione bona qualitas mentis.
vero quod mens accipit dupliciter. scilicet per substantiam vel per ipsam
vi vel potentiam cognoscendi et diligendi. Ac-
cipiendo mentem per se est substantia anime: sic gratia est bo-
na qualitas mentis. quia sicut dictum est: gratia respicit
se substantiam vel essentiam anime. Proinde autem mens su-
mitur per vi vel potentiam: sic virtus dicitur bona qualitas
mentis. quia virtus respicit animam quantum ad suas po-
tentias. Sicut recte vivere dicitur dupliciter: vel quantum
ad bene esse: vel quantum ad bene operari. per virtutem
recte vivimus quantum ad bene operari propter deum. per
gratiam recte vivimus quantum ad bene esse in deum. et hoc
modo recte vivere est in pueris: qui nesciunt operari
utroque autem modo vivit adultus: quantum ad bene
esse in deum per gratiam: et quantum ad bene operari propter
deum. et hoc per virtutem. et de isto vivere quod est quantum
ad bene operari habet in deum. Qui fecerit hoc vivet
in eis. et sic. **bachuc.** Justus ex fide vivit. Ne
alio dicitur in deum. 30. Ipse est vita tua. scilicet per gratiam

Ad aliud vero obicitur quod gratia est donum per quod volun-
tas exit in opus. vero quod sic videmus quod lumen est
sibiliter in radio. quia non est radius sine lumine
et ideo illud quod est radius convenienter attribuitur
ipsi luminis: sicut mouere oculum ad videndum.
hoc dicitur proprie de radio: quia directio lu-
minis proprie mouet oculum ad videndum.
et tamen hoc dicitur de lumine. similiter est de gratia et
virtute. quia gratia sibiliter est in virtute. propter hoc
quod est virtutis attribuitur gratie et e converso. Exitus igitur bone
voluntatis in opus est a virtute: sicut a causa pri-
ma. a gratia vero dicitur esse in quantum gratia est in virtute.

Ad aliud vero obicitur quod anima quantum ad suam essen-
tiam est imago diuine essentie et virtutis ipsius
Quantum vero ad suas potentias vel vires est ima-
go trinitatis personarum. Et prima imago est secundum in-
distinctionem. et secunda diffinitionem. Imaginis quantum
ad essentiam et indistinctionem reformativa est

gratia: cum perficiat animam secundum distinctionem quantum
ad essentiam. Imaginis quantum ad vires: et secundum
distinctionem virtutum reformativa est etiam. Ad
aliud vero obicitur quod potentia que intelligit sibi indistincti-
one cum dicitur rationale: forte non est aliud ab ipsa
essentia anime in quantum rationalis. Sed cum dicitur
potentia ad actum istum vel illum: tunc dicitur po-
tentia differre ab essentia. et vires sibi distincti-
one differunt ab essentia anime. Preterea gratia
perficit potentiam in quantum est ut sit grata deo.
Virtus perficit in quantum potentia est ad opus ut
recte operetur. Ad aliud vero obicitur quod gratia uno modo in-
telligitur sicut habens situm et potentiam in anima et distin-
ctionem secundum vires. alio modo intelligitur gratia in anima
sine positione et situ. Cum enim intelligimus
gratiam in anima velut quadam similitudinem ad diuinam
essentiam: sic non determinat situm in virtute. Se-
cundum autem quod intelligimus gratiam in rationabili et gratiam
in concupiscibili et gratiam in irascibili perficerem
istas vires: sic intelligitur gratia in virtute. Quia igitur
prima vis quam perficit gratia est vis rationalis: et
in illa est fides. propter hoc fides est prima virtus.
in qua primo gratia manifestatur. et propter hoc dicitur
posita in fide. Ad aliud vero obicitur quod virtus et gratia sunt
idem sibiliter. et propter hoc quod est unum attribuitur
alteri sicut facere dignum uitae eterne. Primo
tamen est ipsi gratie attribuitur autem virtuti: sicut quod est
radius attribuitur luminis. Unde **abad.** et attribuitur
uitae fidei. Justus in fide sua vivit. sed non attri-
buitur fidei quia fides. sed ratione gratie in fide. Sicut quod
virtus est attribuitur gratie. **eph.** et dei enim donum
est non ex operibus iusticie. **hlo.** Gratia non est ex
operibus: sed opera ex gratia. Sicut igitur cum dicitur. Virtus facit
dignum uitae eterne. hoc dicitur ratione gratie. Sed no-
tandum quod in uita eterna est primum generale: quod
dicitur denari. et quantum ad hoc gratia facit dignum
uitae eterne. Sed ulterius sunt speciales glorie que
rudent meritis. et quantum ad has virtus facit
dignum illo quod est in uita eterna rudentes me-
ritis. et he sunt speciales glorie: de quibus dicitur. i.
cor. 13. Alia est claritas solis. alia lune. alia stel-
larum. et hoc tangit glo. super illud locum.

Declarato quid sit gratia
secundum rem querendum est quid sit gratia secundum rationem
Et querunt duo. Primum quid sit secundum nomen
rationem. et secundum quid sit secundum diffinitionem.

Ad primum notandum

quod gratia dicitur vel gratis dans. vel gratis datus.
vel gratum faciens. Primo modo improprie: et
hoc modo dicitur de gratia vel diuina voluntas. et

senti. 2° modo communiter. Quicquid enim gratis
dat^r hoc ē sine meritis: grā pōt dici: q̄ si gne
accipit. i. cor. 13. Diuisiones grāz sunt: vnus
aut spūs. Tertio modo pprie dī. Cōis enī rō
nōtationis grē est eo q̄ gratis data. s. ppe eo
q̄ nos gratos facit. in hoc sensu sumit. i. eph
in laudē glie grē ei⁹: i. qua gratificauit nos i
dilecto filio suo. Slo. Nos fecit gratos. Sed
gōmūne acceptionē rō hui⁹ nōis grā ē donū
a deo sine meritis datū: seu illud sit creatū vt
imago dei in nobis. seu supadditū vt scia:
seu faciēs gratū vt pmi⁹ donū salūte in
distinū. de quo facta est questio: seu pma h⁹
in qua donū grē manifestat vt fides. vñ ad
hebr. ultimo. Prīmū est grā stabilire cor. zc
Slo. Ut hēatis fidem pfectā credētes omnia
munda ēē mundis. seu pmi⁹ grē effect⁹ p⁹ lapsū
in nobis. s. remissio peccator. vñ. i. ro. Gratia
nobis et pax. Slo. Grā. i. remissio peccator seu
grā pōgatiua quedā in ordinib⁹. vñ. i. Abi.
i. Grā et mīa. Slo. Grā hic accipit qd in aliis
epistolis dī remissio peccator. Grā hō quam
hic addit epūs optat. s. donatio spūs sancti:
qua ministri dei armant^r seu grē signū. vt p
pberia et opatio miracolor. de qb⁹. i. cor. 13. Mi
nistros grāz sunt zc. seu illud qd seq^r ad grāz
vt vita eterna. Ro. xi. et Jo. i. Accipim⁹ grām
pgrā. grāz glificatōis p grā iustificatōis. Et
Iac. 4. Adequabit grām grē eius. Scdm gō
mūne nōis grē acceptionē septē modis dī
donū creatū. donū supadditū. donū gratum
faciens. pma h⁹ in qua donū grē manifestat
pmi⁹ effect⁹ grē. grē pōgatiua. grē signū. donū
osequē ad grām. Scdm ppaz et pcpnā rōnē
grā est donū a deo sine meritis datū: gratum
faciēs hntē. Ex quo p⁹ qd sit grā s⁹ nōmē.

Consequenter queri

tur qd sit grā s⁹ fin diffinitionē. et dant multe
diffinitiones grē. Sed ansel. grā ē cordis de
lectatio. fm alios gratia est sanitas mentium
Itē eph. i. In quo credētes signati estis in
spū pmissionis. Slo. Imāgine dei reformata i
nobis. Ex quo sumit^r q̄ grā ē signaculū imāgi
nis. Itē in glo. eplaz. Grā ē iustificatio seu
remissio peccator. Itē in ps. Ut exbilet
faciē i oleo. Slo. Grā ē qdam nitor anime ad
colliandū sanctū amorē. Itē grā ē manife
statio spūs sancti. i. cor. 13. Diuisiones grārum
sunt zc. vñ. cū qd manifestatio zc. Et hec
ultima diffinitio est grē gratis date: nō grē
gratū facient. relique hō sunt grē gratū faci

entis. s. quia non ponunt in gen⁹ s⁹ in cām:
ideo non sunt ppe diffinitiones. Prima enī
naturaliter est assignata. Gratia est cordis
delectatio: nec ouertit. 2° formaliter. Grā est
sanitas zc. Tertia sūf. grā est signaculum. 4^a
effectine. Grā est iustificatio. 5ª metaphorice
assignat. Grā ē qdam motor ul⁹ qdā nitor zc. et
effectine fm q̄ grā facit hominē gratū vl⁹ ac
ceptū s⁹ q̄ dī daniel. i. Dedit dñs grām da
nieli in ospectu pncipis eunuchoz. Ponunt
aut due tales a magis. Grā est gratis data
gratū faciēs hntē: et gratū reddēs op⁹ ppter
btitudinē. Alia est hec. Grā est habit⁹ mentis
vl⁹ toti⁹ vite ordinatiuus. Prima magis in
dicat qd sit grā fm nōmē: q̄ quid sit fm rōnē
2ª indicat quid sit fm rōnē: que sic pbat. Nō
est sba. et sic de aliis generib⁹. s⁹ est qualitas.
Qualitatis hō multe sunt spēs. non est forma
vel circa aliquid ostans figura. nec est nālis
potentia vel impotentia. et sic de aliis ab ha
bitu. s⁹ est hitus vel dispositio. et non fiat vis
de vīa inter hitum et dispositionē. Est g ha
bit⁹: non corporis. s⁹ aīe. non aīe nisi rōnalis. ē
g mentis hit⁹. non hit⁹ speculatiuus vt scia.
g hit⁹ vite ordinatiuus. s⁹ hoc dupl^r. in loco
particulari vel vbiq⁹. In loco particulari vt
virtutes pollitice. aliis enim et aliis legib⁹ et
morib⁹ viciū i diuersis regnis. Ad istaz ergo
differētiā dī vl⁹ ordinatiuus. s. q̄ oīa ista
oueniūt caritati et cui⁹ hnti formate: in qui
renda est oīa ordinationis: quā efficit virt⁹
quelib⁹ et grā. et ostat q̄ quolib⁹ hnt⁹ vñ solū
actū ordinat pmo et p se. grā aut omnes. Itē
grā est hit⁹ vl⁹ ordinatiuus vite toti⁹. qd nō
hnt⁹ aliqua formata. s⁹ relinq^r q̄ grā ē habitus
mentis vl⁹ vite toti⁹ ordinatiuus.

Consequenter que

rit de dñis grē an grā sit diuisibilis
p dñas. et querit i gñali. Prīmo an grā sit
diuisibilis p dñas s⁹ aliquē modū. 2° suppo
sito q̄ sic: qrit spāl^r de dñōe ipsi⁹ i suas dñas
sic. Sicut dictū ē
Ad prīmū grā perficit sbam
aīe. hnt⁹ aut pficit potentias seu vires. Cū igit^r
īpā sba aīe sit indiuisibilis p⁹ q̄ grā que ē ei⁹
pfectio debet ēē indiuisibilis. Ad oppositū
hnt⁹. qm aug. assignat dñas grē dicēs. s. est
grā operās et cooperās. Grā operās est que p
parat hōis volūtatem ut velit bonū. Grā co
operās que adiūat ne frustra velit. et sumit
istas differētiās gratie iuxta illud quod dicit

apostol' ad ro. 9. **N**on ē volent' neq; currēt' zc per hoc volēs dīcē q' non est in potestate nostra velle bonū. 7 hoc tangit cum dicit. **N**on est volent' nec opari bonū. 7 hoc tangit cum dicit. **N**eq; currēt'. Ideo nōcīa est grā que paret hominē vt velit: 7 adiūuet ne frustra velit. s. ut exequat' volūtū. Si g' differt 7 opari 7 esse: manifestū est q' differt grā opans 7 cooperans. Est igit' grā diuisibilis p dīas.

Ite dicit aug. in ench. Q' est grā pueniens de qua dī. Misericordia ei' pueniet me. 7 sbe quens. de qua dī in ps. Et mīa ei' sbequetur me. Et dicit q' grā puenit aīam ut velit. sbe quī aīam ne frustra velit. Dīe igit' grē sunt pueniens 7 sbequēs. g' est diuisibilis p dīas.

Item in 2° senti. di. 26. distīguit magister grāz in puenientes. 7 adiūuantes: 7 sbequētē. g' est diuisibilis p dīas. **I**te Ber. de grā 7 li. ar. Bonū cogitare velle perficere: hec tria operat' grā in nobis: s. dīfēretē. Inmittēdo enim bonā cogitationē nos puenit: imutādo malā volūtātē sibi p osensum iungit. mīstrādo osensui facultatē foris p aptū opus iteri^o opifex inotescit. Primum facit sine nobis. 2° facit nobiscū. 3° p nos fac. Est g' grā imittēs bonā volūtātē vel cogitationē. 7 ē grā imutans malā volūtātē. 7 est grā ministrans osensui facultatē. s. operandi. Igit' ē grā diuisibilis p dīas. **I**te dīa actūū ponit dīas habitūū. Si g' dīfēretēs actus eliciūta grā: 7 actus dīfēretēs ponūt dīfēretēs habit'. g' erant dīfēretēs habit' grē p quos grā distīguī sicut xtus p dīfēretēs habit' distīguīta ga dīfēretēs act' eliciūta xture. Erā igit' ē diuisibilis p dīas sicut x'. **I**te. i. Cor. 12. **D**iuisiones grāz sunt: idem aut' spūs. Expōse g' reliq' q' grā diuidit. So. vō. q' rei duplex ē diuisio. vna ē p dīas rei cēntiales. alia per dīas accidētales. Diuisio p dīas cēntiales illa semp ponit formā aliquā dīfēretē. Diuisio aut' p dīas accidentales non ponit dīam in forma s. solū in effectib': qui reliquī ex forma dicendū g' q' grā non est diuisibilis per dīas cēntiales: ga ipa est vna forma indīuisibilis: nec multiplicat' p formas dīfēretēs in quātūz grā ē: tñ b; dīfēretēs effect' quos derelinquit in anima pparat enim volūtātē ad bonū: vt ipm velit. **I**te addit facultatē ut possit illud opari: ne frustra velit. 7 f' hoc dīfēretē efficit 7 sic de aliis ei' effectib'. 7 iuxta hanc diuersitatē effectūū sumit' diuisio grē p dīas: q' sūt pueniēs. sbequēs. operans. 7 cooperans. 7 sic

de aliis dīfēretīs grē. Omnes enī assignāf iuxta dīfēretēs effect': quos efficit ipa grā i anima. Est igit' dīa i grā p dīfēretēs effect' seu stat': 7 non p dīfēretēs formas. Et fm 13 vō. q' ē diuisibilis p dīas accidētales 7 non p dīas cēntiales: que dīfēretē cēntias seu formā. **V**irt' aut' diuisibilis est vtroq; modo. s. p dīas cēntiales 7 p dīas accidentales. Est enim x' diuisibilis p dīfēretēs formas: que sunt spes fides 7 caritas. 7 est diuisibilis p dīfēretēs effect': qui sunt credere spere diligere zc. Fides enim est quedā forma ul' habit' in anima dīfērens ab habitu vel forma q' est caritas. Sīl' effect' dīfēret' ab effectū: s. grā non: nisi 2° modo. 7 hoc est quia illud qd p hē grā pmo 7 p se est indīuisibile. s. sba anime 7 potentia que est li. ar. Et ideo grā p cēntiam est indīuisibilis. Ad auctoritates g' quibus ostēdit' q' multe sunt dīe grē dicendū. q' oī ille dīe sunt ipi' grē quantū ad dīfēretēs effectus suos: 7 non quant' i ad essentia vel formā.

Ad aliud qd obicit' q' dīa actūū ponit dīfēretē habitūū. vō. q' duplex est act'. Quidā est act' quo agens agit. 7 est quidam act' quē agens efficit. Primum igit' actus si dīfēret' ponit nōcīo dīam in agente fm virtutem: 7 fm habit'. **U**n ad diuersitatē talis act' seq' necessario dīa habitūū. s. dīfēretas act' quē agens efficit nō ponit diuersitatē in habitū^o nec in potentia: nec i xture ex parte agentis. **E**xemplū pzin igne. act' enim quo agit ignis est calefacere seu calor. **I**ste aut' act' indīuisus est 7 un' in se. Act' qd efficit ignis p istuz actū multiplex est. ga calor efficit desiccātōē 7 induratiōē 7 liquefactiōē fm diuersitatē materie recipiētis. **I**ste g' dīe actūū in igne sunt ex parte actus quem efficit: non quo agit imo ille un' est: 7 illo uno efficit illos dīfēretēs act'. **N**az applicatio caloris ad lutū facit induratiōē. applicatio caloris ad cerā facit liquefactiōē zc. Et isti act' non ponūt diuersitatē in igne quantū ad xture ignis: nec i p' actū ipi' ignis: qui ē act' cēntialis. **S** mag' dīfērentia est f' illos accidētales. ga magis ē ex pte materie. Sic g' cū diuersitas actūū i grā sit ex pte actūū quos efficit grā: non ex parte eius qui efficit: imo un' est act' quo efficit: patet q' hec diuersitas actūū non ponit diuersitatē habitūū s. grāz spūaliū. In xture autem est diuersitas actūū vtroq; modo. ga sunt ibi diuersi act' quibus efficiūt seu agunt: 7 quos efficiunt: ga act' quo fides agit alius est ab actū

de aliis dīfēretīs grē. Omnes enī assignāf iuxta dīfēretēs effect': quos efficit ipa grā i anima. Est igit' dīa i grā p dīfēretēs effect' seu stat': 7 non p dīfēretēs formas. Et fm 13 vō. q' ē diuisibilis p dīas accidētales 7 non p dīas cēntiales: que dīfēretē cēntias seu formā. **V**irt' aut' diuisibilis est vtroq; modo. s. p dīas cēntiales 7 p dīas accidentales. Est enim x' diuisibilis p dīfēretēs formas: que sunt spes fides 7 caritas. 7 est diuisibilis p dīfēretēs effect': qui sunt credere spere diligere zc. Fides enim est quedā forma ul' habit' in anima dīfērens ab habitu vel forma q' est caritas. Sīl' effect' dīfēret' ab effectū: s. grā non: nisi 2° modo. 7 hoc est quia illud qd p hē grā pmo 7 p se est indīuisibile. s. sba anime 7 potentia que est li. ar. Et ideo grā p cēntiam est indīuisibilis. Ad auctoritates g' quibus ostēdit' q' multe sunt dīe grē dicendū. q' oī ille dīe sunt ipi' grē quantū ad dīfēretēs effectus suos: 7 non quant' i ad essentia vel formā. Ad aliud qd obicit' q' dīa actūū ponit dīfēretē habitūū. vō. q' duplex est act'. Quidā est act' quo agens agit. 7 est quidam act' quē agens efficit. Primum igit' actus si dīfēret' ponit nōcīo dīam in agente fm virtutem: 7 fm habit'. Un ad diuersitatē talis act' seq' necessario dīa habitūū. s. dīfēretas act' quē agens efficit nō ponit diuersitatē in habitū^o nec in potentia: nec i xture ex parte agentis. Exemplū pzin igne. act' enim quo agit ignis est calefacere seu calor. Iste aut' act' indīuisus est 7 un' in se. Act' qd efficit ignis p istuz actū multiplex est. ga calor efficit desiccātōē 7 induratiōē 7 liquefactiōē fm diuersitatē materie recipiētis. Iste g' dīe actūū in igne sunt ex parte actus quem efficit: non quo agit imo ille un' est: 7 illo uno efficit illos dīfēretēs act'. Naz applicatio caloris ad lutū facit induratiōē. applicatio caloris ad cerā facit liquefactiōē zc. Et isti act' non ponūt diuersitatē in igne quantū ad xture ignis: nec i p' actū ipi' ignis: qui ē act' cēntialis. S mag' dīfērentia est f' illos accidētales. ga magis ē ex pte materie. Sic g' cū diuersitas actūū i grā sit ex pte actūū quos efficit grā: non ex parte eius qui efficit: imo un' est act' quo efficit: patet q' hec diuersitas actūū non ponit diuersitatē habitūū s. grāz spūaliū. In xture autem est diuersitas actūū vtroq; modo. ga sunt ibi diuersi act' quibus efficiūt seu agunt: 7 quos efficiunt: ga act' quo fides agit alius est ab actū

quo spes agit et caritas. quia aliud est quo cre-
dimus. aliud quo diligimus. aliud quo speramus.
Et ideo fides spes caritas sunt diuersi habitus
sen diuerse virtutes. Item alios et alios ad effici-
unt sen eliciunt. Ad aliud dicitur quod illa diuisione
gracie quam ponit apostolus: est gratia gratis date: que
est donum dei sicut per membra illi: et non est gratia
grati faciens: que facit acceptum deo ad habendam
salutem eternam. de cuius diuisione ad prius sit questio
Et ita ratio illa non valet in proposito.

Consequenter que

rit de duobus gratiis que multipliciter assignantur
primo quod sunt de diuisione gratie per duas vias.
2° de diuisione per tres vias. 3° de via per statum

Assignatur autem di-

uisio gratie ab aug. per duas vias dupliciter. Primo
gratia operans et cooperans. 2° proueniens et subsequens.
Queritur ergo primo de diuisione assignata per has
vias operans et cooperans. et ostenditur quod hec duae
operans et cooperans non diuidunt gratiam: quia si
diuidant gratiam: constat quod vbiusque est gratia: ubi
erit operans vel cooperans. Sed in penultimis est gratia:
et tamen non est operans vel cooperans. quod iste non sunt duae
gratie. Maior pars: quia ut dicit aug. gratia operans
preparat voluntatem ut velit. cooperans cooperatur
ipsi libere. in opere producendo. Si ergo gratia non effi-
cit in parualis quod velint: nec quod ipsi operentur
bonum: quia ipsi non habent usum voluntatis nec li-
beri arbitrii ad volendum nec ad operandum bonum
ergo in ipsis non est gratia operans vel cooperans
et tamen in ipsis est gratia. ergo operans et cooperans non
diuidunt gratiam. Item omnis gratia est cooperans. quod
nulla gratia est operans. ergo operans non est via gratie
Maior pars: quia omnis gratia operans preparat vo-
luntatem ut bonum velit. hoc nunquam potest facere
sine consensu et cooperatione voluntatis seu liberi
arbitrii. quia nunquam datur gratia volendi bonum nisi
homo consentiat. ergo nunquam est gratia preparans voluntatem
ad bonum sine cooperatione libere. ar. ergo libere. ar.
cooperatur omni gratie. Sicut et gratia cooperatur et adiuuat
ipsi libere. ergo gratia semper est cooperans et nunquam ope-
rans per se. Item Ber. Cooperari gratia dicitur libere
arbitrii dum consentit. Item ergo gratia dicitur prout nobis
ut velimus bonum: nostrum est consentire ipsi gratie.
ergo libere arbitrii cooperatur ipsi gratie. sicut gratia co-
operatur ipsi libero arbitrio: quia libere arbitrii non
bonum operatur nisi dum consentit ad quod cooperatur gratia.
Est ergo gratia solui cooperans et non operans: cum
omne bonum fiat in nobis a gratia mouente et libero
arbitrio consentiente. Item Ber. Immutatio

malae voluntatis sibi nos per consensum coniungit. et
logit de gratia. Si ergo gratia que facit ut velimus bo-
num ipsa immutat malam voluntatem: ut velit et fa-
ciat bonum. ergo cooperatur ipsi ad bonum voluntatem exe-
quendum. et ita est gratia cooperans solum et non
operans per se. Item dupliciter assignatur gratia inter
gratiam operantem et cooperantem. Prima est quod gratia
operans est que facit velle bonum. gratia cooperans
que facit operari bonum. 2^a via est quia sicut dicitur
super illud psalmi. dominus protector vite mee. Gratia operans
est qua agimus. gratia cooperans qua resistimus tem-
ptationi. Quatum ad primam gratiam ostenditur quod
eadem sit gratia cooperans et gratia operans: quia eadem
est voluntas coniuncta actui: et non diuisa actui:
quia eadem est voluntas eundem. Roma qua volo
dum non vado. et qua volo dum vado. ergo sicut
eadem est gratia que facit velle quod est coniunctum
actui. et gratia que facit velle non coniunctum actui
Est ergo eadem gratia que facit velle et operari. Non
est ergo alia gratia via ab operante: quod facit nos ope-
rari. et ita non est ponere gratiam cooperantem: imo
eadem est cum gratia cooperante. Item nanum est effi-
cere per plura quod per unum potest effici sufficienter.
Si ergo per gratiam operantem sufficienter ordinatur vo-
luntas ad velle et operari. ergo unum est ponere
gratiam cooperantem. Item contra obiectum ad secundam
gratiam. quod gratia cooperans non sit gratia gratie
quia constat quod dyabolus nunquam potest vincere reni-
tentem et maxime illum qui habet gratiam. ergo si homo
habet gratiam operantem sufficienter ei ad resistendum dya-
bolo: et ita ad resistendum temptationi omni. Item
minimam bonum magis est bonum quam maximam malum
sit malum: quia bonum cum actu est: malum autem cum de-
fectu. ergo minima gratia possumus resistere dyabolo et
omni temptationi sine malo. ergo per gratiam operantem
possumus resistere temptationi. et ita non est ne-
cessaria gratia alia cooperans. Item in christo non
fuit ponere gratiam: quia resistit et temptatio: quia
fuit impossibilis peccare: nec poterat temptari
temptatione interiori. i. qua afficeretur sua beata
anima ex aliqua parte: sicut et nostra afficitur
ergo in christo non fuit gratia cooperans. et fuit gratia ple-
nissime in ipso: ut manifestum est. ergo gratia cooperans
non est una via gratie. finem quod ponitur gratia cooperans
ad resistendum temptationi. Consequenter queritur
an iste sint ponende duae. scilicet gratia proueniens et gratia
subsequens. et ostenditur quod non. In christo enim non
fuerat iste ordo. scilicet gratia proueniens et subsequens.
Cum ergo in ipso fuerit gratia plenissime per quod iste non
sunt hec duae gratie. Maior pars: quia christus nunquam fuit
sine gratia. imo gratia fuit coeterna sue nature. ergo non
fuit in eo proueniens gratia. Cum igitur gratia subsequens

dicat respectu puenient. p3 filr q non fuit in eo grā sbequēs. g in ipso non fuerūt iste orie
Ite; grā pueniens or respectu uoluntatis quā puenit imittēdo ei bonam cogitationē; et hoc dicit **Der.** Imittendo bonā cogitationem nos puenit. **S**3 fm hoc obf. quia sicut dicit aug. in li. de pdestinatōe sanctorū. Quis non uideat pū esse cogitare q credere: nullus quippe crederet aliquid nisi pū cogitauerit esse credendū. g cogitatio puenit grāz credēdi. et hec est grā in fide. **H**ec autē dicitur esse pma grā: et fm aug. grā pueniens. **S**3 cogitatio est mot⁹ liberi ar. g mot⁹ liberi ar. puenit vel pcedit pma grām: et non e⁹. g non ē pueniens motū liberi ar. respectu e⁹ or puenire. **N**on est g ponere grām puenientē. **I**te aug. sup illud ps. Concupiuit anima mea desiderare iustificatiōes tuas zc. **D**istinguit tres gradus perueniēdi ad grām gratū faciētem dicens sic. **U**idem⁹ nōnūq; q utiles sunt iustificationes dei. i. opa iusticie. s infirmitate pcediti non desideram⁹. pūolat intellect⁹. seq⁹ tard⁹ aut null⁹ affect⁹. scim⁹ bonū nec delectat agere. cupim⁹ ut delecter. **S**ecūdu hoc g pmiū est ut uideam⁹ q sint utiles et honeste iustificationes. deinde ē eas desiderare. ultimo delectari in opere eaz. **I**ntelle⁹ g boni pcedit cōcupiscētiā. et cōcupia delectationē in ope eaz. **S**3 videre et intelligere bi⁹ iustificationes an bone sint: et desiderare eas hoc pūnet ad liberū ar. et hoc facit sine grā p lumē rōnis inatū de quo ps. Signatū est super nos lu. u. r. d. **D**electari autē ē in executione et opatione eaz: h est grā pficiente. g mot⁹ liberi ar. puenit grāz et non e⁹. g non est ponere grāz pueniēte: cā respectu hui⁹ dicat pueniēs. s. qā puenit li. ar. ad bonū. imo e⁹ est. **I**te ut or. si homo facit quod in se ē non ponit grām s actū liberi ar. **S**i g facere qd in se ē pcedit. ergo actus liberi ar. pcedit grām. g non est grā pueniens li. ar. **A**d oppositū arguit aug. ex auctoritate apostoli z. ad **Cor.** 3. **N**on q sufficientes simus cogitare aliqd a nobis qñ ex nobis. s sufficientia nostra ex deo est. **E**x quo uidet q cogitat aliqd id boni non est ex nobis. g cogitationes boni non h; homo a li. ar. suo: s a deo: sen grā sibi data a deo. **A**rā g puenit li. ar. et eius actū ad bonū. g nccē est ponere grām puenientem. **I**te **Der.** Imittendo bonā uolūtātē nos puenit. **S**ed cogitatio boni act⁹ ē act⁹ liberi arbitrii. g grā puenit li. ar. **I**te aug. in encl.

Grā puenit ut uelim⁹ bonū. **I**gitur necesse ē eē grām puenientē. **S**o. **N**otādum sicut dicit **Ugo** de sancto vic. sup illud **Isa.** i. **U**in⁹ et liuor: et plaga tumēs zc. **A**lia sunt bona nature. alia sunt bona grē. s hec a grā pueniēte. et hec a sbequente. **S**ecūdu hoc g dō. q grā pueniēs et sbequēs multis modis dicitur i nobis. **U**no mō cōmuniter et improprie. et sic grā pueniens or in nobis donū nature: seu cōsistit in donis nature. sbequens est donū i gratiū seu in donis gratiū. fm hoc or imago dī i nobis grā pueniēs q possum⁹ deū cognoscere et diligere. et sic ē grā pueniēs donum gratis datū. **A**lio mō dicitur cōmuniter: s tñ pprie. et sic grā pueniēs or grā gratis data. grā sbequens or grā gratū faciēs. et f⁹ hunc modū or grā pueniens qñ homo existens in peccato mortali cogitat de futuro iudicio. et de pena eterna et de dīna mīa. et ex hoc cogitat se conuertēdu ad deū. et f⁹ hoc loq⁹ aug. in li. de pdestinatione sanctorū. **P**rius est cogitare bonum q credere. et tñ dicit ibi. q ipm cogitare bonū ex deo est seu ex grā. vñ introducit auctoritatē apostoli. z. ad **Cor.** 3. **N**on q sufficientes sim⁹ zc. **T**ertio mō or grā pueniēs et sbequens pprie et non cōmuniter. et f⁹ hoc or grā pueniēs gratū faciēs: et hoc multiplē est: quia vno modo dī grā pueniens qua liberamur a peccato. sbequēs grā qua boni sum⁹: ut dicatur grā pueniēs que purgat animā a peccato sbequens que pficit ipaz in bonū. et fm hunc modū dīc aug. in li. de natura et grā. **G**rā puenit ut sanemur. sbeq⁹ ut sanati uegetemur. **A**lterius or magis pprie. et fm hūc modū or grā pueniēs qua boni sum⁹. sbequens qua bonū opamur. **A**n fm hoc grā pueniēs informat ipsaz animā. sbequēs ipm libez ar. ad operādū bonū fm q dīc aug⁹. **G**rā puenit uolētē ut uelit. sbeq⁹ ne frustra uelit. **I**te or stricto modo. et f⁹ hūc modū grā pueniēs est qua bonū operamur. grā sbequēs qua malo resistim⁹. **A**n aug⁹. in li. de natura et grā. **G**rā puenit ut pie uiuam⁹. sbeq⁹ ut cum illo semper uiuam⁹. nūc puenit ut uocemur. sbequē ut glorificemur. **S**ecūdu g hunc modū intelligendū ē de grā pueniēte et sbequēte. **S**ilr notādū est de grā opante et coopante. qā grā opans et coopans or respectu potētie opantis q ē li. ar. et f⁹ hūc modū or duplē. **U**no mō est grā opans que facit uelle bonū. coopans qua exequimur uel operamur bonū ex nrō arbitrio. cum ipsa grā h ē opans est q

facit voluntatē bonā. coopans inquantū cum
li. ar. eff. cit. bonū op^o. Itē alio modo dī grā
operans et coopans fm q^o putrāq^o operamur
s; opari est duplī. s. in faciendo bonū vel in
resistendo malo. Dicit g^o grā operans qua ope
ramur bonū. coopans dī q^o resistim^o malo seu
tēptationi male. Ad utrūq^o enim requiritur
grā: quia utrūq^o bonum est supra ptatē rōis
elevatū. Nam bonū ad quod tendim^o sup nos
est: nec ad il. nd ex nobis puenire possum^o. tē
ptans etiam f^o ptatē supra nos ē. Job. 41. Nō
est prās sup terrā q^o oparef ei. Opans g^o grā ē
ad opandum bonū. coopans ad resistēdū ma
lo. Notandū igit ē q^o vna istaz diuisionū ea
dē ē cum alia fm rē. s. differūt f^o nōis rōnē.
nam eadē ē grā opans et pueniēs: s. differen
etr: ga utraq^o oparat respectu liberi arbitrii
ut ca mouēs ipm. s. pueniēs dī inquantū semp
psto ē ut cā bone voluntatē et si in effectu non
causet. Opans tō efficit bonā voluntatē. vñ dī
grā pueniēs et opans viciū causa bone volū
tatis. s. pueniēs dicit cāz f^o habitū. opans dīc
cām fm actum. Sīlī eadē ē grā s; sequēs et co
operans. s. s; sequēs dī respectu pueniētis q^o
facit voluntatē bonā: eo q^o adiuuet voluntatez
iam exīte bonam ad faciēdū bonum. Coopās
tō dī respectu liberi arbitrii inquantū ex grā
et libero ar. op^o bonū pcedit. Ad pīā rōnē
in otrari i dō. q^o in paruulis non est grā fm
bas intētiōes opans et coopans fm actū: s. i
habitu: ga illa eadē grā que modo est i puulo
erit in ipo opans et coopans: qñ opabif et ha
bebit vsum sui li. ar. Iste enī dīcīe dīcūf p cō
parationē ad opari. Cū cū in paruulis nō sit
operatio nec ptās opandi in actu: s. solū in ha
bitu: ga non hñt vsum arbitrii: p; q^o non po
nēf iste intētiōes in paruulis i actu s. i hitu.
Ad aliud dō. q^o libez ar. fm duplicē rōnez
oparat ad grām. s. in rōne recipienti: et i rōne
opanti. et tñ utrūq^o ē voluntatē seu li. ar. s. reci
pere grām et cū grā opari. Dīcēdū g^o q^o fm q^o
oparat ad ipsam in rōne recipienti. fm hoc dī
grā opans: nec ipz arbitriū dī coopans ipsi s;
hanc rōnē. ga opaf ei in rōne recipienti. Scdm
aut q^o ipm libez arbitriū agit p grām: fm i
opaf ad grām in rōne coopanti. et fm hoc dī
grā coopans. ga simul libez arbitriū opatur
cū grā. tñ obicit q^o grā nunq^o relinquit
suum effectū seu bonam voluntatē i arbitrio
seu cōsensu liberi ar. et ita coopaf ipsi grē cō
sentiendo. dō. q^o vez ē: tñ f^o rōnē istam non
dī grā coopans s. opans ga in receptiōe grē

hoc ē qñ efficit voluntatē bonā: pōt ē actio grē
et inde cōsensu ipsi arbitrii seu coopatio in
cōsentiēdo. et ideo grā dī hic opans. s. li. ar. dī
cū grā opari: qñ opaf bonū p grām. Quia g^o
op^o elicit a potētia arbitrii ipsa grā iuuante
ipm li. ar. dī opans. ipsa tō grā coopās velut
admiculās opanti. Per hoc p; rñō ad rōes
sumptas iuxta auctoritatē btī Ber. Ad pīā
mā qua ostēdit q^o coopans nō sit dīa grē: quia
eadē est voluntas cūcta actui zc. dō. q^o vez ē
q^o fm cēntiam oīo eadez ē grā opans et coope
rans: s. differūt f^o effect^o. et quātū ad hoc di
stinguif coopans otra operantē. ga ali^o ē effe
ctus grē: cū facit nos velle bonū. ali^o cū facit
nos exeq bonū. et quātū ad pīū effectum dī
grā opans. quantū ad z^o grā cooperāf: sic eadē
est voluntas cūcta actui exteriori et nō cūcta
actui interiori. s. tñ differt fm effectum solum

Ad aliud dō. q^o nō ē ponere grām opantē
et coopantē eē aliā et aliā: s. ad aliū et ad aliū
effectū. et ideo nō supfluit grā cooperās: quia
nō supfluit ei^o effect^o: q^o ē remouē grauedinē i
nobis impediētē ad opandū bonū. de qua. 9.
sap. Co. p^o qd corūpif agguat animā. Ad
rōnes qb^o ostēdit q^o nō ē ponē grām coopantē
quantū ad secūdā dīam que assignaf inter
grām opantē et cooperatē. Dīcēdū ad pīam
q^o non est ponē aliā et aliā grām p cēntia: ad
faciēdū bonū et resistēdū malo seu tēptatōi
male. tñ differt f^o effect^o. quia ali^o efficit cū
facit nos opari bonū: et cū facit nos resistē tē
ptationi. possum^o enim habere vñū sine alio
et quātū ad opari bonū daf grā opās. gratia
tō cooperās daf ad resistēdū tēptationi.

Obicit q^o p grām p quam opamur bonū
possum^o resistere tēptationi. dō q^o vez ē q^o p
ipsam possum^o resistere tēptationi: s. nō facilī
Per grām aut cooperatē resistim^o facilī. grā
g^o ut cooperās respicit facultatē resistēdi ma
lo. et ideo necessaria: ga effectus necessari^o.

Ad aliud dō. q^o vez ē q^o p grām possum^o resi
stere tēptationi seu malo: s. non facilī. et hoc ē
ga habem^o in nobis fomitē impediētē ad hoc
et ideo necessaria ē ad facilī resistēdum. hec
aut dī grā coopans. vñ grā operās ad bonū
operādū. grā cooperās ad facilī operādū: ga
faciliter operamur bonū cū faciliter resistim^o
ei qd impedit nos ad operādū qd volum^o per
grām opari. Ad aliud ccedēdū ē q^o f^o hāc
rōnē nō fuit grā in xpo: et q^o grā in nobis sit
ad tot: hoc venit ex defectu sibi. vbi enim grā
inuenit pfectū sibi: sicut fuit xps: ibi non est

fm hanc rōnē. **U**n sicut in xpo non fuit grā ad effectū sanādi: qā nīl erat in eo sanandū qā non poterat peccare. et hoc fuit ppter pfectionē ipsi. ita in ipso nō fuit grā ad resistēdū tēptationi ppter ipsi pfectionē. qā nō poterat tēptari tēptatione interiori: seu quāntū ad actū interiorē. s. in nobis. et in ipso **A**dā post peccatū est effectus et corruptio somitis: qā fōmitē hēm qui fouet peccatū in nobis. vñ ipse dyabolus pōt nos tēptare interi et facere impietate et infestationem in parte sensualitatis et ppter hoc indigemus grā ad resistēdū isti tēptationi. et hec dī cooperās. **A**d rōnes qb obī de grā pueniēte et sbssequēte dō. q. qūis homo cogitet et faciat quicqd pōt: ista nūq pcedēt grām vt meritū. et in hac rōe dī grā pueniēs: qā nūq puenit a li. ar. meritozē.

Ricendū igit q actio li. ar. hoīs exñtis ī pōtō mortali: qñ mouet ex recta intētionē. et fac qd in se est: et deo dat ei grām: non pcedit grām vt meritū seu meritozē. qā non pōt mereri q. de se sibi grā qā igrat ē. puenit tñ actio illa grām vt disponēs ad ipsam. et hoc mō cogitatio et desiderii pueniūt grām. et hoc inteligit aug. sup illud ps. **C**oncupiuit aīa mea desiderare zc. vñ pueniūt ipaz sicut dispositio puenit formā. Aliqñ etiaz puenit libez ar. grām vt meritū. et hoc respectu grē sbssequēt et non respectu grē pueniētis. vnde aug. **U**olūtas hoīs multa dei dona pcedit. et hoc puenire vel pcedere ipaz est quantū ad maiorez effectū grē. vñ dicit aug. ad Bonificiū. **G**rā meret augeri vt aucta mereat et pfici volūtatē ocomitātē zc. **U**n cō aliquis hēat grām et postea opaf p illā meret vt augeat illa. gratia quantū ad maiore effectū: quoniam pueniat in gloria. **P**er hoc p solutio ad illd qd obī per ang. q. cogitatio bona puenit grām credēdi que ē pma grā seu pueniēs. dō q. non pcedit ipam sicut cā grē s. sicut dispositio habilitās ad recipiēdū grām. **P**atet etiā solutio ad aliud qd obī q. si homo facit qd in se est deo dat ei grām: qā facere qd in se est nō puenit grāz meritozē s. dispositiue. **E**t sic patet solutio ad omnia obiecta.

Consequenter queritur de assignatione diuisionis p tria membra. **A**d qd sic. **A**d tūte et pfectionē tūtis requirunt tria. s. scire. velle. et imutabiliter operari. **S**i q. quicqd est attributū tūti pōt attribui grē que est causa tūtis. q. ad grām pūnet ordi-

nare ad rectitudinē sciēdi. et hoc p scire. et ad rectitudinē volēdi per velle. et ad rectitudinē opandi p operari. quia hec tria occurrunt ad tūte scire bonū. velle bonum. operari bonū. q. s. hoc requirit grā fm tres vias. s. faciens cognoscere vel scire bonū. grā faciens velle bonū. et grā faciens operari bonū. **I**tem **B**er. de grā et li. ar. **I**psa grā imittendo bonā cogitationē nos puenit. imutādo malā volūtatē nos per consensum deo iūgit. ministrādo consensui facultatē internā opifex inotescit. **E**x quo relinquit q. ē grā faciens bonū cogitare et grā faciens bonū velle. et grā faciens bonū operari. q. diuisibilis est per tres vias. **A**d oppositū. **N**abem grām sufficienter diuisam p duas vias. p grām pueniēte et sbssequēte. **O**perante et cooperante. q. superfluit tertia via. **I**tem **z**. senten. di. 26. **D**istinguit magister grām in pueniēte adiunāte et sbssequēte. **S**ed obī. dicit aug. in ench. **P**recedit bona volūtas hoīs multa dei dona s. nō oīa. **Q**ue autē nō pcedit ipsa in eis est: et ipsa inuat **E**x hoc arguit. potius q. bona volūtas inuat grām q. grā bonā volūtatē. q. grā adiunans nulla ē. **C**onsequenter est qd de assignatiōe istaz viāz grē qualiter se habet. **B**ernardus enī postq. distinguit tres vias grē. imissiuā bone cogitationis: et imutatiuā male volūtatē: et ministratiuā facultatis seu potestatis opandi **P**ostmodū ipse assignat has vias inter istas grās dicens. **P**rimū utiq. est i quo nos nihil facim. **z**. nō facit nobiscū. **z**. nō p nos facit et ex hōcludit aliā viāz. **P**rimū quidē i quo nihil facimus nec vltimū: s. solū mediū nobis reputat i meritū. **T**ertiam viāz assignat dicens. **V**aleat utiq. ad meritum intentio. ad exemplū actio. utraq. nō pcedit cogitatio. **O**biectū q. pmo sup hoc q. dicit q. pmo fac sine nobis. s. imissionē bone volūtatē. quia sicut i potestate li. ar. est velle ita et cogitare: qā cogitare rōnis ē. **L**ibez aut arbitriū ē facultas volūtatē et rōnis. q. in volūtatē ei ē cogitare uel non cogitare bonū. **N**ō pōt igit imitti ei bona cogitatio sine suo consensu. **C**um igit cooperari dicat li. ar. grē dum consentit. q. imissiuā bone cogitationē cooperat libez ar. ipsi grē. q. non dicit vez diuidendo seu dicēdo q. pimum facit sine nobis. **S**ilī obī super hō dicit q. pmo nec vltimū s. solū mediū reputatur in meritū. **V**ult q. dicit q. pmo. s. cogitare bonū non reputat ad meritū. **S**ed extra est qā in omni actōe meremur q. ē mouente caritate

et libero. ar. si ergo ex caritate mouetur multoties
 arbitriū ad cogitandū bonum. ergo cogitare
 bonum debet ei reputari ad meritū. Similiter
 ob hoc de hoc quod dicitur quod tertiū. scilicet actio boni non re-
 putatur in meritū. Ex quo videtur quod actio exte-
 rior non mereamur. **S**ed contra. Actio boni exte-
 rior procedit ex libero arbitrio et caritate. **S**ed in
 omni tali est mereri. ergo in tertiū quod est actio boni est
 mereri. et ita falsum dicitur. **S**ed. dicitur quod cum gratia
 sit perfectio potestatis que est in libero. ar. finem autem
 ipsius liberi arbitrii assignare dicitur gratia. Ad li.
 autem arbitriū per pertinet cogitare. contra velle
 postmodum exequi seu operari. Secundū hunc ergo Bern.
 assignat triplicem dicitur gratia. Prima est immutatio
 na bone cogitationis. 2^a immutatio male uolū-
 tatis. 3^a ministratio facultatis ad exequendū
 seu ad opandū bonū. **U**n dicitur Bern. in li. de gratia
 et li. ar. tria hec gratia operatur: seu de quibus operatur per
 gratiam in nobis. scilicet cogitare bonū. velle bonum.
 exequi bonū vel perficere. Ad illud quod primo ob hoc in
 contrariū quod supponit diuisio gratie per tres dicitur
 cum sufficienter sit diuisa per duas dicitur. dicitur. quod
 reducibilis est ad illā quod est per duas dicitur. **G**ratia
 in pueniens excitatio dicitur ad cogitandū bonū
 et ita prima gratia immutatio bone cogitationis cō-
 pletur sibi gratia pueniente. alie vero due dicitur.
 immutatio male uolūtatē et ministratio facul-
 tatis: iste comprehendit sibi gratia subsequente: quia gratia
 subsequens dicitur ad duplicem actū. scilicet ad actū interi-
 ore quod est velle. scilicet in affectu: et ad actū exteriorem
 in effectu. **A**d 2^{am} dicitur quod gratia dicitur iuuare libe-
 ri arbitriū. quia impossibile est quod libere arbitrio eleuetur
 debitu velle. scilicet in velle bonū et meritoriu per
 peccatū suū nisi adiungetur gratia. et 3^a dicitur gratia
 adiungetur. **S**ilicet gratia adiungetur per libere arbitrio. quia gratia
 non operatur nisi eēt consensus vel assensus liberi
 arbitrii. et ideo dicitur libere arbitrio adiungetur gratiam: dicitur consensit
 ipsi gratia. et finem hunc dicitur sentit. dicitur. **C**ongruenter
 dicitur quod bona uolūtas iuuat gratiam: quia puenit
 dicitur consensit ad effectū bonū. **A**d aliud dicitur. quod
 cogitatio boni est duplex. **U**no modo dicitur cogita-
 tio boni per excitatio li. ar. ad cogitandū bonū
 seu consequens effectū seu nō. **A**lio modo dicitur cogita-
 tio boni ad illud quod consequens excitationē: dicitur ratio
 excitatio considerat bonū. **U**n cogitare primo
 modo est ad excitandū ad velle bonū. **C**ogitare
 2° modo est cogitare bonū. finem primo modū nihil
 facimur in cogitatione boni. quoniam enim cogitatio boni
 exciter uolūtatē ad bonū: hoc a nobis non est et a
 gratia. **E**t 3° loquitur Bern. et vult dicitur quod ipsa gratia
 est primo excitatio li. ar. seu li. ar. moueat seu non
 ad cogitandū de bono. et hec est illa pulsatio

de qua dicitur apud. **E**go sto ad hostiū et pulso.
 et ita quātū ad illū modū nihil facit uolūtas
 quātū tamen ad 2um modū operatur aliquid uolūtas
 seu li. ar. et exemplū est. **S**ic enim in excitatione qua
 excitatur oculi. per lumen ad videndū nihil facit oculi
 lumen. **S**ed facit in ipso aspectu quo videt mediante
 lumine. **S**ilicet in excitatione illa nihil facimur: tamen
 in consideratione aliquid facimur. scilicet in motu rationis ad
 cogitandū bonū. vñ pñtans imaginem boni
 est gratia. et hinc sine nobis. **S**ed 2um nobiscū est et facit me-
 ritū. **A**d aliud dicitur quod est contra illud quod dicitur
 quod primo non reputatur in meritū. dicitur. quod sicut vi-
 ctoria tota pugne attribuit regi: et non militi-
 bus: hinc per ipsos exerceat. et hoc est quia ipse rex est
 imperator bellū. et ideo penes ipsū dicitur residere victo-
 ria. **S**ecundario tamen tribuenda est militibus. **S**imiliter
 dicitur quod uolūtas est impans actui suo: quoniam est velle
 impat etiam aliis actibus. scilicet cogitationi et bono
 et executioni. quia si uolo cogitabo bonū. **S**i non
 uolo non cogitabo. **S**ilicet si uolo faciā et non faciā
 bonū. unde isti actus subiecti sunt ipsi uolūta-
 ti: quia est impans eis. et ideo principaliter meritorius
 residere dicitur penes ipsam uolūtatē. est tamen ali-
 orum actuum secundario. **C**um ergo dicitur Bern. quod solum
 mediū. scilicet uolūtas boni reputatur ad meritū: et non
 primo neque tertiū. loquitur 3um principalitatem. vñ non
 excludit quod nullo modo reputatur ad meritū. **S**ed finem
 principalitatem. quasi dicat quod alia sine uolūtatē non
 sunt meritoria. **S**ed uolūtas sine ipsis bonis est meri-
 toria. vñ nec libere arbitrio ad cogitandū nec actus ex-
 terior semper reputatur ad meritū: **S**ed uolūtas semper
Un dicitur quod plerūque extorquet ipsam actionem
 rimor inutiles: aut simulatio damnabilis.
Ad aliud quod ob hoc de intentione quod non ualet ad
 meritū quia est in ratione seu cogitatione: circa quā
 non residet meritū. dicitur quod intentio dicitur duplici: quia
 intentio dicitur respectu finis. **S**ed tendere in finem hunc
 est duplici. vel per considerationem ipsius finis. uel per
 motū et inclinationē in finem. **Q**uoniam est rationis.
 2um uoluntatis. vñ ratio est quasi doctor. uolūtas
 est quasi executor rationis. **P**er rationem finem
 considero tamen: seu inclino: seu nō. **P**er uolūtatē
 autem inclino et tendo in omnibus operibus meis in
 ipsum finem. et ideo ualet ad meritū ista tendentia
 in finem uel interior. et de hac loquitur Bern. **O**bjectio
 autem procedit de prima que solū est per considerationem
 finis: circa quam non est meritū.

Consequenter queri

tur de dicitur gratia quātū ad statum an peccatur
 post peccatū. an incarnationē. per incarnationē
 in statu puuli et adulti. **Q**ueritur ergo utrum sit ei de

rōnis grā in hoīe ante peccatū 7 p^o peccatū
7 videt q^o non: q^o in hoīe ante peccatū fuit
grā informās sic i adā. In hoīe aut p^o peccatū
fuit grā reformās. S; nō est ei^o rōnis in-
formare 7 reformare. Grā igit non est ei^o rōnis
in hoīe ante peccatū 7 post. Itē in
adam ante peccatū fuit grā sine sacro. 7 i ho-
minib^o post peccatū est grā sacramentalis. S;
non est ei^o rōnis grā cū sacramēto 7 g^oia
sine sacro. Itē grā sine sacro ante peccatū
se h^o ad aīam velut medicina cōseruatia sani-
tati. Grā sacralis post peccatū se h^o ad animā
velut medicina curatiua morbi. Sed non est
ei^o rōnis medicina cōseruatia sanitatis
7 curatiua morbi. g^o nec grā ante peccatū 7
post peccatū est ei^o rōnis. Ad oppositū
Non est differentia rōnis lux expellēs tenebras
7 pficiēs 7 illians aerē. S; grā ante peccatū
est velut lux pficiēs aīam: sicut lux pficit aerē
Grā post peccatū est sic lux expellēs tenebras
peccati. Non est g^o differens rō grē ante pēn-
7 post. Item non facit vīam in calore fm
rōnē qd expellit frigidū 7 qd informat n fr-
gidū: sicut lignū. g^o silf grā non differt fm rō-
nē: fm q^o expellit peccatū: 7 fm q^o informat aī
peccatū. So. v^o. q^o nō differt fm rōnē eēn-
tialē grā aī peccatū 7 post peccatū: s; solū
rōnē accidētalē. vnde sicut eadem medicina
p^o eēntiā est p^oncipiū sanitatē 7 curationis: dif-
ferēs tñ fm accidētalē rōnē q^o ad sanitatē se
h^o p^o se. ad curationē p^o accūs: hoc est si inueni-
at morbū in corpore. Ita eadē ē grā fm rōnē
essētie que ē p^oncipiū sanitatē in aīa p^o se. 7 curati-
onis morbi peccati p^o accūs: hoc est si inueniat
peccatū in aīa. Ad p^omū v^o. q^o eadē est grā
informās 7 reformās p^o eēntiā: s; alio modo
se h^o s. q^o aīa ante peccatū fuit informis 7 i
potētia ad formā negatīue: quia nō hēbat for-
mam. Informata aut fuit p^o grām. Et p^opter h^o
dī grā ante peccatū grā informās. aīa aut p^o
peccatū fuit informis p^ouatiue: 7 i potētia ad
formā p^ouatiue. i. cū cōtraria dispositōe. s. p^o dō.
quia hēbat deformitatē p^opter pēn. Grā autē
adueniēs ei expellit illā formā cōtrariā facien-
tem aīam deformē: 7 introducit se i aīa. 7 iō
post peccatū dī reformās. Q^o g^o grā dicat i for-
mās 7 reformās aī peccatū 7 post peccatū. h^o
non est ex parte sui: s; ex parte suscipiētis: i quo
si inueniat pēn dī reformās. si h^o nō inueniat
dī informās. Ad aliud v^o. q^o in medicina
facit dīsam eēntialē curatiuū egritudinis: 7
cōseruatiuū sanitatis: hoc ē ex impfēctōe me-

dicine: imo ex p^ofectione medicine esset q^o ipsa
eadē curaret 7 cōseruaret. vñ hāc medicina;
poneret medici p^ofectā: que curaret morbus 7
cōseruaret sanitatē. aliā h^o que tñ curat: vel
tñ cōseruat non ponūt eē p^ofectā. Quia g^o grā
se h^o vt medicina p^ofecta i aīa. ideo de ei^o p^ose-
ctiōne est 7 q^o curet si inueniat quid curādū
in aīa. 7 q^o cōseruet aīam in sanitate. g^o grā sa-
cramētalē 7 grā sine sacro nō differt fm illō
qd dīat: quia vtrōbi q^o dīat grā eadē p^o eēntiā
s; differt quātū ad illud p^o qd dīat.

Consequenter queri

tur an aī incarnationē 7 p^o incarnationē dif-
ferat grā p^o eēntiā. 7 oī dī q^o sic. v^o. Omne
datū optimū descēdēs a patre luminū reducē
nos p^o h^om ad cōgregātis patris vnitatē. Si
g^o grā aī incarnationē non hūit p^oatē ad h^o
vt reducēt ad patris vnitatē. S; p^o incarnati-
onē hūit. s. p^o xpm passum. g^o alterius est ante
incarnationē 7 post. Itē ante incarnatōē
non potuit nobis grā p^ostare vitā eternā. s; p^o
incarnationē potuit. g^o alia ē p^o incarnationē
7 dignior q^o ante. q^o ante non fecit dignum
uisionē 7 cōtēplatiōē dei eterna sic post. Ad
oppositū. Nō erat alteri^o rōnis fides ante in-
carnationē 7 post. silf nec caritas. g^o eadē rōe
nec grā: cum non sit sine ipsa. So. Concedē
dū est q^o non est alia grā ante incarnationē 7
post. tñ aliqd efficit grā post incarnationē
qd non ante. s; hoc non ē ex vīeritate que sit
in grā: s; ex adiuncto. quia aliud adiungit grē
post incarnationē: v^ote cui^o facit dignū uisi-
ōne eterna: qd ei non adiūgebat ante incarna-
tiōē. imo ante incarnationē adiūgebat aliqd
ei qd erat impediēs p^odīctā uisionē: qd remo-
tum est v^ote incarnationis 7 passionis xpi.
quia ante incarnationē erat reat^o culpe origi-
nalis. 7 erat grā cū reatu illo originali: q^o rea-
tus excludēbat a uisione eterna: nec poterat
solui reat^o ille nisi p^o passionē xpi vci hominis
Inde est q^o q^ouis eēt grā ibi q^o facit de se v-
gnū vita eterna: non tñ hoc poterat efficere
in actu: q^o impediebat p^o reatu originali. s; p^o
incarnationē 7 passionē xpi hūit grā secū me-
ritū passionis: p^o quā fuit solo illi^o reat^o. Inde
est q^o potuit post incarnationē 7 passionē nos
efficere dignos actu uisionē eterna. qd ante nō
poterat. 7 fm hoc p^o rñsio.

Consequenter queri

tur vtrū gratia sit ei^o rōnis in adulto 7

parulo. et non dicitur quod non. quia gratia datur in parulo ad informandam animam. in adulto datur gratia ad operandum. unde gratia in parulo datur ad bene esse. in adulto ad bene operari. Si ergo non est eiusdem rationis bene esse et bene operari. ergo nec gratia erit eiusdem rationis in adultis et parulis. Item in parulo datur gratia cum sacramento. adulto vero datur gratia sine sacramento. Sed gratia sacramentalis est similitudo anime ad christum hominem. gratia sine sacramento est similitudo anime ad christum deum et supponitur hec ratio quia sacramentalis assimilatur nos ad christum passum. Sed similitudo per essentiam differt a similitudine cum ea: respectu enim dicitur iste similitudines: differunt per essentiam. scilicet deus et homo humanitas et deitas. ergo gratia sacramentalis per essentiam differt a gratia sine sacramento. ergo non est gratia eiusdem rationis in parulis et adultis: sed differens ratione essentiali. Ad oppositum. Gratia que est in parulo manet in adulto. Ponatur quod ipse non cadat per peccatum. ergo eadem est gratia in utroque. Sed parulum faciebat bene esse. ergo et adultum. Cum ergo maius sit esse quod operari: et bene esse quod bene operari. gratia que facit bene esse facit bene operari. Item sic differt perfectibile: ita ut differre perfectio. Sed perfectibile a gratia in adulto et parulo non est alteri rationis. ergo gratia non est alteri rationis in adulto et parulo. Minor propter quod perfectibile a gratia in adulto et parulo est pars rationalis. sed bene non differt secundum rationem in adulto et parulo: sed in parulo sit impotentia operandi et non in actu secundum partem rationalem. Sed ob id quod gratia in adulto et parulo non differt secundum essentiam: quauis ipsa operetur aliquid in adulto: quod non operatur in parulo. Bene non est propter diuersitatem que sit in gratia: sed ex parte suscipientis. quia in parulo est ratio ligata quantum ad usum. et arbitrium voluntatis ligatum. In adulto vero expeditum est: sed gratia operatur in recipiente secundum capacitatem ipsius recipientis. Quia ergo parulum est tamen capabilis informationis. adultus autem est capabilis informationis et operationis: propter hoc gratia solus est in parulo ad informationem. in adulto autem ad informationem et ultra ad operationem. Ad primum ergo possumus dicere quod gratia secundum se est ipsa que facit bene esse. gratia autem secundum quod est virtute ipsa est que facit bene operari. unde sic non est alteri essentie gratia secundum se et gratia in virtute: licet alio modo sit. ita non est alia gratia in parulo et in adulto. sicut lumen secundum se et lumen in radio non est alteri essentie: sed sit alio modo se habens: quia secundum se informat aerem indistincte. in radio informat distincte: ut dicitur ad hanc partem vel aliam. Ad aliud ob id. quod gratia post peccatum assimilatur deo homini: quod propter in fide quia nunquam datur alicui gratia post peccatum seu ante

incarnationem seu post: nisi ratione fidei dei hominis et hoc est quia nullus post peccatum potuit esse gratus deo sine fide dei hominis. Sed fides dei hominis est duplex. scilicet propria et aliena. Parulo datur gratia sine fide dei hominis propria. sed non sine aliena. scilicet fide ecclesie: ut sicut patrum ab alio habuit. ita et gratiam per fidem alienam. Adulto autem non datur gratia sine fide propria dei hominis: seu ante incarnationem seu post assimilatur deo homini. Et quod ob id gratia assimilans deo: et gratia assimilans homini differt essentialiter sicut deitas et humanitas inter se: unde est. Nam gratia de intentione sua est assimilare deitati. et eo quod assimilatur humanitati christi: que est maxime assimilata deitati. et deiformis assimilatur deitati. Quicquid enim assimilatur rei que simillima est deo: assimilatur deo. maxime si assimilatur ei in quantum deo filius est.

Quæritur consequenter

De libro gratie. Circa quod erit modus inquisitionis duplex. Primo queretur quod bene fieri in libro. 2º quod sit in libro. Quod autem bene fieri queritur modus susceptionis. ad quod terminandum queretur de illis in quibus est liberum arbitrium. ligatum.

An paruli sint susceptibles gratie. An adulti dormientes vel alienati sint susceptibles gratie.

Ad primum Ber. de gratia et libro. auctor salutis

est liberum arbitrium. capax: nec dare valet eam: nisi deus: nec capere nisi liberum arbitrium. Si ergo in parulis non est liberum arbitrium. secundum actum: relinquitur quod paruli non sunt capaces gratie. Item si dicatur quod in parulis est liberum arbitrium. secundum potentiam. et hoc sufficit ad susceptionem gratie in contrarium ob id. quia Ber. ibidem dicitur per. Tam absque consensu esse non potest recipiens quod absque gratia datur. Sed impossibile est quod gratia salutis deus absque gratia datur. ergo impossibile est quod deus absque consensu recipiens. Cum ergo in parulis non sit potentia consentiendi: propter quod nec potentia suscipiendi gratiam.

Item sicut dicit augustinus in libro retractionum. Non misereatur deus nisi voluntas precesserit. Sed dei miseratio est sue gratie donatio. ergo non dat gratiam nisi preceat voluntas. Cum ergo in parulis non possit esse bene voluntas. nec ipsi possunt esse receptibiles gratie. Contra. Secunda. 17. Dixit dominus ad abraam Circumcides ex vobis omnes masculinum. et circumcides carnem preputii vestri ut sit signum federis inter me et vos. Infans octo dierum circumcides in vobis. Erat igitur circumcisio signum federis. id est reconciliationis ad deum. sed illud erat et signum. ergo et erat reconciliatio ad deum et in parulis et in aliis per sacramentum circumcisionis. ergo et habebat paruli

grāz dī p circūcisiōe. Si igitur sit ap̄lior largitio grē dei tpe grē post passiōē q̄ ante. s. tempe legis: p̄ q̄ paruuli saluantur et suscipiunt grām p sacm̄ baptisimi. **Itē.** s. ad ro. **Ubi** abundauit delictū sup̄abundauit et grā. et sicut regituit peccatū in mortē ita et grā regnet p iusticiā in vitā eternā p ih̄z xpm̄. **S;** peccatū regituit in mortē vsq; ad mortē xpi in paruulis et adultis. q̄ grā que est p ih̄m xpm̄ attinget nō solū adultos: s. et puulos. **Itē.** s. ad ro. **Non** sicut delictū ita et donū: q̄ grā unū? hōis ih̄z xpi in plures abundauit. Si igitur grā ih̄z xpi in plures abundauit q̄ peccatū originale. et p̄m̄ originale inficit paruulos et attingit. q̄ et grā ih̄z xpi attingit paruulos. **Itē.** i. cor. i. s. Si in adā omnes moriūt. ita in xpo omnes uiuificabūt. Si igitur in adā omnes moriūt nō solū adulti s. et puuli. q̄ in xpo nō solū uiuificabūt adulti s. et paruuli. **Sō.** duplex est iniusticia vna quā homo sibi facit. alia que homini fit. **Iniusticia** p̄ma ē culpa actualis: quā sibi facit homo p suū libez arbitriū. **Iniusticia** 2^a ē culpa originalis que contrahit ex culpa adē: et nō ex li. ar. paruuli. **Silr** cū iustificatio nihil aliud sit q̄ redit^r de iniusticia ad iusticiā: erit iustificatio duplex. vna ad quam homo facit. alia ad quā homo nō facit. sicut iniusticia non contrahit ex aliquo qd paruul⁹ faciat. ita nec in iustificatione requirit^r consensu ei⁹: s. fit i paruulo p exhibitionē sacri baptismati. **Iniusticia** autē que est in adulto non solū est illa que ei fit ex culpa originali: s. etiā illā quā sibi facit ex culpa actuali. et ppter h̄z necessario requirit^r qd adultus ad iustificationē suā aliquid faciat: et iō nōcō requirit^r consensu ei⁹ in actu. et sic p̄ q̄ in paruulis ē potētia ad suscipiendū grāz: h̄z etiā in actu non consentiāt. **Ad** p̄mū in contrariū vō. qd libez ar. accipit aliqñ in potentia: aliqñ in actu. dicēdum q̄ nulla res que non h̄z p̄tātē arbitrii est susceptiua grē: quia illa sola h̄z potētiā liberi. ar. p̄prie. s. dico qd non requirit^r ad li. ar. semp ad susceptionē grē: et maxime i iustificatione paruulorū: s. solū sufficit ibi potētia li. ar. **Ad** aliud qd ob̄t in contrariū vō. qd est consensu in potētia: et in habitu: et in actu. **Consensus** i potētia est in paruulo. consensu i habitu ē in adulto dormiēte: q̄ firmo pposito vū uigilaret consensit: ut conuertat^r ad deū: et petiūt grām. consensu in actu est ut in uigilante q̄ h̄z ppositū firmū ut ad deū cōuertat^r. **Si** igitur gñaliter intelligat^r auctoritas illa vō intelligi fm̄ qd consensu gñalr vō istis trib⁹ modis. vel

vō q̄ illa auctoritas itellr de adultis. vñ dīe grē operanti salutē coopari dī liberi ar. vñ consentit. s. li. ar. non coopat^r nisi in adulto: cū i eo solo sit vsus liberi ar. et ppter hoc itellr dī adulto. **Et** p hoc parz solutio ad aliud aug. et distinguendū ut p̄as.

Consequenter queri

tur de adulto vtrū adultus dormiēs vel furiosus seu amens possit recipere grām. **Ad** qd sic dī. s. **R. 3.** qd sapiētia ih̄sa ē Salomoni dormienti. **S;** sapiā ē donū a deo sicut grā. **Si** igitur sapiā pōt infundi hōi dormiēti. q̄ et grā. **Itē** uidemus p auctoritates scripture qd i somnis erant reuelationes pphetaz. vñ. iz. **Numeri** h̄r. **Si** qd inter vos est ppha in uisione apparebo ei vel p somnū loquar ad illū. **S;** sua locutio nihil aliud ē qd reuelatio x̄itat. ergo in somnis fiunt reuelationes x̄itat et secretorū dei. **Itē.** Job. 33. **In** somno tunc aperuit domin⁹ aures viroz. **In** somno igitur fiūt reuelationes. **Iuxta** has auctoritates sic ob̄t. **Sicut** se h̄z aīa in cognitione x̄itat: ita ordinata ē ad amorē bonitatis. **Si** igitur in somno potest ei infundi cognitio x̄itatis. q̄ et ei in somno pōt infundi dilectio bonitatis. **S;** amor bonitatis est grā. qd hōi dormiēti pōt infundi grā. **Itē** titulo de baptismo et effectu baptismi h̄r qd grā sacramentalis infundit^r dormiēti. **S;** grā sacramentalis est grā. **Itē** in illa decretali arguit^r in modum papa hoc modo. **De** filiis⁹ est iudiciū simile. **S;** similr se h̄z quātū ad imobilitatiōē et ligatiōē arbitrii dormiēs et paruul⁹. **Si** igitur paruul⁹ non impedit^r ppter ligatiōē arbitrii qn recipiat grām. q̄ nec dormiēs. **Itē** qd forte dicet aliqz qd nō est file. quia in paruulo solum dimittendū ē originale peccatū: quia nihil hēt de actuali. in adulto non solū dimittendum originale est: s. etiā actualē: ad cui⁹ dimissio nem requirit^r consensu in actu: h̄z non requirit^r ad dimissionē solū originalis et ita cum i dormiēte non sit consensu in actu non potest suscipere grāz ad dimissionē culpe. **S;** tūc ob̄t contra hoc. quoniā h̄z differāt dormiēs et paruul⁹ quantū ad actualē peccatū: non tñ differunt quantū ad originale. quia vterq; h̄z originale. si igitur in paruulo potest dimitti originale sine ei⁹ consensu p susceptionē grē baptismati q̄ et in adulto potest dimitti peccatū originale sine ei⁹ consensu. **Itē** aīa duplicē h̄z ordinē vñ ad suū superi⁹. s. deum. alim ad inferius. s. ad corpus suū. quod mouet et regit

Si igitur infusio gratie in anima est quantum ad ordinem
quod habet ad suum superius. scilicet deum: et non quantum ad
inferius: cum ille ordo maneat in anima dormi-
entis: videtur quod dormiens possit recipere gratiam sic
et vigilans. **I**tem potentia rationalis que abso-
luta est et abstracta ab omni materia habet absolutam
libertatem: et est propria sui actus. **N**ulla igitur dispo-
sicio que sit facta in materia ligabit suam libertatem.
igitur in somno non ligatur suum arbitrium. sed est arbitrio
libera. igitur potest per suum arbitrium consentire ad susce-
ptionem gratie. **E**st igitur gratia susceptiva anima in dor-
miēte sicut in vigilante. **I**tem fantasia que
est vis sensibilis et inferior quam rationalis: est li-
bera. non immobilis in somno. sed tunc et tunc et for-
tius operatur et melius precipit eius operatio. **C**um igitur et
ostendit sit et rationalis in qua est libertas: ar. quod fantasia
igitur ipsa non amittit suam operationem in somno. igitur
poterit consentire et recipere gratiam in somno.

Item sicut appetitus sensibilis movetur ex specie
boni sensibilis delectabilis in dormiēdo. ita ap-
petitus rationalis potest moveri ex specie boni intel-
ligibilis in dormiēdo. sed hec est dispositio ad sus-
cipiendum gratiam. igitur dormiētes habent potentiam dis-
positam ad suscipiendum gratiam. **I**tem aliquando est in
somno quod non sit plena resolutio vaporum vel
humiditatum descendentiū a cerebro: nec sit ple-
na resolutio sensuum. unde tunc surgunt dormien-
tes et faciunt opera vigilantiū. **B**onaf. igitur quod aliquis
in tali statu surgat et det elam: et huiusmodi pus
desiderium dandi firmum et firmes. **C**onstat quod actus
vel motus ille habet ortum ex bona radice. igitur fructus
boni est. igitur meritorius. **A**d oppositum. **S**er. **I**tem
absque sensu esse non potest recipienti quod absque gratia
dantis: et loquitur de dono gratie a deo. **S**i igitur non est
sensus in dormiēte: non potest esse in eo susceptio
gratie. **S**ed. **S**ed quod est dispositio que impmit aīe
ad susceptionem gratie: ad quam anima nihil operatur
actu nec habitu. et hec est in parvulo baptiza-
to. **E**st alia dispositio ad gratiam que impmit
aīe: ad quam nihil operatur anima secundum actum: sed secundum habitum:
sicut in adulto dormiēte: qui pus pseueravit
in firmo proposito baptizandi: si istis talibus im-
primatur character baptismi: sunt dispositi ad gratiam
ipsis cooperantibus secundum habitum. **E**st etiam dispositio ad
gratiam ad quam cooperatur anima secundum actum: sic est in adul-
to vigilante: cui impmitur character secundum actum.

Item notandum quod gratia aliquando infunditur ex virtute
sacri. aliquando sine sacro. **D**icendum igitur quod gratia sa-
cramentalis in baptismo non infunditur nisi secundum
illam distinctionem: nec character baptismalis im-
pmitur. **G**ratia autem que datur sine sacro non quod infun-
ditur sine actuali sensu. et ita per quod ipsi dormiēti

non infunditur gratia nisi per sacramentum. et hec etiam ei non
infunditur nisi habuerit habitum: quo velit suscipere
gratiam. id est nisi cooperetur secundum habitum. **S**ilicet quod est de
homine furioso. **A**d primum. **S**ed. **Q**uod et appropinquat
potest cogi per rationationem ut assentiat. sicut
si aliquis contradiceret alicui veritati per virtutem
alicuius rationatōis: posset cogi ratione eius vellet nollet
ad hoc quod assentiret illi. **S**ed non est sic de vi
motiva que est receptiva boni. illa enim nunquam
potest cogi ad bonum. imo si vult appetit bonum. si
non vult non appetit. **E**x parte igitur virtutis moti-
ue est libertas absoluta: ita quod nihil sit in ea finis
suo sensu. ex quo non potest cogi. **E**x parte
autem virtutis apprehensivae non est ita: quia aliquid
potest in ea fieri sine suo sensu: quia potest cogi
ad verum sicut dictum est. et ideo scia potest impmi
anime sine sensu ipsi in dormiēdo. anime tamen
non potest impmi gratia sine eius sensu. et intel-
ligendum est de gratia que infunditur sine sacramento
et ideo dormiens non est susceptivus talis gratie.

Per hoc patet solo de revelationibus. quia in re-
velatione non est aliud quam impossio forme veri
in vi apprehensivae. non est autem ipsa: necesse ad hoc
cooperari sicut visum est. **A**d aliud quod obicitur
de decretali. **S**ed. **Q**uod est gratia cum sacramento et sine
sacramento. **G**ratia igitur sine sacramento non potest
infundi dormiēti sicut per. **G**ratia autem que est cum
sacramento potest: sed hoc cum distinctione posita:
quia oportet quod habeat sensum in habitu. et
hoc per per per in illa decretali dicitur de baptismo
et effectum baptismi maiores etc. ponit Innocentius.
talem distinctionem. dormiētes autem et amētes
si postquam amentiam incurrant vel dormiant in con-
tradictione persistant: quia in eis intelligitur contradictionis
propositum perdurare: si fuerit sic imersus character
non suscipiunt sacramenti. **S**ecundum autem si prius
cathecumini extiterint et habuerint propositum
baptizandi. **U**n tales in necessitatis articulo
consuevit ecclesia baptizare. **E**t sic per hoc patet
distinctio predicta: quod etiam necesse est quod dormi-
entes habeant sensum in habitu ad hoc quod re-
cipiant gratiam per sacramentum. **A**d aliud rursus
Innocentius in eadem decretali et ostendit quare non
potest dimitti originale ipsi adulto eodem modo
quo dimittitur parvulo. et ponit duplicem rationem
ad hoc dicens. **H**omo qui totum hominem saluum
fecit in sabbato opus imperfectum non novit. et ideo
peccata non per parte sed per toto dimittit. **C**um igitur
in adulto sit peccatum originale et actuale: constat
quod unum non dimittit sine altero. sed actuale contra
bitum sensu. igitur non debet ei dimitti sine sensu
administer in habitu. **S**ed sine hoc non potest dimitti

originale in adulto. et propter hoc non potest di-
mitti peccatum in adulto sine consensu. **I**tem
alia est ei ratio ad hoc. **P**ena originalis patitur est
carceria visionis dei. actualis vero pena peccati
est gehene perpetue cruciatus. unde si primum di-
mittitur alicui altero non dimissio: talis non caret
visione dei propter originale dimissum: et cru-
ciatus in gehena perpetuo propter reatum criminis
actualis. **S**ed hec ratioque impossibilia sese minime
pariunt: imo sibi mutuo aduersantur. et propter hoc
non potest dimitti originale per baptismum adul-
to si dormiat sine consensu. paruulo tamen potest:
quia in ipso non est alia culpa que contrahat
eum consensu. **A**d hoc quod obicitur quod ordo anime ad
suum superius manet in somno. respondetur quod ordo anime
est ut non perficiatur secundum suam ultimam perfectionem
sine suo consensu. hec autem ultima perfectio est
ex forma bonitatis impressa ei. quia ex hac parte
relictus est homo in manu sui consilii. sicut beatus eccle-
siasticus. scilicet secundum ordinem anime ad istam perfectionem
relinquitur homo suo libere arbitrio. **N**on dicitur **D**eo. **Q**uod
non habemus vitam coactam sicut habent irrationalia.
unde vita glorie vel gratie non datur nobis
coacte. et propter hoc cum anima non possit cogi ad istam
perfectionem que est ex forma boni per infusionem
gratie non potest recipere gratiam: cum consensus
actu non sit in dormiente. **A**d aliud dixe-
runt quidam. quod sicut uidemus quod clauis dupliciter est
ligata. vno modo quia non est prout ligandi
vel soluendi propter idoneitatem potestatis. quia. scilicet.
non habet idoneitatem. et hoc modo ligatur in
prebendo suspensio vel degradatio. quia non habet
idoneitatem ad hoc. **A**lio modo dicitur clauis in alio
quo ligata non propter idoneitatem ipsius necessitatem
nec potestatis sue. sed quia deficit ei materia. scilicet.
sibi diti quos liget vel soluat. et hoc modo liga-
ta est clauis in monacho vel religioso. **S**imiliter
dicitur quod in somno liber arbitrium secundum se non ligatur: sed quia
non habet materiam in somno que ei subiecta sit.
Quod non habet executionem potestatis in somno:
hoc non est quia deficit vel ligetur potentia liber
arbitrii. sed hoc propter defectum materie. in vi autem seu
sibili non est executio in somno propter defectum
potentie quia ligatur. et propter defectum materie
que ei non offertur. **U**is ergo rationalis cuius est liber arbitrium.
absoluta est a materia. et inde est libera. nec li-
gatur in somno. **S**ed se ligatur quia non habet execu-
tionem in opere propter defectum mentis circa operam.
Alii dixerunt iuxta philosophum. **Q**uod cum anima sit uis
que non dependet a corpore quantum est de se
scilicet liber arbitrium. et uis dependens a corpore. scilicet uis mo-
tina occupabilis. irascibilis. et remuneratio

meriti: ubi est secundum animam et secundum corpus: necesse est
quod opus meritorium fiat per uim anime secundum se et per
uim ad corpus: et non solum per uim. et ideo in opere
meritorio imparetur libere arbitrio: et uis ad cor-
pus facit motum vel opus. et quia in dormien-
te ligatur uis ad corpus: propter hoc in dormiente
non potest libere arbitrium habere consensum merito-
rium vel operatum in gratiam. **I**deo distinxerunt
sicut dicit **A**ugustinus. **Q**uedam est uis impans
motum. et hec est uis imperans liber arbitrium. et quedam est
faciens vel exequens motum. et hec est uis ad corpus
hec autem immobilitas in somno: quia est uis cor-
poris seu ad corpus. **Q**uia ergo cessat uis faciens
motum. ideo cessat uis imperans motum. et ita
cessat libere arbitrium. sicut rex est impans et mones
et homines sunt exequentes. et si non esset qui
obediret regi: rex cessaret a suo imperio. **S**ilicet
dico quod liber arbitrium cessat in dormiente: quia cessat uis
faciens motum. unde ligatum est non in se: sed in
exequente. et ideo non potest recipere gratiam. **S**ed
obicitur quia liber arbitrium de se elicit motum consensu sine
aliqua cooperatione uis sensibilis. seu brutis or-
dinate ad corpus. ergo quantum ad consentire non im-
mobilitas in somno. **I**tem dicitur anselmus. quod non
luntas est in istam se ipsum mouens. ergo nulla erit
causa sufficiens ad mouendum uel quiescendum uel
quietandum ipsam. **R**espondetur quod duplex est motus
scilicet motus ab anima. et motus ad animam. in motu
ad animam se habet anima in potentia passiva et
receptiva solum. **I**n motu ab anima se habet anima
in potentia actiua. **P**rimus autem motus est in ui ap-
prehensiva. quia recipit species rerum extra. a quibus
incipit motus et terminatur ad animam. **E**t ideo uis
apprehensiva est uis passiva solum et receptiua. et
motus eius est ad animam. et inde est quod si sit impm-
extra fiet motus in ea ipsa nihil operante: cum non
faciat uel incipiat motum sed mouetur a rebus extra
et ideo in somno potest exercere suam operationem si
sit agens extra uel imprimens in ea formam rei. **2**us
autem motus est in motina. **N**ihilominus uidetur me-
lius respondetur quod sicut in motu secundum egritudinem ut in
furiam rapit tota anima ad uim morbi expellendam
sicut in quibusdam motibus ut in extasi per gratiam
rapit tota anima ad uideendum ea que super ipsam
sunt. sicut fuit in raptu **P**auli et per hoc. sicut
et in coitu dicimus quod tota intentio anime fertur
ad actum genitalium et rapit. ita dicimus de liber arbitrio in
somnia: quod non potest immobilitari quia ligetur in se
nec uis in qua est. sed quia anima rationalis cuius est to-
taliter fertur ad alium actum alteri uis in somno.
sicut ad actum nutritiue: quia uis nutritiua
est que maxime operatur in somno. et ideo quia anima

rōnalis in somno non intēdit ut vtrāq. ar.
 dī immobilitari. 7 iō nō opaf nec fufcipit grāz
 in fomno: cū portat ipm operari 7 ofentire
 aflu ad illud qd fufcipit. Ad aliud qd obf
 de fantasia norandū q cū sint vires aīe qdaz
 fm partē rōnalē. quedā fm irrōnalē. ex parte
 irrōnalis vegetabilis fufcipit. Ex parte rō
 nalis intellē. 7 fpeculatiuus. apphēfiuus 7
 motiuis. circa qualibet dīam est accipe du
 plicē vim. vnā que femp ē cū fuo aflu. alia
 que non femp. 7 bi grā. Ex parte vegetabilis
 ē accipere vim vegetandi: que femp otinuat
 fuam aflu. f. vegetare in corpore. 7 vim aug
 mentandi 7 generandi: q nō femp otinuant
 fuam aflu. Itē ex parte fufcipit est accipe
 vim apphēfiuā deforis. ut vifual. audituā
 7 hī: que non femp otinuat fuam aflu: 7 vīz
 apphēfiuā interi: hīc fantasia q femp otinuat
 fuam aflu: fme in fomno feu in vigiliis. ficut
 dicit pbus. S; in fomno tota ei intētiō fuf
 iteri. in vigilia rō diffundit ad apphēfiuas
 exteriores. vñ ppter hoc meli pcpim opatio
 nem eius in fomno q in vigilia. cuius fignū
 est q qñ claudim? alios fufus in vigilia: tūc
 opationē fantasie pcpim? velut lucez fpecies
 fufcipit fufas interi? illūstratē. Item ex
 pte apphēfiuū intellē? ē vīs duplex. vīs que
 femp ē cū fuo aflu velut lux. 7 hīc dīc pbus fe
 bz ad itelligibilia ficut lux ad colozes. 7 dīc
 itellē? agens. 7 vīs q nō femp est cū fuo
 aflu. f. eductiō de potentia in aflu. 7 dīc intellē
 poffibilis. Itē hīc mō ex pte motiui in
 itellē? ē vīs duplex. vīs que femp ē cū fuo
 aflu. ut quēadmodū intellē? agēs ē otinue
 irradiās fup aīam ad cognofcēdū itelligibi
 lia bitat. ita ex ifta pte ē vīs radiās 7 mouēs
 ad appetibilia bonitatis femp remurmurās
 otrariis: quā dīcim? funderēfm. Prima vīs q
 non femp est cum fuo aflu. non enim est de
 terminata ad vnum aflu: f. ad oppofitos aflu
 fe bz fm electionē liberā: penes quā ponit li.
 ar. Patet igit rñfio q nō ē filis mod? opatōis
 fantasie 7 li. ar. 7 rōnis quātū ad uim que nō
 bz aflu otinuū. Ad illud rō qd obliē per
 filitudinē appetit? fufcipit 7 appetit? rōal
 dō q appetit? fufcipit: ficut dicit Jo. Dam.
 magis agit q agat. 7 hī ē ga deducit 7 tbit
 a fpe obiecta delectabilis. appetit? rō rōnalis
 magis econtrario agit q agat. 7 ideo qñ ad
 alia opatōez rapif aīe intentio velut in furia
 7 i fomno gescit. 7 hoc mō dī ligari hīc dīcū
 est. Ad vltimū dō q quāuis non fit pntis

negocii fecundū pā dā ipofafim: q operatio
 illi? q hīc infurgit i fomno pcedit ex tute efi
 matua: que uis nō folū accipit fpef fufcipit
 f intētiōes fpef fufcipit: ficut dicit Auid.
 ut delectabile. triftable. bonū. malū. nocitiū
 fugitiū. ex quaz intētiōnū pntatione fortis
 fima in talib? mouet extimatiua: 7 monet ad
 hoc q homo furgat 7 opef ligat fomno viri
 bus exteriorib? fufus 7 li. ar. rōis. vñ gēgd
 faciat nō reputat ei ad meritū vl demeritū
 nec ad laudē vel vitupitū. Ex his igit fati ma
 nifefū ē potest qualr grā bz fieri in fufcipit.

Dostea inquiren
 dum ē de grā quō fit in fufcipit. Et q
 runt duo. Primo an grā infit fm maius 7
 minus. hoc ē an fit maior in uno q i alio. 2°
 an fm maius 7 min? f. fm intentionē 7 remis
 fionē. prout dicitur margarita albioz equo.

Ad primum f. Aug. ad Darda
 nū. Re? vbiq? tot? ē
 Quō g in aliis ampli? in aliis min? S; de? est
 in aīa p grām 7 in quolz hīte grām. g tot? ē
 in quolz hīte grām: 7 tot? hī a quolz. g tū bz
 vñ grām q ali? Si g ipm hēre ē ēē grē. g tū
 bz vñ de grā quātū ali? Itē grā opaf ad
 datē 7 ad recipiētē. S; tās nō f. bz fm mai?
 f equalr omnib? f. f. nec recipiēs. g grā nō ē
 maior in vno q in alio. ex quo nō pōt deter
 minari ei? maioritas: nifi fm oātē vl recipiē
 tē. Dīnor p3. ga vñ ē fimplex nō hīs quātū
 tatē. f. tpe de? f. f. ex pte recipientē ē equalitas
 ficut ex parte vantis: quia homo in quantum
 imago est in potentia recipiendi grām. Si g
 ipfa imago non est maior in vno q in alio. g
 nec recipiens se habet fm mai? 7 minus. g ex
 utraq? parte est equalitas. Ad oppofitū.
 Aug. ad Dardanū. In qbz hītat de? nō equalr
 hītat. quia inde ē illud q Delyfe? 4. B. z. po
 pofcit ut in eo eēt duplex fpus. i. in duplo q i
 Delya. Si ergo illd erat poffibile qd petebat
 7 petebat in fe fpuz duplicari. g in eo poterat
 fpus maior eē q in Delya i duplo. ergo 7 grā
 in duplo. quia fpus ille grā est. Item aug.
 ad Bonifacium. Grā mēref augeri. Pōt g eē
 maior in vno q in alio. So. dō. q maius 7
 minus nō dīcū fta i formis fpuālib? hīc in for
 mis corporalib? ga i formis materialib? dīcū
 fm quantitatē dimēfiuā. 7 rō hīc est: ga fūt
 forme materiales 7 pficiētes materiā. forme
 aut fpuāles imāles funt. 7 inde est q maiori
 tas 7 minoritas non determinant in eis fm

quantitate dimensura: solum secundum quantitate virtutis
 aliter secundum quod dicit augustinus de quantitate anime. **Q**uia autem non
 dicitur quanta secundum quantitate dimensionis sicut lignum
 sed secundum quantitate virtutis. **I**tem dicitur quod gratia potest
 dici maior tribus modis. scilicet maior virtute et expressio-
 ne et inclinatione. et ratio huius est quia gratia nihil
 aliud est quam similitudo dei in creatura rationali que
 est effectus dei. sicut similitudo rationalis creature ad deum
 potest esse vel quod sit ei filius secundum rationem efficientis.
 et sic dicitur similitudo virtutis: quia virtus vel potentia
 debet ei secundum rationem efficientis. **A**ut est similitudo secundum
 rationem qua deus est causa exemplaris seu formalis. et sic
 dicitur similitudo expressionis seu secundum expressionem
 quod dicitur esse similitudo inter sigillum et ceram
 impressam in sigillo. **S**icut ipsa dei sapientia est quasi
 sigillum: et eius similitudo expressa est in rationali crea-
 tura. **A**ut est similitudo secundum rationem qua deus est causa
 finalis. et sic dicitur similitudo inclinationis vel
 ordinis. quia ex hoc quod rationalis creatura est propter
 finem qui est summa bonitas: ex hoc inclinatur ad
 illam rationem ad finem. tamen hanc inclinationem tollit
 peccatum. **G**ratia ergo est dei similitudo in creatura
 istis tribus modis. scilicet secundum virtutem et expressionem et
 inclinationem. **M**aioritas ergo gratie autem est virtutis
 respectu efficientis. aut expressionis respectu cause
 exemplaris. aut inclinationis respectu cause finalis.
Secundum hoc maior fuit gratia in christo quam in aliis.
 et contra maior in beata virgine. et contra in aliis
 sanctis: quia habuerunt maiorem virtutem et ad plura
 operabilia: quia christus habuit maiorem: alii minores
 respectu illius. beata **M**aria contra maiorem re-
 spectu aliorum. et sic de aliis similitudinibus. et quantum
 ad hoc intelligit augustinus quod **D**elysens petebat in
 se duplicari spiritum **D**elyse ita quod maiorem haberet
 spiritum: quod **D**elyas quantum ad maiorem virtutem ad
 plura operabilia. **P**etebat enim quod duplicaretur in
 ipso ad operandum plus in duplo. et hoc faciebat
 propter incredulitatem populi. **A**d primam ratio-
 nem in contrarium dicitur sic dicit philosophus in libro de causis
Prima causa in omnibus rebus est secundum dispositionem
 unam. non tamen omnes recipiunt ipsam secundum dispositionem
 unam seu rationem unam: nec eius operationem. quia quedam
 recipiunt ipsam vel eius operationem receptione
 corporali. quedam receptione spirituali intellectuali
 et exemplum est in luce seu in radio solis. **R**adii enim
 solis quantum est de se non attingit materiam li-
 quefactibilem ut ceram. et materiam indurabilem ut
 lutum. quantum est de se eodem modo operatur ut quod:
 sed non a parte recipientium. unde non idem efficitur
 in una et in alia: quia non recipiunt ipsam eodem
 modo: imo lutum recipit secundum unam dispositionem
 et cera secundum aliam: secundum quod habent diversas naturas. et

propter hoc non efficitur idem in utroque per re-
 ceptionem radii. **S**imiliter dicitur quod deus quantum est de
 se uno modo se habet ad omnes creaturas et equaliter
 non tamen uno modo nec equaliter ab omnibus recipitur.

Ad 2^{am} dicitur quod attendendo dante non est omnia
 quantum in ipso est. quia non plus se habet de se ad
 unum quam ad aliud. **S**imiliter attendendo recipientem
 secundum se nulla est omnia in receptione: nec maioritas
 nec minoritas. quia ipse recipiens equaliter se habet
 in omnibus ad recipiendum gratiam quantum est de se. et
 hoc declarat per exemplum in natura. **V**idemus enim
 quod sol quantum est de se similiter se habet ad illuminan-
 dum omnes partes aeris. similiter omnes partes
 aeris quantum est de se similiter se habent ad recipi-
 dum illuminationem a sole. unde una quantum est de se
 non magis se habet ad hoc quam alia. sed attendendo
 operationem partium aeris ad solem: sic est omnia in
 illuminatione: quia partes aeris que sunt propin-
 quiores soli plus recipiunt dei illuminationem a sole
 et plus influit sol in illis. **E**odem modo intelli-
 gendum est quod maioritas gratie non attenditur ex pre-
 dantis sed se nec recipiunt secundum se: sed ex ordine
 et operatione unius ad alterum. quia anima que propin-
 quior est et propinquius ordinatur deo est susceptiva
 maioris gratie. et ideo christus qui propinquior est: plus
 recipit. et contra beata virgo. et sic contra de
 aliis sanctis secundum ordinem divine dispositionis
 et predestinationis.

Consequenter queri

tur utrum gratia sit in subiecto secundum intensiorem et
 remissionem. putat dicitur margarita albius equo. **I**tem
 est querere utrum magis intendatur in uno quam in
 altero. **A**d quod sic. **A**ugustinus ad **M**ardanum. **I**n sanctis
 alii sunt sanctiores aliis. sed unde hoc nihil habendo
 ab idem in habitatore deum. **E**t dicit ibi quod habere
 habitatore deum hoc non est nisi per gratiam. ergo in qui-
 busdam sanctis magis est intensa gratia quam in aliis
Gratia ergo recipitur magis et minus in uno quam in alio.

Ad oppositum. **D**uplex est esse. scilicet secundum modum et 2um. et 1us
 est esse nature et ordinis. secundum essentialia primi
 esse non recipiunt magis et minus. ergo similiter nec essen-
 tialia secundi esse recipiunt magis et minus. **S**ed
 essentialia secundi esse est gratia. ergo gratia non recipit ma-
 gis et minus. **I**tem imago dei non recipit in no-
 bis magis et minus: quia non est dicitur quod ipsa sit ma-
 gis imago nunc quam in alio tempore: nec magis ima-
 go in uno homine quam in alio. ergo perfectio imaginis
 non recipit magis et minus. **S**ed gratia est perfectio
 imaginis. ergo etc. **S**ed dicitur quod cum sit duplex gratia
 scilicet creata et increata. increata non recipit magis
 et minus: quia ipsa est substantia. **C**reata vero recipit magis

et min^{us}: quia ipsa est accides. et magis et min^{us} at
tendat in na p accessum ad gra^{ti}am increatam:
nec e simile de pmo ee et z^o. quia p^{ri}mu^m ee d^{icitu}r a
forma. unde ee p^{ri}mu^m d^{icitu}r ex hoc q^{uia} iam est actu.
et ita h^{oc} p^{ri}mu^m et terminatu^m e. et ideo non
recipit magis et minus. S^{ed} esse z^o d^{icitu}r respectu
finis. hoc e in ordine ad finē et p^{er} complementu^m. et
propter hoc adhuc e in potētia et non i actu.
S^{ed} accessus ad finē p^{ot} ee s^{ecundu}m magis et min^{us} et in
equali. et p^{ro}pter hoc z^o ee recipit magis et mi
nus: s^{ecundu}m q^{uia} potentia magis et min^{us} accedit ad
finē et p^{er} complementu^m: cu^m n^{on} sit p^{er} complementu^m nec terminatu^m

Ad z^o d^{icitu}r q^{uia} o^{mn}it^{er}ingit imaginē dei et e^{ss}entia
aⁿte cōsiderare quatū ad esse p^{ri}mu^m. Itē o^{mn}it^{er}ingit
eam cōsiderare n^{on} absolute s^{ed} in ordine ad finē.
et sic cōsiderat^{ur} iⁿ p^{ot} tendē in finem. et hoc
mō potest recipere magis et min^{us}. et fil^{ius} grā q^{ui} e
ei^{us} p^{er}fectio. et sic p^{er} quō grā recipit magis et mi
nus: q^{uia} p^{er} maiore accessum et minore ad finē
seu ad grā increatā. unde aug. in li. de p^{ri}ntia
dei ad dardaniū ponit exemplū de magis et
min^{us} in positionib^{us} et p^{er}uationib^{us}. in peccato et
grā. ga in peccato d^{icitu}r magis et min^{us} p^{er} recessu^m
a deo: qui recessus attēdit s^{ecundu}m dissimilitudinē
et non s^{ecundu}m distantia locale: quia peccatu^m e dis
similitudo dei. in grā p^{er} accessum maiore et mi
nore ad lumē vel ad diuinā similitudinē. ga
gratia est similitudo dei. unde non attendit^{ur}
p^{er} accessu^m locale. et ponit exemplū. sic oculi ceci
tanto longi^{us} ab hac luce dicūt: quāto fuerint
ceciore^s z^o.

Consequēter que

Redū e de cā grē. De cā aut efficienti
non est dubitatio p^{er} p^{ri}dicta. q^{uia} illa est de^{us}. s^{ed} q^{ui}
sit cā meritoria ex p^{ar}te nostra: vel necessaria ex
p^{ar}te dei inuestigandū est. Querit^{ur} g^o p^{ri}mo
g^{ra}tiā an sit grē cā meritoria ex p^{ar}te nostra.

z^o spāl^{iter} de p^{ri}ma grā an cadat s^{ub} merito.

3° an facienti quod in se est necessario de^{us}
grā a deo. 4° an nō faciēti q^{ui} in se est de^{us}.

Ad p^{ri}mu^m sic. Dat^{ur} bonū q^{ui} sit
grā cadit s^{ub} merito

s^{ub}bitudo eterna. Grā g^o cū sit min^{us} bonū ca
dit s^{ub} merito. et sic nō e donū gratis datū.

Itē alig^{is} potest mereri grām a rege terreno.
g^o cōsili^{us} est rō ex p^{ar}te ista qua homo habet
grām a deo seu a rege celesti. g^o homo p^{ot} me
reri grām regis celestis. Itē solet dici p^{er} di
stinctionē q^{ui} nō possum^{us} mereri grām s^{ecundu}m s^{ub}as
grē. s^{ed} possum^{us} mereri augmētū grē. s^{ecundu}m q^{ui} dic^{it}
aug. ad bonifaciū. Grā meret^{ur} augeri ut aucta

mereat^{ur} et p^{er}fici. S^{ed} tūc ob^{icitu}r. Possum^{us} mereri
augmētū grē. S^{ed} langmētū grē e grā ga e gra
tis datū. g^o possum^{us} mereri grām. Ad op
positū. Aug. ad Bonifaciū. Cū fides impetrat
iustificatiōē: nō grām dei p^{re}cedit aliqd me
riti humani z^o. Si g^o aliquid meriti nō p^{re}cedit
grām. g^o grā non cadit s^{ub} merito. Itē si grā
cadit s^{ub} merito. omne aut meritum e a grā. g^o
grā e a grā. g^o idem est a se. q^{ui} n^{on} e dictū. g^o
grā nō cadit s^{ub} merito. Itē omne meritū
determinat^{ur} p^{er} rectā intētiōē. recta rō itētiō
determinat^{ur} respectu boni eterni. g^o et meritū
determinat^{ur} respectu boni eterni. S^{ed} grā nō e
bonū eternū. g^o meritū n^{on} determinat^{ur} respectu
grē. g^o grā n^{on} cadit s^{ub} merito. So. d^{icitu}r q^{ui} grā
s^{ecundu}m rōnē nōis grē nō cadit s^{ub} merito. et quis
res grē possit cadere aliquo modo s^{ub} merito:
cū rō grē in q^{ui} grā e nullo mō p^{ot} cadere s^{ub}
merito: ga grā d^{icitu}r eo q^{ui} g^{ra}ti^{as} dat. bec. n. e iter
p^{er}atio sui nōis. s^{ed} q^{ui} gratis dat: n^{on} dat merito
et ideo grā s^{ecundu}m rōnē nōis d^{icitu}r p^{er} exclusionē meri
ti. Nunq^{uam} g^o grā s^{ecundu}m rōnē grē cadit s^{ub} merito:
ga sicut p^{ri}ncipiū p^{ri}mu^m mouēdi nō mouet neq^{ue}
p^{ri}mu^m p^{ri}ncipiū fiendi fit. ita nec p^{ri}mu^m p^{ri}ncipiū merēdi
d^{icitu}r cadē s^{ub} merito. Ad p^{ri}mu^m in cōtrariū d^{icitu}r
q^{ui} meritū h^{ab}et p^{ri}ncipiū a quo. et h^{ab}et grā. Itē habet
finē. et hoc p^{ri}mu^m vel gloria eterna. Sicut g^o n^{on}
possem^{us} dicē q^{ui} p^{ri}ncipiū mor^{is} eēt illud in q^{ui} e
mot^{us}. imo est illud a quo est. termin^{us} aut final^{is}
est illud i q^{ui} e mot^{us}. ita nec p^{ri}ncipiū meriti a quo
est omne meritū potest eē illud i quod sit me
ritū. S^{ed} finis meriti. s. beatitudo. et iō meritū
non d^{icitu}r respectu grē. d^{icitu}r t^{er} respectu p^{ri}mu^m esse.
s. respectu beatitudinis eterne. Ad z^o d^{icitu}r
q^{ui} meritū grē regis terreni potest eē a nobis
et p^{ri}ncipiū meriti illi^{us} quo meremur illaz. S^{ed} p^{ri}ncipiū
quo meremur grām regis celestis non p^{ot} eē
a nobis. quia in hoīe nō est q^{ui} possit h^{ab}ere grā
dei sine acceptione a deo sic in hoīe. et Ber. in
li. de li. ar. ponit talē rōnē. Nostra bona volū
tas a deo creata supple bonitate nālī p^{er}fecta n^{on}
erit quousq^{ue} creatori p^{er}fecte s^{ub}iecta sit. Et p^{er} h^{oc}
distinguit^{ur} i p^{er}se duplicē statu^m volūtati. s. statu^m
creationis et statu^m p^{er}fectionis. et arguit h^{oc} mō
Abst^{inet} ut ipsi^{us} volūtati p^{er}fectionē ipsi^{us} volūtati
non deo creatori tribuam^{us}. cū lōge meli^{us} sit eē
p^{er}fectū q^{ui} factū. et post s^{ub}itūgit. P^{er}fectio aut^{em} e
ex grā. Ad tertiū d^{icitu}r q^{ui} aug^{mentu}m. dicit^{ur} q^{ui} g^{ra}tiā
meret^{ur} augeri z^o. s^{ed} nō dicit^{ur} q^{ui} ab alio q^{ui} ab ipsa
grā. Non enim est augmētū grē ab opatione
li. ar. cālīter. l^{ib}. quodāmo coope^{re}. s^{ed} grā cū per
manet de se meret^{ur} augeri. vñ n^{on} p^{er}ter hoc d^{icitu}r

eadē sū merito hominis augmētū gratie. vñ
statim sūdit aug. volūtatē cōmitatē nō du
cente. pēdissequa non pūia.

Consequēter que
rit vtrū pma grā cadat sū merito. 7
pmo querit vtrū aliq̄s possit sibi mereri pma
grām. 2° an alii possit mereri pma grām.

Quātū ad pma querit duo. Prīmū est
vtrū aliq̄s merito pcedēti possit mereri sibi
grām. 2° vtrū merito coherēti vel sbequē
ti. Itē pma qd sūidit vel partit i duas
Quia pmo q̄ref de illo qui est in peccato mor
tali: vtrū ip̄e merito pcedēti possit sibi mere
ri grām. 2° querit de illo q̄ ē in statu carita
tis vtrum possit mereri sibi gratiam qua re
surgeret 7 releuaretur si caderet in peccato
mortali.

Ad primum sic obf. **I**acobi. i. vñ
pma bonitas. Con
uertimini ad me 7 ego cōuertar ad vos. Si q̄
illud x̄bū neq̄ est. si aliq̄s cōuertat ad diuinā
bonitatē nel ad deū: meret q̄ de cōuertat ad
ip̄m. S; cōuersio dei ad peccatōrē non ē nisi p
grām. q̄ ex n̄s in peccato mortali merito pce
denti pōt mereri sibi grām. Si dicat q̄ non
sequit quia dignitas requirit in merēte. pec
cator aut qui est in mortali nec est dign; nec
digna sunt eius opera. 7 ppter hoc nō potest
mereri. Cōf. Sicut dicit apostolus ad ro. 8.
Non sunt digne passionēs huius temporis ad
futurā gloriā. Q̄ de det nobis gloriā: hoc n̄
est ppter passionēs quas sustinem; s; rōne sue
liberalitatē qua pmittit vitā eternā. Itē in
adā in statu innocēcie nulla fuit indignitas
q̄a nec peccatū. q̄ digne poterat operari. Si q̄
cōuertere ad deū 7 de ad ip̄m. q̄ poterat sibi
mereri grām. Itē meritū ē seruiciū quo ex
non debito sit debitū. S; quantū seruicia sūt
magis in debita: tanto sunt gratiora. Cū ergo
ex n̄s in peccato mortali impendat seruiciū
deo. 7 suū seruiciū sit magis in debitū q̄ ser
uiciū hoīs ex n̄s in caritate. q̄ erit seruiciū
ip̄i gratiosū. q̄ pōt peccator sibi mereri grā.
Ad oppositū. Ro. xi. Si ex operib; est grā. q̄
grā nō ē grā. quia grā dī ex eo q̄ nō ex opib;
s; gratis data. Si q̄ impossibile ē q̄ grā nō sit
grā: impossibile est q̄ grā sit ex opib;. q̄ n̄ ca
dit sū merito. Itē meritū ē seruiciū deo
digne 7 debito modo impensum. S; peccator
ex n̄s in mortali peccato non pōt digne exhi
bere seruiciū deo. quia est in indignitate p̄tī

nec potest exhibere debito modo. quia non ē
in debito amore dei. q̄ zc. **S**o. dō. q̄ duplex
est meritum. s. interpretatiū. 7 est meritum
cōgrui vel cōdigni. Meritū interpretatiū ap
pellat quando non est aliqua cōdignitas in re
cipiente. 7 tñ exhibet de donū suū ex sua li
beralitate. ac si ille p opera sua meruiss; 7 tñ
in x̄tate non meruit. vnde meritū illud non
ponit cōdignitatē in recipiente nec in opibus
eius. s. solū ponit liberalitatē in dante. quia n̄
est aliquid in recipiente unde sit dign; recipere:
7 tñ de ei dat donū suū ex sua liberalitate
ac si eēt i ip̄o dignitas. Ad pma dō q̄ illa
auctoritas p̄be. Cōuertimini ad me zc. non
importat aliquod debitū. s. q̄ si homo faciat
quod in se est q̄ ei debeat grā. s. solū est decla
ratio diuine bonitatē 7 liberalitatis. quia sua
liberalitas tanta est q̄ non negabit se si aliq̄s
faciat quod in se est: etiam si sit ex n̄s in pecca
to mortali. s. hoc non erit ppter ea que facit: s;
propter liberalitatē dantis. Ad 2° dō q̄ i
illo qui meret vitā eternā sunt tria. Unū qd
est pma mouens ip̄m ad omnia opera meri
toria. 7 hec est grā increata seu spūs scūs. 2°
est illud qd est opans p̄ximū ad hoc. s. gratia
creata. Tertiū ē cōopans. s. li. ar. Q̄ ille me
reat vitā eternā: hoc non facit dignitas op̄n;
que sunt in ip̄o. s. pma mouēs ip̄m ad opa me
ritoria. s. spūs scūs uel grā increata: 7 cum ea
grā creata ē. 7 ppter hoc si non eēt illud pma
mouens cū 2°. s. grā creata: non posset mereri
vitā eternā. In illo aut qui est in mortali p̄tō
non ē dignitas opum: nec dignitas mouētis
ip̄m ad aliqua opa: si facit bona quantum ē ex
parte li. ar. quia deficit ei grā qua opa digna
efficiūt. solū enim mouet a li. arbitrio 7 non a
spū sancto. Ad 3° 7 quartum dō. q̄ ad hoc
q̄ aliquid sit meritorium: requirit q̄ illud sit
suiciū digne 7 debito modo deo impensum
In illo aut qui est in mortali peccato ē oppo
sitū. quia in eo ē p̄tī p quod dignus ē odio
dei 7 morte eterna. quare suiciū suū non ē
digne impensum. 7 ppter hoc p̄prie non ē me
ritoriū. Un̄ ang. Opibus impīi non p̄mū s;
pena debet. In adam aut in statu innocēcie
quantū ad statū nature fuit defect; debiti mo
di. quia debitus modus in suicio meritorio ē
q̄ impendat suiciū deo ex amore dei debito.
Debit; amor ē vt ip̄m deā amet sup omnia:
7 ppter hoc ei impēdat bñficiū uel suiciū. q̄a
igit hoc non ē possibile creature fm naturam
Ideo adam in statu nature cōdite ante statū;

gratie: non potuit p nām exhibere debitum
fuicū deo. i. debito mō. 7 ideo nec ppe mere
ri grām. **Q** aut obr: q qto magis indebita zc
hoc intellr de gratuito: qualia nō sunt opera
in peccatis facta. vt patet ex vñtis.

Consequenter queri

tur de illo qui est in statu caritatis: vt p possit
sibi mereri grām: per quam releuet si cadat i
mortalī. **Q** sic videt. dicit enim aug. q nihil
digni pōt peti: q si cadat homo q postea re/
surgat. **S** q qd digne petis merito exaudis
a deo. q si homo exis in caritate petat grām
qua possit resurgere si cadat: merito dabis ei
q pōt eam mereri. **I**tem supponit q homo
sanctus pōt alii mereri grām p mām. q 7 sibi ipsi
pōt ipsam mereri: p quam releuet si cadat.

Ad oppositū. **Q** nō homo cadit per mortale
euacuaf totū meritū in ipso: 7 omnes iusticie
sue. sicut dicit **Ezech. 18.** Si auerterit se iustus a
iusticia sua: 7 fecerit iniquitatē zc. oēs iusti/
cie ei: quas fecerat nō recordabū. q nihil de
be iusto postq peccauit. q non pōt mereri q
grā sit i ipso: p quā releuet si peccet. q dcedē/
dum ē. **A**d p mām in contrariū dō. q dignitas
ordis attēdit duplī. vel quantū ad illd qd
petis. vel quātū ad illud ex quo petis. **C**um q
dic ang. q nihil digni pōt peti zc. hoc ē in/
telligendū quantū ad illud ex quo petis: 7 nō
quātū ad illud qd petis. quia ille qui hoc mō
petit: petit ex timore 7 humilitate ne cadat.
7 non ē dignior quantū ad illud quod petis.
ita q valeat ad resurgēdū si hō cadat. 7 ualē
ad faciē resurgēdū. quia homo qui sic orat:
magis est dispositus ad resurgēdū in bonū: si
resurgat. **A**d 2^m dō. q nō sequit. hō exis
in caritate potest alii mereri grām. q sibi si ca/
dat: quia qn homo exis in caritate orat q si
ceciderit p peccatū: q de det ei grām: p quā
resurgat. rōne ei qd petit post lapsum ponit
iam defest dignitatis in ipso petēte. 7 ideo nō
meret exaudiri. **S** quādo ipse orat q def alii
grām: non ponit indignitas in ipso petēte. l3 sit
in illo p quo petit: qui forte malus est. 7 iō me/
ret exaudiri. 7 ita potest alii mereri grām: 7
non sibi post peccatum.

Queritur consequen

ter vtrū merito coherēti vel sbequēti possit
sibi aliq mereri grām. **A**d qd sic. Aliquis pōt
mereri equū sibi dari a rege merito coherēti
s. quia seruit regi. vel merito sbequēti: quia

postea seruiet regi. **S**ilf aliquis potest mereri
pecuniā sibi datā merito sbequēti. s. quia po/
stea laborabit i vineā. **I**git silf potest aliquis
mereri grām p mām merito coherēti vel sbe/
quēti. **I**te fm opīnionē quorūdā angeli glo/
riam sibi datā ad cōfirmationē modo merentē
ministrando nobis. **S** hoc meritū sbequens
ē. q nos possum etia mereri grām p mām meri/
to sbequēti. **A**d oppositū. **N**ihil qd dat i
intētiōne fuicū dat gratis vel liberalr. **S** de
dat grām gratis 7 liberalr. q non dat eam ut
ei fuat in pnti vel in futuro. **G**ra igitur non
respicit seruiciū pns vel sbequēs. q null pōt
mereri grām merito coherēti vel sbequēti
quod ccedendū ē: nec etiā merito pcedēti: ut
vñsum est. **A**d p mām in contrariū dō. q cū hō
dat alii sicut rex equum seruienti ipse attēdit
seruiciū. vnde pncipium mouēs quare dat ei
equus: est ipm fuicū. vñ dat ei ex hoc q fuit:
vel fuuit vel vt fuat. **S** cū de dat nobis
grā: mouēs ipm ē sua liberalitas 7 nō fuicū
l3 det nobis grām ad fuendū ipsi: q sine illa
non possum sibi digne fuire. 7 ideo nō ē sile.

Ad 2^m q si hoc ponat q angeli mō merentē
ministrando nobis gloriā sibi datā ad cōfir/
mationē. dō tñ q non ē sile de angelis respe/
ctu glorie: 7 de nobis respectu gratie. quia cū
donū glorie p mām sit: non excludit meritū: q
meritū non repugnat rōni p mām. 7 ideo ange/
li merito sbequēti. s. nobis ministrando: pnt
mereri illud p mām. **S** meritū repugnat gtie.
quia grā nō ex intētiōne meriti ē gratis dat
Et ppter hoc donū grē excludit meritū ante/
cedēs 7 sbequēs 7 coherēs.

Postea queritur

vtrū aliquis
possit mereri aliis grāz p mām. **E**t oñdis **D**at.
9. q sic. **A**idēs **I**hs fidē illoz dixit paraliti/
co. **C**onfide fili. remittū tibi peccata tua. **S**l.
Pesate quantū valet apud deū fides. p pa: cū
tñ valuerit fides aliena ut hominē sanaret i
anima 7 corpore. **F**ides igit aliena meruit vt
paraliticus sanaret i anima 7 corpore. **S** si fuit
sanat i aīa habuit grām. q meruit ei grām.
q aliquis pōt mereri alii grām. **I**te sic dic
Nulli de amicitia. **A**micitiē idem est velle 7
nolle. **S**i q est fa amicitia aīe exis in cari/
tate ad deū. q ipsi 7 dei idē ē velle. q si ipsa
nult q grā defisti: 7 de silf volet illud. q aīa
sancta pōt mereri apud deū q de det grām
alii. **A**d oppositū ē rō supradicta. q si grā
dat alicui alii ex merito alicuius sancti viri. q

non erit gratis data. quod ē inconueniens. g.
inconueniens ē ponere q̄ aliquis alii possit me-
reri grām. **S**o. dō q̄ ē meritū oꝝgrui: ⁊ est
meritū oꝝdigni. ⁊ est grā que est in rōne grē:
⁊ est grā q̄ ē res grē. **I**co ḡ q̄ merito oꝝgrui
pōt aliquis sanctus homo mereri alii grām: s̄
non merito oꝝdigni. ⁊ meritū oꝝdigni ponit q̄
necessario reddat illud ad quod ē. vñ ponit
q̄ grā vāf necessario. necessario dico nēcitate
immutabilitatis non coactionis. **M**eritū autē
oꝝgrui nō. s̄ solū ponit oꝝgruitatē in ipso oꝝate
ḡ pōt esse impedimētū ex parte illi⁹ pro quo
sanct⁹ oꝝat. **E**x parte oꝝantis oꝝgrui q̄ redda-
tur p̄mii meriti. s̄. grā. non tamen oꝝdigni ex
parte suscipiētis. **P**ropter hoc merito oꝝgrui
pōt mereri alii grām. s̄ nō merito oꝝdigni. qd̄
ponit dignā redditiōē p̄mii. **A**d rōnē in-
oꝝtrariū dō q̄ grā h̄z oꝝpatiōē ad illū cui vāf
p̄ oꝝrōnē sancti viri. ⁊ sic est grā i rōne grē: q̄
vāf ei non ex meritis suis. quia nō h̄z aliquid
vnde mereat. **I**nquantū autē illa grā respicit
sanctum vix: sic vāf ex merito. ⁊ sic ex alia ra-
tione cadit s̄b merito: ⁊ vāf gratis: quia vāf
gratis p̄ oꝝparatiōē ad accipiētē: quē infor-
mat ⁊ facit gratū. **E**x merito autē p̄ oꝝparatiōē
ad oꝝatē: ⁊ sic n̄ ē i rōne grē: s̄ cadit s̄b mēito

Consequenter queri

tur de illo qui facit quod in se ē: vtrū necesse
sit q̄ de⁹ det ei grām. q̄ sic videt. **A**ug. super
illud. z. ad **I**bi. z. **N**egare se ip̄m non pōt zc.
Cum sit iust⁹ non pōt negare suam iusticiā. ḡ
cū sit bon⁹ ⁊ misericors non pōt negare suam
bonitatē ⁊ mīam. quia p̄ior ē ad largiēduz
de mīa ⁊ bonitate q̄ ad puniēdu de iusticia.
Si ḡ nō potest suam iusticiā negare faciētib⁹
malū. multo magis non pōt suam bonitatem
⁊ misericordiaz illis qui requirunt eā. **S**i qui
facit quod in se ē requirit bonitatē ei⁹ ⁊ mīaz.
Dat ḡ ei. ⁊ hoc ē infundere grām. **I**te aug
sup illud ad ro. s̄. **I**ustificati ex fide pacē habē-
am⁹ zc. dicit. **R**e recipit oꝝfugiētes ad se. al̄ i
eo esset iniquitas. **S**i impossibile ē q̄ in eo sit
iniquitas. ḡ impossibile ē q̄ non recipiat oꝝfu-
giētes ad se. **S**i faciēs quod in se ē oꝝfugit ad
ip̄m. ḡ necesse ē q̄ ip̄m recipiat. **S**i ip̄s recipe-
t p̄ infusiōē grē. ḡ zc. **I**te apod. s̄. **S**i quis
aperuerit intrabo ⁊ cenabo cū illo. hoc ē dele-
gabor. **I**te **I**acobi. **C**onvertimini ad me ⁊
ego oꝝuertar ad vos. **E**x his sic obf. **I**mpossibi-
le est summā x̄itatē mentiri. **S**i necesse habet
vex dicere ⁊ implere illud. **S**i dicit q̄ ouer-

renti ad ip̄m ouertet se. ⁊ q̄ aperienti intra-
bit. ḡ cū faciēs quod in se ē oꝝuertat ad ip̄am
x̄itatē p̄mā vt ei aperiat ad hoc vt intret. ḡ
necesse ē q̄ de⁹ ouertat ad illū. **S**i hoc non est
nisi p̄ grām. ḡ zc. **I**te ansei. in li. de casu dy-
aboli querit quare lucifer non habuit p̄seue-
rantia. quia aut hoc fuit quia de⁹ non dedit:
aut quia ipse non accepit. ⁊ determinat illā
qōnē dicens. q̄ hoc non fuit quia deus nō de-
dit: s̄ quia ille non accepit. cū de⁹ semp eēt pa-
ratus dare. ipse h̄z non accipe. ḡ similr q̄ ali-
quis homo non habeat grām hoc non ē quia
de⁹ non det: s̄ quia ip̄s non vult: nec paratus
est accipe. **S**i ḡ vult accipere ⁊ parat⁹ sit: deus
dat ei grām. **A**d oppositū. **D**e⁹ dat grām so-
la liberalitate ⁊ mīa: quia dat ipsam gratis.
ḡ potest dare ⁊ non dare grām. ḡ quauis hō
faciat quod in se est: de⁹ potest ei non dare grā-
tiam. **N**on ḡ est necesse q̄ facienti quod in se
est de⁹ det grām. **I**tem necessariū ⁊ libez
opponit. **S**i ḡ de⁹ ex liberalitate dat grām. ḡ
nulla necessitate dat alicui grāz. **I**te **I**er.
is. dicit dñs. **E**cce sic lutū in manu figuli sic
vos in manu mea. **C**ompatio ḡ hōis ad deū
est sicut oꝝpatio luti ad figulū. **S**i ḡ nulla ne-
cessitas est quare figul⁹ faciat de luto vas in
honorē vel oꝝtumeliā. sen vt impmat formaz
nobilē in luto. ḡ silr de⁹ nullā habet necessita-
tē quare in homine impmat illam formā no-
bilē que ē grā. **I**te sicut dicit **B**er. de grā
⁊ li. ar. **C**anēdū ē ne ea que inter nos accitari
sentim⁹ aut volūtatī tribuam⁹ q̄ infirma est
aut diuine necessitati q̄ nulla ē. ḡ ifusiōē grē
que in nobis ē non debem⁹ attribuere volūta-
ti nostre aut nēcitati diuine que nulla ē. ergo
nulla nēcitas ē ex parte dei: vt faciēti quod i
se ē det grām. **I**te null⁹ potest se disponere
ad hoc vt habeat grām. quia ita se habet in
nobis peccatū quod ē remouēs lucem diuine
grē sicut fenestra clausa ne illumineat domus
Si ḡ in hōie nō est q̄ ab eo remoueat peccatū
ḡ non est in ip̄o q̄ disponat se ad recipiēdu
lumē diuine grē. ḡ null⁹ pōt facer aliquid ad
qd̄ de necessitate sequat⁹ grā. ḡ facienti qd̄ i
se ē non dat de⁹ necessario grām. **I**te q̄riē
quid est hoc dictū facere quod in se ē. **N**ā ille
qui facit quod in se ē facit recte. **S**i q̄cūq̄ facit
recte ex reſtitutiōe op̄at quā habet. ḡ si aliq̄s
facit quod in se ē h̄z reſtitutiōē. **A**ut ḡ illa re-
ſtitutiō ē acq̄ſita. aut īnata. aut data. **N**on ē
īnata: q̄a sic semper eēt. nec acq̄ſita. oſtat ḡ q̄
ē data. ḡ donū gratuitū. ḡ hec reſtitutiō est

ex grā. Null' q̄ potest facere quod in se est ad hoc q̄ sit grat' deo nisi ex grā. Itē non pōt dici q̄ restitudo ista sit naturalis. quia restitudo nālis non cōtradicit obligati culpe vel peccato: cum maneat cū illo vel cū illa. Cum igit' restitudo qua homo facit quod in se est cōtradicat culpe. q̄ non ē nālis. est igit' gratu ita. Itē in Exo. ubi loquit' de induratione pharaonis dicit gl. Induravit dñs cor eius ita q̄ nihil poterat facere acceptabile deo. q̄ non poterat facere aliquid per quod daret ei grā. q̄ h' faceret quod i se est adhuc nō daret ei grā. So. dō sicut dicit ansel. in li. de cōcordia p̄destinationis et li. ar. Sciēdum ē q̄ sepe dicim' necesse esse qd nulla vi eē cogit'. et necesse non eē qd nulla p̄hibitione remouetur. Nam dicim'. necesse ē deū eē imortalē: non q̄ aliqua vis cogat eum eē imortalē. et necesse ē non eē iniustus: non q̄ aliqua vis p̄hibeat eē iniustus: q̄ nulla res potest facere ut non sit imortalis seu ut sit iniustus. Secūdū h' igit' dō ē q̄ necessitas in creatura dñi f' coactionē et p̄hibitionē qua aliqua res cogit' vel p̄hibet eē vel non esse. In deo autem non cadit necessitas coactionis aut p̄hibitionis: s' solū dñi i eo necessitas imutabilitatis. Cū q̄ queris an de' necessario det grām faciēti quod in se ē. aut loquimur de necessitate imutabilitat'. aut de necessitate coactionis et p̄hibitionis. hoc ultimo modo non dat grām necessario faciēti quod in se est: quia de' non potest cogi. S' p̄mo mō vez ē q̄ immutabil' se habet divina bonitas ad donū grē omni volēti recipere faciēdo qd i se ē: quia necitate nulli negat se. Concedēdum igit' q̄ si homo faciat qd in se ē: q̄ deus dat ei grām: et etiā necessario. i. imutabil'. sicut sol' imutabil' dat lumē suū oī volenti suscipere. s. disposito ad hoc: et se hñti in recta dispositiōe ad solem. Sic dicēdū ex parte ista. Ad p̄mā rōnē i cōtrariū dō q̄ n' seqt'. sola liberalitate dat. q̄ se h' ad dandū et nō dandū faciēti qd in se est. S' bñ sequit'. sola liberalitate dat. q̄ non dat ex meritis vel p̄ coactionē vel p̄hibitionē. quia hoc ex sola liberalitate excludit coactionē et p̄hibitionē et non imutabilitatē. Ad 2^m dō. q̄ si necessariū dicat' imutabile falsū ē q̄ necessariū et libez opponit' Si aut' dicat' necessariū coactū vel p̄hibitum sic vez ē q̄ opponit'. p̄mo mō ē necessitas in deo: et ppter hoc non opponit' sue liberalitati imo ex hoc est laus sua: q̄ ipsa ē imutabilis et imutabil' libera. et ex hoc ē laus sue bonitat'. q̄ non potest se negare volēti eā recipere faciēdo quod in se est. vñ ang. Sicut vitupium humane volūtatis ē q̄ nō vlt recipere. ita laus diuine bonitatis ē q̄ nō potest se ipā negare.

Ad tertiū dō. q̄ si de' nō daret faciēti qd in se ē grām: q̄ non faceret ipsi iniuriā. et ideo totū ē ex liberalitate sua q̄ dat ei grām. et iō introducitur exēplū q̄ non fieret hōi iniuriā: si nō daret ei de' grām: sicut nec luto fieret iniuriā: si de eo facit figul' vas in cōtumeliā. quia fieret fm exigētiā et naturā sue materie. Sil' ex parte ista ē. vñ Isa. 54. Et nūc dñe p̄r n̄r es tu. nos tō lutū et tu fistor noster: et opa manu tuaz omnes nos. unde nos sum' materia ipsi'. s. sic ē q̄ tota massa generis humani corrupta ē p̄ originale p̄m. Et ppter hoc si deus facit ex hōie vas in cōtumeliā et non in suum honore impmēdo formā nobile q̄ ē grā: facit h' exigētiā materie: quia ordinata ē massa gñis humani p̄ peccatū ad cōtumeliā. et ppter hoc si ita faceret: non faceret ei iniuriā. q̄ deus in homine faciente qd in se ē impmat formā nobile q̄ ē grā: hoc ē ex sola liberalitate sua et non ex aliquo quod debeat homini faciēti qd in se ē: quia homo faciēs quod in se ē adhuc ē indign' an' susceptionē grē. Ad quartū dō. q̄ in deo nulla ē necitas coactionis aut p̄hibitionis: s' solū imutabilitat'. De p̄ma loq' Ber. sicut dicit' ē. Ad quātū dicēdū et cōcedēdū q̄ null' pōt sufficiēter se disponere ad grām nisi de' ipm disponat. s. si faciat quod i se ē cōsequit' dispositio diuini adiutorii. vñ fenestra opaf actui volūtario: q̄ cōsentire vlt dissentire. tenebra opaf p̄tō. vñ sicut i p̄tate hominis non ē q̄ remoueat tenebrā a domo: nisi aperiat p̄hibēs lucē. s. fenestrā. et lux ipsa remouet tenebrā: ita i p̄tate hōis nō ē ut remoueat peccatū a se ipō. s. si remoueat actum suū volūtariū. s. dissensum ad bonū et cōsensu ad malū: tūc remouet illud qd ē p̄hibēs grāz sicut fenestra p̄hibet lucē. et tūc intrat grā in ipō. et ita diuino adiutorio remouet ab eo tenebra. Remoueat q̄ li. ar. dissensum ad bonū: et cōsentiat parate grē. Et hoc ē qd dicit Ber. Grē solū coopari dñi li. ar. dum cōsentit. Ad aliud dō. q̄ facere qd in se ē solum ptinet ad adultos et non ad puulos. Et ad vidēdū qd ē facē quod in se est notandū. q̄ in quolibz hōie p̄ naturā ē recta rō. et hec restitudo boni ē notio indita a creatiōe qua q̄libz aīa pōt cogit' suū p̄m. s. deū. et de hac dicit' i ps. Scitote qm dñs ipse ē de': ipse fecit nos et nō ipsi nos

per hoc enim q; quilibet homo naturaliter scit se non semper fuisse: scit se factum esse. et ita scit se habere principium. et scit q; ab illo principio habere quicquid habet: et totum bonum quod habet: et non a se. et scit q; ab illo deus petere bonum: et q; per illum debet suppleri omnes sui defectus. Si ergo secundum istam notionem operetur homo suo arbitrio: recurrendo ad illum quem scit suum esse principium: et quem scit esse orandum sibi: et petat ab eo lumen cognitionis fidei et boni: dabitur ei. vñ. i. cor. i. 4. Ignorans ignorabis. et sic faciet quod in se est. Patet ergo quid sit facere quod in se est generaliter in quolibet homine. plus autem est infidelis existente in peccato mortali de lumine: quia ipse habet fidem sine caritate. unde habet fidem informem. fides autem informis radiat ad duos. scilicet ad divinam iusticiam damnantem reprobos. et ad divinam misericordiam salvantem electos. hec enim bene cognoscit per fidem suam. Si ergo auertat suum arbitrium ab actu peccati et dirigat ex lumine fidei in iusticiam damnantem reprobos et in misericordiam salvantem iustos. ex primo creabit timor in eo et ex secundo spes. et hoc est facere quod in se est. Et notandum ad solutionem alterius rationis q; naturalis relictio semper contradicit peccato. unde secundum illam monetur in crescendo: que semper murmurat contra peccatum. si arbitrium non semper dirigat secundum illas: nec semper sequatur arbitrium. Ad aliud de pharaone dicitur q; nec pharaon nec alii christiani in peccato mortali poterat aliquid facere deo acceptabile quia non habent gratiam non potest facere aliquid acceptum deo. si non negat in glo. q; non posset facere aliquid unde haberet aliquid ad quod offere quod collatio prout qua facit acceptabile deo.

Queritur postea utrum non faciat quod in se est deus gratia. Ad quod sic. Summe bonum summe diffusum est summe bonitati vel sue. Si summa diffusio est qua non potest maior intelligi ergo illa diffusio qua summum bonum se diffundit: est tanta q; maior ea non potest intelligi nec esse ergo necessario secundum actum omnibus se diffundit bonis et malis. ergo seu homo faciat quod in se est: seu non faciat. tamen necessario bonitas summa diffundit se in ipso. Item. 5. dicit dominus. Non facite his qui oderunt vos. Maioris autem caritatis est hoc in homine. scilicet q; non faciat ei quem odit quam ei quem diligit. ergo si in deo sit maxima caritas: debet magis facere bonum ei quem non diligit quam ei quem diligit. vel ad minus deus ei facere eque bonum. ergo magis vel eque deus infundere ei gratiam qui non facit quod in se est sicut facienti.

Ad oppositum. Sicut dicit dominus. nos non habemus

bonum vitam coactam. Si si cogemur ad bonum habere vitam coactam vitam. ergo non cogimur necitare ad bonum. ergo nec ad gratiam suscipiendam. Sed sic patet in sole. q; sol lucet super oculos cecum: non tamen ipsum illuminat: et non est defectus ipsius solis: sed ex parte oculi qui non potest nec est dispositus ad recipiendum illuminationem. ita lux prima que est bonitas summa semper lucet et radiat super creaturam quantum est de se et semper se diffundit: non tamen semper recipit quia creatura non potest ipsam recipere: quia est indisposita. Ad 2. dicitur q; ipse dominus benefacit eis quos odit. sicut dicitur Mathe. 5. Solus suus oriri facit super bonos et malos et benefacit omnibus quantum est de se. non tamen omnibus efficit bonum. et hoc est defectus recipientis: non summe bonitatis. et patet exemplum. Si quis porrigeret elam duobus pauperibus: et unus extenderet manum alter non. ille qui manum extenderet recipet donum. alter non. ita deus semper porrigit omnibus gratiam suam. non tamen omnes extendunt manum. id est voluntatem ut recipiant eam.

Consequenter que

rit de effectibus gratie. Et primo queritur utrum proprie effectus gratie sint purgare. illuminare. et perficere. 2. utrum proprie effectus gratie sint vivificare animam. 3. conformare seu assimilare ad deum: et gratificare. 3. queritur utrum effectus eius proprie sint iustificare. excitare. motus meritorios elicere.

Ad primum

sic. i. ad hebr. Purgationem peccatorum facies. Si purgatio peccati non est nisi per gratiam nec aliter purgat deus. ergo purgare est effectus gratie. Item ecclesiastici. 42. Spiritus purgavit peccata illi. Spiritus idem est quod gratia. ergo gratia purgat. Item q; illuminare sit effectus gratie videtur per prophetam. Signatus est super nos lumen veritatis. dñe. Et lumen gratie tue: quo reformatur imago dei in nobis. ergo gratia est illuminare. Item Job. 25. Numquid est numerus militum eius et super quem dicitur. Glo. Lumen est gratia preueniens. Ergo ibi dicitur. Militum eius et non propriis viribus sed superne gratie infusione roboratur: que si in corde nostro non surgeret: perfectio mens in tenebris remaneret. Item ostendit q; perficere sit effectus gratie. Ad phil. 2. Ipse operatur in nobis velle et perficere. Si illud operatur per gratiam. ergo gratia est perficere.

Item. 15. Ezech. Perfecta eras in decore meo quem posueram super te dicit dominus. Si ille decor non est nisi gratia. ergo ipsa gratia est perficere. Ad oppositum Io. 1. Plenum gratia et veritate fuit verbum caro factum. In christo est gratia secundum excellentiam suam. ergo et secundum suam propriam effectum. Si ergo in christo non habet purgare. ergo proprius

effectus grē non est purgare: s. per accidens. s. rōne sibi in quo est. Itē effectus essentialis semp. consequitur eā: sicut calefacere semper. consequitur ignē: et hūc effectus h. ignis semp. ubi-
cunq. sit: quia p. p. effectus ei. S. sunt alii effe-
ctus ipsi. s. h. deficere: indurare. et isti
effectus non semp. consequuntur ignē in quocūq. sit:
quia non quod calefit ab igne induratur. Cum
g. purgare nō semp. consequatur grā: p. q. nō est
essentialis effectus grē nec p. p. Itē Act. i. s.
fide purificans corda eorū. g. purgare fidei ē.
Non igit. soli grē. S. p. p. ē qd. vni soli con-
nit. g. non est p. p. effectus grē. Querit quod
grē sit p. p. Si g. grā p. p. animā aut p. p.
eam fm. s. b. am: aut fm. potētia. Q. aut nō p. p.
at potētia p. Ansel. in li. de grā et li. ar. In in-
fantib. qui moriuntur baptizati grā sola opatur
salutē sine illoz. arbitrio. g. grā dat salutē aīe
sine arbitrio. g. nō perficit arbitriū. Nō igit.
p. p. potētia aīe. Itē ansel. in eodē libro
Grā subsequitur donū. ut nūq. seu magnum
seu parvū sit: illud dare deficiat. Grā igitur
semp. est cū suo adu. s. h. t. non semp. est cū
suo adu. unde fides nō semp. mouet ad credē-
dū. sicut patet in dormiēte. Est g. ponē dīa-
grē et h. t. Si g. h. t. p. p. et grā: oportet
q. p. p. fm. aliud et aliud. unde si h. t. p. p.
fm. potētia: grā nō p. p. fm. potētia: s. f. aliud
Itē q. grā nō p. p. s. b. am anime ostēdit
f. aug. Hic grē sunt operās et cooperās. grā
opans ē que nos facit velle. grā coopans que
nos facit opari quod uolum. g. grā dī adope-
rari. aīa aut non mouet ad opus p. s. b. am s. p.
potētia. Itē eētia aīe ē simplex. et iō nō
pōt. diminui p. peccatū. cū peccatū sit dimi-
nūtiō boni. S. potētia potest diminui: quia habz
ordinē a quo pōt. diminui ita q. min. se h. ad
bonū. et hoc sit p. peccatū. Peccatū igit. nō cor-
rumpit eētia aīe s. potētia. Si g. opponitur
p. p. p. q. grā nō p. p. s. b. am aīe s. potētia.
S. qd. q. purgare. illuminare. p. p. sunt
p. p. effectus grē et eētiales. Cū enī grā nihil
aliud sit q. silitudo aīe ad deū: sicut dīc. aug.
grā intendit animā assimilare deo. s. hec tria
necessario occurrūt ad assimilationē. s. purga-
re. illuminare. p. p. q. assimilatio nihil aliud
ē q. motus a dissili ad simile. unde tunc aīa assi-
milat. deo: qm. mouet a dissimilitudine ad sili-
tudinē: vel a similitudine ad maiore similitu-
dinē: ut magis sit similis. s. dicit. Dio. q. pur-
gare respicit ipsaz. dissimilitudinē amouēdo
ipsam ab aīa. unde purgatio ē remotio dissili

militudinis ab aīa. Illuminare hō et p. p. itro-
ducit ipsam similitudinē. Sicut g. forma nāl.
p. p. remouet dispōnes dissimiles a materia.
et tūc purgat. cōter. introducit dispōnes sili-
miles in mā. et tunc dī illuminare mā. ultimo
introducitur se ipaz. i. mā et p. p. eaz. et hec nēcia
sunt ad hoc q. forma nāl. affilet sibi aliquid
Sili. dī q. ista nēcia sūt ad hoc q. aīa affilet
s. q. purget a dissimilitudinē: et q. illūet a si-
militudinē: et q. ultio p. p. et sit assimilata
unde purgare et illuminare dicunt. respec-
tū fieri. p. p. aut qm. totū p. p. est: nec aliter
fieret assimilatio. sicut etiam p. de luce ad h.
q. assimilet sibi aerē opz. q. purget aerē a tene-
bris: et q. ipm. disponat et illuminet: et q. se fa-
ciat in aere. et ipm. p. p. sic ē de grā q. ē lux
spūalis ad h. q. ipa assimilet aīam deo. Et iō
p. p. ei. adus sunt isti. Ad p. in cōtrariū
q. grā nō purgat i. xpo et sili. nec in adā. dī q.
purgatio nihil aliud dicit q. motū ad purita-
tē. s. possum. intelligere q. h. motū vel muta-
tionē ad puritatē multipl. vel quia sit muta-
tio de puro ad puritatē maiorem. vel de non
puro ad puritatē. Si de nō puro ad puritatē
hoc ē dupl. quia nō purū ē dupl. s. p. abnega-
tionē: vel p. p. uationē. nō purū per abnegati-
onē ē qd. non h. puritatē nec etiam cōtrariū
puritatis. nō purum p. uationē ē qd. non habz
puritatē et h. cōtrariū puritatis. Secūdu. g. p.
modū adam in statu cōditionis ante ifusionē
grē fuit non purus. quia non habuit puritatē
gratie: nec tñ hēbat cōtrariū. Qm. g. infusa fu-
it ei grā mouebat adam de hoc q. non hēbat
puritatē grē ad hoc ut habēt eā. unde h. mō
fuit facta in ipō purgatio. Scōz. hō 2. modū
nō fuit purificatio in adā nisi post peccatū: sicut
in peccatore. quia habet cōtrariū puritatis. si
g. grā ei infundat. purgat cōtrariū puritatis
ab ipso et ponit in eo puritatē. Sili. motus de
puro ad puritatē ē dupl. v. de minori pu-
ritate ad maiore puritatē. v. de puritate ad
puritatis cōtinuationē. In sanctis g. qui habēt
grām et sunt in statu p. p. di: purgatio ē mu-
tatio de minori puritate ad maiorem. In xpo
hō in quo grā fuit ab initio in sūma p. p. diōe
purgatio ē velut motus a puritate in eiusde
puritatis cōtinuationē. Ad aliud qd. obf. q.
fides purgat. dī q. fides dī purgare nō rōne
sui: s. rōne grē exātis in fide. et sicut videmus
q. duplex est sensus. cōmunis et particularis.
et sensatū duplex. s. cōmune et particulare. sen-
sus particulares bñt sensata p. p. et de his

vez est q̄ sensatū vni non ē alteri? vñ color qui ē sensatū visus pticulare non ē sensatum audit? Sensatū autem comune ē magnitudo quantitas vel superficies. hoc enī pōt sentiri a quolibz sensu pticulari. et ita p̄ q̄ ē vñ sensus omnis in istis sensibz particularibz: quo vñ sentit qd̄ ali sentit. s. sensatū comune quod ē quantitas. **Silf** dō. q̄ quidā sunt p̄p̄ii effectus et utū et rōne et utū. Quidā aut nō rōe ipaz fm se. s. rōne alicui p̄ncipii comunis existētis in ipsis. et illud est grā. fides enim rōe fidei hz suū p̄p̄ii effectū qui non ē alteri et utis. s. credere. Caritas enim non credit. Similr de caritate respectu fidei et aliaz virtutū. p̄mi effectū sunt particulares. Secūdi aut effectus sunt omnes et utis. vnde non ē purgare effectū fidei rōne sui vel alteri et utis. s. rōne comunis p̄ncipii existentis in eis quod est grā.

Ad aliud quod obf de illuminatione dō. q̄ omnis sit opatio grē ad etutes que ē luminis ad radiū: sic p̄habitu ē. vnde p̄ q̄ grā que est sic lumen in aīa illuat fm indistinctio nē ad distinctas ptes. imo simplr. et utis autem fm distinctionē. **Ad alias rōnes** quibz obf de p̄fectione dō. q̄ illud quod est i anima indistinctū dō grē attribui ad p̄ficiendū. illd aut quod est distinctū et pticulare dō et uti attribui vt p̄ficiat ab ipa. **P̄terea** p̄mo et p̄ncipaliter grā p̄ficiat cōtā aīe. secūdario libez ar. qui est motor vls in aīa. vnde cū dō. gratia mouet ad opa: et et mouet ad opa: hoc differenter dō. quia grā est mouens vls ad opera. et utis pticulariter. sicut fides mouet in deum vt vez. caritas mouet in deū vt bonum. spes mouet vt in beatū vel gloriofum. vez aut et bonū et gloriofū sunt unū sbaliter: quod ē ipse deus. sunt tñ pticulares rōnes et diuerse. et utes igitur mouet fm istas pticulares rōnes. grā aut fm rōnē vlem: non distinguēdo vez bonū. gloriofum: mouet in deū. **Ad p̄mū** ḡ ansel. dō q̄ hoc q̄ grā in infantibz p̄stet salutem sine libero ar. hoc est ex imp̄fectione suscipientis qui non pōt vti libero ar. vnde q̄ ipz non p̄ficiat in actu: hoc est ex imp̄fectione et impotētia suscipientis. **Ad aliud** p̄ rñsio q̄ grā p̄ficiat sbam et potētiā vlem. et utis autē potētiā pticulares. **Ad aliā rōnē** in cōfrū dō q̄ opaf ad sbam aīe et potētiā. p̄mo mō ē in ratione informant. z mō est in rōne mouentis. p̄mo modo non diuidit p̄ operans et coopans: s. secūdo modo. vñ illa rō solū p̄cedit de grā pnt opaf ad potētiā aīe. et nō ad

ad sbaz. **Ad aliud** dō. q̄ sbā aīe pōt duplr cōsiderari. s. fm suū esse absolutū. et sic peccatū non corrūpit ipsam. vel fm suū esse opatū: qd̄ est eē ordinis ad finē: fm quē tendit ad deū. et quantū ad illud esse peccatū corrūpit esse ipi anime. et s̄ istd eē p̄ficē et iā grā sbaz aīe.

Consequenter queri

tur vtrū p̄p̄ii effectū sint grē viuificare. assimilare. gratificare. et oñ dīf p̄mo q̄ viuificār sit p̄p̄ii effectū ipi grē sic. **De** in creatura rōnali est p̄ncipii vite spūalis. vnde act. 17. In quo vitam mouemur et sumus. **Sed** p̄mū quo viuūt rōnalis creatura p̄ deū ē grā. **S** illud quo p̄mo viuūt dō viuificare. **Igitur** grā viuificat. **Itē** culpa mortificat aīa. igitur viuificat contrario illi. s. grā. ḡ zc. **Cōtē.** **Abad. z.** **Iust** ex fide mea viuūt. ḡ viuificare conuenit fidei. n̄ ḡ est effectū p̄p̄ii grē. **Itē. i. Jo. 3.** Qui nō diligit manet in morte. **S** i nō diligere est cā mortis. ḡ diligere est causa uite. **S** diligere ē caritatis p̄p̄ie. ḡ caritatis p̄p̄ie ē viuificare. **Non** ḡ est p̄p̄ius effectū grē. **Itē** **Ricar.** de sancto nic. in li. de arra spōsi ad sponsaz. **Scio** aīa mea q̄ dilectio vīra tua est: et sine dilectōe esse non potes. **S** dilectio est caritatis. ḡ et ui ta aīe. ḡ zc. **Itē** uidef q̄ reformare sit p̄p̄us effectū grē. p̄f. **Signatū** ē sup nos lu. uult. t. d. **Glo.** lūmē grē tue quo reformas imago tua in nobis qua tibi similes sumus. **Itē** ibidē disti gnif triplex imago in glo. s. imago creationis et recreationis. et similitudinis. imago creationis est rō. imago recreationis ē grā. imago similitudinis est ipsa sapia: que est ipse filius dei: ad quam imaginē homo cōdit. **Imago** ḡ recreationis aīe est grā. **S** imago recreationis est imago reformationis aīe ad deum. ḡ grā est imago assimilationis et reformatōis anime ad deū. **Cōtē.** **S** i grā assimilat: opz q̄ assimilet uel fm cognitionē uel fm amorē. **S** neutro modo assimilat grā: quia grā habz eē in non habētibz cognitionē nec amorē fm actum sicut in paruulis: quoz aīe non habent cognitionē in actu nec amorē. ḡ grā non assimilat p̄ cognitionē nec p̄ amorē. ḡ assimilare non ē effectū grē. **Itē** ostēdit q̄ effectū gratie propriū sit gratificare. quia dō eph. 1. In laudē glorie grē sue in qua gratificauit nos in xpo. **Ex** quo relinquit q̄ p̄p̄ii effectū grē sit gratificare. **Itē** cū gratificare sit quidam effectū ostēdēs grām re et notē. quia si gratia est: gratificare est. et si gratificare est: grā est. **Et** similr

ostendit ipsam et nominationem: quia nomen
gratificationis sumit a nomine gratie. gratificare
est proprium et potissimum actus gratie. **R.** finis quo
gratia est similitudo prime caritatis comparata ad animam
ut lux. finis vero quo est similitudo summe bonita-
tis comparata ad animam ut vita. et ita habetur in Jo. i.
quo verbum erat vita et lux hominum lucens in tene-
bris. et ideo gratia que est similitudo ipsius comparata
ad animam ut lux et ut vita. Sed sicut dictum est
quo lux in aere tria facit. primo enim purgat ipsum
aere a dispositione sibi contraria. et disponit aere
dispositionem sibi sibi. et tunc illuminat ipsum. ultimo informatur
ipsi. et quantum ad hoc sumit iste actus perficere. et sic
lux in aere habet istos tres actus predictos. sicut
verbum de gratia in quantum ipsa ut lux comparata ad animam.
quia primo remouet ab anima dissimilitudinem lu-
cis eterne. et quantum ad hoc sumit iste effectus
purgare. et disponit ipsam simili dispositione
ut possit esse similis in actu. et tunc de ipsa illu-
minare. ultimo informat ipsam: et tunc de ipsa
perficere. Secundum autem quo gratia est similitudo boni-
tatis summe comparata ad animam ut vita. quia sic
comparata ad animam ut amor: et iste amor impulsus
vita est qua anima vivit deo. **U.** Ric. Scio anima
mea quia dilectio vita tua est. et ita finis huius mo-
di actus gratie est unificare. Ad istum vero actum consequi
transformatio seu assimilatio anime ad deum. quia
hec est vis amoris: quod transformat amantem in
amatum. **U.** Ric. de arra sponsi ad sponsam
vicit. Scio anima mea quod cum aliquo diligis: ipsa vi
dilectionis in eius similitudinem transformaris. et
quantum ad hoc sumit iste effectus gratie: qui est assi-
milare animam ad deum et conformare. Ex hoc autem
quo anima est assimilata deo: ex hoc est gratia deo.
U. puer. s. vicit sapientia. Ego diligentes me dili-
go. et ita ex hoc quo amor impulsus anime sumi-
tur unificare. ex hoc quo iam impulsus est sumit
assimilare. ex hoc quo assimilata est anima per amorem
sumit gratificare in generali ratione. Ad ob-
iecta ergo de ad 2^{am} et 3^{am}. quo vita spiritualis que est
vita anime in deo est ipsius gratie per se. ipsius autem fidei
et caritatis ratione gratie in quibus manifestatur vita
quasi per sensum. sicut manifestatur vita in corpo-
re per sensum et motum: sic manifestatur per motum
fidei sicut per sensum. per motum caritatis sicut per
motum. Ad quartum per rationem ex predictis. Ad
aliud vero 6um ang. ad cardanum. Mirabile quod
deus est inhabitator quorundam non cognoscitur
deus: et non quorundam nisi aliquorum cognoscitur
deus. Illi enim ad templum dei non pertinent qui co-
gnoscere non sicut deum glorificauerunt sic per
Ad templum autem dei pertinent pauci sanctificati

sacramento christi. Dicendum ergo ad obiectum quo in par-
uulis est cognitio et amor. s. possunt esse dupliciter.
vel sicut forma. vel sicut actus: hoc est in habitu
vel in effectu. In paruulis est cognitio sicut forma
et amor. Sicut quia informant animam ipsius. s. non sunt
in eis sicut actus. unde in eis sunt habitu et non
actus. sicut videmus in adulto dormiente: quo in eo
est scientia sicut forma informant animam: et non sicut
actus seu in usu. **U.** dicit aug. ad Bonifacium
de heretico fide hoc est autem propter fidei sacramentum. et hoc
est ipsam habere ut forma: autem propter fidei usum.

Consequenter queri

tur utrum isti tres actus. scilicet iustificare. excitare.
motus meritorios elicere sint per se actus ipsius gratie
et ostenditur quod sic. primo videtur quod excitare sit effectus
gratie per se. **Ber.** de gratia et li. ar. dicit. **li. ar.** cona-
tus ad bonum oculos sunt: si a gratia non iungetur. nulli
si a gratia non excitetur. Ex quo relinquitur quod gratie est
excitare li. ar. seu motum voluntatis ad bonum.

Item in quadam collecta ecclesie habetur. Excita domine
potentiam tuam et veni etc. Sed hec excitatio quam pe-
tit ecclesia non est nisi per gratiam: nec venit deus:
nisi per gratiam. ergo gratie est excitare. Item apodictice.
Ego sto ad hostium et pulso. Hostium appellatur li.
ar. seu voluntas. Sed pulsatio ista non est nisi per
gratiam excitatio quedam voluntatis ad bonum. Si
ergo deus non pulsaret ad hostium: nec excitaret ad bo-
num nisi per gratiam. per quod gratie est excitare. **Con-**
firmo existens in infidelitate: quia in peccato
mortali excitatur ad bonum. **U.** s. ad eph. Sur-
ge qui dormis. exurge a mortuis: et illuminabit
tibi christus. **U.** per quod deus movet et excitat corda
et voluntates eorum ut considerent et cognoscant
statum suum: et propter hoc convertantur ad bonum: et ti-
meant de statu suo. Sed dum homo est in peccato
mortali vel in infidelitate non habet gratiam. ergo
prior est excitatio ad bonum in anima quam gratia. Sed
nullus effectus precedit causam suam. ergo excitare ad
bonum non est effectus gratie. Item ostenditur quod iu-
stificare sit actus gratie ad ro. 3. Iustificati gratis
per gratiam ipsius. ergo gratia iustificat nos. Item super
illud ad ro. Omnes peccaverunt etc. **Slo.** Pec-
catum est gratia sine qua nec infantes nec grandes sal-
vi fieri possunt. Et post super illud iustificati
gratis. **Slo.** ipsa est qua iustificatur impius. ergo per se
est iustificare effectus gratie. Item sicut se habet
caritas ad amantem facere: et fides ad credentem
facere. Ita se debet habere gratia ad gratificare: et ius-
ticia ad iustificare. Si ergo soli caritatis est ama-
re facere: et soli fidei credentem facere. ergo solius
gratie est gratificare: et soli iusticie iustificare.

Non igitur est gratie iustificare. Item ostendit quod opus gratie sit actus meritorius producere. i. cor. i. s. **G**ratia dei sum id quod sum. et gratia dei in me vacua non fuit. **A**ult **g** dicere quod gratia dei in ipso fructificavit. Sed fructificatio ista attenditur quantum ad meritum. **g** gratia producit opus meritorium. **I**tem ad phil. 2. **I**psa opera in nobis velle et perficere bonum. **S**i ipse deus non operatur nisi per gratiam in nobis. **g** gratia elicit a voluntate opus bonum: et ita meritorium. **I**tem aug. ad valentinum. **C**ogitare vel agere secundum deum nulla ratione sine gratia dei possumus. propter quod dominus cum de fructu iusticie loqueretur ait discipulis. **S**i me nihil potestis facere. **Jo. i. s.** **S**i gratia est principium in nobis cogitandi secundum deum et agendi. **g** ipsa est que opus meritorium producit. **C**ontra. **A**irt^{us} est ad recte agere. **S**i ergo omne meritum attenditur quantum ad recte agere et tunc inquit etus est omne meritorium elicere. **N**on ergo per se est gratia. **R**espondeo intelligendum est quod gratia comparatur ad animam ut vita: et ut motor: et ut lux: quia gratia est similitudo summe vitae. et sic comparatur ut lux. **E**st etiam similitudo summe bonitatis. et sic comparatur ut vita. **E**st etiam similitudo potestatis et etutis. et sic comparatur ut motor arbitrii ad animam. **P**otestas autem attribuitur patri. **V**itas filio. **B**onitas spiritui sancto. et ideo gratia est similitudo totius trinitatis: et assimilatur nos toti trinitati. **S**ed etiam quod comparatur ut lux eo quod est similitudo prime caritatis: sumus tres effectus gratie. **S**i ergo comparatur ut vita eo quod est similitudo summe bonitatis: sumus tres alii effectus. **S**ecundum hoc quod comparatur ut motor. **S**ed eo quod est similitudo summe potestatis seu etutis: sunt ei effectus tres. **I**ustificare. **E**xcitare. **M**eritorios elicere. et hoc per operationem ad liberum arbitrium. quia sicut dicit **B**er. de li. ar. **L**iberum arbitrium gerit similitudinem diuine potestatis: eo quod non potest cogi. unde circa ipsum fiunt isti tres effectus gratie. **S**i hoc diuersimode. quia liberum arbitrium est facultas voluntatis et rationis. **E**xcitare hoc est effectus gratie circa liberum arbitrium. quo ad rationem iustificare quo ad voluntatem. **M**eritorios elicere quo ad facultatem. **U**n^{de} gratia mouet voluntatem per iustificationem. quia sicut dicit anselmus. **I**usticia est reformatione voluntatis. et ideo iustificatio est ipsius voluntatis. excitatio est ipsius rationis. **M**eritorios elicere est ipsius facultatis seu potestatis. **U**n^{de} tria hec bonum cogitare. uelle. perficere facit gratia in nobis. sicut dicit **B**er. de gratia et li. ar. **G**ratia immittendo bonam cogitationem nos peruenit. immittendo malam voluntatem nos sibi per affectum iungit. ministrando consensui facultatem foris per opus

apertum interius opifex innotescit. et hoc planum est in iustificatione adultorum. qualis autem sit in paruulis iam patebit. **A**d primum ergo dicitur quod gratia duplex est. **S**cilicet gratia faciens: et gratia data. et hoc non est gratia faciens: sed tamen disponens. **S**ilicet excitatio duplex est. vel a gratia gratum faciente. vel a gratia gratis data seu disponente. **D**icendum ergo quod in peccato mortali non est excitatio a gratia gratum faciente: sed a gratia disponente vel gratis data: quia habent fidem informem que excitat eos ad cogitandum de diuino iudicio et de diuina misericordia ad hoc ut timeant et uoleant de peccatis. **S**imiliter in infidelibus est ipsa recta ratio: quam appello gratiam gratis datam seu disponentem. quia licet infidelis tamen gratis data a deo: et etiam quod moueat ad bonum gratis datam a deo. hec autem facit eos cogitare et cognoscere quod deus creator est: et quod bonum est: et quod ab ipso habent quicquid habent et quod ipse colendus est. et sic etiam excitat eos ad cognoscendum quod nihil possunt habere nisi ab eo. et sic excitat eos ad amorem et timorem ipsius. **A**lia autem excitatio est que est a gratia gratum faciente. **A**d aliud quod obicitur quod iustificare debet esse ad iusticie: non gratia dicitur quod iusticia dicitur particulariter et per se et generaliter. **I**usticia specialiter dicta dicitur specialis reformatione anime: per quam reformatur anima ut reddat proximo quod suum est. **U**n^{de} hec est reformatio anime per operationem ad proximum. hec est iusticia que est una de etutibus cardinalibus. **I**usticia hoc generaliter dicta est generalis reformatio anime per operationem ad deum et proximum et ad se ipsum. et hec reformatio est reformatio voluntatis nostre ad uoluntatem diuinam. et ab hac dicitur generalis iustitia. que iusticia est in reformatione voluntatis ad deum. **H**ec tamen iusticia aliter est in paruulis: aliter in adultis: quia sicut iniusticia que est in paruulo non inest ei ex actu sui arbitrii: imo est iniusticia que ei fit ex alia operatione. **I**n adulto hoc est iniusticia quam sibi facit: et ad quam cooperatur. **S**ilicet iniusticia dat paruulo per sacramentum ecclesie seu per passionem christi: ipso nihil cooperante et non consentiente. **I**usticia autem est in adulto ex eius consensu et cooperatione. **U**n^{de} de adulto loquitur **B**er. cum dicit. **I**mmutandum malam voluntatem sibi per consensum inungit. **U**n^{de} bi^{us} iniusticia in paruulo est secundum habitum. **I**n adulto hoc secundum actum. quia ad illam cooperatur. et sic cum ista iniusticia sit idem re quod gratia. per quod gratia est iustificare. **A**d illud quod obicitur de opere meritorio visum est quibusdam quod opus meritorium dupliciter producat a voluntate. **S**cilicet secundum rationem particularem: vel secundum rationem generalem. **S**i secundum rationem particularem sic producat meritorium a quolibet etate particulari

unde sic pducit finem distinctionem virtutis. liber
enim virtus finem unam rationem particularem pducit:
sicut fortitudo pducit ipsum in aggrediendo ter-
ribilia: et sic de aliis. Secundum rationem generalem
pducit opus meritorium tripliciter. quia hec ratio
generalis est tripliciter finem triplicem rationem calitatis
scilicet finalis. exemplaris. efficietis. finem rationem finis
quia est summa bonitas: gratia in caritate pducit
omne meritum. unde considerando finem. scilicet summam
bonitatem sic omne meritum est ex caritate: seu ex
gratia in caritate. et finem hoc dicitur caritas misericordie virtu-
tis. Secundum rationem exemplaris sic gratia in fide pdu-
cit omne meritum in omni virtute: quia fides est
exemplar seu ars que monstrat cognitionem
finis ad quem tendendum. et ideo dicitur fundamentum
omni virtutis. Secundum rationem efficietis sic gratia in
ratione gratie pducit omne opus meritorium. quia con-
parat ad animam ut motor. et sic patet quod aliter pdu-
cit gratia opus meritorium: et virtutes finem distincti-
ones virtutum: seu finem rationes particulares.

Consequenter queritur

an
liber. ar. monetur a gratia spontanea an coacte. Ad
quod sic. **1o.** Nemo venit ad me nisi per traxe-
rit eum. **2o.** traxit est spiritus motus violentus. si nullus
venit ad deum nisi traxit? nullus venit ad eum nisi
violenter. **3o.** liber ar. monetur ad deum per gratiam.
gratia ergo movet ipsum violenter. **Itē** Luce. 14. de
illis qui debent venire ad nuptias vestimenta vestiant. **Compelle**
eos intrare ut impleat domus mea. **Si** ergo liber ar. com-
pelli intrare domum domini: et non potest intrare
nisi per gratiam. ergo gratia compellit ipsum: et movet ad gratiam
compellendo. **3o.** compulso est motus violentus. **ergo** **zē.**

Itē petis ab ecclesia in quadam collecta. **N**ras
rebelles compelle propius voluntates. hoc petis a
deo. **3o.** ipse non operatur in nobis nisi per gratiam aliquam
bonam. ergo gratia compellit nostras voluntates ad bo-
num. et ita violenter movetur voluntas seu liber ar. ab
ipsa gratia. **Ad oppositum.** Ecclesiastici. 15. Reliqui
eam in manu consilii sui. an hominem vita et mors
bonum et malum. **1o.** homo igitur est in potestate sui
arbitrii. quia manus consilii appellatur potestas
arbitrii. ergo in potestate eius est sequi et non sequi
movetur gratiam. ergo gratia non movet ipsum violenter
seu coacte. **Itē** liber ar. est liber a necessitate. **3o.**
si compulso est et violententer movetur ab aliquo:
non est liber a necessitate: imo cogetur. ergo non
potest moveri violententer vel compelli a gratia.

Itē **Ber.** de gratia et liber ar. ipse conditor hac vi-
ginitate libere ar. insignivit: seu animam rationalem
ut quemadmodum sui iuris erat sueque voluntatis:
non necessitatus erat quod bonum erat: illa similiter

quodammodo sui iuris existit: quatenus non nisi
sua voluntate mala fieri et iuste puniri. aut
bona fieri et iuste salvare. **Ex** quo reliquum
quod liber ar. seu anima rationalis non potest aliquo modo
contra suam voluntatem compelli nec moveri ad bonum

2o. ubi sicut dicit **Ber.** distinguendo gradus
compulsionis. **Est** enim compulso activa et passiva.
et finem utramque nos dicimus facere aliquid contra
voluntatem. **Compulso** passiva recte vocari potest
ubi nihil cooperatur patientis: que est absque consensu
voluntario patientis. ut si nos compelleremur ad
malum nobis iniunctis: hec esset compulso passiva. sic
fuit in beata Lucia que dixit. **Si** iniunctam feceris
me violari: castitas mihi duplicabit ad coro-
nam. **Compulso** activa est in qua occurrit con-
sensus patientis. scilicet cum inducitur per timorem vel do-
lorem ad hoc ut faciat malum. sicut est in illo qui
timore mortis negat christum. talis enim volens
negat christum: et tamen volens: quia melius vult nega-
re christum quam pati mortem. si sua tamen voluntate absolu-
ta non negaret: et propter hoc dicitur compulso: quia
negat ne moriatur. et hoc dicitur dama. quod est volun-
tariu absolutu sicut est in illo qui simpliciter vult
aliquid. **Est** est voluntariu conditionale: sicut est in
illo qui sub conditione vult aliquid. **Gratia** ergo non
compellit liber ar. ad bonum compulsionem passivam:
quoniam aliquam compulsionem activam ipsum compellit: quia
aliquam movet ipsum per dolores et timores ut con-
vertatur ad bonum. **Ubi** **Ber.** Hoc quippe inten-
dit cum terret aut percutit ut faciat voluntarios:
non ut salvet iniustos. **Secundum** ergo hanc distin-
ctionem soluitur hec quod et per rationem ad obiectum. **Di-**
stinctio autem communis est et bona per quam breviter
soluitur hec quod. quod est coactio sufficiens et inducens
Libere ar. non potest cogi prima coactione ab ipsa
gratia. nec ab aliquo alio. si solui coactione indu-
cetur quia multa inducunt ipsum ad hoc quod velit.
quod prius volebat.

Queritur consequen-

ter de operatione effectus gratie ad statum nostrum
in presenti vita. et queritur an gratia faciat nos in
vita presenti sine peccato esse. **Ad** quod sic. **Aug.** **1o.**
arbitrium est voluntas qua bonum eligimus gratia assiste-
te. malum gratia desistente. **Si** ergo gratia assistente arbi-
trium eligit bonum. ergo semper assistente gratia bonum
eligimus. **3o.** semper eligendo bonum nunquam peccamus.
ergo gratia assistente in nobis nunquam peccamus.

Itē introducitur ab heretico in li. de perfectione
iusticie hominis ratio. et sumitur ex apod. 14. ubi lo-
quitur de virginibus que sequuntur agnum quocumque
ierit. **In** ore ipso: non est inunctu mendacium.

sine macula sunt ante tronū dei. q̄ nunq̄ pec-
cauerūt ore. et si semper sine macula sunt: sunt
sine p̄tō. q̄ hō potest sine esse p̄tō in vita ista
Cum q̄ grā p̄bibeat p̄t̄m facere: stat q̄ hō
in vita ista sit sine p̄tō. **Itē ps.** Qui ingre-
dit sine macula zc. habitabit in tabernaculo
tuo. q̄ aliquis p̄t̄ ingredi sine macula. q̄ grā
potest facere q̄ homo in vita ista sit sine p̄tō
Itē. z. ad cor. ultimo. Decet ergo fr̄es gaudere
p̄fecti estote. et ita apostolus inuitat eos ut sint
p̄fecti. q̄ in ista vita potest homo esse p̄fectus.
S; non potest esse p̄fectus nisi sit sine p̄tō. q̄ hō
in vita ista potest esse sine peccato. **Item**
Deut. 18. Perfectus eris et absq̄ macula coram
dño deo tuo. et loquifin p̄senti vita. **Item**
h̄tici in li. de p̄fectione iusticie hominis. **Aur**
de? vult nos eē sine p̄tō: aut cū p̄tō. non vlt
q̄ sim? cū p̄tō. quia hoc incōueniēs est. q̄ vlt
q̄ sim? sine p̄tō in vita ista. q̄ possum? eē sine
p̄tō in vita ista. aut de? vult aliquid quod
non posset eē. q̄ est incōueniēs magnū. quia
dicit. Quis enim tam demēs ut dubitet fieri
posse q̄ deū velle non dubitat. **Itē. i. Jo. 3.**
Qui h̄z hanc spem in eo sanctificat se. i. deo
sicut ipse. i. de? sanctus est. **Vult q̄ homo in**
vita ista possit se sanctificare sicut de?. S; de?
imūnis est ab omni p̄tō. q̄ homo in vita ista
p̄t eē imūnis p̄ grām ab oī p̄tō. **Ad oppo-**
sitū. Aug. de p̄fectione iusticie hominis. et su-
m̄ ex. i. Jo. 1. Si dixerim? q̄ p̄t̄m non hēmus
nos ipsos seducim? et vitas in nobis non est.
dicit aug. Non dicit Jo. Si p̄t̄m non hēri-
mus. s; si p̄t̄m non hēmus. q̄ qui diceret se nō
hēre p̄t̄m ipse diceret falsum. falsum q̄ ē ho-
minē in vita ista eē sine p̄tō. licz sit in grā. q̄
grā non potest facere hominē in vita ista esse
sine p̄tō. **Itē puer. 20.** Quis potest dicere.
mundū est cor meū: pur? suz a p̄tō. **Et Amb.**
in quadam omel. Nemo mundus a sordē: nec
infans vni? dici sup̄ terrā. q̄ nec parual? nec
adult? est mund? a p̄tō in vita ista. **So. v. d.**
q̄ aug. assignat tres op̄iones circa questionē
istam: quaz vnam hēt p̄ erronea et heretica.
secundā h̄z quasi p̄babilē. et dicit q̄ potest su-
stineri. tñ opponit oītra eā. tertiā h̄z p̄ ka: et h̄
ē sua opinio. p̄prie. **Prima** q̄ op̄io quā narrat
talīs ē: q̄ nos sum? in vita ista indistincte sū
p̄tō. vnde dicit. Quisq̄s dicit post acceptaz
remissionē p̄tōz quēq̄ hōiem in te uixisse: ul
vivere: ut nullum hēat p̄t̄m: oītradicit ap̄lo
Jo. qui dixit. Si dixerim? q̄ peccatū non ha-
bem? zc. et sic dicit q̄ vna opinio est q̄ grā po-

test facere hominē esse sine p̄tō indistincte: q̄
tñ falsa est. **2^a** opinio est que sustineri po-
test: ut dicit q̄ hēre p̄t̄m ē vel oī dupl̄. **1^a**
p̄t̄m oīr aī inordinat?. dicit etia; ipm p̄t̄m
fomes seu ipa p̄nitas que est ad peccandū. po-
test q̄ intelligi auctoritas Jo. Si dixerimus q̄
peccatū zc. aut de aīu peccati: aut de fomite
peccati. quia fomitē apellat apostol? peccatū
ad ro. 7. Non enim qd volo ago. s; quod odi
malū hoc facio zc. Si q̄ quod nolo id facio: nō
ego operor illud. s; quod habitat in me p̄t̄m.
et appellat illud p̄t̄m fomitē seu p̄nitate ad
peccandū. Si q̄ appellem? p̄t̄m aīu inordina-
tū: sic homo potest eē sine peccato i vita ista.
hoc est sine aīu inordinato. non tñ potest esse
in vita ista sine peccato. i. sine fomite peccati.
et ita grā per modū p̄mū potest hominē facē
eē sine peccato. i. sine fomite peccati. in vita p̄
senti. fin aliū modum non. excepto p̄uilegio
gloriose x̄ginis: que utroq̄ modo fuit sine pec-
cato. Cum enim loquimur de peccato nō loqui-
mur de ipsa: nec de aliis p̄uilegiatis: ut for-
tan de iobē baptista. et dicit aug. q̄ hoc satis
p̄p̄icaciter dictū ē. **Ipse** tñ opponit oītra. et i
hoc affirmat et ponit suā opinionem p̄p̄ia: q̄
vult dicere: q̄ non potest homo aliquo modo
esse sine peccato veniali. et hoc pbat. Si q̄s alī
sentiat nideat quid agat de oratione domi-
nica ubi dicit. Dimitte nobis debita nostra
qd nō fallor non esset opus dicere: si nāq̄ pec-
carem? venialit̄: uel in lapsu lingue: uel in ob-
delectanda cogitatione peccati aliq̄ fomitis
desideriis oīsentirem? s; tantū diceremus. Et
ne nos inducas i temptationem. et ita nullus
potest esse sine aīu peccati ut solum habeat
fomitē et non aīu peccadi venialit̄ adminus.
Ad idem ponit aug. auctoritatē dicēs. **Nec**
Jacob? apostol? diceret. Jaco. 3. In multis offē-
dim? omnes. nullū excludēdo. **Null?** q̄ excipit
omnino a peccato. q̄ omnes offendunt. et ita
null? potest esse in vita ista sine peccato saltē
veniali. Est igit opinio ei? quā affirmat uerā
q̄ null? in hac uita possit esse sine veniali. dicē
tñ q̄ alia opinio a magnatib? posita ē. **Ad**
p̄mū q̄ vō q̄ semp potest homo eligere bonū
grā assistente. non tñ potest facere bonū ipsa
assistente. **Uñ** semp est possē: non tamē semp
facere. et hoc ppter fomitē p̄t̄i qui in ipso est
inclinans ipm ad malū. et auertēs a bono. q̄a
ponit in eo difficultatē faciēdi bonum. ppter
quod exclamat ap̄lus ad ro. 7. Qd nolo malū
hoc ago zc. et itez. **Uideo** legem in membris

meis repugnare. **P**otest igitur homo per gratiam afflic-
tione eligere bonum et vitare quodlibet malum in sin-
gulari. Non quodlibet malum in generali. quia potest per
ipsam vitare hoc bonum odiosum: et hunc morum
occupare carnalis. et sic de quolibet singulariter per
se. **N**on potest vitare omne peccatum vel omnes
occupare in generali. **E**t exemplum est si navis aliqua
esset perforata ceterum foraminibus: ille qui esset in
navi posset facere quod aqua non intraret per quolibet
illoz singulariter: quia posset quis facere quod per
hoc aqua non intraret: nec quod per illud. et sic de quolibet
singulariter: non tamen posset velle facere in quolibet
foramine: quod nulla intraret aqua. eodem modo est
de illo qui habet gratiam ad hoc ut vitet quodlibet
malum. **A**d aliud de auctoritate apod. respondet
aug. dicens. Propterea tales sunt dicti quod in ore
eorum non est iniquitas mendacium: quia non dixerunt se non
habere peccatum. quia si aliter dicerent metirentur:
sicut dicit **1o. Si dixerim quod peccatum non habemus**.
Veritas in nobis non est. et sic illa auctoritas pce-
dit contra hereticos. **A**d aliud de ps. Qui in-
gredit sine macula etc. respondet **Aug.** faciendo
viam in eo quod dicit sine macula. quia cum dicit in gre-
di sine macula: hoc non est dicere quod non habeat
maculam aliquam: sed quod irreprehensibilis gradus. unde
dicit. ingredi sine macula non absurde dicitur
quod ad ipsam perfectionem irreprehensibilis currit carerem
tribus damnablebus: atque ipsa peccata non
negligens mudare delectat. **I**ngredi igitur sine
macula solum potest macula mortalis: non veni-
alis: unde tamen irreprehensibilis currit ad perfectionem
homo mudando culpam venialem. **A**d aliud
auctoritate sumpta ex **Deut.** respondet **aug.** in li.
de gratia et de. dicens. **N**on est perfectio viatoris: et
est perfectio iam puenientis. perfectio viatoris
potest homo habere in vita ista: quia hec est
perfectio proficiendi. **U**nde dicit. proficiendi est vita
quod quis bene proficiens dicant perfecti viatores.
hec autem perfectio non excludit omnem culpam: sed
solum mortalem: et quod irreprehensibilis mudetur venia-
les. Perfectio autem iam puenientis est illa que est
in gloria. **N**unc non potest homo habere in vita
ista: si illam habebit in gloria: quoniam erit absque omni
peccato et puritate ad peccatum. hec enim perfectio
omne peccatum excludit. **U**nde dicit. illa autem est
summa perfectio: cui nihil additur: cui id quo tedium
cepit possideri. unde hec perfectio est absque omni
macula: cui ei nihil possit addi. si prima non ex-
cludit maculam venialem: nec etiam puritatem seu
fomitum. **A**d aliud ubi **Aug.** quod deus vult
nos esse sine peccato. aliter enim non misisset
filium suum qui sanaret homines a peccato. **R**espondet igitur

quod homo potest esse sine peccato mortali in vita ista per
gratiam. potest enim esse absque omni peccato quantum
ad futurum statum qui est in gloria. per suum tamen arbi-
trium: nec per gratiam non potest esse sine peccato veni-
ali quantum ad presentem statum: sed sine mortali. **U**nde
dicit quod in presenti bene sequitur quod deus vult homines
esse sine peccato. igitur homines possunt esse sine pecca-
to. scilicet mortali. **A**d aliud de auctoritate **1o.**
Qui habet hanc spem in eo sanctificat se etc. ubi quod
differt sanctificare et sanctum esse. quia sanctificare
dicitur sanctum fieri. sanctum esse dicitur sanctitatem
in facto esse. **S**icut igitur est res in fieri et in facto
esse. et non sequitur. domus fit. igitur domus est. sed sequitur
est in facto esse. igitur est. **S**imiliter ubi quod non sequitur.
sanctificat se. igitur est sanctus. **U**nde in hac vita bene
gratiam sanctificat se habendo spem. id est semper est in
fieri sanctus quousque pueniat ad illum statum
de quo **br. 1o. 3.** Cum apparuerit similes ei eri-
mus. et hoc erit in gloria. et sic sanctificare se
non ponit elongatorem ab omni macula et ab omni peccato.

Consequenter que
rit de ordine effectuum gratie. **E**t primo
de ordine istorum duorum effectuum iustificare et ui-
nificare. et de ordine istorum duorum purgare
illuminare seu expulsiō peccati et infusio gratie.

Ad primum sic. **P**rimo est expulsiō
mortis quod introductio
uite. **S**i igitur per iustificationem est expulsiō mortis. scilicet
peccati. per vinificationem est introductio uite. igitur
prior est iustificatio quam vinificatio. **C**ontr. **U**ni-
nificatio est mortis ad vitam. iustificatio est mortis
ad iusticiam. **S**ed iusticia consequitur uitam. igitur prior est
vinificatio quam iustificatio. **D**ivor p. quia anima
vinificata gratia secundum se. igitur vinificatio respicit animam
secundum se. **I**ustificat autem anima a gratia non secundum se: sed in
operatione ad opus. quia sicut dicit **ber.** **I**usti-
ficatio respicit meritum sicut nostra miseria in tu-
etar. unde cum respiciat meritum respicit opus.
et ita prior est vinificatio in anima quam iustificatio. quia
prior est anima per se quam in operatione ad opus. **D**ivor
itaque **grif** de ordine istorum que sunt purgatio
seu expulsiō peccati. et illuminatio seu infusio gratie.
Ad quod sic. **P**rior est purgatio tenebre ab aere
quam aduētus lucis. **S**i igitur operatio gratie ad animam est sicut
lucis ad aerem. quia gratia operatur ad animam ut lux.
cum lux prius purget tenebram ab aere quam illuminet
ipsum. igitur gratia prius purgat tenebram peccati ab anima
quam illuminet ipsam. igitur prior est effectus qui est purgare quam
illuminare. **I**tem in peccato est auersio a deo et conuer-
sio ad amabile bonum. **S**ed prior est illa conuersio
ad bonum amabilem quam auersio a deo quam bonum

q̄ simul sunt tpe expulsio peccati ⁊ infusio grē.
 ⁊ dō q̄ idem ē instans fm sbam. differēs solū
 fm rōnē in quo desinit p̄m esse in isto. ⁊ grā
 incipit esse in illo eodē. s̄ ex hoc non sequit̄ q̄
 simul sunt p̄m ⁊ grā in illo. quia dīa est in
 successiuis ⁊ permanētib⁹. quia in successiuis
 qñ res desinit esse: sequit̄. desinit eē. q̄ non est
 s̄ in pmanētib⁹ sequit̄. desinit esse. q̄ adhuc
 est. s̄ otinuo post hoc instans non erit. Similr
 in successiuis sequit̄. incipit eē. q̄ ē. In pmanē
 tib⁹ aut nō sequit̄: s̄ sequit̄. incipit eē. q̄ adhuc
 non est. s̄ otinuo post hoc erit. ⁊ hoc est. quia
 pmanētia hñt eē in sui termino: ⁊ non in sui
 pncipio. Successiua aut hñt eē in sui pnci
 pio fm quendā modū: ⁊ non in sui termino. ⁊
 hoc ē quia eē successiuoz ē in fieri ⁊ nō i facto
 esse. Cñ aut pmanētū est in facto eē ⁊ nō in
 fieri. Est igit̄ idem instans fm sbam in quo
 ultimo desinit p̄m eē: ⁊ i quo ultimo incipit
 grā differēs fm rōnē. sicut punct⁹ idē ē termi
 nus vni⁹ lineę ⁊ pncipiū alteri⁹ lineę. Uñ sic
 non sequit̄. dies desinit eē. q̄ dies est. ita non
 sequit̄. peccatū desinit eē. q̄ p̄m ē. Si autem
 querat̄ vtrū idem sit instans in quo ultimo ē
 peccatū in isto: ⁊ in quo pmo est grā. dō q̄ nō
 si aut obiciat̄ q̄ inter quolibz instantia ē tps
 mediū ē. dō q̄ hoc tener in motu successiuo
 ⁊ nō in mutatione sbita. Est enim quedā mu
 tatio que est pfectibilis p tpus. ⁊ h est motus
 ⁊ ibi tener ista regula. Et est alia mutatio q̄ ē
 sbita. ⁊ h maxime mutatio ē in aduentu vlti
 me forme respectu materie: qñ in materia fa
 cta est necessitas ⁊ in sūmo disposita respectu
 illi⁹. vñ sic p̄ qñ ignis aduenit ligno vt fiat
 forma ignis in ligno: pmo disponit lignū ad
 suscipiendū formā ignis: ⁊ remonēt dispōnes
 otrarie. ⁊ tunc est ibi mutatio successiua. qñ
 hō in sūmo dispositū ē lignū p calefactionem
 tūc sbito ⁊ in instanti fit forma ignis i ligno
 ⁊ tūc mutatio que est ibi sbita est. Si q̄ grā
 instans id in quo nunc ultimo non est ignis
 in ligno. ⁊ in quo nunc pmo est ignis in ligno
 aut est idem instans. aut nō. dō q̄ nō. Imo di
 uersa sunt instantia: tñ non est accipere tps
 mediū inter illa. quia non est ibi accipere otinu
 um: s̄ magis sic nūmex mot⁹.

Restat post predicta ad pleniorē intel
 ligentiā de cognitione grē inquirē.
 Et querūt tria. Primo de cognitione in ge
 nerali. 2º de cognitione in spālī. Terto
 de cognitione in particulari. Pluribus enim

modis non est rem cognoscere.

Ad primum sic. Anima quasdam
 res que extra se sūt
 cognoscit. ⁊ hoc p similitudines rez. quasdam
 aut cognoscit in se: ⁊ illas p se ipaz cognoscit
 Certi⁹ aut cognoscit aīa ea que cognoscit se
 ipa: q̄ ea que cognoscit p aliud. Cum igit̄ grā
 sit eoz que nata sunt eē i anima: p̄ q̄ anima
 nihil certi⁹ cognoscit q̄ grām. q̄ grā ē cogno
 scibilis simplr. Cōtra. Si grā nō cognoscit
 visione corporali nec imaginaria. q̄ cognoscit
 tertio genere visionis que est intellectualis. s̄
 hac visione cognoscit res p se ipam apud aīaz
 ⁊ non p similitudinē aliam ab ipa. q̄ grā non co
 gnoscit ab aliquo qui est i peccato mortali. cū
 ipa res grē nō sit apud aīaz illi⁹. Si q̄ ea que
 cognoscūt fm rōnē diffinitōis simplr: cognoscū
 tur ab omnib⁹ seu exñtib⁹ in p̄tō mortali: seu
 non. q̄ grā non cognoscit p rōnē diffinitōis.

Itē 10.3. Spūs vbi vult spirat: ⁊ vocē ei⁹
 audis: s̄ nescis vnde veniat. aut quo vadat.
 S̄ nihil aliud est spiratio spūs q̄ grā que a
 spū sancto spirat in nobis. s̄ nescim⁹ vnde ve
 niat aut quo vadat spiratio sancti spūs. q̄ nō
 est cognoscibilis spiratio spūs sancti ab habē
 te ipam. q̄ grā nō est cognoscibilis ab eo q̄ h
 ipam. q̄ multo magis nec ab illo qui non hēt
 ipam. q̄ a nullo est cognoscibilis. So. dō. q̄
 duplex ē scire. s̄ scire in vli. ⁊ scire i pticulari
 seu in rōne ppria. Dicendū q̄ q̄ ottingit scire
 grām in vli: ⁊ ideo cū eē in vli sit eē diffiniti
 uum. ppter hoc est cognoscere grām fm diffi
 nitionē quid sit. ⁊ appello scire in vli: sic ali
 qs pōt scire omnē mulā eē sterile: ⁊ tñ dubi
 tabit de hac mula. ⁊ appello i vli scire grām
 q̄ aliqs sciat in vli qd ē grā. scire i pticulari:
 ⁊ in rōne ppria q̄ aliqs sciat se hēre grām s̄
 rōnem grē. s̄ hoc modo non potest sciri: sed
 pmo modo. Ad illud quod obī q̄ nihil cer
 tius cognoscit anima q̄ ea que sunt in ipa dō
 q̄ hoc intellr de illis q̄ sunt apud aīam: si sint
 scibilia i particulari seu i rōne ppria ab aīa.
 ⁊ non de illis que sunt scibilia in vli fm diffi
 nitionē. Ad rōnes i oppositū: ⁊ pmo ad p
 mā dō q̄ ille qui est in mortali h̄ sciam i vli
 de grā quid sit: ⁊ nō i particulari nec i rōe p
 pria. quia gliber seu bon⁹ seu mal⁹ a creatione
 h̄ inditam rōnē boni ⁊ veri. fm q̄ dicit ang
 ⁊ Boeti⁹. Sicut q̄ in notiōe pncipioz veri ē
 notiō cōclusionū in vli. ita in notiōe boni no
 bis i vli imp̄ssa ē notiō grē i vli. ⁊ ex illa no
 tiōe boni possum⁹ scire quid ē grā i vli. s̄ q̄
 m m

ipsa est velut quedā qualitas in anima. Cum enim grā sit bonū et beatitudo notione boni in uli nobis impositam: ex illa possumus arguere grāz eē. si hec erit notio in uniuersali: non in rōne ppria. et sic ex notione boni erit diffinire grāz in uniuersali et cognoscere. Ad 2° vñ. q. illa auctoritas intell^r de spiratione grē in particulari: sicut de grā que informat animā al- cui⁹ sancti hominis. quia nescit unde veniat. aut quo vadat. unde non cognoscit eā in se. Et ita illa auctoritas excludit noticiam in se in particulari: et non in uniuersali.

Consequenter queri

tur de cognitione grē in spāli. Ad quod sic. Oppositoz eadez est scia. Cum igitur grā et pām sint opposita: eadez est eoz scia. igitur cum peccatu sciat in rōne ppria: pā et grā scibilis ē in rōne ppria. Itē xⁱ cognoscit lux et tenebra: quia lux est pncipiū cognitionis sui et tenebre. vñ manifestat se et tenebrā. si grā est ut lux: sicut dicit Ioh. dam. pām tenebra. igitur xⁱ cognoscitur grā et pām. Si igitur peccatū cognoscit in rōne ppria: multo fortius et grā. Itē xⁱ cognoscit reſtitudo et obliquitas. quia non cognoscit obliquitas nec manifestat nisi p reſtitudinē: ut obliquū ē quod deficit a reſtitudine. Si grā est reſtitudo: pām obliquitas. igitur xⁱ cognoscitur grā et peccatū. Si igitur peccatū cognoscit in ppria rōne: multo magis et grā. Contra. Iob. 9. Si venerit ad me non videbo eū. si abi erit non intelligam. Si aduē^r dei ad aīam ē p grāz. recessus tō dei ab aīa est p pām. Si igitur nō intell^r suū venire nec suū recedere. igitur nec grā intell^r nec pām. igitur grā nō ē cognoscibilis in ppria rōne. Ad primū vñ q. cognitio in ppria rōne pōt dupl^r eē. quia vel in ppria rōne spēi vel singularis. Primo mō cognoscibilis est grā in ppria rōne sicut pām. et quātū ad hoc eoz eadez est disciplina. si nō in rōne singularis sicut videbis. Ad 2° et 3° vñ q. est cognitio reſtitudinis in rōe spēi: vel singularis. Primo modo xⁱ cognoscit reſtitudo et obliquitas. et lux et tenebra. et grā et pām. et sanitas et infirmitas. vñ medicus p rōnez medicine uniuersalē certi⁹ cognoscit sanitatē et egritudinē. quia non cognoscit hoc mō egritudinē: nisi quia est defectus sanitatis. Si enim modo priuatio cognoscit p habitum: quia cognitio in spē est cognitio diffinitiuā. Priuatio aut diffinitiuā p habitū. Cognitiōe tō parti- culari sic certi⁹ cognoscit priuatio et habitus.

ut obliquū et reſtitū: et sic de aliis. quia plura requirū^r ad cognitōem habit⁹ et priuationis in sui cognitōe particulari. vñ medic⁹ certius cognosceret egritudinē in particulari et sani- tatē. quia ad cognitōem sanitati in particulari uel ad sanitatē in uniuersali requirū^r multe adequationes. scilicet in spiritibus. in humorib⁹. in mē- bris. et nisi sit oimoda adequatio nō erit sani- tas. Egritudo autē dicit^r per defectū ab aliqua istaz adequationū: quēcūq; sit illa. hoc autē certius cognoscit et adequatio oimoda. Si igitur ad hoc q. sit reſtitudo: oportet q. oēs partes magnitudinis adequat^r pncipio et fini. vñ reſtitū est cuius partes medie nō exēit ab extremis. Obliquitas autē est per exitū vni⁹ solius pris Exit⁹ autē istius partis certius cognoscitur et videt^r et oimoda adequatio oium partiū. si igitur est de peccato et grā. quia plura requirū^r ad grām et ad peccatū. et ideo certi⁹ cognoscit peccatū in particulari et grā. si eōuerſo in uni- uersali. Ad rōem in oppositū vñ. q. nō vult dicere beat⁹ Iob q. peccatū et grā nō cogſcā^r si vult dicere q. si deus accedat ad aīam vel recedat ab ipā omnino nō sequit^r necessario q. videat^r. quia pōt esse q. veniat: homo tamen nescit: sicut in parulis: et multis etiā claudit dñs cognitōem hī⁹ ad remonēdā pſūptōez ab ipsis. et ut excitet eos ad timorem.

Queritur conse

q. **Utrum** grā sit cognoscibilis in parti- culari. et partiē ista questio. Primo enim q. ritur utrū aliquis possit cognoscere p sciam se habere grām. 2° utrū per experimētum possit hoc cognoscere. 3° utrū p reuelatōez

Ad primū Nihil mihi oſci⁹ suz si nō in hoc iustificat⁹ sum. igitur se sciret apostol⁹ nō eē oſcium: nō tñ sciebat se esse iustificatū. igitur nesciebat utrū esset in statu grē. igitur multo ma- gis nec alius scit. Itē in ecclesiastes. 9. Nemo scit utrum sit dignus amore vel odio. Dign⁹ est amore qui est in gratia. dign⁹ est odio q. ē in peccato. igitur nemo scit si est in gratia vel in pōtō

Item. i. Ioh. i. Si dixerimus q. peccatū nō ha- bemus nos ipos seducim⁹ et xⁱtas in nobis nō est. Si igitur nullus potest dicere se nō esse in pec- cato: null⁹ potest dicere se esse in gratia. igitur nec scire. Item puer. 20. Quis potest dicē mū- dum est cor meū. parus sum a peccato. quasi dicat nullus. Si gratia non est sine mūdicia cordis. igitur nullus potest scire se habere grām.

Ite grā dī eo q̄ facit nos gratos deo. Sed esse gratum deo est acceptū deo esse. q̄ in rōe grē ponit acceptatio ī deo. **S**ed acceptatio ē placitū volūtatis diuine. **S**ed null⁹ pōt scire placitū volūtatis diuine. q̄ null⁹ potest scire grām se hēre. **A**d oppositū. **A**ug⁹. in li. de trinitate. **N**emo dicat. non nouit qd diligit. **M**agis enim nouit dilectionē qua diligit: q̄ frēm quem diligit. q̄ si aliquis cognoscit frē; que; diligit certitudinalr. sicut cognoscit dilectionē suam certitudinalr. **S**ed dilectio illa ē ex grā: quia ē caritas. q̄ aliquis cognoscit certitudinalr grām suā ī se. **E**xplanat aut aug. illud ibidē dicens. **I**llud est anime notū qd est ei p̄nti. **S**ed dilectio qua diligit frēm est ei p̄sentior q̄ frater quem diligit. quia illa dilectio fm suam cēntiam est in aīa. frater aut non. q̄ certius cognoscit illa dilectio ab aīa q̄ frater q̄ grā ex qua est illa dilectio. **I**te duplex est demonstratio. quia: et ppter quid. **D**emonstratio ppter quid est per cam. demonstratio q̄ ē p effectū p̄ximū et imediatū: sicut p lac ī muliere cognoscit accept⁹. s. q̄ ipa ocepit. tanq̄ p effectū p̄ximū et imediatū. si q̄ effect⁹ p̄xim⁹ et imediat⁹ grē scit ab hēnte ipm certitudinalr p q̄ grā scit demonstratiue p effectū ab hēnte ipam certitudinalr. **V**inor p̄. **A**d ro. 5. **I**ustificati p fidē pacē habeamus ad deum. **C**onstat aut q̄ iustificatio ista est per grām. et effect⁹ est pax: quia pax est reconciliatio ad deū. vñ dicit ibi glo. **P**acem cum deo habet qui mādatis ei⁹ nō resistit. **S**ed hoc potest aliquis certitudinalr scire. s. q̄ non resistat mādatis dei. q̄ pōt certitudinalr scire se habere pacē. q̄ se hēre grām. cū pax sit p̄p̄us effect⁹ grē. **I**te lux certitudinalr manifestat se et alia. **S**i q̄ grā lux est manifestat se et alia certitudinalr: sicut patet in illo cui dñs dat manifestationē suoz secretor: sicut p pphetiam q̄ grā maxime certitudinalr manifestat se in eo ī quo est. q̄ certitudinaliter cognoscibilis est ab eo qui h̄z ipam. **I**te aug. in li. de uide do deo. **Q**ui h̄z fidē videt eam in se. **S**i q̄ sūt similis rōnis fides et grā in sciēdo. s. ut sciat. **S**ed fides certitudinalr scit ab hēnte ipam. q̄ et grā. **S**o. **P**lures sunt opiniōes circa istā q̄stionē. **P**rima opinio ē q̄ aliquis potest scire p sciām se non esse ī gratia. sicut ille q̄ ē osci⁹ h̄bi de peccato mortali. talis bñ hēre osciām: q̄ non sit in grā: cū sit in mortali. **I**te aliq̄s potest dubitare se esse in grā. sicut ille qui h̄z rōnes eque fortes ad hoc q̄ sit et q̄ non sit in

grā. sicut qñ videt se esse tepidā amādo deū et non hēre affectū orādī. et ex opposito videt q̄ nullā habet volūtatem peccandi: nec vllō modo peccaret. talis dubitat se esse ī grā: cū habeat rōnes eque fortes ad hoc et ad suum oppositū. quia dubitatio ē vacillatio intellektus inter vtrāq̄ partē contradictionis. **I**te aliquis potest opinari se esse ī grā. sicut ille q̄ hēre rōnes ad hoc et ad suū oppositū: tñ fortiores hēre rōnes ad hoc q̄ ad suū oppositū. sicut quādo in vna parte videt se feruētē ī amore dei: et lugentē p peccatis. **E**x opposito sentit rebellionē carnis et fragilitatē. **N**ā opinio est acceptatio vni⁹ partis contradictionis cum fortitudine alteri⁹. **I**te potest aliquis scire exp̄imētalr se eē in grā. sicut ille qui sentit dulcedinē diuine bonitatis in orōne: et gustat q̄ suauis est dñs. **I**te vltē dicit q̄ aliquis potest hēre sciām q̄ ipse sit in grā. sic est ī illis qui ita sunt donati deo et pfecti: q̄ iam non habent rebellionē fomitis: s. hēnt plenā pacē sp̄s et sentiūt occupas carnis in se o sopitas et sentiūt se oīo eleuatos in diuina oteplatiōne. sic fuit beata **M**agdalena et **P**aul⁹ q̄ ait ad ro. 8. **Q**uis separabit nos a caritate xp̄i. et dicit ipse. **C**ert⁹ enī sū q̄ neq̄ mors neq̄ vita zē poterit nos separare a caritate xp̄i seu dei. **A**lī pōt dici q̄ ī aīa est duplex sciā. s. sciētia cognitiua et sciā affectiua. **S**ciā q̄ cognitiua seu speculatiua non potest aliquis scire grā: certitudinalr in se. hec enim sciā est p cāz rei vel p rōnē rei: vel etiam p effectū. **S**ed cā grē nō cadit sb cognitione nostra. similr nec ei⁹ effectus vt videbif. **S**ilr grā fm rōnem grē dicit opationē ad acceptationē dei. vñ ponit ipā: acceptationē in deo. **H** autem modo non pōt cognosci a nobis. et ideo nō cognoscit sciētia speculatiua certitudinalr. potest tñ sciri ab aliquo sciā affectiua. hec enim est p exp̄ientiaz rei in affectu. vnde hec sciā est de re per rem et non fm rōnē vel opationē: quam hēat ad aliud. res aut grē potest sentiri in affectu. nñ res grē fac se notam in affectu: sic dulcedo in gustu. **A**lter autem dicit q̄ duplex ē cognitio. **Q**uedā est cognitio per sciām. et hec est p mediū infallibile. **E**t ē cognitio p exp̄imētum et hec ē p mediū fallibile. **U**ñ hec cognitio ē per signa. **E**t ppter h̄ recte dicit pocras p exp̄imētū fallax. **D**icēdū q̄ q̄ sciētia exp̄imētalr potest aliquis se scire esse in gratia. s. sciā que est per mediū infallibile nō potest aliq̄s h̄ scire q̄ sit ī grā nisi sciāt ex reuelatōe

et cā huius est quia quedā sunt forme ī aīa quē sunt absolute: sicut scīa ī aīa. cogitatio. odiū dilectio. et si dicant respectum aliquem. illud tamē ad quod dicit respectū cadit sū cognitio aīe. Et alia forma ī aīa quē ē respectiva: quē dicit respectū ad aliquid quod nō est sūm cognitioni aīe: nec pōt cognosci ab aīa et huius est grā. quia grā dicit respectū ad acceptationē dei. unde pōt acceptationē ī deo. quia grā facit acceptū deo. **N**ico gō q̄ formas pmo modo dīctas habz aīa apud se. et illas cognoscit p certam scīam: nec aliquid aliud certius cognoscit q̄ illas. unde aīa nihil certius cognoscit q̄ suā scīam. q̄ suū odiū. q̄ suā dilectionē. quia istas hēt penes se. et sic cōnotant respectū: hoc ē ad tale qd certitudinalit̄ cadit sū cognitione aīe. s̄ quia grā est forma respectiva quē dīcō parationē ad aliquid quod nō potest sciri ab humana scīa certitudinalit̄: ga dīcō respectū ad deū et ad acceptationē ī ipso: qui non potest sciri nisi p reuelationē. iō grā p scīam quē est p mediū infallibile sciri non potest. **S**ecundū hoc ad p̄mū ī cōtrariū dō et cōcedēdū quia dilectio qua frater diligitur certius cognoscit q̄ frater. tamē non ē sic de grā. quia cū dico dilectionē dico formā absolutā apud aīam. aut si cōnotet respectū. hoc ē ad aliqd qd certitudinalit̄ cadit sū cognitione nostra. s̄ frater. **S** cū dico grā: ī rōe grē dico formā ī paratione ad diuinā acceptationē quē non est sūbiecta scīe nostre. **A**d aliū dō q̄ nō est simile. quia fides dīcō formā absolutā ī aīa: quia aīa assentit deū eē et trinitatē. s̄ grā dīcō parationē ad acceptationē quē nō est sūbiecta scīe. **A**d tertiū dō q̄ ī demonstratione non suffic̄ scire mediū: s̄ mediū ī rōne mediū. unde non est demonstratīua scīa nisi scīa scā ī rōne cause. et effectus ī rōne effectus. unde non sequit̄. scio cām. ḡ scio effectū. demonstratīue dico nisi scīa cām et qm̄ est cā. **S**imiliter eō ī demonstratione: quia nō sequitur demonstratīue. scio effectum. ḡ scio cām nisi addat̄. et qm̄ effectus est ut dicat̄. scio effectum inquantū effectus est. ḡ scio cām. licet ḡ pax sit effectus grē. et aliquis possit scire pacem ī se. non tñ potest scire q̄ pax illa sit effectus grē. ga h̄ nō potest sciri q̄ pax illa sit ex grā. **A**d aliud dō. q̄ lux manifestat se esse ī oībus uel oīa eē ī luce quibz se manifestat. quia lux manifestat se et exñtī ī luce et ī tenebris non tamen manifestat se ita q̄ ille qui videt lucē sit ī luce: quia sic exñtī ī tenebris eēt

ī luce. et ppter h̄ sicut nō sequit̄. lux manifestat se. ḡ est ī illo cui se manifestat. similis nō sequitur. grā manifestat se isti. ḡ iste est ī grā et ideo aliquis non potest se scire hēre grām certitudinalit̄. h̄ grā manifestet se ipsi. ut pōt dici q̄ et si gratia manifestet se aliquo effectū. tamē cognoscēs effectū illū non cognoscit illū. ut est effectus grē. s̄ gratū faciētis. et ita p h̄ non cognoscit grā ī illo.

Consequenter queri

tur utrū aliqis possit scire se hēre grām per experimētū. et fuerūt qui dixerūt q̄ sic. et q̄ experimēta sunt ista. iocunditas cōscie. bonū desiderū. seruor ad bona opera. **S**ed ī pagano uel ī infideli pōt eē oīa ista sic ī xpiano: ga pagano iuxta errorem suū potest hēre iocunditatem iusticie. et bonū desiderū zc. **S** p ista non pbat ī pagano cognitio grē ī ipso. ḡ relinquit q̄ p ista non potest haberi certū experimētū de grā dei. ḡ nō cognoscit p experimētū.

Ite omne experimētū quod pōt hēre xpianus de grā dei: potest hēre hereticus. quia assūgnat illud signū ī quo xpianus experimētū q̄ grā sit ī ipso illud est quod 30. dīcō ī i. c. ano. 3. c. Si cor nostrū non rephenderit nos fiducia habem⁹ ad deū. unde illud potest esse experimētū sancti viri ad hoc q̄ habeat grām **S** illud potest hēre hētic⁹ ī se: q̄ non remoueat eū cōscia ī ipso. nec h̄ rephensionē cordis

Ad oppositū. **A**pod. 2. Vincētī dabo māna absconditū et calculū zc: qd nemo nouit nisi q̄ accipit. ḡ qui accipit nouit. **S** māna absconditū ibi et calculū non solū accipit de pceptione diuine dulcedis p gloriā ī patria. s̄ etiā p grām ī uia. s̄ qui accipit nouit. ḡ qui accipit diuinā dulcedinē p grām nouit. ḡ nouit se hēre grām p illam tāq̄ p experimētū certum

Ite gust⁹ bñ disposit⁹ non pōt nescire dulcedinē sibi cōiunctā. ḡ anima bñ disposita non potest non sentire diuinā dulcedinē sibi cōiunctam. **S** sensus diuine dulcedinis ē p grām. ḡ anima bñ disposita non pōt ignorare quin hēat grām. ḡ grā cognoscit p experimētū sic p sensum diuine dulcedinis. **I**te. 2. ad Cor. vltimo. An non cognoscitis uos metip̄os. quia xpūs ī uobis ē: nisi forte reprobi estis. h̄ dīcō apostolos corinthiis. ḡ aliquis nisi sit reprob⁹ cognoscit q̄ ī ipso est xpūs. **S** si h̄ recte cognoscit q̄ habz gratiam: quia xpūs non est ī nobis nisi p grām. ḡ h̄ experimētū q̄ grā sit ī ipso. **S**o. **C**oncedēdū q̄ p scīam experimētālē

possumus scire nos hēre grām. **Que** autē sint illa experimēta quib⁹ homo potest scire se hēre grām. hēmus in illo ps. Cum inuoca. exau. me d. z. ubi sit questio. ibi. **M**ulti dicūt quis ostēdit nobis bona. id ē homines querūt a fidelibus: unde certi sunt q⁹ sint accepti deo ex bonis que faciūt. ⁊ ppheta respōdēdo colligit tria: ex quib⁹ colligit experimētū p quod sciunt q⁹ sunt accepti: ⁊ q⁹ hēnt grām. **P**rimū est cū dicit. Signatū est lūmē z. z. v. v. dediti letitiā in corde meo. ⁊. **I**n pace ī id ipm dormiā. ⁊ re. **N**ec sunt tria ex quib⁹ colligit experimētū p quod aīa sancta experimētālī cognoscit se hēre grām. s. lumen. leticia. ⁊ pax. **L**umen apud vīrōnābilē. **P**ax ē apud irascibilē. **L**eticia ē apud occupābilē. **N**ū enim ista tria sunt in aīa sctā s. illas tres vires: ⁊ certū experimētū est q⁹ aīa hēat grām. ⁊ bñ dico xē: quia p hoc dīstīngit aīa sancta ab aīa hētica. quia aīa sancta hz ista xā qñ hz grām. s. aīa heretica nō. vñ nūq⁹ hz vērū lūmē in rōnali. nec verā pacē in irascibili: nec verā leticiā in occupābili. sicut hz aīa xpīana pfecta: que hz lūmē xitatis radiantis sup vīm rōnābilē. in quo mirabilī delectatō. **A**īa xō pagani ⁊ hētica ⁊ cuiuslibet infidelis non hz lūmē nisi sophisticū: sicut est lūmē in somniando. **S**ilī non hz verā leticiā in corde. qā sic dīc apls. i. ad. **I**bi. 4. **O**mnes habēt cauteriatā osciam. **S**ilī nec verā pacē habēt in irascibili. quia sic bñ **I**sa. 56. **I**mpius non ē pax. vñ de sic in paralitico videm⁹ q⁹ in ipso est infirmitas: nec tñ est sensus doloris hz in ipso sit materia doloris. **I**n sano autē non ē materia doloris nec sensus doloris. **I**n egro autē nō paralitico ē materia doloris ⁊ sensus doloris. **S**ilī aīa infidelis hz materiā doloris non tñ sentit dolorē: vñ de est velut palitico. **I**n aīa vero fidei sana. i. sancta ⁊ pfecta non ē sensus doloris nec materiā doloris. **I**n aīa xō fidei egra. s. p peccatū ē materiā doloris: ⁊ sensus doloris. sic dīc aug. **M**elior ē natura que est cū sensu doloris q⁹ ē sine sensu doloris. ⁊ bñ supple qñ hz materiā doloris. ⁊ ppter hoc si pax sit in infideli vel in hētico: hoc non est nisi sic quies in paralitico: que non ē ibi xē s. dolor ibi est. licz nō sentiat. **E**t p hoc p solo ad rōnē pīnam quia tñ differt iocūditas aīe infidelis a iocūditate aīe fidelis. quātū dīstāt iocūditas fantasie vñ somniantis a iocūditate vigilantis. vñ in ipsis non ē xā iocūditas q⁹ est experimētū ad hoc q⁹ aliquis sciat se habere grām. **A**d aliud dō q⁹ non sensus doloris

potest esse duplī. aut quia non est mā doloris neq⁹ sensus: sic in sano. **A**ut quia est materia doloris s. non sensus: sicut in paralitico qui ē insensibilis. vñ de in ipso pūat sensibilitas. **S**imilī non repbētio cordis potest esse duplī. **A**ut quia non est ibi materia reprehensionis. nec sensus reprehensionis. **E**t hoc modo est non reprehendere in anima sancta: quia non habz materiā repbētionis. s. peccatū: nec sensum similī. **A**ut pōt eē nō repbētio cordis qā pūat sensus repbētionis ⁊ doloris de peccato. **E**st tñ ibi materiā repbētionis. s. peccatū. ⁊ bñ est in aīa infidelī. **A**d intelligēdas autē rōnes in oppositū dō. q⁹ est cognoscere grām nūq⁹ fm rōnē grē: hoc est in comparatione ad suā cāz quia grā fm hoc ponit acceptionē in deo: que est cā sua. **A**ut absolute fm rem grē. **S**icut g⁹ videm⁹ q⁹ gust⁹ hz cognitionē absolutam de dulcedine: ⁊ cognoscit rem s. non cām dulcedinis. ita dicendum de grā.

Queritur post modū

vtrū p reuelationē possit aliq⁹ scire se esse ī grā in rōnē grē. ⁊ vtrū alicui possit reuelari q⁹ hēat grām in rōnē grē. ⁊ videt⁹ q⁹ sic: quia hēc qñ. z. ubi dīc abraē qñ voluit imolare filiū suū dñō. **N**ūc cognoui q⁹ timeas dñm. **E**t. **C**ognoui. i. cognoscē te feci. g⁹ sancto abraē fecit dñs cognoscere q⁹ timeret deū. **S**⁹ ille timor ponit grām. g⁹ fecit ei cognoscere grām in se. **I**tē ad **Phil.** 4. **P**etitiōes vestre innotescāt apud deū. **V**idē glo. **N**ō accipiēdū est tāq⁹ deo innotescāt. quia eas aīq⁹ essent nouerat. s. nobis innotescant esse apud deū. g⁹ possibile ē vt sciam⁹ q⁹ petitiō nostra est accepta deo. **I**tē. **I.** **Jo.** 4. **I**n hoc scim⁹ q⁹ in deo manem⁹: ⁊ tīpe in nobis: q⁹ de spū sancto dedit nobis. **S**⁹ hoc scim⁹ p reuelationē. **C**um g⁹ in deo manemus p grām scim⁹ p reuelationē nos habere grāz.

Itē in eadē. z. dīc. **U**ntio docebit vos de oīb⁹. **A**d oppositū. z. **Cor.** 2. **N**emo nouit q⁹ dei sunt nisi spūs dei. g⁹ nemo potest scire illū quod est in diuina volūtate. **S**⁹ grā in rōnē grē ponit acceptionē ⁊ placitū in diuina volūtate. g⁹ nemo potest aliquo mō scire grāz in se. g⁹ nec p reuelationē: nec alio modo.

Itē nulli potest reuelari sua damnatio. ⁊ hoc probatū est alibi. ⁊ rō huius ē ne desperet. g⁹ silī nulli pōt reuelari sua acceptatio deo: ne psumat. quia sicut ex reuelatione sue damnationis sequeret⁹ despatio. ita ex reuelatione sue acceptionis sequeret⁹ ī eo psumptio quod ē

peccatū in spūm sanctū. Sed grā in rōne grē
ponit acceptationē in deo. q̄ nulli potest reue-
lari q̄ sit in statu grē fm rōne grē. So. ad
istā q̄onē dō sic dīc̄ Jo. Dam. in p̄mo li. Deus
non reliquit nos penit? in ignorātiā sui: nec
etiā nobis penitus manifestavit semetip̄m. in
ignorantiā sui non reliquit nos penit?: quia
cuiuslibet est impressa notio essendi deū. non tñ
ip̄m penitus cognoscim?. Similr dō in nobis
habētib? grām: q̄ non penitus reliquit nos ī
ignorantiā grē: nec penit? dat nobis cogniti-
onē grē. non dat nobis penit? cognitionē illi?
quia non dat nobis cognitionē grē speculati-
uā vt cognoscām? eā in rōne grē: nec dimisit
nos penit? in ip̄s? ignorantiā: quia dedit nobis
vt cognoscerem? ip̄am fm affectuā cognitiō-
nē in exp̄ientia et sensu diuine dulcedinis q̄ ē
ex grā. Et rō hui? est duplex ratio amoris et
rō timoris. Si enim aīa nihil sentiret de dul-
cedine dei p grām non alliceret ad amorem
dei ex parte affectionis. Et ppter hoc habet
cognitionē affectuā q̄ ē in exp̄ientia et sensu
diuine dulcedinis p quā cognoscit ī se grām
fm rē grē. Si aut haberet cognitionē specula-
tiuā de grā. s. q̄ ip̄a cognosceret in rōne grē
haberet forte p̄sumptionē. et sic non haberet
dei timorē. Ut ḡ homo ad vininū amorē p̄uo-
cet: et ad dei timorē ordinē habz cognitionē
de grā in se affectuā: non aut speculatiuā. Vi-
cēdū est tñ q̄ grā potest reuelari alicui q̄ sit
in illo fm rōne grē. sic fuit in Paulo: qui ait
ad ro. 3. Scio q̄ neq̄ mors neq̄ vita zc poterit
nos separare a caritate xp̄i. Ad illud q̄ d̄
obf ī contrariū dō. sicut rñder apostol? qui dīc̄
Nos antez spūm dei hēm?. Dico enī q̄ null?
de se pōt venire ad hoc vt sciat se eē acceptū
deo. s. spūs sanct? qui ē in illo. sicut fuit ī Pau-
lo et in abraam: pōt ei manifestare. Ad aliū
dō et cōcedēdum q̄ adhuc supposito q̄ nulli
potest reuelari sua damnatio. tamē sancte aīe
et p̄fecte pōt reuelari sua acceptatio: sic vide-
mus q̄ illud quod p̄fecte sancti ē non ordinat
ad aliquā egritudinē. Corp? ho male disposi-
tū ordinat ad egritudinē. ita dico perfecta et
sana anima nō ordinat ad aliquā egritudinē
i. ad peccādū. et ppter hoc l; ei reueles? sua ac-
ceptatio nō ordinat ex hoc ad p̄sumptionē. s.
hoc sequere? in aīa īp̄fecta seu male disposita
vt reuelare alicui suā acceptationē: hoc non
ordinat recte ad p̄sumptionē. s. ex vitio fomi-
tis adiūcti ip̄s? aīe. et ppter hoc potest ei reue-
lari. s. reuelatio damnatōis ex se ordinat ad

desperationē. Et ideo l; nulli possit reuelari
sua damnatio. potest tñ aliquibus reuelari
sua acceptatio.

Inquisito de grā

absolute inquisitū est de grā ī ope-
ratione. Sciendū igit q̄ ē grā p̄ficiens et grā
reficiens. Grā sanitatis et grā curatōis. Itē
grā p̄ficiens et sanitatē spūalis creat virtutes
dona. fruct? et britudines. Grā ho reficiens
seu curatōis egritudinis spūalis dat vim
sacramētis euangelicis que sunt medicine et
remedia aīaz. De sacris ho in pte alia agē-
dum est. Reliqua ho sunt p̄tis negotii. Ut
ḡ planior sit via: p̄ inquisitionē grē ad virtutes
querēdū est de oparatione grē virtutū. donozū.
fructuum. et beatitudinum vie. Primo de
ooperatione istoz ad grām. 2. de ooperatione
istoz ad inuicē. 3. que nēcitas omniū istoz.

Quarto de ordine virtutū et donoz.

Circa primum quāuis adhuc
sit disputatū
superi? arguit ad maiore ītelligētiā sequentiū
q̄ virtus sit grā videf. quia 2. in 1. az. 26. disti.
dō q̄ grā p̄ficiens est fides cū dilectione. ostat
aut q̄ tā fides q̄ dilectio virtutes sunt. Itē
grā est p̄ncipiū cui debet meritū. hoc potest
extrahi ab apostolo ad ro. ex textu et ex glo.
in plurib? locis. Similr aut virtuti debet meri-
tū p̄mū. Si ḡ p̄mū suplatiū ē. et qd p supabū
dantiā dicif vni soli conuenit. ḡ virtus et gratia
sunt vnū solū. Similr aut q̄ dona sint idē qd
grē videf. dō enim. i. ad cor. 12. diuisiones ḡ
tiaz sunt. Sicut ḡ dicif q̄ est grā ad creden-
dū et est grā ad sperādū: et ad timēdū: et ad
opatiēdū et hī. Ita sunt dona ad timēdū et
opatiēdū et cōsilia. vtpote donum timoris et
pietatis. Si ḡ eadē sunt: ex quibus idem aff?
eliciūf. videf q̄ non differāt dona et gratia.

Contra est qm dō homo grat? deo a gratia
vna. vñ homo totalr grat? nō dī habere nisi
grām vnā. s. vna virtus vel vnū donū n̄ fac-
boīem totalr gratū. Ponaf enim q̄ possit bñ
sine caritate fides: seu vna politica sine alia:
uel donū timoris sūñ dono pietatis: nō dicēf
homo simplr deo grat?. ē gratia vna: virtutes
ho et dona multiplicāf sū vna grā: quāf erit
grā sicut integratū quoddā et collectū respe-
ctu multaz virtutū et donoz. s. que sic se bñt
nō sunt idem. Itē grā ē habit? qui semper
est in suo actu. virtus ho nō semp. ḡ nō sūt idē
Itē aīa nō ē cēntialr sue potētie. Inter ea. n.

que sunt sol^o de^o sua potētia est. q̄ differūt po-
tentie et essentia ipsi^o aīe. **S**ed grā est respectu
essentie. dona et virtutes respectu potentie. q̄ nō
sunt idem. **I**tem grā p̄prie est p̄n^o viuēdi
hal. 5. Si spū ducimur zc. virtutes x̄o merēdi.
q̄ non sunt idem. **S**ed dicim^o q̄ aliqui appel-
lat^o virtus grā et e^o. fm̄ om̄nē acceptionē grē
Sed notādū q̄ grā dīr̄ duplīr̄. vno mō qd̄ grati-
tati. et sic etiam grā p̄mo gratū faciēs dicīf
gratis data. quia null^o eam meret^o. et hec ac-
ceptionē enī ad datorē oīs grā ē gratis data.
Alio modo dīr̄ grā que gratū reddit habētē.
et hec acceptio grē est ex relatione ad ip̄m re-
cipiētē grā. **S**i grā q̄ et virtus et quēcūq̄ sūt
talīa accipiāt in op̄ationē ad ip̄m efficiētē
sic oīa possunt dici grā: quia om̄nia gratis dāt^o
Si autē in relatione ad accipiētē vt dicat^o grā
que gratū facit: sic non sūt eadē. **N**otādū tñ
q̄ fm̄ p̄prie acceptionē aliter ouenit gratū
reddere et virtuti: sicut p̄ ex obiectionib^o
ultimo factis. **E**st enim grā respectu ipsi^o eēn-
tie aīe: et deinde fm̄ ordinē nature: et si non
temporis gratificat ip̄am p̄prie in suo actū.
Ultima x̄o reddit gratū semp̄ dirigendo in
finē. **Q**uod q̄ obīr̄ q̄ dicit mag^o q̄ est grā p̄ueni-
ens zc. dicim^o q̄ non valet hoc argumētū. si-
des est virtus et fides est grā. q̄ virtus est grā.
quia cū dīr̄ fides est virtus: hoc p̄dicat^o essentia
liter. **C**ū autē dīr̄ fides est grā: hoc p̄dicat^o calīr̄.
et est sile. dies est sol lucens sup̄ terrā. **S**ed sol ē
corpus. q̄ dies est corpus. vel alīr̄. **P**otest enī
dici q̄ vtrāq̄ p̄dicatio eēntialis ē fm̄ om̄nē
acceptionē. **S**ed cū dīr̄ fides est grā. hoc dicīf
fm̄ relationē ad efficiētē. **C**ū dīr̄ fides ē x̄r^o:
hoc dīr̄ p̄ comparatiōē ad illū in quo et ad illū
ad qd̄. **D**icīf enim virtus dispositio perfecti ad
optimū. vñ hic tangūt illa duo. **A**d aliud
quod dīr̄ q̄ grē et virtuti ouenit hoc qd̄ dico p̄-
mū p̄n^o fm̄ q̄ debet meritū. p̄ hī dīr̄ de vtroq̄
dīr̄: non tñ eadē rōe. et iō nō op̄ q̄ ip̄a sint idē.
Ad aliud qd̄ obīr̄ q̄ diuisiones grāz sūt zc
dicim^o q̄ illud ibi totū ē de grā gratis data:
nō gratū faciēs. si tamē dicere^o vltēri^o q̄ idē
habīt^o sūt q̄ ad eosdē act^o sūt. dicim^o q̄ grā nō
ē ad actū ipsi^o virtutis et doni p̄prie loquendo.
aut si ē aliquo mō: nō tñ eodē: sic ip̄a virtus vlt^o
donū. **G**rā enim plus dīcī gratificationē in se
virtus uero magis in relatione ad finem.

Consequenter queri

tur de cōparatiōe istoz adinuicē. **A**d quod

sic. videt^o q̄ dona sint virtutes. **E**st enim donū
bona qualitas mentis zc. **E**t hec est diffinitio
virtutis. q̄ zc. **S**i dicat^o q̄ non ouenit ei illa diffi-
nitio quātū ad hanc partē: vt donum sit quo
recte viuūt: quia in aliis partib^o diffinitionis
non potest instari. **C**ontra. ostēdit^o q̄ dono
recte viuūt. **C**onstat enim q̄ nō viuēbat recte
virtute vbi iquātū erat gratuita. **G**rat. n. grā
p̄mū vīnificatiū. **S**ed sicut virtus est gratuita
sic et donū. q̄ sicut virtute in eo q̄ gratuita vi-
uūt: sic et dono. **A**utē recte p̄bat^o sic timere ē
actus q̄ egredit^o a vi irascibili: sicut et aggre-
di. **S**ed quia egredi poterat a sua potētia bñ
et non bñ. ideo habīt^o fortitudinis qui erat dire-
ctius potētie ad hoc vt bñ p̄cederet in actū
qui est aggredi: dicebat^o eē reatitudo queda;
quare si timere potuit egredi ab eadē vi bñ
et non bñ habīt^o fm̄ quē dirigit^o vis vt p̄ce-
dat bñ in actū illū dicebat^o reatitudo queda. hic
autē habīt^o est donū timoris: quare tam ex pte
vite q̄ ex parte reatitudinis eque est donum
quo recte viuūt: sicut et virtus. **I**tem p̄s. **U**ox
dñi sup̄ aquas zc. **A**lo. 7. virtutes spūs sancti cā
magno p̄conio numerat^o: et postea nōtat ibi. 7.
dona. **E**x quo apparet q̄ vlt^o dicē q̄ dona sūt
virtutes. **I**te ambrosi^o in li. de spū sancto. et ē
i. 3. **I**nitiaz. di. 34. c. 1. **C**inītas dei hierusalē illa
celestis non meatu alicuius fluiui terrestris
abluīt. s̄ ex vite fonte p̄cedēs spūs sanct^o cui^o
nos breui satiam^o haultu in illis celestib^o spi-
ritib^o redūdāt^o videt^o effluere pleno. 7. virtutū
spūaliū finens meatu. et loquit^o ibi de donis.
Ex quo nidef^o q̄ dona et virtutes sunt idē.

Contra est qm̄ ip̄az virtutū et donoz non
sunt eedē dīe: q̄re nec ip̄a eadē. **I**te ang^o.
in smone dñi de mōte. **C**ar. 6. in glo. **I**n fine
ordinis dñice in p̄cib^o est vt impetrem^o dona
in donis ut operemur mandata. de operatiōe
beatitudines cōsequūt^o. q̄ si hec ita se hñt fm̄
ordinē dona et operatio mandatorū que sūt
fm̄ virtutes. que aut ordinē habēt fm̄ q̄ huius
eadē nō sunt. q̄ be non sunt idem. **P**ropterea
respondēt quidā: quia p̄ illam parabolā que
legīt^o **L**uce. 10. **N**ō ueniētī a hierusalē i **J**erico
duo facta sunt. sūt enī spoliat^o et vulnerat^o
Secūdū q̄ op̄ationē istoz duoz defectū uo-
lunt dicere q̄ differūt dona et virtutes: dicē-
tes q̄ in restitutionē spoliōz sunt virtutes. in
reparationē vulnez sunt ip̄a dona. **S**ed q̄ hoc
nihil sit arguīt ex hoc q̄ si virtutes indumēta
possunt dici: ita et dona. **U**ñ cū dīr̄ apod. 16.
Beat^o q̄ custodit uestimēta sua zc. non solum

intell^r de virtutib⁹: s^c etiā de donis. Simil^r
ecclesiastes. 9. **O**mnis tpe sint vestimenta tua
candida zc. **P**roterea q^d d^r vulnerat^r et spoli
atus: sic exponit^r: vt dicat^r vulnerat^r in nālib⁹
et spoliat^r in gratuitis. Si g^o dona simil^r sint
gratuita: sicut virtutes: non different h^o ad in
nicem: nec distinguē^r: ut alte^r sit ad repara
tionē vulnez: alte^r ad restaurationē spolio
rū. Imo vel vtrūq^{ue} ad vtrūq^{ue} vel neutru^m ad
neutru^m. **O**portet q^d querere aliā viam t^ulin
guēdi. propter h^o fuerūt qdā q^d vulnerāt dicē
alⁱ. Dicebat enim q^d post peccatū hominis n^o
potuit ampli⁹ quelibet potētia seu vis pcedē
ad suū actū. Imo inflicta erāt ipsi boī quedā
impedimēta: quib⁹ impeditē vires non pote
rant ad act⁹ suos pcedere: et occasionē sui oī
accipiūt ex eo qd^d d^r. i. **J**ob. sup illud. **V**entus
vehemēs irruit zc. **P**rogo. ibi o^{tr}a singula tē
ptamēta mentē septē virtutib⁹ instruxit. et lo
quunt^r ibi de donis. vnde s^c d^r. **C**ontra stul
ticiā sapiā. o^{tr}a hebetudinē intellexit. contra
p^recipitationē ostiliū. o^{tr}a timorē fortitudo. o^{tr}e
ignoratiā sciā. o^{tr}a turiciā pietas. o^{tr}a sup
biam timor. **E**x hoc volūt dicere q^d ad remo
tionē ipso^r impedimēto^r inflitox^r p^rpie sūt
dona: que remotis ipedimētis dirigit ipsas
vires in act⁹. p^rrios eliciendos virtutes sūt. vñ
volūt dicere q^d ipā dona erāt quasi remedia
solū o^{tr}a illas difficultates. ipē x^o virtutes
erant directiue viriū. **S**ed q^d illud n^o sit neq^{ue}
potest ostēdi sic p^rns. **C**onstat enī: q^d qñ homo
peccauit tā virtutib⁹ q^d donis indiguit et iⁿdis
posit⁹ et inhabilis fuit ad vtrūq^{ue}. **P**ropterea
sicut ex ipsis virtutib⁹ eliciūt act⁹: sic ex ipsis do
nis. quod p^r. p^r donū enim timoris elicit act⁹us
qui est timere. p^r donū pietatis act⁹us qui ē mi
sereri vel o^{tr}pati. g^o non est dicere q^d sint soluz
remedia o^{tr}a impedimēta. Imo etiā erūt di
rectiua in act⁹us. nec etiā erūt cā quare magis
debeāt dici ipā dona remedia q^d virtutes. **S**ūt
preter hec alia que dicē^r ifra i spālī tractatu
de donis.

Consequenter queri

tur de o^{tr}paratione virtutū ad fruct⁹. et q^d vir
tes fruct⁹ sint vñ. qñ. s. ad **G**al. fruct⁹ spūs zc.
Ibi glo noīat h^o fruct⁹: quia ppter se petenda
sunt. Si q^d quod ppter se petendū est ē fruct⁹
et virtus ē ppter se petēda. q^d zc. **D**ino^r p^r fin
illud pbi in ethē. **T**rib⁹ existētib⁹ in fugis et
trib⁹ in uolūtātib⁹ seu appetibilib⁹ bono o^{tr}ere
te et delectabili: virtus s^c bono repenit^r. bonum

aut ibi d^r quod ppter se appetēdū ē bonū. n.
ibi tenet rōnē honesti o^{tr}a alia duo diuisum
Donestū aut d^r quod vñ sua ad se nos trahit
et dignitate sua nos allicit. **E**st itaq^{ue} virtus
ppter se petēda: et ita fruct⁹. **S**i dicat^r q^d non
propter se solū appetet^r et s^c ppter bñtudinē
hoc nihil est. quia tūc eadē rōnē fruct⁹ non vi
ceret^r ppter se petēd⁹. cum illud ppter se nō
excludat ordinē qui est ad beatitudinē. **P**re
terea nāquid inter fruct⁹. s. ad gal. numerat^r
ipā caritas: que maxima virtus est. et etiā fides
g^o idem est fruct⁹ et virtus. **C**onsequēter ob^r
de o^{tr}paratione donoz ad alia. **S**i enim ē do
nū datio irredibilis: sicut dic^r p^rba. **V**irtutes
aut et fruct⁹ sunt dona irredibilia: erūt idē.

Proterea nūquid ordinat^r vis p ipos fru
ctus et reddit apta ad opera. quod si uerum ē
cum hoc ipm faciūt virtutes et dona. g^o erunt
fructus. **S**i aut fruct⁹ id non faciūt: restat qd^d
ad quid necessarij sunt. **S**il^r ob^r ex parte
bñtudinā. **V**ides q^d nō differāt a virtutib⁹. q^d
Luce. 6. sup illud. **S**i pauperes zc. **G**l. **M**o ap^o
Dat. per o^{tr}a bñtudines d^r: hoc apud **I**ncā
p^r quatuor virtutes cardinales o^{tr}bēdit. q^dre s^c
h^o uidēt esse idē in re bñtudines et uirtutes.

Ite **D**at. s. **B**eati qui esuriunt zc. **C**onstat
q^d iusticia uirtus est. **S**il^r ibi d^r. beati miseri
cores. et mīa uirt⁹ est. In nullo g^o uidēt differ
re bñtudines. fruct⁹. dona. et uirtutes. **Q**uod
si ccedat i o^{tr}ariū ē. quoniā istoz omniū spēs
et d^rie diuerse sunt: quare et ipā diuerse.

Ad hec omnia itelligēdū ē q^d hec quatuor
uirtutes. dona. fructus. et bñtudines possunt
dici dupl^r. o^{tr}muniter et p^rpie. **S**i o^{tr}muniter ac
cipiant^r omnia: non est incommen^s q^d omnia
omnib⁹ o^{tr}ueniant. fin enim q^d uirt⁹ dicif bona
qualitas menti qua zc. uel dispositio pfecti ad
optimū. sic etiam dona possunt dici uirtutes
Sil^r si donū dicat^r datio irredibilis: nō ē du
binū quin omnia possint dici dona. **S**imil^r si
fruct⁹ dicat^r omne illud quod ppter se est ap
petēdū non est dubiū quin omnia sint fruct⁹
sic obiciebat. **U**ñ si accipiat^r fruct⁹ ab eo qd^d est
frui: fin q^d diffinit^r frui in pncipio sūt ap^o. et in
io. li. de trini. **F**ruī ē cognit^r in quib⁹ uolūtas
delectata o^{tr}quiescit. **U**ñ illud quod dicif frui
esse uti cu⁹ gaudio: sic omnia possunt dici fru
ctus. **E**odem modo est de beatitudine. **S**i enī
dicat^r beatitudo nīe o^{tr}muniter: omne illud cui
succedit beatitudo p^rpie: sic omnes sunt beati
tudines et possunt dici. **U**ñ in p^rs. **B**eati oēs
qui timent dñm. ecce q^d donū dicif hic facē

Consequenter queri

beatū omūiter dicēdo. Secūdu h̄ q̄ pcedūt
rōes q̄ supra posite sūt. **A**lter aut accipiūt bec
oīa in rōib' p̄p̄is uel appropriat. 7 tūc nullū
istoz erit altez. 7 sic differūt. 7 fortif q̄libet
illoz nomen p̄p̄ū ex cōgruitate sue rōnis.

Quidam dixerūt q̄ vires rōnales ordinate
erant ad mouere 7 moueri. **M**ouere aut cō/
cernit agere. moueri concernit pati. **V**ires q̄
rōnales motiue ordinate sunt ad agēdū. ni/
hilomin' tñ ordinate sunt ad patiēdū. p̄pter
hoc q̄ cū hēri possent aī' uel passiōes ex ip̄is
virib'. 7 elici possent bñ 7 nō bñ. indigebant
disponib' dīrectis in vtraq̄ via. **Q**ue q̄ di/
rigūt vires ad agēdū v̄tutes sunt. 7 recte cō/
petit hoc nomē huic disponi seu habitui. **V**r
enim unaq̄q̄ res ēē magne v̄tut' p̄ relatōe;
ad magnā actiōē. **Q**ue hō disponūt illas vi/
res ad recte patiēdū dona dicūt. 7 cōgruit
huic habitui recte nomen doni. **I**ta enim dī/
omūiter de aliquo qui aliquid pōt excellēt
pati: q̄ hoc est magnū donū. vñ quasi illū qd
dicebat v̄tus in agendo: dicē donū ī patiēdo.
Vr autē actiōib' seu passiōib' bñ egressis
ab ip̄is virib'. 7 recte sequitur delectatio ex
ip̄is. 7 hoc est duob' modis. **Q**uia aut est de/
lectatio in ip̄o actu aut ī ip̄o pati. 7 hoc p̄p̄ie
dī fruct'. hoc enim sonat rō ip̄i fruct'. i. de/
lectatiōē in ip̄o actu v̄tut' vel doni. **U**n carī/
tas dī delectatio put ē fruct': que quidē de/
lectatio est in actu caritatis: vñ v̄tus est: put ille
actus est respectu dei. gaudiū hō respectu sui.
pax hō respectu p̄ximi. **S**imil' posset dici de
quolib' alioz fructuū. si ad hoc esset nobis in/
tendēdū. **E**st aut alia delectatio ī fine act':
7 bec est p̄fecta delectatio post fecisse nī factū
esse fm p̄fectionē que ē passibilis in via. **E**t h̄
p̄p̄ie dī b̄tudo put ē in via. **N**icifeni bea/
tudo stat' p̄fect' cōgregatiōe omniū bonoz
vnde recte cūenit nomen illud: vñ beatitudo
sit in fine actus. delectatio quēadmodū fruct'
erat delectatio in ip̄o actu. 7 iō. s. ad gal. recte
dicit glo. q̄ fruct' sunt opa p̄pter se petēda.
Fruī enim est ip̄is in quib' volūtas p̄pter se
delectata cōquiescit. **Q**uāis aut illud v̄tatē
habeat: sic infra dīō dāte ostēdes. distinguē
ista fm q̄ est distinguere act' viriū cōpletos
ab incompletis 7 cōpleta a completissimis. ap/
propriato q̄ nomē v̄tutis. v̄tutes respiciūt p̄i/
mos actus. dona sequentes. fruct' cōpletiores.
b̄tūdines cōpletissimos.

Consequenter queri

tur p̄pter qd bec omnia necessaria sunt. **E**t
arguit sic. **V**irt' ē vltimū potētie. q̄ p̄ v̄tutes
sunt ip̄e vires in suo vltimo. q̄ si vltra vlti/
mū nihil aliud est. nihil vidēt esse necessaria
dona 7 alia que sequūt. **I**tem virt' est dis/
positio p̄fecti ad optimū. **A**bēs q̄ v̄tatē p̄fe/
ctū est. **D**iffinit enim virt' que s̄bm p̄ficit 7
actu ei' bonū reddit. quare si p̄fecto non ē pos/
sibilis additio: vidēt q̄ in qualibet vi debeat
sufficere vnus habitus vni' solū virtutis.

Preterea non est habit' elicitiuus vni' actus
tñ. imo quasi infinitoz. **S**i q̄ v̄t' est habitus
potentie uel uis. fm v̄tatē poterit potētia eli/
cere omnes act' suos. **E**x quo neq̄ dona neq̄
ea que sequūt vidēt necessaria esse. **S**i bec oīa
facil' possunt solui intellectu que dicta sunt.
A enim dī q̄ vltra p̄fectū nihil est: intel/
ligendū est in illo genere in quo illud vltimū
est. **S**il' 7 q̄ p̄fecto non est possibilis additio
intell' in illa uia qua p̄fectū ē solū. **S**imil' q̄
dī q̄ habit' potest regulare potētiā ad eliciē/
dū non tñ vnū actū: s̄ omnē. hoc intell' de oī
actu sui generis. 7 non de omni qd pōt elicē
potētia. al' hoc eēt falsū: quia fm diuersos ha/
bitus potest eadē potētia diuersos act' elicē:
in quos utrosq̄ nō sufficēt alter illoz bitūz.
Nicim' q̄ q̄ ī eadē potētia diuersa sunt v̄tutes
7 ut mel' videat: potest sumi exemplū ī ip̄a
rōnali. 7 sicut dicit in hac potest intelligi in
aliis. dicim' q̄ q̄ si in genere fidei ē vltimū
assentire p̄me v̄tati p̄pter se. tñ qa assentire
dicit motū formatū p̄pe ex affectu regrebat
nltēri' vltimū ex pte cognitionis. uidet ut
uidēt 7 gustaret. 7 hoc fuit p̄ dona intellectuā
7 sapie. **A**lteri' dico q̄ si in uidendo 7 gustā/
do sit delectatio. tamen ip̄m uidere 7 gustare
nō ē ip̄m delectari. 7 ideo necessaria erat de/
lectatio vltra ip̄a dona. **S**i hoc potuit eē du/
pl' ut p̄dictū ē. **U**el in ip̄o actu: 7 sic est fruct'
Uel in fine act'. 7 sic est beatitudo: que ē vlti/
ma 7 cōsumatio inter habit' q̄ sūt in uia. 7 iō
necesse ē bec quatuor eē. **E**t sic positū ē exem/
plū in hac potest intelligi in aliis. **N**ō q̄ seq̄
ex predictis argumentis q̄ alia a v̄tutib' sup/
fluāt. **S**i hoc neq̄ esset si nō eēt ad alios act'
vel alios modos eliciedos q̄ sūt actus v̄tutū.

Postmodū queritur

de ordine v̄tutū 7 donoz adinūicē. **E**x p̄/
dictis iam uideri potest q̄ ip̄e v̄tutes priores
sunt. **E**t ad hoc facit illa auctoritas **I**sa. 7. **S**e/
cūdū aliam translationē nisi credideritis nō

intelligetis. **C**redere enī actus fidei ē que ē
virtus. **I**ntelligere est actus intellectus qui ē
donū. **E**x quo patet quod ibi pōdināf ex rōne cre-
andi virtutes ipsis donis. **D**estructio enim pōi
destruit et posterius: et non eō. **I**lla tō auctori-
tas dicit quod destructa fide non remanebit intel-
lectus. **I**tem **I**ob. i. **U**et vobis emēs zc. **S**lo. **S**pūs
aī oīa mentem quatuor virtutib⁹ ornat. quare
virtutes sunt pōres inter omnes ornat⁹ aīe.
Quod si cedat⁹ oīa est illa glo. supradicta
Dat. **S**i in fīone de monte dicit aug. **I**n pēi-
bus est ut impetrem⁹ dona. in donis ut ope-
remur mandata. de operatōe bītudines se,
quēf. **S**i g̃ adimpletio mandator⁹ ē p opera
mandator⁹: est per opera virtutum. et hic dīf quod
in donis est ut opeamur mandata. g̃ in donis
est ut faciam⁹ opa virtutū: vel ut hēam⁹ ipsas
virtutes. et ita erūt dona pōra virtutib⁹. **P**rius
enim est fin quod hī in quo est ut altez habeat
q̃ quod est habitū p illud. **I**tem **treno. 2.**
Precipitavit omnia menia ei⁹. **S**lo. **I**n his re-
ctus ordo servat⁹. quia cū peccatrix aīa relin-
quit⁹ p̃us ab ea dona virtutum. deinde fidei
spei. caritatis fundamēta enertūt. **E**x quo vīf
quod p̃us anferūt dona q̃ virtutes. **R**⁹ dicim⁹
quod fin s̃bz simul dant⁹ dona et virtutes. fin nū
nihil tñ p̃hibet virtutes eē pōres donis. et sic p-
cedūt obiectōes ad p̃tē illā. **A**d illd quod obīf
de glo. **D**at. **S**i dico quod operatio mandator⁹ n̄
est ibi appellata p opere ipaz virtutū. imo h̄ ē
dicē: i donis ē ut opeamur mādata q̃ elicim⁹
ab ipsis donis. et quod hoc n̄ sit intelligendū de
mandatis pparatis ad virtutes: p̃. quia in illa
glo. p̃cedit. in p̃cib⁹ est ut impetrem⁹ dona. s̃
p̃ces non possunt impetrare nisi sint in carita-
te. **S**ed qui habet vnam habet omnes virtutes
Quod p̃ q̃ virtutes p̃cedāt in eo qui p̃cib⁹ ipeēt
dona. non tñ ē intelligendū quod virtutes p̃cedāt
dona fin s̃bam: s̃ solū fin vīf donoz. **U**nde
sic intellī illa glo. **I**n p̃cib⁹ ē zc. hoc est postq̃
homini date sunt virtutes p̃cib⁹ suis pōt impe-
trare vīf donoz. in donis autē est ut opere-
mur mandata: non mandata quoz executio
speiabat ad virtutes: s̃ ad dona. **A**d aliam
glo. **treno. 2.** dicim⁹ quod ipa nihil fac ad p̃ositū
Non enī sequit⁹. **S**i p̃us anferūt dona. g̃ pōra
fuerunt. imo magis. g̃ posteriora. **Q**uod enim in
oīstruōe posterius fuit: in destruōe ē p̃mum
Preterea adhuc alia rōne illa glo. non est ad
p̃ositū: q̃a loquit⁹ de donis gratis datis tātū
Quod p̃ p hoc quod dīf quod data sūt ad manifestari
onē spūs. et ponit exempla. sicut dona p̃betie

genera linguaz. interpretatiōes fīmonū. et ope-
rationes miraculoz. de quib⁹ omnib⁹. i. ad cor.
iz. **E**t hec dona bñ possunt esse sine virtutibus
et ante virtutes. s̃ de his non erat questio. imo
de gratuit⁹ donis a grā gratū faciēte dīctis.

Quam dictum sit supi⁹
quod grā dīf
Comuniter grā gratis data. et ppe grā
gratū faciēs: inquisitio que p̃ecessit s̃lata est
circa grām gratū faciēte. **N**unc tō inquirē-
dū est de grā gratis data: que nō facit gratū
in hunc modū. **P**rimo an sit ponere grām
gratis datā nō faciēte gratū. 2⁹ quid sit grā
gratis data in hac rōne. 3⁹ que dīf gratie
gratis date. 4⁹ spāliter de grā fīmonis sa-
pientie et scīe. 5⁹ de gratia fidei non gratū
facientis: ut est fides in forma. 6⁹ de grā sa-
nitatū et miraculoz. 7⁹ de grā p̃phetie.

8⁹ de grā discretionis spūm. 9⁹ de gra-
tiis genez. linguaz. et interpretatiōis fīmonū.

Ad primum sic. **G**rā dīf donum
spūs sancti: quocū-
q̃ modo accipiat⁹. sic dīf. i. ad cor. iz. **D**ivisiōes
grāz sunt: idem autē spūs. **S**i posuit donis spūs
sancti ponit spūs sanct⁹: sicut hī ad ro. i. super
illud. grā vobis et pax a deo. **D**aimo. **S**pūs. s̃.
nomē non posuit qm̄ in donis suis eū oīphen-
dit. i. in grā et pace. quia. n. p. eū honorāf electi
fō in donis suis intellī. **E**x hoc g̃ arguit⁹. g̃ cū
dona spūs sancti habent⁹: spūs sanct⁹ hī. **S**ed
quicūq̃ spūs sanct⁹ hī ab hoīe: est deo gratus
g̃ qm̄ donū ei⁹ hī ab hoīe: est homo deo g̃tus
Relinquit⁹ igit⁹ quod cū donū q̃dēq̃ spūs sancti
hoī dat⁹: grāt⁹ deo efficit⁹. g̃ omnis grā ē g̃tus
faciens. **C**ontra. iz. p̃me ad cor. **S**i linguis
hominū loquar: caritatē autē nō hēam zc. **S**i.
aug. **S**ūt alia a caritate p spūm munera: sed
sine caritate nihil p̃sunt. et introducūt illud
euangelii. iz. **D**at. **Q**ui non h̄ etiā quod vīf
hēre auferet ab eo. habet quidē grām possidē-
di nomē xpīanū. s̃ non hēt grām vtēdi re no-
minis. et ideo quod h̄ auferet. **E**x quo relīq̃
quod sūt grē gratis date que ibi enumerat apls
ut donū linguaz et p̃phetiam et hī. **I**tem
eodē sup illd. **S**i habuero fidē ita ut mōtes
transfērā: nihil sum zc. **S**i. i. sine caritate nihil
prodest. habet illa vtiq̃ mali: que et oīstēbūf
in iudicio. **D**at. 7. **Q**uib⁹ nō dīcef. **N**on ha-
buistis fidē: s̃ non noni vos: quia fidē sine ca-
ritate habuerūt. **F**ides igit⁹ sine caritate ē grā
gratis data non gratū faciēs. **I**tem. i. ad ro.
Reuelat⁹ iusticia dei ex fide in fidē zc. **I**bi dīf

glo. q. est fides informis qualitas mētis: que
sociā non h̄ caritatē. **R.** f. quosdā. q. cu;
sp̄s. f. dicat sp̄s x̄tatis. **70. i. 4.** 7 sp̄s adopti
onis ad ro. 8. f. q. sp̄s adoptōis fac̄ nos filios
7 acceptos deo p̄ donū caritatis 7 grē ḡtuz
facientis. **Secūdu** t̄o q. sp̄s x̄tatis facit nos
participes sue cognitionis vel demōstratiōis
q̄d pōt eē grē grati date: 7 non gratū facient
sicut p̄ in p̄phā Cayphe: 7 in fide informi. 7
fm hoc ponūt grāz grati datā. **Et** ad p̄mū
vicerēt q. sp̄s. f. dat̄ duob̄ modis p̄ distictio
onē. vt sp̄s adoptionis 7 vt sp̄s veritatis
Et p̄mo mō efficit̄ deo gratus ille cui dat̄. z.
mō nō nēcio. **Conf.** Aug. i. 5. de trinit̄. **De**
sp̄s. f. cū dat̄ fuerit hōi accēdit eū ad diligē
dū deū 7 p̄ximū. **Si** ḡ hō nō accēdat p̄ carita
tē nō est ei dat̄ sp̄s sanct̄. ḡ nulla ē p̄dicta
distictio. **Itē** aug. in eodē. li. de tri. **Sp̄s. f.**
non p̄p̄tē d̄r donū: nisi p̄pter dilectionē quam
qui non habuerit si loquat̄ omnib̄ linguis: 7
hēat p̄phā 7 oēm sciaz 7 fidē nibil p̄dest: ut
d̄r. i. ad cor. i. 3. **Itē** aug. ad dardanum. **Q̄**
inhabitor quozūdā ē de? nō dū cognoscētū
deū vt parvulor̄. quozūdā t̄o inhabitator ē
cognoscētū 7 diligētū. quozūdā t̄o inhabi
tator n̄ ē. qui. f. sunt cognoscētes 7 nō diligē
tes. **De** quib̄ ad ro. i. **Qui** cū deū cognouissēt
non sicut d̄m glorificauerūt zc. **Ex** quo reli
quif q. non ex quocūq. dono gratis dato di
ces sp̄s sanct̄ hēri. cū ip̄m hēre sit sp̄m. f. in
nobis inhabitare: 7 ip̄m nobis dari. **Propt̄ea**
dicēdū q. quedā dona sunt a sp̄s: f. nō cū sp̄s
quedā t̄o a sp̄s 7 cū sp̄s. **A** sp̄s f. nō cum sp̄s
dant̄ dona que non faciunt nos dignos deo
vt que dicta sunt fides informis 7 p̄phā 7
bi. **Et** hec sunt dona gratis data. **A** sp̄s t̄o
7 cū sp̄s dant̄ dona que faciunt nos dignos
deo. cū quib̄ grā deiformitatis infundit̄: que
est grā gratū faciens: que oformat nos p̄ sp̄m
deo dupl̄. oformitate sanctitatis: vt in puulis
baptizat̄. 7 oformatione caritatis vt ī adultis
iuxta auctoritatē aug. ad dardanū. **Ad** illd̄
q. quod obf̄ p̄mo v̄d. q. sp̄s intell̄ in donis
suis dupl̄. v̄nō mō sic p̄ncipiū. alio modo sic
donū. **In** donis non gratū faciētib̄ intell̄ vt
p̄ncipiū: quia ab illo sunt. in donis gratū fa
ciētib̄: 7 ga ab illo sunt: 7 cū illis ē sic p̄ncipiū
donū. **Preterea** in donis nō gratū faciētib̄
ē p̄ distributionē opatōis. **In** donis t̄o gratū
faciētib̄ p̄ p̄ncipationē sue sanctitatis seu per
oformationē sue p̄p̄ietatis: que est p̄p̄ietas
amoris. 7 hac rōne dicit aug. q. quosdā in ha

bitat nō cognoscētes vt parvulos p̄ grām s̄a
tificatiōis. quosdā cognoscētes p̄ grām amo
ris. quosdā t̄o non inhabitat: 7 non sunt p̄ci
p̄es sue cognitionis 7 sue opationis. **Dat.**
7. **Multi** dicēt. **Nūquid** in noīe tuo p̄pheta
uim? demonia eiecim? 7 x̄tutes fecim? zc.

Consequenter queri

tur quid sit grā gratis data. **Ad** q̄d iḡrēduz
est vtrū grā gratis data sit idē cū dono nālī
7 in quo differat ab h̄itu acquisito a grā ḡtū
faciēte. **Ad** q̄d sic. **Omne** donū datū a deo sū
meritis ē gratis datū. **S** oēe donū nālē ē h̄i
ḡ omne donū nālē ē donū gratis datū. ḡ do
na nālīa sunt dona gratis data: 7 grē gratis
date. **Itē. i. ad cor. 2.** **Ut** sciamus que data
sunt nobis zc. **10.** **Dedit** nobis deus nām vt
eēm. aīam vt viuerem. mētē vt intelligēm
7 sine p̄cedēti merito. ḡ aīa 7 intelligētia sūt
grē gratis date. **Conf. i. ad cor. 2.** **Aliud** ac
cepim? vt eēm. aliud vt sancti eēm. sup̄ illd̄
Ut sciam? que nobis a deo donata sunt. **Inde**
arguit̄. grā d̄r donum quod accipit̄ post esse
ad b̄n̄ esse. **Cū** ḡ nālīa dona accipiant̄ ad eē:
non erit grē gratis date. **Itē** eē gratum ē
eē acceptū. **S** omne acceptū ponit aī se esse
quod est p̄ nām. ḡ donū gratuitū ponit aī se
donū nālē. **Itē** querit̄ an sit habit? acq̄sit?
ad ro. xi. arguit̄ apl̄s. si gratia dei iam nō ex
operib̄. aliogn grā iam non est grā. **Grā** iḡr
gratis data non est in nobis vt acq̄sitū p̄ ope
rationē nostrā: sicut est scia. **Item** ad ro. iz.
Unicuiq. sicut deus diuisit mēsurā fidei. glo.
Bona opera fiunt a bono hōie. **Fides** aut̄ fuit
in hōie. **Fides** iḡr donū dei ē. **S** hoc intell̄
de fide informi: sicut de formata. **Relinquit̄**
iḡr q. grā gratis data nō erit donū acq̄sitū
Itē. i. ad cor. iz. **Alii** dat̄ p̄ sp̄m fmo sap̄e.
10. **Per** sp̄m non p̄ meritū. **Conf.** **Agei** p̄
factū est x̄bū d̄ni in manu agei: id est ī opatōe
ḡ p̄phā acq̄rit̄ ex merito. **S** p̄phētia est grā
gratis data. **Item** ad ro. iz. **Sicut** de? diuī
sit unicuiq. mēsurā fidei. **10.** **Dest** ea rōne
qua de? dedit unicuiq. dona mēsurata: que
fides mēref: 7 enumerat postmodū dona ḡtū
data seu p̄phētiā fm rōnē fidei seu misteri
um zc. **Item** querit̄ in quo differat gratia
gratis data a grā gratū faciēte. **Si** dicat̄ q. p̄
hoc q. ista facit gratū: illa non: querit̄ qd effi
ciat grā gratis data inquantū grā: 7 sic albe
dinis est albā facere: 7 iusticie iustū facē: ita
grē inquantū grā est gratū facere: **In**uanum

gr̃ et improprie dicitur gratia que nō gratum facit. sicut calor dicitur improprie qui nō calidū facit. **I**tem si dicat quē ad modū dī. i. ad cōf. i. z. super illud. unicuiq; dāf manifestatio spūs ad vtilitatē. glo. **D**ivisa sunt dona: et nō ad meritū hōis alicui? singulariter dāf sed ad vtilitatē ecclesie edificande: q̃ ita ait. unicuiq; dāf manifestatio spūs. i. grā p̃ quā p̃ q̃ in eo est spūs. **S**ecundū h̃ gr̃ si accipiat dīa ut dicat q̃ grā gratū faciens dāf ad meritū vite eterne. grā tō gratis data ad edificatiōez ecclesie. **C**ontra. **S**unt dona informia que dāf hōi p̃pter seut fides informis et spes: sicut dī. i. ad cōf. i. z. **M**aior autē hōz ē caritas zc. glo. fides et spes sine caritate possunt eē. q̃ n̄ erit illa dīa grē gratis date et grē gratū facientē.

Ro grā gratū data p̃prie dī donū infusum rōnali nature sine meritū quātū in se ē disponens ad salutē p̃p̃riā vel edificatiōē alteri? **D**onū igit infusū nature dī ad dīa; donozū nālū: ut est ratio voluntas ingenū. **S**ine meritis hō addit ad dīam donozū acq̃uiritozū: ut est scīa. **N**ature vero rōnali dī ad dīam donozū tpaliū et aīaliū: que p̃mo et p̃ se dāf nature irrōnali. **D**isponēs tō ad salutē dī ad dīam grē gratū faciet: que non est sicut dispositio ad salutē. quasi dīctis: s̄ est dispō salutis quia habēs illā tign? est salute eterna: imo grā gratū facies est ipsa salus ad quam disponit grā gratū data. **A**d salutē tō p̃p̃riā vel edificatiōē alteri? dī ad explanatiōē. nā quedā dona gratis data disponūt hōem ad salutē p̃p̃riā: que est in grā gratū faciere ut fides informis et spes. qdā tō ad salutē aīi? ut grā fimonis et grā operatōis miraculoz. et hī? **Q**uantū tō in se est addit ad explanatiōē. **N**āz posito q̃ grā gratū data remaneat aliqua in damnato seu in obstinato p̃pter defectū sibi: non est disponēs ad salutē: quāuis quātū in se est disponat ad salutē: quē ad modū medicina que quātū in se ē disponit ad sanitatē: tamē uringit ex defectu sibi. ut corruptionis corporis: ut sit dispositio contraria i s̄o et frustretur aīi medicine. **A**d p̃mū qd obī de donis naturalib? extēdendo nomē gratie dō. q̃ sicut dictū fuit supra qōne de grā: an sit grā multiplē dī. cōmūssime quicqd a dō dāf gratis. **E**t s̄ h̃ dona indita et naturalia dicūt grē. **C**ōmūssiter donū grē nature additū seu ordinet ad salutē: seu nō. ut scīe naturales et speculative. **P**roprie tō dicūt donū a deo gratis datū ordinās ad salutē p̃p̃riā ut

alteri? ut fides informis et p̃phetie. et h̃ mō intellī illa auctoritas obiecta de. i. ad cōf. i. z.

Ad illō hō qd querit utrū grā gratū data sit ex acq̃sitione vel merito nostro. dō. q̃ p̃p̃e accepta grā gratū data donū ē supra p̃tatem nature rōnalis. et ideo ad illud obtinēdū nō surgit noster act? nec meritū: quātū ē de potestate nature. quod p̃ in fide informi et p̃phetia et grā miraculoz. hec enī sunt supra potestātē nature rōnalis. assentire enim x̃tati que non videt nec rōne quincit. similī et p̃scire futura: et facere miracula supra nām ē vīs rōnalis. **Q**uāz dicunt auctoritates q̃ cadit sibi merito dō. q̃ intelligūt de merito interpretatiō et non de merito p̃p̃ie accepto. et sicut accipit illa auctoritas agei. **S**ed i ē x̃bū dīi zc. **U**el distinguendū meritū duplī. **M**eritū qd elicit ex x̃tute nature solū. et hoc mō gratia; gratis datā nō ē mereri. et est meritum quod elicit a x̃tute nature adiuta grā gratū faciente. et hoc mō uringit grām gratis datā cadē sibi merito. ut merito fidei et caritatē pōt quis mereri ad vtilitatē alioz p̃p̃iam vel grām opationis miraculoz. et hoc modo intellī auctoritas ad ro. i. z. **S**ic diuinit de? zc. **G**rā gr̃ gratis data dicūt rōne illa qua non est in merito x̃tutē nature. **S**ub merito tō cadit rōne grē facientē gratū: nec illud aufert ei nomen grē: quē ad modū nec vite eterne que cadit sibi merito grē. et rō hui? ē qm̄ p̃ncipiū huius meriti p̃ncipale non est in nobis. hoc est in x̃tute nature. s̄ supra nos hoc est in grā gratū faciente.

Ad vltimū hō qd querit de dīa grē gratū faciet et gratis date p̃ r̃sio ex p̃dictis. **N**ā grā gratis data quātū in se est disponit ad gratū fieri vel se vel aliū. **G**rā tō gratū facies gratū facit p̃p̃riū sibi et deo dignū et acceptum. **D**ifferūt q̃ sicut forma disponēs et forma p̃ficiēs. et sicut donū qd dāf hōi p̃pter se semp: et donū qd dāf p̃pter aliū frequenter.

Dostea queritur de

dīis grē gratis date quas quidā dicūt apostolū assignasse. i. ad cōf. i. z. **A**lii dāf p̃ spūm s̄mo sap̃e. alii s̄mo scīe. alteri fides. alii grā sanitatū. alii operatio x̃tutū. alii p̃phetia. alii discretio spūm. alii grā linguaz. alii interpretatio s̄monū. et dic̃ glo. sup̃ illud. **U**nicuiq; dāf manifestatio spūs. q̃ diuina sunt dona: et nō ad meritū hōis alicui? singulariter dāf s̄ ad vtilitatē ecclesie edificande. **E**x quo reliquē q̃ hec dona sunt grē gratis date. **C**um q̃

enumeratio apli per omnia sufficiēs sit in his
dñis opbēdñe vñ differētie grē gratis date
Sed otra. Sicut otingit fidē ee informem:
ita spem et reliquas vtutes excepta caritate.
et simul timorē informē otingit ee: ut timorē
seruile. et ostar q ista sunt dona gratis data:
nec numerāf. Dic g in hac distinctione apli
non opbēdunt vñ dñe omnis gratie gratis
date. Itē sup illud. alteri fides in eodem
spū. glo. Vide q fides inter dei munera ē. nō
g sola caritas: s caritas cū fide a deo nobis ē.
Ex hoc arguit. S caritas cū fide est gratūz
faciens. g dñe enumerate ab aplo nō solū sūt
dñe grē gratis date. Itē est ne in occultat
tio finis qd dñe donū finis sapie et fmōis
scie. Si dicat q nō: imo fm glo. distinguēdū ē
inter sapiām et sciām fm aug. in li. de trinitē.
Sapia ē in oreplatione eternoz. scia in actio
ne tēaliū. Si g vñ cognitio et enumeratio fi
tatis ordinata opbēdñe donis sapie et scie:
et finis sapie et scie. g supflunt dona gñis
linguaz: et interpretationis finonū. Itē enī
dñe donū grē sanitatū nō intellē nisi de grā q
pferēbāt sanitates sine opere medicine. g tale
opus erat miraculosum. Itē igit sanitatū nō
diuidit a dono opationis vtutū. Item fili
posset obici de dñia doni gñis linguaz a do
no interpretationis finonū. Itē. i. ad cor. i. 4.
assignat aplis alio modo dñas grē grati da
te dicēs. Quosdā posuit de in ecclia pñū apo
stolos. 2. pphas. 3. doctores. deinde vtutes. ex
inde grās. curationū opitulationes. guberna
tiones. gñis linguaz. Et et ā postmodū repli
cans de istis addit interpretationē finonū. In
hac autē serie addit dona aliqua que nō fuerūt
i pñā assignatōe numerata. ut apostolatū
et opitulationes et gubernatōes. Preterea
plura emittit que erāt numerata in alia enu
meratione. ut fidē. discretionē spūm. g reli
quā q nec hic nec supra sufficiēter sunt assi
gnate dñe grē grati date. Itē. i. ad cor. i. 4.
dicit. Si venero ad vos linguis vobis loquēs
quid vobis pdero: nisi vobis loquar aut i re
uelatione: aut i scia: aut in pphā. aut in do
ctrina. vbi addit donū reuelatōis differens a
pphā: et donū scie differēs a dono doctrie
ppter quod nō videt pñā assignatio grās
grati datas vñ otingē. Itē. i. ad cor. i. 3. aplis
enumerat aliter oparando dona gratis data
caritatis: ostēdēdo q sine illa sunt inutilia. nu
merat g donū lingue duplex. hōiū et ange
loz dicēs. Si linguis hōiū loquar et angelo

z. enumerans dona cognitionis quatuor.
pphā. noticiā misterioz. sciam. fidē. vñ
dic. Si hūero pphā: et nonerim misteria: et
omne sciam et oēm fidē. Itē enumerat do
na opatōis liberalitatē et paritē. vñ de dicit. Si
distribuerō i cibos paupēz omnes facultates
et tradidero corp⁹ meū ita ut ardeā. et in hac
assignatione multe grē enumerāf que in sup
dictis assignatiōib⁹ non ponūt. ppter hō qñt
de dñia et rōe istaz assignationū. R. Itē. Itē
grati data triplex ē. Est enim grā que datur
hōi. ppter vtilitatē ppiam: et tñ nō gñit
facit: s ad hoc disponit. ut fides i formis. spes
et timor hūilis. Est itē grā grati data: que
dat hōi ad vtilitatē ecclie seu pxiimi. ut fmo
sapie et sciētie et hī. vñ. i. ad cor. i. 2. Unicuiq
dat zc. Sūt dona que non ad meritū hōi
alicui⁹ singulr dant: s ad vtilitatē ecclie: ut
dic gl. Est itē grā grati data ad hono
rificationē dei. vñ. i. ad cor. i. 2. sup illud. et adhuc
excellentiore uia. glo. Predicte grē non semp
ad meritū pñēt: s ad honore dñi ostēdēdū ge
tib⁹. vñ. 1. Cor. 7. Ricet multi. Dñe i noie tuo
pphāim⁹. demonia eiecim⁹. vtutes fecim⁹. et
hī. Ricetū g q cū apls agat de donis grāz
ut distribuūt in corpore ecclie. sicut p ex. i. 2.
et. i. 3. et. i. 4. p me ad cor. agit de gratiis gratis
datis: que dāt ad vtilitatē ecclie: seu ad hono
rificationē maiestatis diuine. Scōz g q sunt ad
vtilitatē pxiimi et honore dei differens ponit
assignatio grāz ab aplo. Sūt. n. qdā ad hono
rificationē diuine sapie in docēdo pxiimū. et fmo
hoc accipit illa enumeratio. alii p spūm dāt
fmo sapie zc. Quēdā hō ad hono
rificationē diuine potētie date ad regēdū pxiimū. et fm
hoc accipit illa. Quosdā posuit de in ecclia
pñū apostolos. Quēdā ad hono
rificationē diuine bonitatē date ad pñocādū ad bonū pxiimū
p exēplū bonū. et fm hoc accipit ille. si linguis
hōiū loquar zc. i. ad cor. i. 3. sicut iam patebit.
Ad aliud g qd pñmo obicit an illa diuinitio
pñā apostoli otingeat omnes differētiās grē
gratis date. dicēdū q nō: nisi tñ illas q dant
rōne docēde vtutis seu ad laudē sapie dñe
vñ numer⁹ illi assignatōis sic accipit. Itē ad
docēdā vtutē requirūt pñcipaliter tria. do
ctrina sine vtutē. confirmatio vtutē. explicatio
vel expositio vtutē. Itē snā vtutē aut ē de
credendis: aut de operādis. aut de fide opā
doz et credendoz. seu manifesti. aut est de
fine: aut de his que sūt ad finē. Itē ea que
sunt ad finē aut sunt opāda: aut sūt credēda

sermo q̄ sapie ē de fine qui ostendit i eterna beatitudine. Sapiētia aut ē in contemplatione eternoz: sicut dicit aug⁹. in glo. Sermo hō scie de operādis est. unde dicit glo. Scia ē i actione t̄paliū. fides hō que hic accipit p̄ f̄mone fidei ē de credēdis. unde dicit glo. fides cōstātia fidei v̄l f̄mo. Secūda h̄ g accipit illa tria: vt sapiā sit de eternis. scia de operādis. fides de credēdis. Sic tamē accipit bec dona vt sunt i f̄mone ad dōcēdū. unde dicit f̄mo sapie zc. Itē quātū ad cōfirmationē f̄monis que necessaria ē ad doctrinā f̄ritat. f̄mō dicit **¶** Dar. ultimo. Predicauerūt vbi in dño cooperāre et f̄monē cōfirmāte sequētib⁹ signis. accipit quadrupl̄ d̄fia. Nam cōfirmatio f̄monis fit dupl̄. Vno modo p̄ mirabilia operationis. Alio mō p̄ mirabilia cognitionis. Itē mirabilia opationis duob⁹ modis. Vno modo que excedūt actū nature: non tamē potētiā. alio mō in his que excedūt actū et potētiā que sūt impossibilia nature. Itē mirabilia cognitionis duob⁹ modis. Vno modo in cognitione xi. alio modo in cognitione rerū. alio modo in discretionē intētiōnū. Est igit̄ grā ad cōfirmationē doctrine f̄ritatis in opere: quod excedit actum nature grā sanitatū. Est iterū grā in opere: qd̄ excedit potētiā nature. v̄z grā operationis f̄ritutū. unde glo. i. miraculoz: que sunt supra naturā. et est grā in mirabili cognitione f̄ritatis seu rez futuraz: vt grā p̄phie. Est itē grā in mirabili discretionē boni seu intentione: vt grā discretionis spūm. unde glo. Ut discernat qd̄ audit quo spū: bono an malo dicat: quia dyabol⁹ seductione dicit bona. Itē quantum ad explicationē seu expositionē f̄ritat requirūt duo ad p̄fētā explicationē. vñ est vt fiat explicatio f̄ritat omnib⁹. Aliud vt fiat de omnib⁹ que pertinet ad eoz salutē. Grā igit̄ explicatiōis f̄ritat duplex est grā q̄nuz linguaz per quā oib⁹ fiebat explicatio f̄ritat. et grā interpretationis f̄monū: p̄ quā fieret de omnib⁹ explicatio f̄ritat. Itē grā genēz linguaz necessaria est ad explicatōez f̄ritat f̄monib⁹ p̄p̄is iuxta p̄rietatē vniū. cuiusq̄ idiomat. Interpretatio hō f̄monum ad explicationē f̄ritat f̄monib⁹ manifestis ad hoc enim est interpretatio vt elucideat obscur⁹ f̄mo. Pater igit̄ q̄ non enumerat hic apls grās ḡt̄ datas nisi f̄m q̄ dāt ad doctrinā f̄ritat. unde q̄ dicit de fide informi q̄ enumerat ibi. vñ. q̄ non est v̄z in illa rōne: s̄ fides ibi d̄ f̄mo

fidei: sicut dicit glo. Ad illud hō quod obiicit q̄ ibi ponit fides cum caritate vñ. q̄ hoc vñ p̄pter hoc q̄ fides hic accipiat p̄ f̄tute: s̄ quia ex hoc sequit̄ q̄ fides virtus vel que ē cū caritate sit donū dei. Segtur enim. si f̄mo fidei ē donū dei. cognitio fidei est donū dei. Cognitio aut̄ fidei ē i fide: seu sit cū caritate seu non. Ex quo relinquit̄ q̄ fides cū caritate est donū dei. et ita p̄ r̄sio ad. s. p̄mo obiecta. Ad 6^m dīcēdū q̄ illa assignatio secunda grāz. quam ponit apostol⁹. posuit in ecclesia de p̄mū apostolos zc. accipit f̄m rōnē qua grā gratis data dāt ad honorificentiam diuine potētiē in regimine ecclesie. unde f̄m distributionē diuine potētiē f̄m gradus dignitatū in donis accipit d̄fie hoc modo. Sunt dona i ecclesia superioris dignitatis. mediocris. et inferioris. Dona superioris dignitatē sunt i duplici differētia et f̄m duplicē gradū dignitatē. s. apostolat⁹ et p̄phetie. In apostolatu dignitas sup̄ma potestatis. in p̄phetia dignitas 2^a noticie f̄ritat. et ideo dicit. p̄mū apostolos. p̄. s. dignitate. 2^a p̄phetas. Itē dona mediocris dignitatis sunt in triplici differētia. v̄z doctrina. virtutes. et grā curationum: que sic distinguūt. Nam donū doctrine est ad cognitionē faciendā in alio. Dona hō f̄ritutis et grē curationū sunt ad opationē in alio. et hoc duob⁹ modis. Vno modo ad opationē que ē sup̄ potentiam nature. et ad hoc est donū f̄ritutis. Alio modo ad opationē supra actū nature: vt supra dictū ē. et ad hoc est donū curationis. et nota q̄ ordinat̄ eoz dona hic q̄ p̄s. superius enim p̄mo ponebat donū potestatis. s. aplat⁹. 2^a donum cognitionis. s. p̄phetia. Dic vero p̄ponit donū cognitionis. s. doctrine. et s̄bsequēter ponit dona potestatis seu opatiōis. unde d̄f. Tertio doctores. deinde virtutes. exinde grā curationis. et hoc est quia sicut dono auctoritatis: quod est sūmū. v̄z apostolatu s̄bferunt et ornat donū cognitionis p̄phetie. sic dono doctrine s̄bferunt donū potestatis ad signa miraculoz cōfirmādo doctrinā. f̄m q̄ dicitur **¶** Dar. ultimo. f̄monē cōfirmāte sequētib⁹ signis. Itē dona inferioris dignitatis sūt in triplici differētia et gradu. s. donū opitulationis. donū gubernatōis. donū linguaz: i distinguūt sic. opitulationes. n. et gubernatōes sūt ad opādū seu ad regēdū. donū hō linguaz ad instruendū. Itē donum ad regendū seu ad operandū duplicat. in opitulationē et gubernationem. et opitulatio est donum quo

minores maiorib' cooperat. ut dicit glo. **O**plu-
tationes. i. eos qui maiorib' ferunt opes. ut
tot' apostolo archidiacon' epd. **E**ubernatio
ho est donu quo maiores plati cooperant mi-
norib'. **U**n glo. **E**ubernationes. i. minor' pfo-
na: plationis ut p'sbi sunt: q plebi documē-
to sunt. **D**onum ho lingua: vltimū ē quod ē
ad instruēdū. vnde dicit glo. **E**cce donū dei ē
multas scire linguas. 7 id vltimū ponit: qd
illi p'mū ponebāt. **A**d septimam dō q illa
numeratio donoz. i. 3. p'me ad cor. **R**euelati-
onis scie p'phetie doctrine reducit ad p'mam
assignationē grē gratis date: que est ad do-
ctrinā xitāt: 7 p'cipue ad illud donū interpre-
tatois s'monū: quod fuit dono lingua:z. **I**lle
g' quatuor d'ie mōstrāt distinctionē doni in-
terpretationis: quod explicat donū lingue. vñ
sicut dicit glo. i. ad cor. i. 4. **T**ranslato ho lin-
guā hic dicit plationē vbi sunt significatōes
velut imagines rez: que ut intelligant indi-
gent mēte. i. intellectu mentis. i. interpretatōe.
Donū g' interpretationis aut ē sine nostra coo-
peratione: aut cū nra nobis datū. **S**i est datū
sine nostra cooperatione. aut g' repēte: aut suc-
cessine. **S**i repēte sic ē reuelatio. vnde glo. **R**e-
uelatio est s'bita aliqua rez oñsio p' spūz facta
Si successine sic est p'phā. vñ glo. **P**rophetia
est vt **I**saie 7 ceteroz: quā sine humana idu-
stria spūs. s. paulatim reuelat. **S**i vero ē datū
cū nostra cooperatione hoc ē duob' modis. vno
modo cooperatione tñ sua. 7 sic d' scia. vñ gl.
Scia ē eoz que p'prio studio vidit. **A**lio mō
cooperatione sua 7 aliena. 7 hoc mō d' doctrina
Alo. **D**octrina ē eoz que alio docēte affecit
est. **A**d vltimū dō q illa numeratio dono-
rū apli. i. ad cor. i. 3. sic dicitū ē grē gratis date
ad gloriā bonitatis diuine p' exēplū. p'ocandi
proximos ad bonū. qd est trib' modis. eloquē-
tia. scia. vita. **A**d eloquētiā occurrūt duo do-
na. vñ loquēdi s'm rōnē capacitatē simpliciū
qui non capiūt nisi parabolica. 7 quantū ad
hoc dicūt lingue hoīum. **A**liud s'm rōnem lo-
quendi ad capacitatē spūaliū 7 p'fectoz: q ca-
piūt mystica. 7 quantū ad hoc dicunt lingue
angeloz **D**at. i. 3. **V**obis est datū mysteriū re-
gni dei ceteris in parabolis. **I**te ad noticiā
occurrūt quatuor dona. p'phā. noticiā miste-
rioz. scia. fides. que sic distinguūt. **N**az donū
noticie aut ē p'ter necessariū salutē. aut neces-
sariū. **S**i p'ter necessariū: aut g' est ad ea que
excedūt nālē cognitionē: aut eoz que p'tinēt
ad potestātē cognitionis nālem. **S**i excedunt

ralia cognoscūt p' inspirationē. **A**ut g' est in-
spiratio ad denuciādū ad alios: 7 sic ē p'phā
aut ad sciēdū quātū ad scipm. 7 sic est miste-
riū. **S**i ho ē de nēcūs: aut igit' est opandoz: q
p'tinēt ad bonitātē. aut credēdoz que p'tinēt
ad xitātē. **S**i operādoz sic est scia. **S**i creden-
doz sic est fides. **I**te ad sanctitatē vite de-
signādā sunt duo dona potissime. liberalitas
in erogatione rez. sustinētia in tolerātia ad-
uersoz. **L**iberalitas designat in distributione
facultatū. **S**ustinētia in traditione corporis
ad incēdiū. **I**n hūc g' modū solūt obiecta
et patent differētie grē gratis date.

Signatū d'is grē grati
date: quia qdā
dant homini p'pter se. quedam vero
p'pter aliū: vt p'pter utilitatē pximi uel glo-
riā dei. p'us agendū ē de gratis grati datis
p'pter se homini. **D**e aut sunt fides informis
spes informis. timor fuilis. fides. n. ē acceptio
sua credulitas: veritatē diuine s'm rōnē misē-
cordie 7 iusticie. **R**atio ho misericordie g'iat
spem. rō ho iusticie g'iat timorē. **S**ed; i. 3. g'
distinguūt he grē. quia fides est in app'hēsiōe
vt dictū ē. spes in affectiōe s'm app'hēsiōe mi-
sericordie. timor ho in affectiōe s'm app'hēsiōe i-
usticie. **P**rimo g' querit de fide informi.
2° de spe informi. 3° de timore fuili. **C**uz
querit de fide informi: notandū p'mo s'm quā
acceptiōe fidei dicat. 2° vtrū fides infor-
mis sit donū dei. hoc est habit' gratit'. 3°
supposito q sit donū gratuitū: vtrū sit x'us.
4° q rōne d' informis. 5° de effectu fidei
informis in hoīb'. 6° vtrū fides informis i
hoīb' adueniēte caritate fiat formata. 7°
vtrū fides informis sit in demōib'. 8° sup-
posito q sic vtrū fuerit eis data post lapsum.
9° de actu fidei informis in demōib'.

Ad primū notandū

q d' ad ro. i. sup illud. **I**ust' ex fide uiuit in x'
aug. gl. fides trib' modis accipit. p' eo q cre-
dit: 7 ē x't'. p' eo q credit 7 nō est virtus. 7 p'
eo qd credit. p'mo mō dicit aug. q fides est q
credūt que nō uidēt. 7 operat p' dilectionē.
2° mō. fides qua credūt que nō uidēt: sed sine
dilectione est. que est demonum: 7 noīetenus
xpianoz. 3° ad. **D**emonēs credunt 7 otremi-
scūt zc. **N**ec est informis qualitas mentis. 3°
mō accipit put d' in simbolo. **N**ec est fides ca-
tholica quā nisi qsq' zc. **S**ecūdū hoc g' uidet
intētiō fidei accipi trib' modis. **U**no mō p

credibili seu p eo quod credis. **A**lio mō p eo
quod credis cu amore. tunc est fides formata.
Alio mō p eo quod credis sine amore: et hec est
fides informis. **S**ed obf quia fm aug. parvuli
dicunt hēre fidē: non tū habēt fidē fm qd dī
illis tribus modis. quia nec pōt dici qd hēant
fidē. s. quod credis: nec fidē qua credis cum
dilectione nec sine. quōd g dicit hēre fidē.
Item ro. i. 4. **O**mne quod nō est ex fide peccatū
ē. quo isto r modo accipit fides ibi. **I**tem
ro. i. **I**usticia dei in eo reuelat ex fide in fidē.
dicit glo. **E**x fide spēi i fidē spēi. Quōd g dicit
fides spēi. **A**d hoc dō. qd fides dī multipl
Uno mō dī fides sponso. i. **I**himo. i. **P**rima
fidē irrita fecerūt. i. sponso. i. 2. mō dī fide
tas. **I**ere. 6. **P**erit fides zc. **P**rouer. 20. **M**ulti
hoīes mīsericordes vocāf. vīz aut fidelē quis
inueniet. 3. mō dī fides oīcia seu opinio dī
faciēdo vel nō faciēdo. ro. i. 4. **O**mne quod nō
est ex fide peccatū ē. **S**lo. i. omne quod ē oītra
fidem seu oītra oīciam. 4. mō dī acceptio
oīclusionis p rōnē pbabilē: fm qd argumētū ē
ratio rei dubie faciēs fidē. 5. mō dī fides:
ex qua ē credere put dicit aug. ad **P**aulinā.
Nonnulli putāt quod dīcīm credēre: cū vera
res credis: s. solū eē quod mente cōtneri. **E**t
p hunc modū distinguit aug. in li. 8. qd num
tria genera credibilū. **Q**uedā enī semp cre
dūt et nōq intelligūt. sicut omnis hīstoria tē
poralia et humana gesta parrēs. alia tō mor
vt credūt et intelligūt. vt omnes rōnes dīsci
plinaz. vt pncipia geometrie et ceteroz. alia
tō p credūt et postea intelligūt. vt dīna: que
nō nīl a mūdo corde intelligūt. 6. mō dī
fides cognitio que ē i pīa. ro. i. **I**usticia dei ē
eo reuelat ex fide i fidē. **S**lo. **E**x fide spēi i fidē
spēi. 7. mō dī fides simbolū fidei seu id qd
credis. vñ hec est fides catholica zc. 8. mō
dī fides sacm fidei. vnde act. i. 10. vbi dī de
Cornelio. dicit glo. **C**orneli? p opa venit ad
fidē. et hoc mō puul? dī hēre fidē. vñ aug. ad
Bonifaciū. **Q**uid ē aliud paruul? hēre fidem
nīl fidei sacramētū. 9. mō dī fides habit?
īformis. ut ē i malis xpīanis. **I**ad. 2. **F**ides sine
opib? mortua est. et i. ad cor. i. 3. **S**i hūero fidē
ita vt montes transferā. **D**ecimo dī fides
habit? format? qui est cū caritate. **A**bad. 2. et
ro. i. **I**ust? me? ex fide vīnit zc. **U**ltimo mō
dī fides fidei mor? s. qd dīc ang. fides ē cre
dere qd nō vides. zc. s. h. p. rīlio ad obiecta.

Postea queritur de

fide informi vtr sit donū dei. s. ē hī? gēnū?
Opbat magr snia 2. 3. li. vi. 23. **M**alos fidei
hēre: cū tñ caritatē non hēant. apostol? oīdī
dīcēs. i. ad cor. i. 3. **S**i hūero fidē ita vt mōtes
transferam: caritatem aut non hūero. qd fides
etiā donū dei dici pōt: quia etiā i malis qdaz
dona dei sunt. **I**tem ad ro. 8. **N**on accepisti
spīm fuitutis itēz i timore. **S**lo. **E**st timor ser
uilis et filialis. et vterq ab eodē spū. g timor
seruilis est donū spūs. s. s. timor seruilis elicit ex
fide informi. sicut ostēdit **I**ac. 2. **D**emonēs cre
dūt et tremiscūt. g fides informis est donū
spūs sancti. **I**tem p fidē informē eleuat intel
lect? supra se. s. p nullū habitū nālem vel ac
quisitū potest intellect? eleuari supra se. g fi
des informis nō est habit? nālis vel acquisit?
g ē habit? gratuit? cū oīet qd p fidē informē
eleuet intellect? ad credulitate diuine huma
nationis et distinctionē diuine trinitatis: que
ostat qd excedūt apphēicnē humani itelle?
p nām. **C**ontra. **I**n Jo. i. 4. **N**ūc dico vobis
pus qd fiat vt cum factū fuerit credatis. **S**i g
p pterea qd factū ē credis. g ex apphēicōe eoz
que facta sunt fides acqrit. g fides h? est hī?
acquisit? s. ostat qd fides formata nō potest
dici habit? acquisit?. **R**estat g qd fides īformis
erit dispositio vel habit? acqrit?. **I**tem Jo.
20. dīctā ē **A**thome. **Q**uia me vidisti credidisti
g fides **A**thome erat ex vīsī accepta. non ē g
gratuita. **I**tem in Jo. 4. dī **S**amaritane. **U**o
ca vīz tuū. **S**lo. i. intellectū tuū ad credēdu.
g fides introducit p intellectū. **I**tem pbi cre
diderūt deī eē et opotētē. **P**retēa demōel
credūt deī trīnū et vñū: et filiū dei hūanātū
et reliqua articuloz: s. non fide formata hec
credūt. g fide informi. **C**ū g fides in pbi acq
rita fuerit eis ex pbatione rōnū: demonib? tō
ex oīeturis habitis ex tōbis pphaz et ex p dī
gīs signoz seu ex pspicacitate īgnitionū. g
fides informis erit habit? acquisit?. **A**d g gra
tuit? **I**tem aug? dicit: qd posse credere ex nā
est. **S**i g vñcuiq potētē responderet suus ad?
hec potētia habet actū sibi respōdētē: g est ali
quod credē naturale: s. tale non est fidei for
mate: g est fidei informis. **R** s. fm Jo. **D**am
quarto libro. **F**ides duplex est. est autēz fides
ex auditu: audiētes autēz diuinas scripturas
credim? doctrīne spūs. est autēz rursus fides
īdistabilis et īdiudicabilis spēs eaz que a
deo nobis ānūciata sunt. **I**gī pma mētīs nre
est. **S**ecūda carīsmatū spūs. vñt g dīstīnguē
Damasce? qd ē fides acquisita ex auditu seu

testimonio scripturarū seu humana ratione: et
est fides donū gratuitū a deo ad assentiendū
veritati diuine nobis annūciatē. **P**rimo q̄ modo
dicta fides nō p̄tinet ad p̄positū. fides vero 2°
mō dicta duob^{us} modis ē. cū caritate: et fm̄ h̄ ē
fides formata. **S**ine caritate. et fm̄ h̄ ē fides
informis. **I**ḡr q̄ fides informis est donum
gr̄e s̄ p̄ntē intentōez. **A**d illud q̄ euāgelii
vō q̄ cū d̄r. vt cum factū fuerit credatis. hec
dictio cū nō notat cāz s̄ cōmutatiā. **A**d 2°
s̄l̄r d̄r q̄ hec cōiūctio q̄ nō tenet cāl̄r: s̄ adiū
ctiue. **E**t cum d̄r. q̄a uidisti me credidisti. hec
cōiūctio q̄a nō nōt cām vel rōnē. s̄ notat q̄dā
dispositionē vel excitatiōem aī p̄patoriā ad
credendū. **E**nī fides nō h̄eat cām vel rōnē:
pōt tñ h̄ere p̄patoriāz dispositionē. **A**d 3°
vō s̄ illud q̄ d̄r in glo. sup̄ Jo. 4. **V**oca nūq̄
tuū zc. i. tu sensualis voca rōnalē intellectū: q̄
vt viro regaris: q̄ mō carnalī sapis. **H**ic ego
lux illiābo. **E**x q̄ reliq̄ q̄ p̄ rōez carnalē vo
caf intellectū ad fidē: excitādo. s̄. ipm̄ intellectū
et disponēdo ad susceptiōem luminis fidei. s̄
tñ adueniēte fide intellectu nō ininit ip̄i rōni
s̄ ip̄i veritati p̄pter se. q̄d s̄l̄r Jo. 4. vbi d̄r q̄
viri samaritani dixerūt. **I**ā n̄ p̄pter loq̄lā tuā
credim^{us}: s̄ q̄a et ip̄i vidim^{us}. **A**d illud q̄o q̄d ob̄
de ph̄is et de demōib^{us} p̄ r̄n̄sio. nā fides q̄ erat
ex rōib^{us} acq̄lita seu ex cōiecturis miraculorū et
p̄ph̄iaz n̄ ē fides informis fm̄ q̄ hic loq̄mur.
Nū nondū q̄ fides informis pōt dici duob^{us}
modis. p̄uatiue et negatiue. **N**egatiue potest
dici fides informis qualitas seu credulitas p̄
suā rōne vel exp̄imēto vel doctrina. **P**riua
tiue tñ d̄r qualitas q̄ q̄dē p̄uat forma eturis
quā nata ē h̄ere quēadmodū d̄r informis fi
des qua assentiē p̄me veritati p̄pter se: quānis
careat amore sup̄ omnia. **A**d vltimū vō q̄
cū d̄r. posse credē nā ē: distinguēdū q̄ ē posse
opleto et incōpleto. **S**i loq̄mur de posse ople
to: n̄ ē v̄ez q̄ posse credē sit nāle. nūq̄. n. ad
iste credē s̄ q̄ i p̄ntē accipit. s̄. assentire p̄me
veritati p̄pter se ē i facultatē nature sine adin
mēto gr̄e. **S**i tñ loq̄mur de posse incōpleto sic
intell̄r. n̄ tñ p̄pter h̄ sequit^{ur} q̄ credere sit nāle
vt eliciat ab h̄itu nāli: seu acquisito.

Deinde querit^{ur} utrū fides informis
sit et. nā dic̄ aug. q̄ fides
operās p̄ dilectōez et. est. c. ad gal. fides vero
sine dilectione inanis ē. **S**cōz h̄ q̄ ob̄r. **A**ug. in
li. de trā inōcētia. **D**ilectio dei et p̄ximi p̄ior ē
atq̄ sanctorū. cū cetera etures bonis et malis
possūt eē cōez. q̄ fides et ē cōis bonis et mal.

q̄ cū fides informis sit i malis: reliq̄ q̄ fides
informis sit etus. **I**tem virtus consistit circa
difficilia. q̄ cū fides informis consistat circa ea
de difficilia: circa que fides formata. q̄ fides
informis ē et. **A**ut ita sit p̄. eleuat enī ip̄az
potētiā supra se. s̄. i p̄mā etatē. et ip̄a eadem
credūf fide informi et formata et p̄ idē mediū

Ite si eēt aliqua dilectio qua diligereēt oīa
diligēda: et de sup̄ oīa dicēf caritas. q̄ si fidel
talis ē q̄ credūf oīa credibilia. et p̄ etati cre
das p̄pter ip̄am: et sup̄ oīa ip̄a ē et. **S**i talis ē
fides informis. q̄ ē et. **C**ontra. **I**ad. 2. fides
sine opib^{us} mortua ē. **S**i fides informis est sine
opib^{us}. q̄ mortua ē. q̄ n̄ ē et: cū oī etute uina
mus. **I**te i 3. li. sn̄iaz. 23. di. c. **A**ccipit autē
fides zc. **A** fides informis ē demonū et malorū
hoīū. **S**i nulla et ē i demonib^{us}. q̄ fides infor
mis n̄ ē et. **I**te fides informis opatit^{ur} secūz
p̄m̄. q̄ n̄ ē et. **R** et d̄r cōmuniū s̄ q̄
diuidit^{ur} i etutē nālez politicā et ḡuitā. cōmū
ni d̄r s̄ q̄ et tñ extendit^{ur} i politicā q̄ ē h̄it^{ur}
acq̄lit^{ur}. et ḡuitā q̄ ē h̄it^{ur} infusus. **V**t etiā cōfē
fm̄ q̄ d̄r h̄it^{ur} infusus: seu sit grati dat^{ur}: seu sit
ḡtū faciēs determinat^{ur} circa opabilia. et h̄ mō
fides informis potest dici et. 4. modo p̄pe d̄r
et h̄it^{ur} ḡtū ḡtū faciēs determinatus ad
opabilia. et h̄it^{ur} n̄ potest eē sine caritate. et
h̄ modo fides formata ē et tñ: n̄ fides infor
mis. et p̄ h̄ p̄ r̄n̄sio ad p̄mū obiectū. **A**d 2°
vō. q̄ etiā circa eadē difficilia consistat fides for
mata et informis: tñ differēter: q̄a fidel informis
eleuat potētiā sup̄ se q̄tū ad cognē et assensū
veritati: s̄ n̄ eleuat ip̄az ad tēdēdū i ip̄az etatē
q̄d facit fides formata. **A**d vltimū vō q̄ n̄
potest dici fides et in assentiēdo p̄me veritati
p̄pter ip̄az sup̄ oīa: nisi addat^{ur} h̄ circūstātia.
p̄pter ip̄az amatā sup̄ oīa. et ex h̄ ē ei forma et
eē etut. **I**te dubitat^{ur} de h̄ q̄d d̄r. 23. di. 3. li.
sn̄iaz. c. **A**ccipit autē fides zc. fidel sine dilecti
one inanis ē. s̄ hec ē fides informis. q̄ ut d̄r q̄
ex ip̄a nullū eliciat bonū. **C**ont. **E**x fide in
formi nascit^{ur} timor fuilis: p̄ quē homo recedit
a malo et p̄paf ad susceptiōē gr̄e remissionis
peccatorū. q̄ n̄ ē iūtilis nec inanis. **R** aliqd
d̄r inane vel nanū quātū ad meritū vite eter
ne. et h̄ d̄r fides informis inanis. **A**lio modo
inane quātū ad susceptiōē gr̄e per modum
disponēt. et h̄ modo fides informis n̄ ē inanis

Postea querit^{ur} qua ratione d̄r fidel
informis. ad q̄d sic. **R**o. i. sup̄
illud. **E**x fide i fidel. **S**lo. fides demonū est et
noīeten^{ur} xp̄iano. **N**ā et demones credunt et

Quātum ad primum

nota q^d d^r. 4. ad ro. sup illud. **C**redēti in eū q^d iustificat impiū zē. **S**lo. aug. Attēde q^d dīc cre dēti i eū: nō ei. aliud enī ē credere i eū: aliud credē ei. aliud credē illi. **C**redim^{us} Petro s^c nō i Petriū. **C**redē illi ē credē eē t^a q^d loq^t. q^d 7 mali faciūt. credē illi ē credē q^d ipse sit de^{us}: q^d 7 mali faciūt. **U**nde **Y**ad. 2. Demones credūt. **C**redere t^o i eū ē credēdo amare: 7 credēdo in eū ire: 7 eia^s mēbris incorporari. **C**ū g^o fidei informis nō sit credēdo amare: ad^{us} ei^{us} nō erit credē i deū. s^c ad^{us} iste erit fidei formate. **Q**uerit^{ur} g^o q^d dicat^{ur} informis fidei. v³ aut credere deo aut credere deū. **P**retēa cū credē dī cat his tribus modis. credere deo. credē deū 7 credē in deū: q^d ē rō h³ distinctōis. **B** cū fides dicat^{ur} trib^{us} modis put sup^{er}dictū ē. **U**no mō fides d^r h³ acq^uit^{ur} ex rōne vel testionio 2° mō fides d^r h³ infusus g^{ra}tuit^{ur}. 7 h³ duob^{us} modis. **U**no mō h³ eleuās intellectū tm sup^{er} se ad assentiēdū p^{ro} p^{ro}ter se. 7 h³ mō g^{ra} solū eleuat intellectū nō mouēs affectū p^{ro} amorez d^r h³ informis. **A**lio mō d^r eleuās intellectū 7 affectū ad assentiēdū x^{risti} 7 amandū x^{risti} se. 7 hec ē fides formata. **C**ū g^o credē dicat^{ur} trib^{us} modis. credē deo. deū. 7 in deū. a fide p^{ro} mō dicta q^d ē h³ acq^uit^{ur} p^{ro}t elici mot^{us} q^d ē cre dere deo. h³ est dictis ei^{us} adhibē fidē. **E**x fide t^o 2° mō dicta q^d ē h³ iⁿ p^{ro}fect^u seu informis nō solū elici^{ur} credē deo: s^c etiā credē deū. put cre dēd^{us} ē trin^{us} 7 vn^{us}: creator 7 redēptor. q^d nō p^{ro}t elici ab h³u acq^uit^{ur}. **P**retēa fides^{us} modo dicta q^d ē h³ iⁿ p^{ro}fect^u 7 format^{ur} nō solū elici^{ur} cre dere deo vel credere deū: s^c credere in deū: s^c ē credēdo p^{ro} affectū moueri in deū. **E**x his igit manifestū ē q^d sit ad^{us} interior fidei infor mis i hōib^{us}. **A**d illud t^o q^d q^uerit^{ur} 2° de disti ctione istoz triū. credere deo. deū. 7 in deum. iā p^{ro} dīa ex p^{ro}te ei^{us} quo credis. 7 ex p^{ro}te eius q^d credis hoc est rei credite: accipis dīa hoc mō. **N**ā de^{us} accipis credulitate fidei trib^{us} mo dis. vt x^{risti}tas. vt potētia. vt bonitas. **S**ecūdū p^{ro}mū modū ē credere deo opatione. s^c ad x^{risti} tatē: s^c ē t^a eē q^d dīc. 2° mō ē credere deum opatione ad prātē. v³ op^{er}atē 7 creatorem. 7 bi^{us} sequētes articulos. 3° mō ē credere in deū opatōe ad bonitatē: i quā tēdit^{ur} p^{ro} amorē.

Consequenter

Querit^{ur} de esse fidei informis i ope exteriori. 7 ē hec q^d gnalis de opib^{us} factis ex caritatē: que

eliciat^{ur} a fide informi. **S**olet aut^{em} poni coⁿter q^d valēt ad tria. **P**rimo ad assequēdū bonū: tpale. 2° ad hilitatōē grē. 3° ad dimi nutionē pene eterne.

Quantum ad primū

querit^{ur} vtrū fide informi bonis opib^{us} mereat^{ur} g^{ra} bona tpalia. **A**d q^d sic. i. **I**sa. **S**i audieritis me 7 volueritis bona terre comederis. 7 exo. 23. **D**abo vobis terrā fluētē lac 7 mel. **C**ū de^{us} sit x^{risti} v³ implē p^{ro}missū. g^o si iudei opa legis se cissent. debebat eis de^{us} bona tpalia q^d p^{ro}misit. g^o de iusticia debebat eis bona tpalia. **C**ū g^o ex fide iⁿformi possēt facere bi^{us} opa. g^o de iusticia debebat eis tpalia. g^o merebat illa. q^d q^d debe tur ex bonis opib^{us} ex iusticia debet p^{ro} modum meriti. **I**te opib^{us} x^{risti}utū debet bona eterna: nō ex bonitatē ipoz opoz: q^d a improporcionāl^{iter} se h³nt opa meritoria ad suū p^{ro}miū: q^d ē d^r. **Q**uā illa opa sint meritoria tāti p^{ro}miū nō ē ex boni tate sua: s^c ex p^{ro}missione dei. g^o eadē rōne otin^{et} git ex p^{ro}missione dei: q^d bonis opib^{us} factis ex caritatē mere^{nt} aliquis bona tpalia: q^m magis distat de^{us} i bonitate ab opib^{us} meritoris q^d bo na tpalia ab opib^{us} bonis scis ex caritatē. **I**te sup illud **Job**. **D**i potēs de^{us} oēs vias meas cōsi derat: 7 oēs gressus meos dinumerat. dicit inter^{ius}. **N**ulla bona uel mala sunt sine remune ratione. g^o oē bonū h³ aliquā remunerationē. **S**i nō h³ remunerationē boni eterni. g^o hab³ re munerationē boni tpalis. g^o aliq^us mere^{nt} p^{ro} ipm bonū tpale. **I**te aliq^us fodiēs i vinea alicui^{us} mere^{nt} ab eo bonū tpale recta rōne merendi. g^o aliq^us laborans i vinea d^rni multo forti^{us} mere^{nt} apud ipm bona tpalia recta rōne merendi: sic p^{ro} de illo q^d p^{ro}dicat^{ur} x^{risti} d^rni bona volūtate 7 bona iⁿtentione sine caritate. **S**orte dicit^{ur} q^d illa argumētatio nō valet. q^m nō ē sile. q^d homo cōsi derat op^{er} exteri^{us}. de^{us} aut^{em} cōsiderat op^{er} interi^{us}. q^m nō cōsiderat quātū s^c ex quanto. de^{us} enī cōsi derat cor. **C**ū igit in corde ei^{us} nō ē radix meriti .s. caritas nihil mere^{nt} apud deū. **C**on^{tra}. **I**ste fodiēs i vinea 7 si fuit isti l³ nō ex amore. q^m istū nō diligat. t^um p^{ro}pter laborē suū mere^{nt} apud eum recta ratione merendi. ergo multo forti^{us} cum deus sit largissim^{us} 7 benignissim^{us}. l³ iste p^{ro}uiat ei nō ex caritate mere^{nt} t^um apud eū bona tpalia recta rōne merēdi. **I**te iste h³ bonaz volūtate 7 bonā iⁿtentionē: 7 p^{ro} deo facit q^d facit. radix ē bona. fruct^{us} ei^{us} bon^{us}. 7 finis bon^{us}. g^o h³ p^{ro} q^d placeat deo. 7 fac^{it} etiā p^{ro} q^d placeat deo. g^o recta ratione merēdi mere^{nt} apud deū

bona t'palia. **S**orte dicet q' n' qm' n' e' seruus
dei: s' seruus diaboli: qm' p' p'm m'cipauit se
seruicio diaboli. **C**o't. Iudei erant obligati
deo ad faciendū opa legis: qm' suscepant lege
Sic igit' qui laborat in vinea meref' bona t'p
lia recta rōne merēdi. et hoc p'pter pactū quod
interuenit. eadē rōne iudei p'pter pactū mere
bāt bona t'palia faciēdo legē dei. **I**tez obli
gati erāt ad faciendū p'cepta dei. q' obligati
erāt seruire deo. q' m'cipati erāt seruicio dei

Ite diabol' seruus dei ē: sic dicit dñs **J**ob
40. **N**ūqd' eū facies tibi seruū in sempiternū
qm' d. tu n' potes facē: s' ego faciā. **C**ū g' diabol'
sit seruus dei soli? nature pacto. multo forti?
hō l' hō sit p'ctō: seruus ē dei et pacto nature
et pacto baptisimi. **C**o't. **A**ug. dicit q' p'ctō: nō
ē dign' pane quo vescif'. **I**te si p'pter op' bo
nū factū ex caritatē meref' aliquis bonū t'pale
g' p'pter mai' bonū op' meref' mai' bonū t'pale
q' si de' n' dat iniuste agit cū eo. qd' fallum est
Multis enī bonis aufert bona t'palia q' malis
dat i' abūdātia: nec tñ agit cū eis iniuste.

Ite obf'. **A**lquis ex n' i' mortali facit multa
bona p'pter deū. quia diligit deū nālī dilectōe
vel ex fide informi. **I**nde sic dñs dicit. **E**go di
ligētes me diligo. puer. 8. **S**i iste diligit deū
et dilectōe dei fac' opa illa q' fac'. g' de' diligit
istū et in suis opib'. g' diligit istū vel ad bona
eterna ul' ad grāz oferedā: vl' ad bona t'palia.
Ad bona eterna non. quia ē i' p'ctō mortali. ad
grāz n'. quia ē indign'. g' diligit enim ad bona
t'palia: et nccitū ē ipm diligē ad illa. g' nccē hēt
ei dare illa bona t'palia. g' ex necessitate dat ei
bona t'palia: et n' pōt n' dare ei: quia diligētes
se diligit. **C**o'tra. **E**x mera liberalitate sua.
dat ei: qm' ea q' dat ex misericordia ex sola libe
ralitate dāf' vel volūtate. n' g' ex nccitate.

Ite dicit dñs i' **E**zech. fili hoīs: ga **N**abucō
fuiuit mibi i' tyro da ei egyptū. hec dictio ga
notat cām. g' vel mālē vel formālē: vl' finālē:
vel efficiētē. **C**onstat q' n' mālē nec formālem
nec finālē. g' notat cāz efficiētē. **S**i duplex ē cā
efficiēs. s' p' modū agēdi vel p' modū merēdi.
Si n' pōt dici q' sit cā efficiēs p' modū agēdi:
ga **N**abucō. non fec' h' actū ut hēret egyptū. g'
notat cām efficiētē p' modū merēdi. g' **N**abu
cadorozoz h' i' fidelis ē: meruit bona t'palia
g' multo forti' fideles h' sint in peccato bonis
opib' suis merēf' bona t'palia. **S**o. vñ q' nul
lus seruit deo p'pe loquēdo nisi q' fac' qd' de'
p'cipit et sic p'cipit. vñ qui facit aliqd' de genē
bonoz sine caritate n' seruit p'pe deo. **L**z enī

faciat qd' de' p'cipit: nō tñ facit sic de' p'cipit.
qm' n' facit illud ex caritate q' ē impletio legis
sic dicit apls ro. 14. **O**mne qd' n' ē ex fide p'm
ē. i. inutile. vñ oē qd' nō ē ex fide et caritate n'
pōt eē seruiciū: quo p'pe loquēdo seruaf' deo
et iō ex tali ope p'pe loquēdo nō meref' aliqd'
bonū t'pale nec eternū. **A**d illud g' qd' p'mo
obf' q' de' iudeis debebat t'palia. vñ q' quānis
x'pū debēdi quia ē x'pū obligatōis nō dicat' d'
deo p'pe: quia sic dicit ansel. de' nulli vñ aliqd'
tñ f' q' debere deo d' d' decētia sue bonitatis
dicēdū q' debebat eis t'palia de iusticia: n' de
iusticia opezz: cū n' eēt in statu merēdi. qm'
illis opib' nō merebāt bona t'palia. s' debebat
de iusticia. i. de x'itate et fidelitate sua: qm' ve
rax est i' x'bis suis: et fidelis i' p'missib'. et ita
p' solo ad p'mo obiectū. **A**d 2° obiectū dici
mus q' opib' meritoris debet' b'ritudo: nō tñ
ex p'missioe: s' qm' opa illa sunt seruicia q'bus
fuit deo digne. **O**pa x'o facta ex caritate non
sūt iusticia q'bus fuit deo. qm' qui ē i' peccato
mortali ē i' actu fūiēdi diabolo et nō deo. qm'
tñ ille q' ē i' statu grē ē i' statu fūiēdi deo.

Ad 3° obiectū vñ q' nec bona nec mala sūt sūt
remuneratioe aliqua. ita tñ q' remuneratio
accipiat' imp'p'e. dens enī p' bonis opibus fa
cis ex caritatē quodāmo remunerat hominē
ga dat p' eis aliqd' bonū t'pale tāq' meruisset
illud: cū tñ nō meruit: cū sit indignus etiā pa
ne quo vescif'. nec valz hoc argumētū. oē ma
lū ē dignū punitōe. g' oē bonū ē dignū remu
neratioe. nec ē locus a c'trariis. qm' malū cul
pe et bonū g'nal' acceptū n' sūt c'traria. **I**n h' autē
apparet largitas dei: ga bonū huius licz nō sit
dignū remuneratioe. tñ dens q' dignum eēt
remunerat illud. **A**d 4° vñ q' nō ē s'ile de
fodiēte vineā et p'dicatore: qm' fodiēs i' vinea
solo labore suo fac' qd' itēdit ille cuius ē vinea
s' hō p'ctō: seu p'dicator: seu alius nō facit qd'
intēdit de' nisi faciat illud ex caritate. et ita
nō fuit nisi fuit ex caritate. qm' finire deo re
gnare ē. q' autē ē in mortali licet faciat aliquid
p'pter deū: tñ deus nō ē p'ncipale monēs ad
illō. s' mouet ad illud opus faciēdū vl' timore
pene quā timet incurrere p'pter p'ctā. vel pro
alia vtilitate quā intēdit nā vel fides infor
mis. **Q**uia g' nūq' deus ē p'ncipale monēs cor
hoīs nisi p' fidē. spēs. et caritatē. et nūq' ē pure
gratuitū opus nisi ex grā gratū faciēte. sic ple
nius patebit in qōne de dilectōe nālī. **A**ut
obf'. bona ē radix. bona intētio. bonus finis. g'

iste h; vñ placeat deo: seu vñ dñs delectet in eo. dicim⁹ qd nō val; hec argumētatio. qm̄ ei⁹ intērio nō ē bona bonitate gratuita vt p; ex oīstis. **A**d illa q̄ obiciūt q̄ indei erāt obligati faīre deo. dicim⁹ qd verum ē qd obligati erant faīre: s; nō faīebāt. et iō ppe nō erāt faīre dei. nisi dicat qd erāt serui dei: quia tenebāt ei faīre ex pāto. **D**iabol⁹ autē dī fūus dei: vñ faīre dō impiope: qm̄ ex malis opib⁹ diaboli elīc de bonū. ei enī militat omne qd obstat. **A**d aliud qd obī qd ex nō i mortali facit bona opa ppter deū. i. qd diligit deū nālī dilectione zc. dō s; anfel. qd duplex ē nccitas. s. nccitas immutabilitatē: et nccitas coactionis. pmo mō ex nccitate dat: qd imutabilē dat. z. mō nō. s. nō val; ex nccitate dat. nō ē ex misericordia. qm̄ nā misericordia dī ē ei⁹ largitas supflues: qua etiā indignos aliquo mō remunerat. **A**d vltimū dō qd hec dictio qd nō notat cām efficiēte nec i agēdo nec in merēdo nec in mouēdo: vt qdā dixerūt. qd actio **N**abucd. mouit largitātē dei: qd de nullis actionib⁹ mouet. s. dicit cām receptiuā doni: ad quā cōsequē largitio diuini bñficii. **C**ū enī de⁹ sit sūme larg⁹ semp est parat⁹ dare. s. creatura nō semp parata ē recipere. pparat autē hō ex opib⁹ de genē bonoz ad recipiēdū a deo vel bonū tpale vel bonū spūale. **D**icēdū ē qd qdā dīc cām receptiuā vel dīspōnētē i nabucd. ad hoc qd recipet temporale beneficiū a deo.

Consequenter q̄rif quō opa bona facta sūt caritate ualeāt ad hīlitationē grē: et ad dīminutionē pene. **A**d p̄mū sic. **S**i p talia opera hīlītat se hō ad suscipiēdā grām. q̄ quāto magis exorcet se i talib⁹ opib⁹: tāto p̄pinq̄ior est grē. **C**onf. **P**ctōr: quāto magis morat i pctō suo magis ē pctōr. qm̄ malicia nō pōt minui: s; crescit p circūstātiā tpis. **S**; quāto magis est pctōr: tāto magis remotus ē a grā. **S**; iste ē magis pctōr qd pus p circūstātiā tpis. q̄ magis ē remot⁹ a grā qd pus. **R**. ccedendū qd talis in tali statu remotior ē a grā et p̄p̄q̄ior ē grē qd pus: s; fm diuersa. **E**st enim remotior fm quantitātē peccati. p̄p̄q̄ior autē fm hīlitationē suscipiēdā: sicut eger qm̄ ē i augmētō morbi iuxta crīsim remotior est a sanitate ppter augmētū morbi: qd magis tñ habilis ē vt educat qd pus. **A**d z. arguē sic. **D**icunt enī oēs qd bona opa facta extra caritatē ualēt ad dīminutionē pene eterne. **S**; ctra. **P**er vñū bonū op⁹ dīmittit aliquantulū de pena

eterna: et p aliud tñ. q̄ tot pōt facē bona opa qd nō sentiet penā inferni. **C**onf. **D**ecedit i mortali. q̄ sentiet penā inferni. **R**. dicim⁹ qd bona opa facta ex caritatē ualēt ad dīminutionē pene eterne nō qd debet: s; qd debet: nisi faceret illa bona opa. qd p; nō enī poss; dīc eē quin cadēt p pām vñū i aliud. quia peccatū qd p pñām cito nō dīlūt suo pondē ad aliū trahit. **V**alent ē bona facta extra caritatē ad p̄dicta tria. ad bonū tpale. ad hīlitationē grē et ad dīminutionē pene. **V**alēt etiam ad alia tria. ad retardādū pām. qm̄ pām ē ignis seu febus cōsumēs totā aīam: nisi p bona opa retardet ne pcedat. sicut gallina apposita morbo regio nō sanat morbū regiū s; retardat ne pcedat vltēri⁹. **V**alēt etiā ad suēfactionē bonorū opoz: quonīā p ista se assuefac hō ad bonū qm̄ qd male fers assuesce fers. **V**alēt etia; ad circūstātiā tpis ne pām crescat in mora. nec augmētē i eo peccatū quonīā quādiu hō insīstīt bonis opib⁹ nō ē in mora nec augmētāt i eo peccatū: nec ē etiā i eo negligētia nec mora. s; illd ē qm̄is: cū disputat de circūstantiis peccati.

Post modū q̄rif vtrū fides i formis i hōib⁹ a dñeni ente caritate fiat formata. **A**d quod sic. **N**ihil corūpīt nisi a suo cōtrario. s; fides i formis nō cōtrariat caritati nec fm actū nec fm hītū. sed solū fm i formitate suā. q̄ ipa nō corūpīt adueniēte caritate nisi fm i formitate. **I**tē **B**ide; videt p sile i aliis i formis. sic ē qd adueniēte sua forma nō corūpīt. s; solūmō euacuat eo; i formitas. q̄ sīlī erit i fide adueniēte caritate. **I**tē magis dīstāt hīt nālīs et hīt⁹ infusus nō gratū faciēs. cū sint dīfferētes fm pncipia et fm effectū qd hīt⁹ infusus nō gratū faciēs: cū nō sint dīfferētes quātū ad pncipiū qd vterq; ē a pñ grē: s; fm effectū. **S**i q̄ ita ē qd hīt⁹ infusus nō gratū faciēs vt fides i formis nō euacuat hītū nālē seu acquitū. sicut ē aliqua cognitio de deo que hītā ē p rōnes. q̄ multo fort⁹ nec caritas vñ fides formata adueniēs euacuat fidē i formē. **I**tē fidei formate ē credē in deū. **F**idei xō i formis ē credere deo et credē deū. **S**i q̄ credē in deū non euacuat credē deo seu deum. s; nccio ponit. q̄ nec fides formata euacuat i formē. s; pot⁹ ponet ipa; . **I**tē sup illud **1**ad. 2. fides sine opib⁹ mortua ē zc. dīc glo. **Q**uīb⁹ reuīuiscit. **S**; qd reuīuiscit manet. q̄ fides i formis manet vñ adueniēte. **C**on. **P**lus oueniūt fides

formata et visio glorie: quod fides informis et formata. **¶** cum fides formata non possit manere adueniente visione. **¶** nec fides informis adueniente formata. **¶** Item adueniente caritate excluditur timor filialis quod generatur ex fide informi: quoad modum ex fide formata generatur timor initialis vel filialis. **¶** adueniente caritate euacuabitur fides informis. **¶** Item adueniente vita excluditur mortuum. **¶** Caritas autem vita est. fides vero informis mortua. **¶** adueniente caritate euacuabitur fides informis. **¶** Item cum fide formata posita ponatur credere deum. deo. et in deum: superfluum erit ponere fidem informem cum non sit necessaria ad aliquem actum. **¶** euacuabitur adueniente caritate. **¶** Ad hoc bene fere omnes dixerunt quod adueniente caritate manet fides informis secundum se habentem: sed euacuaretur quantum ad informitatem: tamen differenter. **¶** Quidam enim dixerunt quod manet et fiet christi seu fides formata adueniente caritate quantum ad habitum et quantum ad actum ita quod habitus caritatis est habitus fidei ex quo est credere in deum et iste est habitus fidei formate. **¶** Alii vero dixerunt quod manebat: non tamen fiebat fides formata: imo erat differens secundum habitum. et tamen in hoc fuerunt due opiniones. nam quando dixerunt quod manet fides informis cum fide formata quantum ad habitum et quantum ad actum: ita quod habitus caritatis est habitus fidei ex quo est credere deum: quod potest esse informis. et habitus ex quo est credere in deum: et iste est habitus fidei formate. **¶** Alii vero dixerunt quod manet cum fide formata secundum habitum: sed euacuatur secundum actum: sic adueniente maiore luce euacuatur actus minoris lucis. non tamen habitus sic apparet in aduentu lucis solis respectu lucis stellarum. eodem modo adueniente luce fidei formate euacuatur actus fidei informis: tamen manet habitus. **¶** Concedo ergo istas quod fides informis maneat adueniente caritate: et respondeam ad obiecta. **¶** Ad primum ergo videtur quantum ad illud in quo conueniunt fides formata et visio glorie: non euacuatur visio fidei formata: sed ea perficitur. et hec conuenientia est in affectu per se: et ita propter ipsam: **¶** quantum ad illud in quo differunt seu opponuntur visio glorie euacuatur. et hec diffinitio attenditur quantum ad cognitionem seu ad visionem. **¶** Per fidem enim est cognitio in umbra et in speculo. per gloriam vero est cognitio dei in luce et in specie. sic est quo ad hoc. **¶** euacuatur visio glorie fidei. **¶** Si vero ex alia parte videtur quod fides formata non euacuatur fidem informem secundum illud in quo conueniunt sed perficitur. sed secundum illud in quo differunt siue opponuntur. **¶** Cum ergo conueniunt in hoc quod utraque est fides. differunt autem secundum informitatem et formatam. **¶** Solum ergo euacuabitur fides formata fidem informem quantum ad suam informitatem: non quantum ad fidem seu suam essentiam. **¶** Ad secundum videtur quod adueniente ca-

ritate non euacuatur timor filialis quantum ad timorem sed quantum ad suauitatem: quod quidem est opposita caritati. **¶** Ponit enim voluntatem peccandi. manet autem secundum timorem. **¶** Eodem modo ex hac parte adueniente caritate euacuatur informitas que ponit affectum debiti amoris seu debite forme et manet fides.

¶ Ad tertium videtur quod aliter dicitur mortuum et viuum circa habitum. aliter circa actum et opera. **¶** In operibus enim mortuus dicitur duobus modis. **¶** Uno enim modo dicitur opus mortuum: quod sit ex caritate: quod est per se vite. et hoc modo opus mortuum nunquam reuiuiscit adueniente caritate. **¶** Alio modo dicitur opus mortuum opus mortificatum: quod si factum fuit ex caritate: sed amissa caritate quod est per principium vite per mortale peccatum mortificatum est. et hoc modo opus mortuum reuiuiscit adueniente caritate. **¶** Primo ergo modo opus mortuum non est susceptible uite. **¶** Secundo modo est susceptible uite. **¶** In habitibus vero mortuum dicitur duobus modis. **¶** Uno modo dicitur habitus mortuus per prauationem operis. et hoc modo dicitur mortuus habitus secundum quem modum dicitur gloriatur super illud. **¶** Iacobus. **¶** fides sine operibus mortua est. **¶** Reuiuiscit operibus. **¶** Alio modo dicitur habitus mortuus a prauatione principii vite: quod est caritas. et hoc modo dicitur fides informis mortua. et in quantum mortua est euacuatur. sed secundum se habentem viuificatur adueniente caritate et manet. non autem est hile de actioe mortua et habitus. **¶** Actio enim mortua non potest viuificari secundum quod dictum est: quoniam illa actio quod fuit per prauationem non manet secundum actum nec per meritum: sed statim transit. habitus vero manet. et ideo hoc possibile est ut forme et viuificetur cum non est formatus.

¶ Ad ultimum respondetur dicens. quod non est superfluum ponere fidem informem. et posito quod euacuaretur per fidem formatam secundum actum: quoniam amissa caritate seu fide formata utilis est et necessaria fides informis: quoad modum non superfluit lumen lune et stellarum: quoniam adueniente sole euacuatur: cum recedente sole necessarii sunt actus luminis lune et stellarum.

¶ Deinde queritur utrum fides informis sit in demonibus. **¶** Ad quod sic. **¶** Iacobus. **¶** demones credunt et tremunt. **¶** Item. **¶** ad romanos. **¶** ex fide in fide. **¶** Sicut. **¶** est fides informis quod est demonum et noferen christiano. **¶** hec est in formis qualitas metis. **¶** Item. **¶** lucas. **¶** super illud. **¶** Scimus quoniam filii dei es. **¶** gl. **¶** Bede. **¶** Erubescat manicheus quod dicit christum creaturam solum cum demones confiteantur quod sit filius dei. **¶** Sed hec confessio non erat ex scientia quam haberet. **¶** ergo ex fide. **¶** Item ad galatas. **¶** fides quod per dilectionem operatur. **¶** gl. **¶** fides cum dilectione christiani est. **¶** sine dilectione demonis est. **¶** Item ad thessalonicenses. **¶** confitemini se nosse deum. factis autem ne gratiam. **¶** Sicut. **¶** fides talium morum prope est demoniorum. **¶** Ex his ergo relinquitur quod fides informis est in demonibus.

Contra. Sū. 24. Vocem⁹ puellā. Interl. si
des ē credē ex volūtate nō ex nēcitate. **Ite**
ang. **Cetera** pōt hō volēs: credere nō pōt nisi
volēs. **Ex** h arguit. **De** credē ē mot⁹ volūta-
ri⁹ i sūmā xitate. **S** null⁹ mot⁹ volūtarius est
diaboli i sūmā xitate. **g** nullū credē ē diaboli
qđ sit in gñe boni. **g** nec fides informis. **Ite**
credē ē sic dicit aug. cogitare cū assensioe. **g** q
credit pma xitate cogitat et assentit p⁹ xitati
Si g⁹ diabol⁹ nūq⁹ assentit. qā i ps. dñ. **S**upbia
eoz q te oderūt ascēdit semp. **U**n relinquit⁹
q⁹ diab⁹ h⁹ odio xitate. **g** nō credit. **Ite** ar
guif⁹ plani⁹. **Si** credē ē assentire xitati. **Dis**cre
dere est dissentire xitati. **Si** g⁹ diabol⁹ disse-
rit a xitate. **g** nō credit. **Ite** z. ad cor. 6. **Que**
ē ouentio xpi ad belial. **Et**. **Si** xps oia egit
bñ: ita diabol⁹ oia egit male. **Cū** g⁹ credere sit
act⁹ gratuit⁹ nec mal⁹: nec mala intētiōe pōt
fieri. quēadmodū nec diligere. **Assentire** enī
pme xitati nō potest male fieri propter se. **g**
credere huiusmodi nō potest esse diaboli.

Ite ang. i. 33. q. **Credibiliū** tria sūt genera.
Quedā credūt et nūq⁹ intelligūt: vt hystorie
que humana gesta pcurrūt. **Quedā** credūt:
et simul intelligūt. vt rōnes de numeris et de
figuris in disciplinis: et vt pñ⁹ sciaz. **Quedā**
xō pñs credūt et postea intelligūt vt diuina
iux illud **isa. 7.** **N**isi credideritis non itellige-
tis. et ad h pueniūt mūdi corde. iux illō mar.
4. **Beati** mūdo corde: qm̄ ipsi oēs videbūt. **Si**
g⁹ diabol⁹ nō pōt eē mūdi corde: nō pōt hoc
mō⁹ credere. **g** si credat: h ē solū pmo mō nō
z⁹. **S** fm q⁹ credē ē pmo mō vel z⁹ nō ē credē
fidei formate vel informis. **g** fides informis nō
ē in demonib⁹. **R** ccedo q⁹ i demonib⁹ est
fides informis: sic oīcūt auctoritates. **Cū** enī i
eis sit cognitio xitati diuine quā nō uidēt: fides
i eis ē. **Ite** cū xitas quā credūt sit excedēs
rōnalē intellectu: vt quia de⁹ trin⁹ et vn⁹: et
ga fili⁹ dei ē humanat⁹ et passus. iō fides h⁹
xitati ē donū gratuitū seu bñ⁹ nō nālis seu
acqrit⁹. **Quia** vero bi⁹ fides in demonib⁹ sine
amore ē oīo. iō ē bi⁹ fides informis. **Ad** illō
g⁹ qđ obf⁹ q⁹ null⁹ credit nisi volēs. rñdēt q⁹ h
intell⁹ de credē fm q⁹ ē mot⁹ fidei formate. nā
credē fm q⁹ ē mot⁹ fidei informis pōt diabol⁹
volēs. in h. n. q⁹ sentit se puniri a diuina xitate.
in xpo innit⁹ cogit credere deū humanatū. et
h mō itelligēdū ē i ceteris. **U**n pōt vici meli⁹
q⁹ sic in sensu otingit a sensibili tristabili: vt
i tactu a nimio calore ignis ē appetit⁹ nālis
in sensu respectu sensibilis: nō i quātū tristā

tis vel ledētis. vñ tact⁹ appetitu nāli iclinat⁹
ad calorem. s⁹ in quātū excedit et offēdit refugit
calore: sic diabol⁹ p nāle appetitū iclinat⁹ i sū-
mā xitate absolute. s⁹ in quātū inuenit impo-
portionale malitie sui arbitriū inuenit eā offē-
dētē et tristatē. et ideo refugit illā. vñ fm q⁹
diē btis. ang. in li. de tri. **De** guersis hoib⁹ q⁹
diligūt xitatē vt lucētē: s⁹ odiūt vt redargu-
entē. ita diabol⁹ vult cogscere xitatē diuinā:
vt lucet: s⁹ nollēt ipāz cogscere vt redarguit:
seu vt punit. et ita credē diaboli pñm erit no-
lūtariū pñm inuoluntariū. **Ad** z⁹ qđ dicit
aug. q⁹ credere ē cogitare cū assensione. nō in-
telligit nisi de fide q⁹ mouet in ipāz xitatē. mo-
neri aut ē duob⁹ modis. voluntate plena sic ē
a fide formata. vl⁹ volūtate ipfecta: sic otingit
a fide informi i hoib⁹ pñdib⁹. **Volūtas** plena
significat p indicatiū. vt cū dñ volo. **Volun-**
tas ipfecta p optatiū. vt cū dñ nellē. et hoc
imprat ipm xba assentire: qđ ē idē qđ sentire
ad. vñ assentire ponit quodāmo iclinari. nel
ad ipāz xitatē rendere. **U**n fm h⁹ dicimus q⁹
credere diaboli nō h⁹ assensū xitati: h⁹ tñ sēu
xitati. **U**n possem⁹ ouenietē distinguere sen-
tire xitati. assentire xitati. osentire acritati.
fides demonis in suo credere h⁹ sentire: s⁹ nō
assentire nel nō osentire. fides informis hoib⁹
h⁹ sentire et assentire. fides xō formata hab⁹
sentire assentire et osentire. **Sentire** enī ponit
accipe de xitate. qm̄ ē qđ fac demon. **Assenti-**
re xō ē accipe de xitate qm̄ ē: et ad ipāz vltā-
ter iclinari. qđ pōt facere fidelis pñdē. et h
notat hec ppositio ad. ad enī dñ finē remotū
ut cū dico. nado ad eccliam cū adhuc disto.
Osentire xō ponit de xitate accipe qm̄ est: et
ipsi xitati amore oīūgi. qđ fac fidelis ex nō in
caritate. **U**n dñ credere in deū credēdo ama-
re et credēdo adherere et credēdo in eū ire.
qđ ē notabile. quia i nō dñ finē remotū s⁹ finē
pñmū. vnde nō dicim⁹ ire in domū nisi cū su-
mus pñmū. tñ dicim⁹ ire ad. cū sum⁹ remoti.
iō fide formata dicimur i deū tēdē. **fide** xō
informi put i hoib⁹ dicimur ad deū tēdē. **Ex**
his igit p⁹ q⁹ ex fide demonis ē cogitatio cū
sensu xitati. ex fide informi i hoib⁹ cogitatio
cū assensu. ex fide xō formata cogitatio cum
osensu. **Ad** 3⁹ dñ. q⁹ pma xitas pōt ofide-
rari duobus modis. **Cōsiderat** n. xitas ut xita-
tas. et cōsiderat xitas ut bonitas. **In** cōsiderati-
one qua cōsiderat xitas ut bonitas diabolus
dissentit a xitate. et illud dissentire nō ē discre-
dē xitati s⁹ discordare vel nō osentire xitati.

Item consideratōe q̄ considerat fides ut fides pōt accipi fides ut lucēs uel ut arguēs fm Aug. Si accipias ut redarguēs: sic itez diabol⁹ ois sentit fidei. et illud dissentire n̄ ē discredē: s̄ displicere. displicet enī ei fides: quia ipm offēdit. Si s̄ accipias fides ut lucēs sic dī diabolus fidei nō dissentire. s̄ ex h̄ q̄ nō dissentit nō potest assentire uel oisentire sic dictū est. et exēplū in oculo egro q̄ sentiens lucē nō ois sentit a luce ut lucē: s̄ dissentit ab ea ut of fendēte. Ad 4. dō fm quodā q̄ illud in telli. diabolus egit omnia male de motib⁹ q̄ procedūt a suo li. ar. s̄ credere et oisiteri q̄ xps eēt fili⁹ dei nō pcessit a li. ar. diaboli. vñ dī glo. sup illū locū Luce. 5. Scim⁹ qm̄ fili⁹ dei es. Extorta oisessio ē: q̄ diabol⁹ oisitef illū hoīem eē filiū dei. Si pōt dici alī q̄ nō dī q̄ oia q̄ egit diabol⁹ sint mala: s̄ q̄ male egit oia. aliud enim ē facē malū. aliud facere male. bonū enī pōt male fieri. Ricēdū q̄ fm h̄ q̄ credere dia boli h̄: n̄ sit mal⁹ ad: sit tñ a diabolo male sēp quia et si credat sentiēdo fidei: tñ sentiēdo ipaz resilit et discordat ab ipa. et ideo male sit ira et si oisiteaf fidem displicet ei veritas: quā penīs vrgētib⁹ cogit oisiteri. Ad vlti mū dō q̄ illa auctoritas aug. distinguit gen⁹ credibile: nō dicit distinctionē ex pte credēti. ideo quāuis credibile in tertio gñe natum sit intelligi illo ordine: ut prius credat et postea intelligat. nō tñ sēp oisegit intellect⁹ fidē cre dibili: et h̄ ppter defectū credibilis: ppter de fectū q̄ pōt eē ex pte credētis. defect⁹ aut iste ē in iudicia cordis. Ricēdū q̄ q̄ diabol⁹ credit tertio gñe credibilis: nec seq̄ q̄ nō pōt eē mū di cordis. q̄ nō pōt hoc gñe credere. s̄ seq̄. q̄ nō pōt intelligē: fm q̄ intelligē dicit actū be atitudinis q̄ ē in vidēdo deū mūdo corde. s̄ q̄ dī Mar. 5. Beati mūdo corde.

Item q̄ rīf posito q̄ i demonib⁹ sit fides informis utp̄ data sit eis an pām vel post pām. Si dicē q̄ data fu it eis an pām. Conf. fidei ē vidē p̄ speculū in enigmate: h̄ ē obscure. sic dī. i. 3. p̄ ad cor. Uī dem⁹ nūc p̄ speculū in enigmate zē. Si q̄ an pām n̄ erat visio in angelis in obscuritate. q̄ nec fides. Itē boni āgeli et mali pares erāt an pām. Si in bonis angelis n̄ ponit an oisir mationē fides seu cognitio p̄ fidē: quia nec i hoīe an pām. vñ Hugo de sancto. vic. i. snis snis dīc. Cognouit hō creatorē suū nō ea co gnitōe qua de⁹ a credētib⁹ absens fide q̄ rīf. s̄ ea qua tūc p̄ p̄riā oisēplatiōis sciēti manife

sti⁹ cernebat. q̄ nec ponet in demonibus fides an pām. Itē. io. Luce. dō qdā descēdebat a Hierlm in Jerico. Ibi dīc glo. q̄ pām vul nerat in nālib⁹ et spoliat gratuitis. Si q̄ pām demonū ē in aximū. q̄ maxime vulnerati sūt i nālib⁹ et spoliati gñuitis. q̄ post pām nullus hīt⁹ gñuit⁹ in eis remanet. q̄ nec fides. Itē si dicat q̄ data fuerit eis post pām fides: in otrariū ē: quia fides informis ē hīt⁹ gñuit⁹. s̄ null⁹ reportat grāz ex pām. q̄ nō ouenit ei da re fidē post pām. Itē. 3. ep̄b. sup illud. Ut inotescat pncipib⁹ et p̄tib⁹ multiformis sa piētia dei. dīc glo. Quia p̄ p̄dicatiōem aploz accreuit angelis aliqd: quia in his q̄ enāgeli zabāf ab aplis multa vidicerūt. q̄ fili mō de mones p̄ scripturā et miracula ad oīna sacra redēptōis humane puenire poterūt. q̄ ex do ctina vel p̄dicatiōe et miraculis poterāt h̄re fidē post pām. s̄ fides hīt⁹ acq̄lita ē nō gñuita ul nō ifula. Relingit igit q̄ nō sint susceptibi les grē post pām. q̄ nec fidei informis que est donū gñuitū. q̄ aut nō sint susceptibiles oisē dif. mors nō ē susceptiua uite. q̄a frigidū ma nēs frigidū nō ē susceptiū calidi. nec odio sus deo grē dei manēs hīt⁹. Cū q̄ diabol⁹ ma neat odiosus post pām: relingit q̄ nō ē susce ptibilis grē post pām. R. dō q̄ i demōib⁹ fides duplī ē. Ano mō fides q̄ ē hīt⁹ acq̄lita ex miraculis et p̄dicatiōib⁹. Alio mō fides q̄ ē ba bit⁹ gñuit⁹ s̄ nō dat⁹ eis post pām. Ricēdū q̄ q̄ pmo mō fides eis aduenit post pām. s̄ hec fides nō dī fides iformis de qua hic loqm̄r. sic p̄ ex dictis. 2. mō dī hītus gñuitus q̄ fuit eis datus an pām: s̄ p̄ pām alteratus. Ad cuius intelligētiā notādū q̄ i gñali de credi bilibus dabat noticiā angelis an lapsū. Uñ dīc b̄tūs Ber. de lucifero. q̄ p̄nidit rōnalem creaturā assumēdā i unitatē p̄ fili dei. Nec aut noticiā erat i eis sic lux clara nō admixta tenebris. tñ diminuta respectu lud glie sicut lūmē stelle respectu lūis solis an pām. post pec catū hō fuit ipsa lux tenebris admixta uelut lux in umbra. et iō q̄ ē noticiā i obscuritate ē i enigmate: et fidei absentis. et iō fides. quia hō sine caritate ē sicut lūmē i umbra sine colo re. iō informis. Ad illud q̄ qd pmo obf q̄ i angelis an lapsū nō fuit fides. quia nec co gnitio enigmatica: oisēdū ē: tñ i eis erat hītus cognitionis an pām: qui interueniēte obscuritate pām factus ē habitus cognitionis enigmatica. qd p̄ exēplū. Contingit enim aliquid cognosci per cām et itez p̄ oisēcturas

probabiles. qđ aut sic cognoscit scia apphēdit
 Cōtingit aut interuenire obliuionez qđ sic te
 nebra respectu cause: et remanē diesturas pba
 biles. et ita nō delect cognitio rei totali. s. solū
 manet inquantū cognoscebat p cāz: nō i qđtū
 cognoscebat p diesturas probabiles. Manet
 igit idē cognitionis hīr s. alterat et diminu
 tus. Vt aut iste cū erat ad cognoscēdū rē p
 causas erat hīr scie. Cū tō ē ad cognoscēdum
 res p diesturas solū ē hīr opōnis. sit igitur
 hīr scie opō. Sili mō dō. qđ hīr cognitōis
 credibili añ pām angeli duplī erat. Erat. n.
 cognitio in diuina cā. h. ē in lūe cause dīne: qđ
 ē sūma sapiā. et erat cognitio in effectu cause
 h. ē in lūe imaginis vel spēi xitāt credibiliuz
 in intellectu angeli. Interueniēte aut umbra
 pām sbratū ē lūmē quo cognoscebat i causa
 et remansit lūmen quo cognoscebat i effectu
 et tñ obscuratū. mutata ē igit cognitio qđ erat
 sic scie cū cogscēbat xitātē credibiliū in lūe
 cause in cognitionē enigmaticā. i. in cognē in
 obscuritate. et ita hīr cognitionis qđ erat sic
 scia añ pām fact ē hīr fidei post pām. Ad
 2° dō qđ pares erāt boni angeli et mali ante
 pām. s. sicut in bonis angelis p affirmatiōez
 hīr cognitōis quā hēbāt fact ē pfect^o ut eis
 nihil deficiet qđ ptiēt ad sbrā sue bītudinif
 ita i malis angelis p pām fact ē diminut^o et
 obūbrat^o fin exigētiā sue damnationis. et sic i
 angelis bonis eleuabat cognitio hī mō ut quī
 pns cognoscebat effectu in cā: post affirmatiō
 nē cognoscāt plene cām effectu. Ita i malis an
 gelis descēdebat cognitio: ut qđ pns cognosce
 bāt effectu i cā: post pām cognoscāt effectu
 cause. Et iō p speculū effectu cāri vidēt p^o pec
 catū in enigmate. Ad illud tō qđ dicit de
 adam rñ de alibi: cū qñ de fide et xture.
 Ad 3° tō qđ obic^o angel^o fuit spoliat^o gtuitt
 dō qđ puari bono gtuito ē duob^o modis. nam
 bonū gtuitt dō ul qā gtis datū: vel qā gtu fa
 ciēs seu ad eē gtu disponēs. Demonez qđ puari
 sūt bonif gratuitis inquātū gtu faciūt: uel ad
 gtu eē disponūt: s. nō bonis oib^o inquātū gtis
 datis. Manēt enī ex dīna iusticia ad eoz pu
 nitōnē ut lūmē fidei informis ad terrore et
 horrore. vñ Jad. z. Demōes credūt et otrem.
Ultimo qñ de actu fidei i formis
 i demōib^o. Ad qđ sic. Ad qđ sic. Ad qđ
 fidei seu formate seu informis ē in duob^o. in
 illuādo intellectu ad cognoscēdū vey. et i
 mouēdo effectu ad bonū. Si g i demonib^o nō
 ē effectu fidei quo mouēat ad bonū: si i eis aliqđ

effect^o ē: h. ei it ut illuāent ad hū. S. si h dicē
 ottrariū videt. z. ad cor. 4. vbi dī. De h^o secti
 excecavit mētes infidelū ut nō fulgeat illu
 minatio. Vbi glo. Vey ē qđ incredulū nō vidēt
 splēdore xitāt merito pfidie excecāt. Si g pfi
 dia excecās maxime ē i demonib^o. g maxime
 i eis defici illuāatio xitāt. g fides informis nō
 illuāt intellectu eoz ad vey. Itē ad idez.
 ad ro. i. Obscuratū ē cor insipies eoz. Glo. Ne
 bula erroris otexit cor illoz: qā cū creatorē ex
 creaturis cognouissent: nec sic deū glificauē
 rūt: ampli obtusi sunt: et loquē de phis. Si g
 hec cā obscuratōis et obtusiōis intellectu mari
 me ē i demonib^o: qā cū deū cognouerint nūqđ
 deū glificāt. g maxime hīr intellectu obscura
 tū. g fides nō illuāt ipos ad vey. Contra.
 Brūs Dio. in li. de diuinis noib^o dīc de demo
 nib^o. qđ nō ē alteratū totū bonū qđ datū ē eis
 s. ipsi ceciderūt a dato oī bono: et angelica do
 na dicim^o i eis nō fuisse alterata. Si g i gñali
 cognitio credibiliū erat eis data añ peccatū
 g manet in eis post peccatum. Illuāat igit ex
 illo dono ad cognoscēdū vey. Itē 10. in
 eodē. Ipa lux semp ē lux qđ et tenebras illuāt.
 Si g fides informis in eis ē lux et semp ē lux.
 g eos illuāt. Itē ad gal. 5. sup illud. fides
 qđ p dilectiōē opaf. glo. fides sine dilectiōe
 demonis ē. Itā demōes credūt et otremiscūt
 Jad. z. Qui aut nō credūt tardiores sunt et pe
 iores qđ demones. g aliquis effectu fidei ē infor
 mis i demonib^o: qđ nō ē i hoib^o nō credētibus
 qā isti credūt: illi nō. isti otremiscūt. illi non.
 R^o dō qđ fides in demonibus hz effectu il
 luātōis et motōis. Illuāt enī qā lux ē. tñ in
 hoc differt illuminatio ab illuātōe fidei for
 mate. qā hec illuāatio ottristat: quēadmodum
 lux oculū egrū. sic lux xitātis fidei demonis
 intellectu. Illuāatio tō fidei formate delectat
 et otfortat credētis intellectu. Vey mouet: qā
 hītus motiuus est. s. differt motio a mōtione
 fidei informis i hoibus et fidei formate. Nam
 fides informis demonū mouet ad sentire ue
 ritatē. Uñ iste motus magis ē passio qđ actio
 vñ ē i eis ad penā sic xmis otscie i damnatis.
 fides tō informis i hoibus credētibus: dum
 adhuc sunt in carne mouet ad assentire xita
 ti. et fides formata ad ot sentire. sic explanatū
 ē pns. Ad illud g qđ pmo obic^o dō. qđ non
 segf. Si fides nō mouet i bonū. g nō mouet. nō
 n. mouet i bonū sic dīctū ē: qđ fiat p demone
 s. tñ mouet ad sensū pene: quā sustineat in h
 qđ sentire fac xitātē redarguentē. Ad 2°

qđ obf qđ demones hēnt maxime obſcuratus
intellectū. diſtinguēdū qđ ē obſcuratio intelle
ctus quātū ad iudiciū veri ⁊ boni. ⁊ ē obſcu
ratio quātū ad electōez ⁊ boni. Primo mō
demones nō hnt maxime obſcuratū intelle
ctū. s̄ z^o mō. ⁊ p h̄ p̄ rñſio ad z^o ⁊ 3°. Ad
illud tō qđ obf i pte oppoſitā per auctoritatē
bti Dio. vđ qđ nō loquit de donis gratuit: s̄ de
donis nālib: qđ manēt i angelis imutata: tñ
mutat quātū ad vſū ſeu quātū ad hilitatē qđ
ē ad actū bonū. Ad illud tō qđ obicit z^o qđ
lux ſemp ē lux. qđ ſemp illuīat. vđ qđ nō ſequit
ſ lux ſemp ē lux. qđ ſemp lucet. vñ poſito qđ lux
ſolis ſemp irradiaret ſup oculū clauſū ſemp
lucet ſol oculo: nō tñ illuīaret oculū. ⁊ h̄ mō
in demonib: eſt reſpectu electionis boni. vñ
vñ bti Dio. i li. de diſis no. c. de malo. Sūt
integri ⁊ p totū lucidi: i ipſi nō videant clau
dētēs ſuas boni cōtēplatiuas virtutes. Ad
ultimū p̄ rñſio. tñ illud qđ dicitur. homines
ſunt deteriores demonib: nō ē intelligēdum
ſimplr ſ quo ad h̄ qđ illi credūt ⁊ iſti non. illi
tremūt iſti non. hoc enim in demonib: ponit
bonū: quāuis ſit eis ad penā.

Postquā qđ tñ ē de fide in
formi qđ rēdū ē de
ſpe informi. Et qđ rñſ tria. Primo
vtz ſpes poſſit eē informis. z^o ſuppoſito qđ
ſic vtrū ſpes informis poſſit fieri formata.

3° de actu ſeu certitudine ſpei informis.
Ad primū ſic. i. ad cor. 13. Maior
horz ē caritas. nūc autē
manēt fides ⁊ ſpes. Slo. Caritas his decedē
tib: pmanebit cui fides ⁊ ſpes h̄ nō poſſunt
ſ: fides ⁊ ſpes ſine caritate poſſunt. ſ fides
vñ informis: quia nō h̄ ſociā caritatē. ad ro.
i. ſup illud. Ex fide in fidē. Slo. fides vñ iſor
mis qā nō h̄ ſociā caritatē qđ ē forma omniū
⁊ tutū. qđ ſpes erit informis qđ nō h̄ ſociā cari
tatē. Conſ. Sicut tota caritas ē in affectu
ſic tota ſpes. nō ſic fides qđ in cognitōe h̄ māz
i affectione formā. qđ ſic nihil remanet caritatē
qđ dicat informē poſt peccatū: pari rōne nec
i ſpe aliqd remanebit. qđ ſpes n̄ pōt eē iſormis
ſicut nec caritas. Itē ad maiorē enidētiam
arguit. fides formata h̄ aliqd cognitionis ⁊
affectōis. ⁊ iō qđ p dicit qđ ē affectionis p pñm
qđ ē mal: amor amittit formā ⁊ ſit informis.
ſpes aut formata n̄ h̄ ſbalr aliqd cognitōis
ſ ſolū affectōis. qđ cū p peccatū deſtruat qđ eſt
affectōis: nihil remanet ſpei. qđ nō pōt eē in
formis. Itē ſi qđ h̄ ſpes de beatitudine iaz

expectat eā. ⁊ ſi expectat eā deſiderat. ⁊ ſi deſi
derat amat. ⁊ ſi amat tēdit in eā. S: ſi tēdit i
britudinē ſpeiā h̄ caritatē. qđ ſi h̄ ſpes habet
caritatē. qđ ſpes nō pōt eē ſine caritate. qđ nec
pōt eē informis. Itē ſpes formata non pōt
eē pſumptio. qā vñs nō pōt eē virtū. S: ſpes
formata ē ſicut vñ magr in ſenti. ex grā ⁊ me
ritis pueniēs. S: ſi ſit ſpes nō ex grā iā ē pre
ſumptio. Silr ſi ſit nō ex meritis ē pſumptio.
Subtrahtis igit grā vel meritis non ē ſpes qđ
non ſit pſumptio. S: poſitis grā ⁊ meritis eſt
ſpes formata. qđ ſpes qđ nō ē pſumptio eſt ſpes
formata. Non ē igit ſpes qđ ſit iſormis.

R^o vñ qđ ſicut fides pōt eē informis ita ⁊
ſpes. ⁊ ad illud qđ obf pmo ⁊ z^o vñ. qđ h̄ non
ſunt diuerſe rōes cognitōis ⁊ affectōis in ſpe
formata ſic in fide formata: tñ de ſpe ⁊ fide
pōt fieri nō tñ. ⁊ h̄ ē qā ipſa affectio qđ ē ſpes
nō deſtruit p peccatū. ſ opatio ipſi affectōis
ad meritū. Sec^o aut ē de caritate. Vñ. n. ex n̄s
i pñtō mortali pōt diligē oīa diligēda: ſic pōt
credē oīa credēda: ⁊ ſperare oīa ſperāda. qā
inquātū peccās nō diligit ſe nec deū. vñ rō
pñt oppoſitū dilectōi ſui ⁊ dei. nō ſic aut i aliis
vñ fide ⁊ ſpe. ⁊ iō p peccatū caritas totalr de
ſtruit. nō aut fides ⁊ ſpes. Vñ diſtinguit ſ^o
hoc. qđ quedā vtutes nec informāt nec infor
māt. ſic politice vtutes. ⁊ qđā ita informāt qđ
nō informāt. vt virtutes gratis date fides ⁊
ſpes. qđam tō ita informāt qđ nō informāt vt
caritas. Per h̄ ſoluū tuo pma. Apz^o rñ
dēdū. qđ ē volūtas plena: ⁊ volūtas ſemiple
na ſeu impfeſta. Volūtas impfeſta deſignat
p optatiuū modū. vt cū dī velle. Volūtas p
feſta p indicatiuū. vt cū dī volo: deſidero.
Volūtas impfeſta ſeu ſemiplena cōmitatur
ſpes informē. volūtas tō pfeſta ſpes formatā
Vñ ē qđ pñe nō pōt dici de exñti i peccato
mortali qđ vult tēdē i britudinē: ſ qđ veller.
ſm quē modū dī in puer. 13. de pigro. Vult ⁊
nō vult piger zc. Ad quartū vñ qđ nō oīs
ſpes qđ ē ſine meritis ē pſumptio indiſtincte. vñ
cū dī ſpes informis: cū ſpes formata ponat re
ſpectū ad grām ⁊ merita. eſt enī ex grā ⁊ me
ritis pueniēs: nō pñat reſpectū ad grāz ſ reſpe
ctus ad merita. vñ ſpes informis ē ex grā ſi
meritis. tñ cū diſtinctione. Nā cū pſumptio du
plex ſit. vna qua qđ ofidit ex grā ſine meriti.
alia qua ofidit de meriti ſine grā. ⁊ h̄ ē maior
ſpes iſormis dī vno mō tñ qua quis ofidit
de grā ſine meriti. grām dico eis gratis datā
Alr tñ dī ſpes informis ofidē ſine meritis qđ

psumptio. nā merita ponūf simplr in actu vl
in hitu. Ponūf aut fm qd 7 aditionalr me-
rita in potētia. Cū g aliqz ofidit sine meritis
pōt intelligi pūatio meritoz simplr: s^m q sūt
actu vel habitu. vel meritoz fm q sūt hz qd
in potētia. Spe igit formata ofidit qz ex me-
ritis exntib⁹ actu vl hitu. Spe informi ofidit
qz sine meritis exntib⁹ actu vel hitu. exntib⁹
tū i potētia. Quāvis. n. n. hēat merita actu vl
bitu: tū ofidit: qz pōt hē. psūptio hō ofidit
sine meritis oīo vl actu vl hitu ul i po⁹ exntib⁹

Deinde qritur vtz spes informis
possit fieri formata. Ad
qd sic. fides gnat spes. g formata gnat forma-
rā. g informis spē informē. S; fides informis
pōt fieri formata. g spes informis potest fieri
spes formata. Cōf. fides informis 7 forma-
ta respiciūt vñū actū relatū ad vñāz cām vt
credē hitatē pter ipāz hitatē. Unde est qz fi-
des formata pōt fieri informis 7 e⁹. S; spes
formata 7 spes informis n respiciūt vñū actū
relatū ad cām vñā. qz spare britudinē ex me-
ritis ē act⁹ spei formate. sperare hō sine meritis
spei informis. Cū g respiciāt diuersos act⁹ ex
caulis diuersis: nō poterit spes informis fieri
formata. Itē sic se hz timor filialis ad timorē
formatū: sic spes informis ad spes formatā
qz sicut timor informis q ē timor filialis n hēat
sociā caritatē. sic spes informis. 7 sic timor for-
mat⁹ q ē timor inicialis vel filialis hz sociā
caritatē: sic 7 spes formata. Si g timor iformis
q ē filialis n pōt eē format⁹: timo adueniēte ca-
ritate foras mittit. sic of. i. 4. Perfecta ca-
ritas foras mittit timorē. g spes informis nō
poterit fieri spes formata. R^o fm illos q ofi-
cūt q fides iformis n pōt fieri formata: dicēf
mīto fortiori rōne de spe. vñ sic sup dictū ē hz
istos de fide informi: ita dicēf hic de spe ifor-
mi. Sed; alios hō q dicūt q fides iformis pōt
fieri formata. silf dō ē de spe: q spes iformis
pōt fieri formata. Ad illud g qd pmo obiē-
dō q sic credē ē act⁹ fidei formate 7 informis
relat⁹ ad vñā cām p pūp 7 poster⁹. f. ad pma
cāz pma hitatē. ita sperare ē act⁹ spei formate
7 informis relat⁹ ad vñā cām p pūp 7 poste-
ri⁹. f. grāz 7 merita. f. grā gū faciēs accipit i
spe formata. 7 merita exntia actu vel habitu.
Grā hō grati data accipit i fide informi 7 me-
rita i potētia. Grā aut f⁹ analogiā dī de grā
grati data: 7 d grā gū faciēte. Silf merita hz
analogiā dicūt de meritis exntib⁹ actu vl hitu
7 de meritis exntib⁹ in potētia. Ad 2° hō: qd

obf de timore filii rñdēt q nō ē sile de timo-
re informi 7 spe. Nā timore filii q ē iformis
aliud timef. f. pena eterna. 7 timore iniciali
seu filiali q sūt timores formati. qz i timore
iniciali timef i sufficiētia satisfactionis. filiali
malā sepationis a deo. f. spe informi 7 forma-
ta idē sperat. f. btitudo eterna. Utrū aut h
vez sit in pximo declarabit: cū queref de ti-
more informi.

Postea qrit de actu spei informi 7
certitudine. 7 qref p cū fi-
des formata actū hēat credē i deū. fides infor-
mis credē deū vel deo. g cū silf distinguatur
spare. spare i deū: 7 sperare i deo seu de deo.
g spei formate act⁹ erit spare in deū. act⁹ spei
informis erit sperare in deo seu deo. Cōf.
In fide ē cognitio: q qñz ē cū affectione. qñz
sine affectione. 7 iō credē variat cū dī credē
in deū vel deo. f. in spe sola ē affectio ad btitū-
dinē. g spare nō poterit variari vt dicat alī
sperare in deū. aliqñ spare in deo: sic otingit
i credē. R^o ccedēdo q sic act⁹ fidei formate
ē credē i deū. fidei hō informis credē deū vel
deo. ita spare i deū: qd ē spando rēdē in deū
ē act⁹ spei formate. Spare hō in deo vel de deo
ē act⁹ spei informis: qz spe informi xitit aīa p
ofidētiā: deo qñis p ofidētiā n tēdat i deū.

Itē qrit de certitudine spei iformis 7 qrit
gnāl 7 spāl. Gnāl qrit vtrū eadē sit certi-
tudo spei formate 7 informis: seu eiusdē rōis
Ad qd sic. Eadē ē certitudo fidei formate 7
informis. qz eadē hā cognoscūf vtrāqz fidei:
7 p idē. h ē p pma hitatē. g pari rōne eadem
seu eiusdē rōis certitudo erit spei formate
7 informis. Cōf. Certitudo spei formate
hz pgustrationē britudinis. certitudo hō spei
informis nō ē ex pgustratione. g nō ē eadē.

Itē certitudo spei formate ē ex ofcīa me-
ritoz actu vel hitu hitoz. Spes informis nō
ē ex ofcīa meritoz: f. solū ex fide quā hēt q si
mernerit hēbit britudinē. g nō ē aliqua certi-
tudo spei informis: q nō sit ex fide. S; spei for-
mate ē ppa certitudo q ē ex ofcīa meritoz.
Relingit g q nō ē eadē nec eiusdē rōis cer-
titudo spei formate 7 informis. R^o dicēdo
q i fide duplex ē certitudo. certitudo cogni-
tionis 7 affectionis. Certitudo cognitōis ei-
dē rōis ē i fide formata 7 informi. Certitu-
do hō affectōis nō ē oīo eiusdē rōis. nā i fide
informi certitudo ex pre affectōis ē ex sensu
assensionis. hoc ē ex hoc q hō sentit se affēti-
pme hitati ppter se: h nō tendat in ipam. In
nn 4

spalis opbedit motu volutariu vel affectum
meritoriu. **A**signatio aut pme que est p vnas
drias timoris e gratuit: ga cu sit duplex gra
grati data et gratu facies: a pma gra e timor
seruilis q e timor gtris dat. a 2^a e timor alius
s. amicabilis. q diuidit i timore iniciali et fi
liali: et etia i timore reuererie. **A**signatio aut
diuisionu p quatuor membra sic pot patē. **E**st
enī diuisio timoris 1^a q timor omuniter acci
pit p motu volutari meritorio vel demerito
rio. **E**ū q sit timor libidinosus et gratuit. **Ti**
mor aut libidinosus q e ex improba volutate
male humiliās e timor mūdan. **Ti**mor vero
gratuit e cui pncipiū e grā: et recipit dñam
hoc mō. quia aut timore gratuito timef pena
s nō timef offensa. aut timef pena et etia offē
sa. aut timef solū offensa. aut neutru timetur
s e ipsi reuererie magnitudinis diuine maie
statis. **S**cōm pñū modū e illa dñia timoris:
que dñ timor fuilis. 2° mō e timor inicialis. 3°
mō e timor filialis: et 4° mō filialis fil. s fm
diuersos stat. **S**ecūdu 3° modū dñ fm q e in
via. 4° mō fm q e i patria. **C**ontinef aut ibi ti
more mūdano timor human. nā stricte loquē
do solem⁹ distinguē timorē humanū et mūda
nū. **C**ōter loquēdo diuidim⁹ mūdantū in hu
manū et mūdantū. hūantū quo quis eligit pec
care ne ledat in corpore. mūdantū quo quis
eligit peccare ne ledat in possessione. **A**ssi
gnatio timoris fm cam e 1^a q timor dñ passio
relīta ex opbedione cuiuslibz inconuenientis
distātis. **D**iscōueniēs aut distās aut e ab opa
tione nostra: aut nō. **S**i sic: aut fm q e in fieri
aut fm q e in facto eē. **S**i fm q e in fieri: tunc
timef difficultas que e in fiēdo. et 1^a b sumif
pma spēs timoris que e segnities: que e timor
future opationis. **S**i aut fm q e i facto eē: b e
duplī. aut enī timef incōueniēs ofusionis seu
idecētie quātū ad aliū cognoscētē: seu quātū
ad aliā cognēz. **A**ut timef incōueniēs displi
cētie seu infamie quātū ad volūtātē alterius
seu quātū ad aliū reprobātē. hec enī duo sūt
in facto bonū opus. postea odecētia ex cogne
ipsi opis: et oplacētia ex approbatōe opis. vñ
econt accidit dñia timoris erubescētie: que e
timor ofusionis seu indecētie i manifestatiōe
turpis ad. et etia fecūdia que e timor displi
cētie seu infamie uel ouicii zē. **E**t ita tres sūt
dñie timoris que accidūt circa opationē nřaz.
Si 1° consideraf fm q nō e a nostra opatione:
sūt sumit tres dñie: et b mō. aut e enī incōue
niēs seu discōueniēs quātū ad cognitionē:

aut quātū ad affectū. **S**i quātū ad cognitionē
consideraf: et hoc etia e duplī. aut enī attēdiē
hec discōueniētia quātū ad cognitū. et sic e
admiratio que est ex inconnemēti ex magna
imaginatione. **A**ut e ex pte cognoscētis. et sic
est stupor qui est timor ex insolita imaginati
one. **S**i aut e incōueniēs quātū ad affectū: sic
accipit sexta et vltima dñia: que e agonia: que
est timor cuiuscūqz aduersitatis offendētis
affectū. **A**d illud quod obf de timore nāli
dō q non ponit ibi dñia noua timoris. s loqf
ibi de timore nāli xpi quo afficiebat i agonia
passionis. et pot opbedi ibi illa dñia que est
agonia: ut p ex vbis **D**ama. dicētis q nāliter
timet et agoniā patif et renuit mortē.

Deinde qñ an timor fuilis sit vo
nū spūs sancti. **A**d hoc sic
Timor fuilis nō opatit secū spūm sanctum. i.
1° 4. **Ti**mor nō est in caritate. **1te 8. ad ro.**
Nō accepistis itez spūz finitatis in timore zē
1^{lo} 1. **E**st timor qui nō e in caritate. s. fuilis zē
q si timor nō potest esse cū caritate. nec cum
spū sancto. non erit bonū spūs sancti. **1te 3.**
cuius vsus malus est ipm e malū. et cui⁹ vsus
bon⁹ e ipm est bonū. **S**i timoris seruilis vsus
est mal⁹: cū dicat aug. **Ti**more fuili null⁹ bene
vrit. q cū malū nō sit a spū sancto. neq timor
seruilis: cū sit mal⁹. **1te 1.** ali quis diligēs ali
qd plusqz deū diligēdo illud peccat mortalf.
q aliquis timēs aliqd plusqz deū peccat mor
talf. **S**i timēs seruil⁹ plus timet penā qz deū.
q peccat mortalf. **S**i quod est bi⁹ nō est a spū
sancto. **1te 1.** ad cor. 10. **O**mnia in gloriā
dei facite. q cū fuīam⁹ deo timēdo et amādo:
debem⁹ eū amare et timere ad glām ei⁹. vñ o
mnē timorē debem⁹ et tenemur referre i deū
Si hoc non facit seruilis timor. refert enī solū
ad penā. quare peccatū vñ esse. q nec est a spū
sancto. **1te 7.** **H**at. **N**ō pot arbor mala fru
ctus bonos facere. q mala volūtas nō potest
bonū opus facere. **S**i in timore seruili e mala
volūtas: 1^a q dicit aug. sup illud ps. **C**onfige
timore tuo carnes meas zē. **Ti**mor seruilis nō
trāfigit carnē: quia vuit in eo volūtas pec
candi: et sequere opus: si speraref impunitas
mallet enī licere. dolet nō licere qd lex nerat.
Et ita timor qui egrediēs ab illa voluntate
non pot esse bonū. q nec erit a spū sancto.

doma spūs sancti vt preparant ad caritatez
ipm s̄bm. Quedā s̄o vt perficiant ipm. Que
s̄o sunt spūs sancti vt preparēt ad caritatez
ipm s̄bm: nō sunt cū spū sancto. s̄ que sunt ut
perficiant: ista sunt cū spū sancto. De p̄mis ē
timor seruilis. ⁊ ppter hoc non manet cū spū
sancto. vñ dicit q̄ timor seruilis introduct

des deū: 7 offerēs ip̃; opus ad deū. **Dico** q̃ q̃
qui est in peccato mortali nō ē potens referre
omnia in deū: eo q̃ nō h̃ grām. 7 etiā ille qui
dormit vel insañ est: vel occupat⁹ ē ad aliud
opus. h̃ b̃at grām. 7 hoc ē quia n̄ ē cōp̃hēdēs
vel offerēs. 7 idē quantum ad istos status nō
est illud impledum. **Ad 6^m** dō q̃ timorē

[illegible]

seruile duplex ē radix. Inquantū enī seruile dicit pene timorē ppter se: vel timorē potentē inferre penā: radix ei⁹ ē libez arbitriū cū fide iusticie dei ⁊ pene eterne. ⁊ h; b; radix ē bona ⁊ ipe timor fruct⁹ bon⁹. Inquantū seruile dicit exclusionē amoris iusticie cū volūtate peccādi si eēt impunitas. pncipiū h; libez arbitriū cū fomite. ⁊ fm hūc modū sicut dictū ē priu⁹: non est bonū. ⁊ sic p; rñso. Ad vltimū qd dicit Greg. vñ. q; cū pena timeat: ⁊ facies dei non amat: hoc pot esse dupl. Non amare. n. dñ dupl. vel odiēs: vel non diligens. Si non amare ponit odiēs: sicut ē in diabolo: ⁊ i obli natis qui timēt penā ⁊ odiūt faciē dei. i. iusti ciā diuinā: tunc vñ est qd sequit. s. q; timor sit ex timore: ⁊ timor h; seruile ē ex supbia: non ex spā sancto. fm q; dñ Jac. z. Demones credūt ⁊ contremiscūt. Secūdu q; nō amat nō ponit otrariā in volūtate: s; negat simplr dilectionē seu amorē: tūc debz intelligi q; hec dictio ex nō notat ibi cālitatē s; cōmitariā. Est enī cū timore timor ille. fm quē modum dicit glo. Mat. h. iz. Viri niniuite sunt digni penā: quia ex lege sunt fideles. i. cum lege.

Consequenter queri

tur de actu seu vsu timoris seruilis an sit bonus vel mal⁹. Ad quod sic. Aug. sup illud ad ro. 8. Non accepistis itez spūm seruitutis in timore. Timor seruilis non est in caritate. in quo etiam si bonū fiat: nō tñ bene. Nemo enī innit⁹ bene facit. Cum q; qui timet seruile nō bene facit. timere seruile nō est bonū. ⁊ etia; iste vsus timoris seruilis nō est bon⁹. Cōt. Vsu timoris seruilis abstinēt homo a peccato ⁊ pparat via ad caritatē. S; hic ē bon⁹ vsus q; timoris seruilis ē bon⁹ vsus. Itē cui⁹ est vsus mal⁹ ipm q; malū est. Si q; vsus timoris seruilis mal⁹ sit. ⁊ timor. S; timor seruilis est bon⁹. q; ⁊ vsus ei⁹ est bon⁹. Voluerūt qdaz solnere q; timor seru. ilis nō esset mal⁹: s; ipsuz timere seruile. Dixerunt enī q; timor seruilis nihil aliud ē q; timor serui. vñ cum dñ. timor seruilis est bon⁹: bonitas non dñ nisi respectu eētie timoris: ⁊ nō respectu adiūcti. s. seruilitatis. S; cū dñ. timere seruile est bonū: cū act⁹ depēdeat a psona serui: nō potest dici bonū nisi respectu affectionis serui. Affect⁹ aut nōm imponit operi. vñ non sequit. Quis timor seruilis sit bon⁹: q; timē seruile sit bonū. Cōt. Cū dñ. timor serui ē bonū. bonitas dñ respectu eētie timoris. ⁊ hoc ē respectu habit⁹: ⁊ nō

respectu adiūcti. s. filiatis. q; cū fil⁹ in actu ipso sit ipa essentia act⁹ ⁊ ipsa seruilitas adiūctā: bonitas poterit copulari respectu sbe act⁹. Et ita videt q; sicut potest dici timor seruile bon⁹. ⁊ timere seruile nō pot dici esse bonū.

Itē si timor seruilis nihil aliud est q; timor serui: cum timor human⁹ ⁊ mūdānt timores serui. q; erūt timor seruilis. quod non est vñ. Propter hoc alii dixerūt q; timor seruilis non est timor serui: s; q; seruilitas ē oīa eēntialis: qua ille timor distinguit a ceteris. s. iniali ⁊ filiali: quo est timere penā per se. ⁊ abstinē a peccato ppter penā. tñ cū notatur in sbecto vitiū. sicut dicit aug⁹. q; in timente seruile viuit volūtas peccādi. s. si speraretur impunitas. vnde dicunt isti q; actus ⁊ hitus timoris seruilis est bon⁹. s; actus sbecti ē mal⁹.

Cōt. Qua rōne bonū dictū de timore seruili respicit eēntiā hit⁹. eadē rōne cum dico timere seruile est bonū: bonitas respicit eēntiā ipm⁹ mor⁹ pparantis ad caritatē. Propter hoc vñ q; aliud est dicere facere bonū. aliud facere bene. Cū enim dñ facē bonū: dñ bonū de genere bonoz. Cum dñ facere bene: dicit bonū ex circūstātia seu cū debitis circūstātis. Vñ fm aug. vñ q; timere seruile est facere bonū: non tamē bene: quia non ē cum debita circūstātia. s. cū caritate. Exemplū ē pbi. aliud est facere grāmatalia. aliud facere grāmālice. Et sic patet responsio ad p̄dicta. Sed querit de illo xbo aug. Viuit in timore seruili volūtas peccādi. in eo viuit voluntas abstinenti a peccato. Timor enī seruilis habz istuz effectū. ⁊ rōne huius est introducti caritatē ⁊ ita in eodē sunt otrarie volūtates. qd videt impossibile. R⁹ est volūtas absoluta ⁊ est volūtas cōditionalis. ⁊ est volūtas actu. ⁊ est volūtas hitu. vnde dico q; in timēte seruilitate est volūtas actu cōditionalis non peccādi. volūtas hō peccādi ē absoluta i hitu vnde dicit. Ibi viuit volūtas peccādi si speret impunitas. ⁊ sic patet q; due volūtates sunt simul: s; nō eodē mō. pma enī nascit ex fide ⁊ li. ar. z⁹ hō ex libero arbitrio cū fomite. ⁊ vna est actu ⁊ alia habitu.

Postea queritur de

dīa timoris seruilis ad alios. ⁊ pmo de differtētia timoris seruilis ad nālez. ⁊ cum timere penā sit cuiq; nāle. timor vero seruilis per se penā timeat: videt q; sit timor naturalis.

R⁹ est timere penā multipl. Est enī timē

actū ppiā: s ad vñū actum omunē.

Deinde queritur utrum;
tie deñt ex meritis. Ad quod sic. Grā non dñ
nisi eo q; deñt gratis: vñ ex eo q; grū faciat. S;
bi nō dicūť grē ex b q; grātū faciat. q; dicūť
grē eo q; gratis deñt. q; non ex merito vel ex
meritis. Itē malis daf grā pphie etiam
grā p̄dicationis: sic illis q; dicēt. Nōne ī noīe
tuo p̄bauim⁹: et in noīe tuo strates fecim⁹ zc.
Mat. 7. q; nō ex meritis daf vel strabis.

Conf. Greg. in moralib⁹. Sepe doctozī x̄bū
a dño p grā tribuif auditoris: et sepe ppter au
ditoris elpā strabis fmo doctozī. q; ex meriti
alioz daf. Itē Greg⁹ in moralib⁹. Cū plat⁹
non agit bona que loquit⁹: ei sermo strabis.
ne loqui audeat que nō operat⁹: sicut p pphaz
dñ. Peccatozī dixit de⁹. quare tu enarras iu
sticias meas. Itē Greg⁹ in eodē. Depcat
propba. Ne auferas de ore meo x̄bum x̄tatis
vsquequaq; Depēdit nāq; q; x̄tatis x̄bū oī
potēs de⁹ faciētib⁹ tribuit: et nō faciētib⁹ tollit
q; hoc de ore suo nō auferri petiit quid aliū
q; grām bone opationis quesuit ac si apte dī
ceret. vt iusto oīpotētis iudicio dei in bono
iam nec linguā beāt: qui hēre bonā uitā recu
sat: quaten⁹ cū mens terrenoz amorū intēdiť
de terrenis reb⁹ semp loquat⁹. Unde ī euan
gelio Mat. 12. veritas dicit. Ex abūdantia
cordis os loquit⁹. R⁹ meritū dñ p̄prie et in
terptatīe. Proprie meritū est seruiciū cui de
bet aliquod premiū. et hoc modo nulla gratia
daf ex merito in rōne grē. Nam si ex merito:
iam nō ē grā: sicut ostēdit apostol⁹. ro. xi. In
terptatiue dñ meritū cōgruitas ad diuinum
donū. et hoc modo grā sermonis dicif dari
ex meritis et strabi. vñ de Greg⁹. Pro audē
tozī nanq; grā daf bonis et malis sermo do
ctozī. sicut potuerūt p̄beis suppetere verba
p̄dicationis: de quib⁹ scriptū est Mat. 23. Oīa
q; quecūq; dixerint facite: fm x̄o opera eoz;
nolite facere. Per auditorz vero reprobatoz
bonis etiam doctozī sermo strabis: sic ad
Ezechielē. Ezech. 3. ctra israel dñ. Lingūā tuā
adherere faciam palato tuo: et eris mut⁹: nec
quasi vir obiurgās: quia dom⁹ exasperās est
Aliqñ aut sermo p̄dicationis ppter vtrozq;
daf. aliqñ ppter vtrozq; strabis. Propter
vtrozq; enim daf sic diuina voce Paulo apō
corinthios dñ. Noli timere: s loquere. et paulo
post. Quia popul⁹ mult⁹ ē mihi ī hac ciuitate
Act. 13. Propter vtrozq; x̄o strabis: sicut

Noli sacerdos et prauā filioz cognouit actio
nē: et dignā increpationis nō exercuit voce;
cū p̄fecto futur⁹ esset vt in mortis supplicio
et istos reat⁹ flagitiū: et illū silētū pena mltar;

Postea queritur utrum;
gratia
p̄dicationis que cōphendit p̄dictas sit maior q;
grā pphie. et cū grā pphie eleuet animā;
ad cōreptionē in speculo eternitat⁹: et abitra
bat ab actib⁹ carnis. vñ sicut dicit Origenes
Ipe quo vacat amplexib⁹ coniugalib⁹ strabis
grā pphie. grā vero p̄dicationis nō ita ele
uat aīam vel abstrahit a carne. q; eminētior ē
grā pphie. Conf. Officiū pphie cōcedif
viris et mulierib⁹: sicut de bore. s. iudic. offi
ciū aut p̄dicationis interdicit mulierib⁹. i. cor.
13. Mulierē docere nō p̄mitto. q; officiū p̄dica
tionis digni⁹ est. q; et grā p̄dicationis dignior
prophie. R⁹ pphie est diuina reuelatio
re⁹ enētus īmobili x̄tate denūciāns. In p
phie q; sunt duo. reuelatio et denunciatio.
Quantū ad reuelationē que est in cognitiōe
dignior est grā pphie: et actus pphie: adī
eminētior: et mai⁹ ē pphie q; predicare.
Quantū ad denūciationē grā p̄dicationis est
dignior. Prophie x̄o fm q; ē ad veritatē
denūciatoz ē min⁹ q; p̄dicare: quia p̄dicare ē
ad salutē aīaz. pphie ad x̄tatis denūcia
tionē. et hoc min⁹ est salute animaz.

Postea uero queri
tur utrum ad edificationē auditorz sufficiat
grā sermonis. et cū habit⁹ gratuiti p̄fectiores
sunt habitib⁹ nālīb⁹ et acquisitis. Habit⁹ autē
nāles et acquiti sufficienter eliciūt suos effect⁹
quia sicut dicit aug⁹. Habitus ē quo aliquid
agitur: cum opus est. q; habitus gratuiti suffi
cienter suos effectus eliciūt. q; grā sermonis
fidei sufficienter eliciet suum effectum qui est
edificare fidem ī audiente. Similī gratia ser
monis scie est edificatio discretionis facien
doz in audiente. Contra Greg⁹. Nisi spūs
sanctus corda auditorum repleat. ad aures
corpoz vox docētū in cassum sonat. Itē
idē Greg⁹. Formare vocē magistri exterius
possunt. s hanc imprimere interius non pos
sunt. Ex quibus relinquit q; necessaria est ad
edificationē auditoris alia grā. Item Ro.
10. Fides ex auditu est. auditus autem per
verbum x̄pi. Ibi glo. Cum ex gratia sit audit⁹
necessaria est alia gratia que cor moueat.
R⁹ cōcedendo q; ad edificationem auditoris

necessaria est duplex gratia. Una in doctore seu predicatoris: qua sciat dicere conueniēter ea que sunt ad edificationē. Alia vero necessaria est in auditore: qua moueatur ex sermone ad opunktionem vel ad amorem: vel timorē vel spēs: et huiusmodi. et hac rōne dicit Greg. q inuaniū laborat lingua predicatoris nisi adsit gratia saluatoris. Ad illud g. quod pmo obicit dicendū q actus gratie sermonis non est edificare auditore. sed dicē ad auditoris edificationē. vnde sicut in aliis dicit q non medicus semper sanat: nec rhetor semp pfnadet. Sed si nihil omittant de oringentibus: nihilomin⁹ osequuntur effectum operares fm artem. Ita si doctor vel predicator habens gratiam sermonis nihil omittat de cōtingentibus ad edificationē consequi suum effectum. Notandum tamen est q est effectus essentialis: et hic est effectus in ipso vt in medico cū operatur secundū artem: et in predicatorum cum loquitur ad edificationē. et ē effectus in altero accidentalis. vt in medico cū sanat et in predicatorum cum edificat.

Dist tractatū de

virtute in genere: inquirendū est de speciebus virtutum secundū passignatā dīam. Et primo agatur de virtutibus theologicis que sunt virtutes in finem. vt fides. spes. caritas. de quibus prima ad cor. iij. Nunc autē manēt fides spes caritas: tria hec. Consequēter de virtutibus cardinalib⁹: q sūt de his que sūt ad finem. vt prudentia. iusticia. fortitudo. tēpātia. Primo g. queres de fide. Scdo de spe. Tercio de caritate. Cum autem queritur de fide pntelligendū est sicut dictū est prius. et habetur fm Augu. super illud ad ro. i. De fide in fidem. Fides dicitur duobus modis. Quod creditur: et quo credis. fides autem quo credis est habitus credendi qui accipit duobus modis. Cum caritate: et sine caritate. Si sine caritate sic est fides informis de qua dictum est prius. cum querebatur de gratiis gratis datis. Pntis igit inquisitionis erit inquirere de fide secundū alias duas acceptiones. Ut primo queramus de fide qua creditur formata. hoc est de habitu credēdi.

Secundo vero de fide quod credis. hoc ē de credibili. Et quantū ad primam inquisitionem erit iste modus. Primo queres an fides sit necessaria ad salutē. Secundo supposito q sic: vtrum habeat p suasionem. 3°

an fides uirtus sit. Quarto supposito q sic an sit uirtus generalis vel specialis. et hec q runf ad sciendum quid sit fides fm rem.

Quinto queritur quid sit fides secundum diffinitionē. Sexto de actu fidei. Septio de subiecto fidei. Octauo de obiecto fidei.

9° de oparatiōe fidei ad ceteras virtutes.

Ad primū arguitur

sic. Nulli dubiū est neminē deū colere: nisi q credit ipm esse: et nisi qui credit de illo ea ppter que debet ei cultum impendere. tbi grā Nemo impedit ei latrē cultum: nisi q credit ipsam deum. nemo impendit ei obediētie seruitium: nisi qui credit ipsum dominū. et iuxta hunc modū nemo orat illum nisi qui credit q possit ei esse i adiutorū. Si g. necessariū ē a salutē deū colere: necessariū erit ipm deū et bonū credere. Itē si ad salutē necessariū est deū amare super oīa et timere. S; nō amat nisi quia bon⁹: nec timef nisi quia iust⁹ credis. erit g. necessaria ad salutē fides bonitatis et iusticie. Si dicē q est fides duplē videt. Uno mō fides credulitas et itatis manifeste: cui tradici nō potest. vt fides pncipioz. vt omne totum mai⁹ est sua parte. zc. et in diuinitis deū esse iustum seu summū bonum.

Est itē fides veritatis occulte: que nō se ita offert intellectui manifeste. vt terram esse centrum mundi: et celum aliquod esse insensibile: quod non videt. Secundū pimum modū diceret forsitan aliquis incredul⁹ q eēt fides necessaria ad salutem. de secūda non. quia ei nō potest firmiter muniri intellectus. Cōt arguit beatus Dylarius in quarto de trinit. dicens. Neq; celestium per se scientiā humana imbecillitas osequet. neq; inuisibiliū intelligentiā ipse sibi corporaliū sensus assum. Ex quo accipit talis ratio. Plus excedunt celestia et diuina humanū intellectū: q intelligibilia humanū sensum. S; impossibile est fm ordinem nature q sensus capiat scientiā intelligentiū. g. impossibilius erit q humanus intellectus fm ordinem nature cōprehendat scientiā diuinorū. Si g. salutē necessaria ē in tentio diuina: que non potest haberi sine preexistenti cognitione. preexistens autē cognitio non potest esse scia. g. preexistens cognitio erit fides diuinorū. Item beatus Dylari⁹ in 4° de trinit. arguit sic. Nō sbeant ingenia nostra celestem sciam. neq; incomphensibile; et tūc sensu aliquo infirmitas nostra accipiet

Ipsi q̄ deo de se credendū est. et his q̄ cogni-
nostrē de se tribuit obsequēdū. Ex quo relin-
quit primū. Ratio ista fundat supra hanc p-
positionē per se notam. Incōprehensibilis etus
et infinita non accipit a virtute infirma et fi-
nita. Itē; Dylari in quarto de trinitē. Aut
more gentiliū denegandū est de? si testimōia
eius improbant. Aut licet et deus credis nō
potest aliter de eo q̄ ipse de se testatus est: in-
telligi. S; intelligere testimonio alteri? idēz
est quod credere. ut ostēdit aug. ad Paulinā
de videndo deo. quia his que videm? ipsi te-
stes sumus. S; his que credim? aliis testibus
mouemur ad fidē. Necessē est igit de deo s-
uum testimoniiū credere. Item Dyl. in 5.
de trinitē. Nō est de deo humanis iudiciis sen-
tiendū. Neq; enim nobis ea nā est: ut se in cele-
stē cognitionē suis virib? efferat. a deo discē-
dum est quid de deo intelligendū sit. quia non
nisi se auctore cognoscit. Si q̄ cognitio dei ne-
cessaria est ad salutē: et hoc non pōt haberi p
inquisitionē humanā seu sciām: necessariū ē
ut habeat per fidē. Itē Dyl. in. i. de trinitē.
Cū de reb? dei sermo erit occidam? sui cogni-
tionē deo vidēz: eius pia veneratione famu-
lemur. Idonens enim sibi testis ē qui nisi per
se cognitus non ē. Ex quo relinquit q̄ ad sa-
lutē necessaria ē fides qua credim? deo de se
ipso. fides dico quia sciā non ē possibilis: sic
ostensū ē. Itē ad idē sunt auctoritates apli
ad heb. xi. Accedētē ad deū oportet credē zē
et sine fide impossibilē ē placere deo. et hi?.

Ad oppositū sic. Cōse animi acceptio est q̄
assentirei incertis in his que ad salutē p̄tinēt
est temerariū. Itē omnis ē animi oceptio
q̄ nullum temerariū confert salutē humane.
Cum q̄ omne inuisum et incognitū sit incertūz
assentire inuiso et incognito erit temerariūz.
S; talia sunt quib? fide de qua querim? assen-
tim? sicut dicit aug. fides ē credere quod nō
vides. q̄ hi? fides est temeraria. q̄ nec salutē
necessaria. Itē dicit Petr? rauēnas qd vñ
occordare cum omni animi oceptione. q̄ nō
est tutū credere sine rōne. q̄ in his que p̄tinēt
ad salutē periculōsū erit sine ratione credere
S; tale ē credere fide de q̄ loquimur. q̄ nō erit
credere tale expediēs ad salutē. Itē cū hō
sit rōnalis creatura: nat? est et ordinat? ad iu-
dicandū rōne: et ad opandū rōe. Si q̄ ppter h:
quia homo rōnalis ē: si opere sine rōne nō est
laudabilis: et vitupabilis si opes? extra rōnē. q̄
sif? iudiciū rōnis laudabile nō erit sine rōne:

et vitupabile extra rōnē. q̄ credere sine rōne nō
ē laudabile. credere extra rōnē vitupabile
S; tale ē credē fidei de qua loquimur. q̄ tale
credere vitupabile ē. Itē vbi piculosum et
damnable est falli: ibi maxime reprobādum
ignorare se falli. S; in diuinis et i viis que ē
ad beatitudinē dāabile et piculosū est falli.
q̄ in hi? maxime reprobādū ē ignorare se falli
S; vbi deficit sciā et cognitio veritatis: est ibi
ignorantia oppositē falsitatis. q̄ p cōs igno-
rantia fallacie emergētis circa veritatē. Cū q̄ i
fide fm q̄ hic loquimur deficiat cognitio et
sciētia veritatis. est hic ignorantia oppositē fal-
sitatis. q̄ et ignorantia fallacie. Nescit igit q̄
sic credit an fallat. q̄ tale credere maxime re-
probabile. So. vñ q̄ fides: hoc ē apphensio
et assensus veritatis diuine necessaria ē ad sa-
lutē. et cā ē q̄ cognitio creatoris necessaria ē
ad salutē. et sic rōnalis creatura vñ dilectōem
sūme bonitati et obediētā summe maiestati:
ita assensū pme veritati. Veritas autē diuina nō
pōt capi p sciām ab humana creatura ppter
duplicē cām quā assi gnatur. Dugo de san. vic.
vna ē excellētia pme veritatis. alia imbecillitas
humane fragilitatis. Excellētia veritatis q̄
mōstrat. Dugo p vñsionē eoz que a nobis op-
hēdūt. Nā cū quedā opbēdam? sensu ut cor-
poralia: quedā extra intellectū p rez similitudinē
quedā extra expiētia. ut ea que in aīa sentiunt.
ut gaudiū et tristitia: timor et amor. diuina nō
opbēdūt pmo mō. s. sensu. quia non sunt actu
pñtia: nec corporalia. nec z mō. quia omnem
similitudinē puritatis excellētia trāscēdūt: nec
tertio mō. ut illa que in nobis sentiunt. quia
nō de sba animi sunt: nec de his que in aīo sba
sūt. q̄ sola fide credūt: quia sunt: s nō q̄lia
sunt. credūt q̄ sūt: s nō qualia sunt opben-
dūt. q̄ de? credi pōt. opbēdi nō pōt. Item
infirmitas humane fragilitatis cā ē. q̄a sicut
ostēdit Dugo in suis sñis. Erant tria qdam
corpus. spūs. et deus. et corp? quid ē est. mūd?
erat. aīa spūs. et ipa aīa q̄li in medio quodaz
erat habēs ex se mūdū: intra se deum. et acce-
perat oculū: quo ex se mūdū et ea que in mun-
do erāt videret. et hic erat ocul? carnis. aliū
oculū acceperat: quo se ipaz et ea q̄ in ipa erāt
videret. et hic erat ocul? rōnis. aliū rursum
oculū acceperat: quo intra se deū videret: et
ea que in deo erant. et hic ē ocul? cōtēplatiōis.
Postq̄ autē tenebre pñt i illā infuerūt: ocul?
qdē cōtēplatiōis exting? ē ut nihil videret.
Ocul? extra rōnis lippus effect? ut dubie vidēt

Sol^o ocul^o carnis in sua claritate permanet.
Homo g^o quia oculū carnis h^o: mūdū videre
pōt et ea que in mundo sūt. **Itē** quia oculū
rōnis ex parte h^o: aīum simil^r ex parte videt:
et ea que in animo sunt. **Quia** h^o oculū oīem
plationis non h^o: deū et que in deo sunt vidē
non valet. **fides** g^o necessaria est qua credat^r
que non vident^r. **Ad** p^mum g^o quod obicit
dō q^o duplex ē certitudo mentis rōalis. vna
per modū visus. alia per modū gustus. **Per**
modū visus ex parte cognitionis intellectus
Per modū gustus ex parte deuotionis affect^o.
Et fm hoc distinguendū in fide: quia fides
in quibusdā fidelib^o habet certitudinē cogni
tionis: que h^o in cōtradictiōnē rōnū p^obationē.
In quibusdā h^o est certitudo deuotionis p^o
gustū affectus. **Unde** dicit **Dugo** de sancto
vic. in suis sententiis. Quorūdā fides cogni
magna est: affectu parua. Quorūdā h^o affectu
magna. cognitione parua. verūm affectū ma
gnū laudabilē esse in fide q^o cognitionē ma
gnā dñs esse ostēdit. vbi fidē grano sinapis
oparauit. **Mat. 13.** quod quātitate parū est.
s non fernore. **Mulier** cananee paz fidē sci
enti: s multū feruenti dictū est. **Mulier** mag^o
est fides tua. **Pater** igit^r q^o illa p^opositio quam
assūmebat est falsa. **Omne** inuisū et incogni
tū est incertū: fm q^o inuisū et incognitum su
mūt quantū ad intellectū. **Ad 2°** q^o obic^o
q^o nō est tutū sine rōne credere. dō. q^o **Petr^o**
rauenas loquit^r de credulitate general^r fm
q^o se extendit ad cōsequētia ex articulis fidei
Et quia multa de cōtib^o ad articulos possēt
verti in vez et in falsū. ideo de illis dicit q^o
non est tutū credere sine rōne. **Uel** pōt dici
q^o hoc dicit ad significandū vtilitātē rōnū
ad defensionē fidei catholice cōtra hereticos.
Nō est g^o tutum ecclie credere sine rōne. i. nisi
habeat rōnes ad defensionē fidei catholice.
quia dñs. i. **Pe. 3.** **Parati** semp ad satisfactiōnē
poscētī rōnē de ea que in vobis est fide et spe
Illud g^o q^o dicit intell^r de rōne put ē nccia
ad instructionē et defensionem: nō put ē nccia
ad p^obationē. **Ad 3°** dō. q^o non est simile in
operatione et cognitione. vt sicut opari cōtra
rōnē est vitupabile. ita credere cōtra rōnē n^o
non fm rōnē. et ratio est: quia opatio faciēda
sbiecta est facultati rōnis. **Itas** h^o cognoscē
da excedit facultatē rōnis. **Et** ideo necesse ē
vt per aliud a rōne credat^r laudabil^r. vnde
vlt^o ratio fidei non suffragat^r: quod ostendit
Dugo de sancto vic. in sententiis. p^o distictiōz

vicens. **Tria** genera credentiū inueniuntur.
Quidā fideles sunt: qui sola pietate credere
eligunt. q^o tamē vtrum credendū sit: nō
credendū ratione non cōp^obendunt. **Alii** rōne
approbant quod fide credunt. **Alii** puritate
cordis et munda cōscia interius iam gustare
incipiūt quod fide crediderūt. **In** p^omis sola
pietas facit electionē. **In** secūdis ratio adiū
git approbationē. **In** tertiis puritas intelli
gentie apprehēdit certitudinē. **Erponit** exē
plam. **Pagani** in plures vnitatē diuinitatis
scindunt. **Iudei** saluatorem non recognoscūt
In his omnibus mens fidelis insinuat^r. et nisi
pietate teneret^r: fortassis abiecta vitate falli
tate sequeretur. accedit sp^o sancto suggerēte
ad hec ratio. **Melius** est cōfiteri vnū p^oncipi
um q^o multa. quia vbi multitudo est aut plu
ralitas superflua est: aut vnitatis imperfecta.
Amplius melius est creatorē pariter cōfiteri
et saluatorem q^o creatorē solū: quoniā qui crea
torē dicit maiestatem cōfiter^r. qui saluatorem
credit pietatē venerat^r. **Item** maius bonum
hominis est ut in deo suo maiestātē inueniat
q^o oculo cordis cōtemplet^r: et humanitatē: quā
oculo carnis speculet^r: vt totus homo in deo
brificet^r. bis rōnib^o anim^o cōfortat^r ad ampli
orē diuine religionis deuotionē excitat^r. de
uotione aut mundat^r et purificat^r: vt iā qdā
modo pregustare incipiat id q^o cognoscere
festinat. et quodāmodo per cōtemplatōz deum
p^ontem habere incipiat: et nulla iam rōne ab
eius fide etiam si totus mundus in miraculo
ouertatur auelli queat. **Ad** vltimum dō.
q^o per fidem de qua loquimur certi sum^o nos
non falli: et si ignota sit veritas cui assentim^o
et ratio ē quia in assentiendo ipsi veritati in
nitimur ipsi veritati: que deus est. que sic nō
potest falli: ita nec fallere. vnde dicit **Ricar.**
de san. vic. in p^omo de tri. Quotquot faciter
fideles sum^o nihil certi et cōstanti tenemus.
q^o q^o fide apprehēdim^o. vtimur itaq^o i corū
attestatione seu cōfirmatione signis pargu
mētis. p^odigis p^o exp^oimētis. vtinā attēderēt
iudei. vtinā aduēterēt pagani cū quanta
cōscie securitate p^o hac p^ore ad diuinū iudiciū
poterim^o accedē. nōne cū oī cōfidētia dō dicē
poterim^o. **Dñe** si error ē a te ipso decepti su
m^o. nā ista i nobis tātis signis et p^odigis cōfir
mata sūt: q^o nō nisi p^o te fieri pōt certe sūme et
talib^o sanctis viris nobis tradita: et cū sūma
attestatiōe p^obata te ipso cooperante et fmonē
cōfirmante sequenti^o signis.

Quoniam postmodum...
...et sic deinde...

Queritur postmodū

an fides que est necessaria saluti sit p rōes
suasa uel pbata. Ad qđ sic. Sic aliud
est diligere aliquē ex suis meritis seu rōe
beneficii vel utilitatis. Aliud xō diligē
ipsū sine meritis ex sola virtute 7 grā di
ligentis. sic aliud est credere ex pbabilita
te uel euidētia ipsius credibilis. aliud ex
virtute credentis. Simil g virt⁹ ē amare
iprobū caritate. 7 credere iprobabile fide
nec minoris virtutis est credere iprobabi
le qđ improbū diligere. si g ex caritate seu
amore salutari contra merita improbus 7
imic⁹ diligis. Ergo ex fide salutari sine
pbatione 7 rōnis suasionē iprobabili ve
ritati credes. Itē qđ absqđ suasiōe 7 p
batione credis: virtute credent⁹ creditur
Aut g deo hoc modo credēdū ē: 7 habem⁹
ppositū. aut n sine suasiōe seu pbatiōe: 7
tūc obicit⁹. g nō est ei alio mō credēdū qđ
cui libet alii. cui libet enī alii pbatione cui
denti credes. Itē nō est adeo qđ men
dax cui pbationib⁹ idoneis a quolibz nō
credas. Qui ergo non aliter deo credit qđ
pbationib⁹ idoneis 7 certis. manifestū est
quoniā deū in hac pte in nullo mendacib⁹
anreponit. 7 ipsos deo i assensu credulita
tis adequat: qđ apte dei otumelia est.
Relinquit igit qđ fides salutaris credit
deo sine psuasionē 7 pbatiōe. Itē sicut
deo debet digna dilectio: ita ei debetur
credulitas digna. nō ē aut digna deo cre
dulitas: que pp psuasionē aut pbatiōes
impēdit: ga hui⁹ credulitas nec etiā bo
no viro 7 sapienti digna est. g si dignior
credulitas que sic deo impēdenda est: cre
dendū est ei sine rōne 7 psuasionē. Itē
sicut affect⁹ rōnalis debet sūme bonitati
dignū amorē. ita intellectus sūme veritati
dignā credulitatē. si ergo nō est digna di
lectio deo qua diligitur eius bonitas solū
ppter utilitatē: nō erit eadē rōne digna
deo credulitas qua assentit prime xitati
ppter psuasionē rōnis vel pbationē.
Itē cū virtus 7 ars circa difficillima sint.
credulitas aut que ē p euidētes pbatiōes
nō solū circa facillima ē: sed etiā circa ea
que impossibile est uel difficile nō facere.
Impossibile enī est non credere manifeste
vera. difficile aut est nō credere pbabilia
Reliqđ igit b⁹ credulitatē nō p̄tinere ad

virtutē. Itē Supposito exempli gratia
qđ similis sit rō venditoris mercis sub pi
gnore vel cautione 7 intellect⁹ credentis
pbatiōe: quia sicut de manu talis vendi
toris merces nō exēit: nisi prius securita
tē pignoris vel cautionis tenuerit: sic nec
de huius intellectu erit credulitas donec
mediū approbatiōis habuerit. Itē argu
itur. Exactio pignoris nō est nisi ex parui
tate credulitatis: quā enī multitudo pi
gnorū veditori securitatē faciat: testimo
nia tamē sūt incredulitatis ipsi⁹. Ergo ex
pte intellect⁹ exactio pbationis testimoniū
est sue incredulitatis. Quāvis sint b⁹ mōi
pbationes intellectui quedā securitates.
si ergo intellect⁹ p incredulitatē nō potest
placere deo nec p fidē que ē coacta: p pba
tionē placebit deo. fides igit salutaris nō
est p pbationes. Itē Iohes damascen⁹
dicit. fides est cōsensus nō inquisitus seu
inpscrutatus. Ergo relinquit qđ fides lau
dabilis nō est ex pscrutatiōe rōnis. Itē
Greg⁹. fides nō habet meritū: cui būana
ratio prebet expimētū. Cōtra Aug⁹ ad
paulinā de vidēdo deo credū illa que ab
sunt a nostris sensib⁹. sed videt idoneuz
testimoniū qđ ei phibet. g ea que credū
7 si nō videat idoneo tamē testimonio p
bant. Itē Aug⁹ i eodē. his que videm⁹
vel audim⁹ nos idē testes sum⁹. his autē
que credimus aliis testibus monemur. Ad
fidē g que credū testimonio pbant.
Itē credis testimonio aploz Act. 13. Eritis
mibi testes in cō iudea zc. Credis testimo
nio creaturarū quoniā de⁹ est oīpotens. 7
creator ad Ro. 1. Inuisibilia dei p ea que
facta sūt intellecta cōspiciūt. 7 Sap. 13. A
magnitudine speciei 7 creature poterat
hoz creator cognoscibiliter videri. si g si
des qua credis testimonio aploz necessaria
est saluti: 7 etiā fides qua credis testimo
nio creaturarū: ga deus est 7 oīpotens. si
des igit salutaris est credere p pbationē
testimoniū. Itē sic dic beat⁹ Bern⁹ qđ
scia innitit xitati: fides auctoritati. opio
verisilitudine se tuet. g si fides auctori
tati innitit videt qđ p auctoritatē probari
possit. Solo fm Ioh. damascenū i 4. li⁹
vbi dic fides dupliciter est. Est enī fides
ex auditu: audientes enī scripturas credi
mus doctrine spū. est aut rursus fides in
distabilis 7 iudicabilis spēs corū qđ a deo

Ibi modum queri
tur utrū fides sit virtus. Ad qd sic di-
phus. finis speculatiōis est veritas. Et ut
fō finis est bonū. Cū g fidei finis sit veri-
tas: inqtū huius fides nō erit virtus. forte
diceat q hoc nō impedit qn fides sit vtrū:
qa fides nō est in quacūq; ritate: s in ve-
ritate primā. Prima aut veritas idem est
qd sūma bonitas. et ita cū prima veritas
sit finis fidei. sūma bonitas est finis fidei
et ita fides ē ī bonū et virtus. Si sic dicat
stra. Si penes fines phos differūt rures
quis vnus sit finis vltimus: nō erit ponē
ppriū finē ipsius bonitatis sūmā inqtū
huius cum sit finis caritatis et aliaz virtū
g erit dicere q finis ipsius fidei erit ritas

Itē. Omne qđ est expulsiō pctī. 7 est pñc
pius ad meritū est virtus. fides est bu
sicut dicit aplūs Ro. 3. Justicia est p fidē
ibuxpi. 7 ad Ro. 5. Justificati ex fide pa
cem habeamus. 7 Heb. xi. Sancti p fidem
vicerūt regna. opati sunt inficiā zc. ergo
fides est virtus qđ omnes pcedūt de fide

opante p dilectionē. **N**ota tamē q ad hoc dixerūt quidā q fides est ī speculatiuo intellectu 7 nihilomin⁹ est virt⁹: 7 hoc dixerūt his rōnibus. qā cū aīa sit remūeranda p oēs vires: 7 maxime fm ptē aīe speculatiuā nccē bz mereri fm partē aīe speculatiuā. q in ptē aīe speculatiuā erit pncipium merēdi qd est virt⁹. **I**tem Sicut se habet pbabile 7 iprobabile ad intellectū ita se habet approbabile 7 reprobabile ad affectū 7 ecōuerso. Si q ex x̄tute affectus 7 caritatis est diligere pbabile. f. inimi cū. q ex virtute intellectus erit iprobabile credere. s. credē est p fidem. q fides ē x̄tus intellect⁹. **S**ed cōtra hoc obiiciūt qā nō est necesse vt ī eo p se sit meritū ī quo erit remūeratio vl pmiū. corpus enī glōrificabitur 7 ps sensibilis. nō tamē ī illis p se ē meritū. q nec est rō cū intellect⁹ speculatiu⁹ cōsequatur premium: quod propterea ī eo sit p se meritū. **I**tem intellect⁹ speculatiuus cogit⁹ necessario ad credēdū p necessariā rōcinationē. q credere intellectus speculatiui est īuolūtariū. null⁹ aut act⁹ īuolūtari⁹ est virtutis. q credere intellectus speculatiui nō ē volūtatis virtutis. **P**ropter hoc dixerūt alii q fides est ī parte aīe motiua 7 est virtus: pars enī motiua est liberi arbitrii qd est qsi res ī aīa querēs bonū 7 beatitudinē ipsis viribus subiectis: 7 in eo ē primo meritū 7 virtus. liberū at arbitriū est facultas rōnis 7 volūtatis: 7 ē vis motiua scdm rōnē 7 volūtātē. scdm rōnē intēdentē: 7 p voluntatē appetēte; dicūt q fides est ī libero arbitrio scdm rōnē. **S**ed cōtra hoc obiiciūt. ad eandem vim ptinet virtus vie 7 premiū patrie qd succedit virtuti. q cū visio pme veritatis succedat fidei in glōria. visio aut veritatis ptineat ad ptē intellect⁹ speculatiui. **E**rgo fides est ī intellectu speculatiuo. **S**i virt⁹ est: virtus est intellectus speculatiui. p p̄ea dixerūt alii q duo sūt ī fide. cogitare 7 assentire p̄ beatū **A**ug. **C**redere ē cogitare cū assensione. **C**ogitare est intellect⁹ speculatiui: assentire practici. 7 ita fides q̄tū; ad actū cogitādī est ī intellectu speculatiuo vl est habitus cognitiu⁹. q̄tum x̄o ad actum assentiendi est ī intellectu practico: 7 ē habitus motiui. ex primo ergo nō habet esse virtus sed ex secūdo. **S**ed cōtra hoc obiiciūt differentia est habitūū scdm differen

tiam potētiarū subiectarū. **S**i q nō ē eadē potentia speculatiui intellect⁹ 7 practici. ergo nec idem habitus erit vtriusq. fides igitur nō poterit esse ī intellectu speculatiuo 7 practico. **P**ropter hoc aliter ē dicēdū ad p̄dictā questionē qua querit⁹ vt fides sit virtus: vt sit qd de fide formata que est cū caritate. dō q fides pōt cōsiderari materialiter: 7 pōt cōsiderāi formaliter. **M**aterialiter fides ē cognitio. formaliter fides est assensio. fides q materialiter cōsiderata est ī speculatiuo intellectu: nec est virtus. formaliter x̄o cōsiderata est ī practico intellectu 7 ē virt⁹. **U**n hugo ī li. de sacramētis duo sūt ī quib⁹ fides cōstat cognitio 7 affectus. **I**n altero scilicet in affectu cōstat: qā ipsa in illo est. in altero scilicet cognitione cōstat qā de illo est. **I**n affectu x̄o fidei substātia inuenit⁹. in cognitione x̄o materia. p̄pterea fides ī affectu habz sbz qā affectus ipse fides est. **I**n cognitione x̄o materiā qā de illo est qd ē ī cognitione fides igit⁹ qua credis est ī affectione. qd x̄o credis ī cognitione. cognitionē aut hic itelligim⁹ sciam rerū. nō illā que ex p̄ntia ipsarū cōprehēdit⁹: sed illā que auditu solo percipitur: 7 ex verborū significatione manifestat⁹. **V**erbi grā. cū id quod dicis 7 ab illo qui audit intelligitur qd dicis: etiā si nesciat vtrū sit vel nō sit ita ut dicis. scia tamē ē in quātū intelligit 7 scit quid est qd dicis. **A**d hāc cognitionē si fides accedat ut creditur qd audiebat 7 intelligebat est creulitas ī cognitione: 7 inuenit⁹ ī affectu substātia. in cognitione x̄o materia. **A**d pmo obiectū dicēdū q prima veritas est finis speculationis scdm rōnē. veri. 7 tūc x̄o fidei finis est p̄ rōnē boni. vnde pma veritas cōpat⁹ ad finē dupliciter vt obiectū seu matia: 7 ut finis. vt obiectū fm rōnē veri. vt finis fm rōnē boni. ex cōpatione ipsius prime veritatis vt obiectum nō deprehēdit⁹ fides virtus: s. ex cōpatione p̄ q finis. vnde sic caritatis finis est simpliciter bonū: ita fidei ē quoddā bonū scilicet verū sub rōnē boni: 7 p hec patz r̄sio ad secūdū. **A**d tertiū qd obiicit de sciētia dō q scia q̄tū est de rōne scie habet vep̄ pro materia nō pro fine. vl si habet p̄ fine nō tñ habet p̄ rōnē boni. 7 ideo scia speculatiua nō est virt⁹ siue scia que ē bonū. **A**d qd manifestandū notādū est q cū

scia dicatur in rōne esse seu in intellectu ratio accipitur tripliciter. Uno mō dicitur ratio uis cognitiua veri et falsi. boni et mali. et scia in rōne hoc modo accepta est habitus speculatiu⁹ et non est virt⁹. Alio mō dicitur rō uis cognitiua veri et falsi. boni et mali ad hoc qd fiat vel nō fiat. vel ut tē datur in illud. vel ut recedat ab illo. et 3° hoc rō ē ps liberi arbitrii ut diffinitur ab Aug. Libez arbitriū ē facultas rōnis et uoluntatis: et hoc mō rō uis motiua est inclinans p intētionē. Tercio mō sumit ratio large ita qd comprehendat iudiciū et appetitū seu rōnem et uolūtātē: et sic idē est qd li. ar. et scdm has duas ultimas acceptiōes i rōne dicitur esse scia que est donū seu virtus.

Ad quartū qd obicit de hugone. dō qd loquēdo de fide materialit. s. scdm cognitionē media est fides inter opionē et scia: nec ex hoc dicitur virt⁹ sicut nec opinio nec scientia. loquēdo xō de fide formaliter scz scdm assensionē nō erit dicē fidē esse infra sciam et supra opionē. Cū ipsa certitudo fidei equipetur certitudini que est scie 3° qd dicit Aug. qd nihil est homi certi⁹ sua fide. Ad ultimū dicēdū qd est considerāre intellectū speculatiuū absolute: et est considerāre intellectū practicuū absolute: et est considerāre intellectū speculatiuū scdm extrinsecā ad practicuū: scdm qd dicit pbus qd intellect⁹ speculatiu⁹ p extensionē fit practicus. in primo est pura cognitio. in secundo est pura affectio. in medio xō est cū affectiōne cognitio: seu cū cognitioe affectō. ppe qd loquēdo i intellectu speculatiō. pmo mō sunt habit⁹ cognitiui: qui nō sūt virtutes sicut sūt scie. In intellectu xō practico absolute sūt habitus virtutū que materialit et formaliter sūt circa affectiōes: et uoluntates: sicut est spes caritas et h^o mōi. In intellectu xō speculatiuo extrinsecō seu i practico cōparato ad speculatiuū sūt habit⁹ et virtutū q habēt cognitionē p materia: et affectiōz p forma. sicut est fides i theologici: et prudētia i cardinalib⁹: et hoc mō nō ē icōueniens eūdē habitū esse in intellectu practico et speculatiuo: qd hoc mō nō est i intellectu practico et speculatiuo scdm qd diuiduntur seu separāt: sed 3° qd uniūfunt. s. intellect⁹ speculatiu⁹ intenditur in practicum: et 3° qd practicus informat speculatiuū.

Sequitur querere

utrum fides generalis virtus sit an spalis.

Ad quod sic. Quia nō est unicū gen⁹ appetēdoz. S; diuersa genera nō est unica virtus appetēdoz sed diuersa i specie. q eadē rōne cū nō sit unicū gen⁹ credēdoz sed diuersa genera: nō erit unica fides sed diuersa in spē. q fides est differens specie.

Itē aliud ē donū qd ē d eternis. s. sapia et aliud est donū qd est de humanis. s. scia q simili rōne alia est fides que est de etnis ut de deo trino et uno. alia est fides que ē de humanis ut de resurrectiōe hominū futura et retributione et pena. Itē dicit Aug. Quoniā diuersa uolūtates sunt 3°

diuersa uolita in spē. unde alia ē uolūtas in specie qua uolo honores mūdi. alia qua uolo voluptates carnis. alia qua uolo diuitias. q eadē rōne diuēse erūt fides i spē 3° diuersa credita i spē. Ergo alia ē fides qua credit dinitas. alia qua credit humanitas. alia qua credit resurrectio etc.

Itē Maxia est distātia inter oīa ea que habēt cōcōitātiā illa que est inter creatū et increatū. Si q aliqua differētia trahit in specie differētē: et ista trahit. fides q que est de i creato et fides de creato est differēs scdm specie.

Itē fides est de suppliciis etnis: et 3° hoc generat timorē. Itē fides est de premiis eternis et 3° hoc generat spē. ergo cū spes et timor sint diuersarū spēz fides ex qua generat timor: et fides ex qua generatur spes eadem ratione erunt diuersarū specierū. Itē scdm vnāquāq virtutē gratuitā est aliqd amātū: s. nihil est amātū in dinitis nisi sit cognitū: cognitione que est fidei. q fides circuit finē unicuiusq virtutis gēuite: seu illud sit vix seu arduū seu bonū: nō enī querēt nisi cognitū. cognoscit aut per fidem. Relinq igit q fides est generalis virtus. Con.

Licet multi sint articuli fidei 3° tempale et eternū: creatū et increatū. vna tamē ē veritas p quā oī articulo inherem⁹. q nō multiplicatur fides 3° tpale et eternū: s. vna erit ppter unitatē medii qd est veritas.

Itē Omne qd est verū a prima veritate verū est sicut dicit Aug. q nulla creatura veritatē habet in se nisi a prima veritate cū sit in se vanitas. q cū nulla creatura a se veritate habeat nulli creature xitati

adherendū est p se. Cū ergo fidei sit p puz
adherere veritati p se: nō adhibebit fides
nisi solūmō veritati increate. Ergo cum
prime veritati et soli p se adheret fides
licet sint diuersi articuli nō multiplicabit
f^{as} spēs: sed f^{as} vna adherentiam vna erit
Itē bonū et malū fm q accipiunt a fide
accipiūt ppter actū scz sub rōne veri. f^{as}
et q accipiunt a spe et a timore. Accipiūt
f^{as} actū suū et sub differēti rōne. q sic oīa
rōnis acceptionis boni et mali facit diffe
rentē spēm spei et timoris. eodē mō vnitas
vel indifferētia acceptionis rōnis boni et
mali que ē rō veri faciet fidē vni⁹ speciei
nō multiplicabit ergo p spēs. Solo dō
q fides est virtus spālis: licet enī sit diuer
sas articulozū: qā tamē est cōueniētia in
illis: est vna fides omnīū illorū. Est aut
cōueniētia articulozū i trib⁹. p i subiecto
creditionis. 2° in rōne credendi. 3° in fine
seu i termino. In subiecto creditiōis cōue
niētia ē qā oēs articuli sūt de increato et o
qūz cū cōintellectu increati: vt de deo trino
et vno et h⁹ mōi. qūq; et o cū cōintellectu cre
ati vt de deo incarnato passio et h⁹ mōi. In
rōne eto credēdi est cōueniētia: qā omnib⁹
credēdis prima veritas est ratio credēdi.
In fine eto creditionis est cōueniētia: qā f^{as}
oēs articulos tendit in vnu: verū qd ē sū
ma et prima veritas. Ad primū q dicit⁹
q nō ē simile in appetēdis et credēdis: qm
in appetēdis f^{as} virtutē differētes sunt et
pticulares et p pte rōes appetēdi. et ideo
sūt differētes virtutes circa appetēda sic
pater. caritas appetit deum f^{as} rōnē boni
spēs f^{as} rōnē gloriofi. fides f^{as} rōnē veri.
quia q diuerse sūt ratiōes boni gloriofi et
veri. ideo diuerse sūt virtutes. fides. spēs
caritas. similr in aliis virtutib⁹. In cre
dendis eto nō similr est: qā vnica est ratio
oīū credendorū p pte et pticularis circa
oīa credēda seu circa oēs articulos que est
prima veritas. Si enī queras qre credis h
vel illd. nō ē nisi vna respōsio scz quia ita
docet pma veritas. vñ si geometria dicat
vna scia: qā est de vno subiecto. licet diuer
sas passiones pbet de eo et p diuersa media
Multo fortius vna erit fides specie quia ē
de vno sbo et p vnu mediū credit qquid
credit. Ad secūdū dicēdū q sapia donū
simpliciter est d eterno. scia eto de tpali p
se. et ideo diuersa sūt dona f^{as} spēm. fides

et licet sit de articulo cōtinēte tps seu con
tinēte dīnā actionē circa hoīem seu crea
turā: semp tamē est de eterno et increato et
semp dirigit in eternū et increatū. et iō non
multiplicat p spēs. sicut patz de caritate
que quidez est ex pte dilectionis pximi de
tpali. ex pte eto dilectionis dei de eterno.
et tamē caritas nō multiplicat p spēs et h
est: quia vna ē rō diligendi deū et pximū
scz sūma bonitas. eodē mō ex hac pte vna
est rō credēdi eternū et tpale. i. pma vitas.
Ad terciū rīdent qm nō seq⁹ f^{as} diuer
sa volita sūt diuēse volūrates. q f^{as} diuer
sa credita diuerse fides: nō est enī similis
ratio in actib⁹ et habitib⁹: qā ex vno hitu
posūt exire actus diuersaz spēz. Verbi
gratia ex habitu naturali qui est visus p
cedūt diuersi actus. f. videre albū et vidē
nigrū: qui sūt diuersarū specie. similiter
ex illo habitu qui est fides pcedūt diuersi
actus in spē. f. credere deū esse. credere fi
lium dei natū esse de virgine et h⁹ modi. f.
quoniā oīa ista eadē rōne credūt ut predi
ctum est. ideo nō habēt nisi vnu habitum
in specie ex quo pcedūt. Ad quartū iam
patz rīssio: qā fides semp est de increato et
aliqñ cū cōintellectu increati: sicut infra
patebit. Ad qntū dicēdū sicut dictū ē
q fides est de penis eternis et premiis f^{as}
rōnē vna que est premiū verū. et ideo non
est differēs spē fides hui⁹ et illius. Spes at
est de premiis. timor de penis. nō scdm rō
nem vna. f. f^{as} differētes que sūt bonum et
malū et ideo sūt differētes specie. Si q
tamē obiceret q fides est de bono in qntū
bonū: et de malo in qntū malū: qnta aliter
nō generaret fides spēm: et timorē. dicēd
q ista duo vez et bonū opponūt tanq; dis
pata. alio mō nō. dico aut oppositionē dis
pationē f^{as} rōnes. nam bonū cū credis esse
bonū: in qntū bonū cognoscis: et ppter hoc
cū sit cognitū manēs hui⁹ ē sub rōne veri
et ita in qntū bonū cognoscis: et in qntū vez
cognoscis. f. cum dicis in qntū bonū cogno
scitur: dicis ratio ex pte cogniti. et eto dī
in qntū verū cognoscis reddis rō ex pte co
gnoscentis: hec enī est rō generalis rei co
gnoscebilis. in qntū est actu cognitū apud i
tellectum. si eto cognitū dicat rōnē ex pte
cognoscentis fm hoc fides nō est de bono: f.
potius de vero scdm q dicis rō ex parte
cogniti est de bono. et scdm hāc rationem

Ad ultimum dō q licz fides sit general
q̄tum ad cognitionē non tñ gñalis est f³
q virtus: nec gen⁹ est f³ q gen⁹ habet sū
se spēs: sed f³ q dicit^r gen⁹ a generando
pōt dici q fides generat spē: ⁊ spēs cari
tate: ⁊ caritas generat rōnē f³ quā reducē
oēm vītutē ī finē ipsi⁹ caritatis .f. in bonū
⁊ de hac gñatiōe dī **Matth. p. 23.** Habzāā ge
nuit p̄sac zē. intelligit^r. fides generat spēz
⁊ spēs caritatē. ⁊ cū fides virt⁹ nō sit sū
affectiō: licz ambitus cognitiōis circūeat
oēm finēz: tamē affectio restringit eā circa
certū finē p̄pū. Et ideo nō multiplicat^r
in species.

Circaprimum notadu; q
Johes da

Trē **dyo**⁹ in li^o de vini. no. **fides** est rō sim-
plex itatis p se existētis. **Trē** sup⁹ bituz
est q^d fides ē viri⁹ q̄ credūf que nō vidēt

put dictū ē s^{ca} bugo. in cognitiōe habet
māz. ī affectiōe substantiā. ⁊ ideo fides pōt
notificari sūm cognitiōem ⁊ s^{ca} affectionem

dem p cōpationē ad suū principalē actum
qui est assertire pme veritari sup oīa. 7 f³²
hoc diffinit sic 10. damas. fides ē assen

fusō īnglūt' circa primā veritatē. Itē
orīgit cōsiderāe fidē p opationē ad finē
sēu ad ea quē ordīata sūt p eā ī aīa ī pūri
t ī futuro. π 6° hoc describit ab aplo De
xi'. fides est ība spandarū rerū: argumētū

Et quia duplex dispositio respectu finis ē
necessaria, una in affectu, alia ī intellectu
iō dicit sba rerū sperāda: rōne ei⁹ qđ pri
net ad affectū, argumētū nō appetitū rōe
eius qđ priñet ad ītellectū, sic g accipiūz

tres diffinitiones fidei ex pte affectus. Ex pte
 vero cognitionis diffinitur fides tripliter. p. n.
 cognitio fidei considerari tribus modis. p. mo
 in comparatione ad credibilia que p ipsam cog
 scuntur, et hoc modo diffinitur a beato thomponisio

Fides est ratio simplex veritatis per se existen-
tis, sicut enim ratio que dicitur argumentum in aliis
facit noticiam veritatis conclusionis: sic lumen
cognitionis fidei est ratio apud intellectum cogni-
tionis veritatis que est in articulo fidei.

hoc per se sine aliquo alio" qđ accipiat sūm
humanā rōnē. ⁊ etiā simpli rō ē ad triāz
rōnis que ē argumētū ī logicis. **I**bi enī rō
dicī p modū cōplexiōis ⁊ cōpositiōis: cō
sistēs ī duabz ppositiōibz s^{ca} modū filogi

Ad huiusmodi differētiā dī fidei rō simplex: n̄
enī cōplicat p modū cōplexiōis sic mediū
in ppositiōib⁹ ex quib⁹ elicī conclusio.

Ite pōt considerari cognitio fidei ī cōpati
one ad cognitiō; que ē eiusdē generis. Est
enī in genē cognitiōis fidei triplex oria:
quedā enī ē ex humana rōcinatiōe de qua
dicīf q̄ fides nō habet meritū cui būana

rō pber expimentū. Quedā hō ē ex scriptu
rarū auctoritate seu testimoniis: scōm q̄ vīc
Aug⁹ ad paulinā. Si dīnaz scripturarum
que candice ī ecclia noīant̄ pspicua aligd
firmat̄ auctoritate sine vlla dubitatioē ē

credēdū, 7 **Deb. xi.** **¶** Si cēs testio fidei
pbati iuēri sūt, **Queda** 7o est ex lumie grē
infuso elenāre ipsū itellectū sup se ad affē
tiendū veritati pme ppē se 7 sup oīa, fm
quē modū dīc **Aug.** ad cōsentiū, **¶** Idea est

illuminatio metis ad sumā veritatē. Et f^m
hūc modū diffinit a Jo. damas. Indistabil
7 iudicabil spēs eoꝝ que a deo nobis annū
ciata sūt. Ista aut̃ annunciata intelligit cre
denda: sed q̃ credēdis pōt itellect⁹ asse
ri et fideli bñctificatiōe p̃cipue.

tire p fide habita ex huana rone: que gdes
diindicabilis ē intellectu. ¶ Deo ad hui' ois
ferentia d fides spēs īdiindicabil. ptera
ga pōr affente p fidē que colligit ē scri
pturaz auctoritate vel testimoniis vt ga
ita viciū scripture. Et ga ita antiqui prē

[illegible]

crediderūt ideo dicif fides spēs idistabil
fides enī que ē ex testifonio ē velut remo
ta dispositio: distās rō respectu credēdo
rum. **I**tē pōt cōsiderari cognitio fidei:
in cōpātiōe ad cognitiōes que sūt alteri
generis. alterius enī generis sūt cognitio
opinōis: scē: q̄ que modū diffinit hugo
de scō vic. fidē sic. **F**ides enī est certitudo
aī de reb⁹ absentib⁹ supra opionē et infra
scīas cōstitutā: quā diffinitōes sic explanat
Sūt qdā q̄ audita statī aīo repellūt et cōi
dicūt et hi dicunt negātes. **A**lii xō de his
que audiunt necessariam partem eligunt
ad cōsentīendum: et hi dicuntur dubitā
tes. **A**lii xō alterā pte eligūt ad estimādū
s nō approbant ad affectiōē: q̄ uis vnū d
duobus magis pbabile intelligāt. vtz tñ
idipsū verū sit asserē nō psumūt. et hi sūt
opinātes. **A**lii xō sic eligūt alterā ptem ut
eius approbatiōem assertiōē sumant. et
hi sūt credētes. post ista genera cognitio
nis illud pfectū seq̄ cū res nō ex auditu
solo sed p suā pntiā cōprehēdūt et hi sūt
scīentes. **E**x his q̄ conici pōt: q̄a fidē appel
lam⁹ certitudinē: q̄a vbi adhuc dubitatio
est fides nō est. et q̄a nimiz credere aliqd
min⁹ est q̄ scire. min⁹ dico non q̄tū ad me
ritū s q̄tū ad cognitiōē: plus enī ē pntēz
videre q̄ absentē credē. **I**deo fidelē certī
tudo infra scīam: et quia pl⁹ ē fide stare q̄
mutare estimatiōē. et pl⁹ credē q̄ estimare
Relig⁹ q̄ fides ē certitudo sup⁹ opini
onē. **P**at⁹ igit diffinitio p̄dicta: scīgitur
patet rō assignatiōis diuersarū diffinitio
num fidei.

Queritur postea ^o diff
fidei quā ponit ap̄lus ad **De. xi^o. Scz**
fides est sba spandarū rerū zc. **C**irca hoc p
querit quare p duplicē actū diffinit fides
s. p duplex gen⁹ act⁹. s. substatē spandis et
arguē nō apparētia: cū alie x̄tutes nō dif
finitā p act⁹ plures s p vnū. **I**tē **C**ū oīs
diffinitio debeat assignari p priora et noti
ora. spes aut et spanda cōsequāt naturalē
fidē. videt⁹ hec diffinitio. **F**ides ē sba rerū
zc. vari p posteriora. q̄ nō ē bene assignata
Itē **C**ū oīs diffinitio debeat assignari
p⁹ illud qd cōuenit diffinito p se et non p
accidēs. **F**ides aut nō ē rei spande nisi per
accidēs s p se ē rei credēde. q̄ nō cōueniēter
dicif substantia rerū spandarū s magis re

rū credēda. **I**tē querit de singulis pti
bus et p quō dicif sba rerū spe. **N**ā cū sba
dicat⁹ multipl⁹ s⁹ q̄tuor mōs vt dic p̄hus
in methaphisica matia forma. cōpositū ge
nū: aut diffinitō. nō pōt dici fides sba for
ma: q̄a fides nō est forma rerū spandarū
sed magis credēda. nec pōt dici sba ma
teria: q̄a cū materia sit tribus modis in q̄
et ex q̄ et circa quā. nō ē fides materia. ex
qua sint res spande cū nō pmaneat cū bo
nis spandis in gloriā: nec etiā pōt dici q̄
fides sit materia ex q̄. eo mō q̄ fidei succe
dent spanda eterna. s. bona: q̄a s⁹ **B** mltro
fortius spes dicif sba rez spanda. p̄lea
nō pōt dici fidelē mā in qua rerū spanda
nec mā circa quā sic pat⁹. q̄ nec potest dici
sba cōpositū: nec sicut gen⁹ aut diffinitio
spandarū. **I**tē **C**ū bona eterna que sunt
res sperāde fūdet⁹ ī merito. meritū aut est
in omni x̄tute. q̄ quelib⁹ virtus dicet fun
damentū rerū spanda. si q̄ eadē rōne dī
sba qua fūdamētū. sic dic⁹ **Aug⁹**. relinq⁹ q̄
quelib⁹ virtus ē sba rez spanda. **I**tē
Cū fides sit nō solū premiorū eternorū que
sūt res sperāde s etiā penarū eternarū que
sūt res timēde. videt⁹ q̄ nō solū sit sba rez
sperāda sed etiā timēda. **N**ō q̄ sufficiē
ter dicif cū dī sba rez sperāda. **I**tem
cū dicat **Aug⁹** i entib⁹. q̄ fides ē rerū p̄sen
tiū p̄teritay et futuray. spes xō ē solū futu
ray. q̄ vlior est fides q̄ spes. q̄ fides nō est
diffiniēda p res sperādas: cū istud nō cō
ueniat fidei vlr. nō igit cōueniēter dicif
sba rez sperāda. **I**tē cū dicat **Aug⁹** q̄
ignota nō possum⁹ diligē. et **Greg⁹**. **N**emo
pōt amare qd nō credidit sic nec sp̄are. q̄
fides ē sba rez diligēda sic rez sperāda
rum. **I**tē **D**iligēda sūt finis fidei sic spe
randa. q̄re q̄ nō dicif fides sba rez diligē
da. **I**tē querit de alia pte diffinitōis
qualiter. s. dicif **F**ides argumētū nō appa
rentiū. **N**ā cū argumētū dicat⁹ aliqñ medi
um. aliqñ maxia ppositio. aliqñ collatio p
missay ad cōclusionē. **N**ullo istoz modoz
videt⁹ fides posse dici argumētū. **R**elig⁹
igit q̄ fides nō est argumētū. **I**tē. **U**bi
est argumētū est q̄si mot⁹ ī rōne et p̄cessus
de vno ad alterū. sed fides cū credit artī
culo nō p̄cedit p aliud ad credēdū illū: cū
illū supponat et assentiāt illi. igit fides nō
dicet⁹ argumētū. **I**tē **D**e argumētū est

ratio. virtus autē diuidit ex opposito rōni
 q̄a est habit⁹ volūtari⁹. fides igit̄ cum sit
 virtus nō erit rō: ita nec argumentū. **S**i
 dicat sicut quidam dixerūt q̄ fides est ar
 gumētū s̄ hūc modū: quoniam aliq̄s du
 bitat resurrectionē futurā: vel aliq̄s aliū
 articulū p̄ fidē patriarcharū p̄babit h̄ mō
Ita crediderūt p̄iarche. Ergo ita creden
 dū est nobis: s̄ hoc argumētū ē solū p̄ locū
 ab auctoritate. talis autē loc⁹ debilissim⁹ ē.
 s̄ fides esset argumētū debilissimū. **I**te
 s̄ hūc nō esset fides argumētū v̄l r̄. s̄ solū
 fides prior: nec ēēt argumētū q̄ ad oēs
Nō enī apud antiquos q̄ p̄mi crediderūt
 esset fides argumentum. **I**tem scdm̄ h̄
 esset fides suasa: et ei⁹ rō imediata nō ēēt
 p̄ma v̄itas. **S**i dicat sicut dixerūt quidā si
 est argumētū rōne prime veritatis cui in
 titur et adheret p̄pter se. **P**rima enī veri
 tas est principū. mediū et extremū. prima
 enī veritas principū est s̄ q̄ ab illa est
 fides h̄t̄ illuminans: et illi p̄me v̄itati ad
 heret fides p̄pter se: s̄ q̄ adheret nō habz
 a se sed a p̄ma veritate et sic est principium
 hui⁹ adhesionis. **I**te ipsa v̄itas est cui ad
 heret et ita est extremū. **P**reterea p̄ma v̄itas
 est mediū p̄ q̄d adheret: et ita est medium.
 prima ḡ v̄itas ē a quo h̄z q̄ adheret et cui
 adheret et p̄ q̄d adh̄t. et ita est principium
 mediū et extremū. scdm̄ hoc ḡ d̄r fides ar
 gumētū p̄ similitudinē rōne p̄me veritatis.
Si h̄ dicat. **O**tra. s̄ h̄ magis ip̄a prima
 veritas dicet̄ argumētū q̄ fides: et ipsa si
 des dicet̄ conclusio q̄ illata a p̄ma v̄itate
Ite querit̄ que sint illa non apparētia
 respectu quorū dicet̄ fides argumētū. aut
 enī nō apparētia dicūt̄ articuli. aut dicūt̄
 bōa futura. s̄ quocūq̄ mō dicat̄: cū argu
 ducat̄ cognitionē ei⁹ cui⁹ ē argumētū et ap
 pentiā. si fides ē argu⁹ nō appetitū faciet
 appere nō appetitiā. sed ostēd̄s ē q̄ in p̄nti
 nō facit apparere. ḡ nō ē ī p̄nti argumē
 tū nō appetitiū. **I**te querit̄ q̄re dicet̄ ar
 gumētū nō apparētiū: et nō argumētū du
 bitorū. **S**i ḡ obicit̄ otra diffinitionē et p̄
 tes diffinitionis. **I**te querit̄ de ordine p̄
 tiū diffinitionis cū intellect⁹ p̄or sit q̄ affect⁹.
 fides autē dicet̄ argumētū nō appetitiū re
 spectu intellect⁹. s̄a rō respectu affectus.
Ergo ecōuerso debēt ordinari diffinitio:
 ut dicet̄ fides argumētū nō appetitiū:
 et s̄a rerū spanda. **S**olo dō s̄ hugo.

de scō vic. q̄ diffinitio p̄dicta nō indicat
 quid est fides sed s̄ q̄ facit. **D**isponit
 enī ad ea q̄ ī patria habebūt et cognoscēt
 habebūt affectu. cognoscēt intellectu. in q̄tū
 dispōit ad h̄ere: dicet̄ fides s̄a sperādaz
 rez. in q̄tū dispōit intellectu ad cognoscē
 dicet̄ argu⁹ nō appetitiū: et iō ista rō apli
 nō dat p̄ gen⁹ et d̄rias: s̄ dat p̄ copatiōez
 ad p̄mos et p̄ncipales act⁹ fidei. **A**d p̄mo
 obiectū circa diffinitionē dō q̄ sicut d̄m
 est. fides cōstitit ī cognitionē et affectiōe. **I**n
 cognitionē enī inuenit̄ fidei materia. **I**n af
 fectiōe s̄a sic dicit hugo. **R**ōne ḡ ipsius
 affectiōis d̄r s̄a rez sperādaz rez. **R**ōne cogni
 tionis d̄r argu⁹ nō appetitiū: q̄a ḡ ē ei⁹
 materiale ē in cognitionē. et ē s̄ale seu for
 male est in affectiōe. ideo ponit̄ ī duplici
 ḡne: sed ī vno formaliter: ī altero māliter
Ad secūdū dō q̄ q̄admodū dictū ē: h̄ec
 diffinitio nō dat p̄ gen⁹ et d̄riam formālē
 s̄ dat p̄ actū et copatiōe ad finē s̄ q̄ dic
 hugo. fides ē s̄a sperādaz rez: q̄a bona
 inuisibilia que p̄ actū nodūz sunt p̄ntia: iā
 p̄ fidē in nob̄ s̄sistūt. **S**cdm̄ h̄ ḡ dō q̄ licz
 spes et spanda sunt p̄teri⁹ fidei tpe et ḡna
 tione: tamen prius sunt fm̄ rōnez. s̄ q̄ di
 cunt̄ act⁹ et finis p̄ora. s̄ rōne eis quorū
 sūt act⁹ et finis: que tū posteritas s̄ rōne
 pōt dici in rōne cāe finalis. **P**rioritas s̄
 naturā: scdm̄ q̄ dic̄ p̄bus ī methaphisica
 q̄ potētia p̄ior est actu ḡnatiōe et tpe. sed
 actus p̄ior est potētia s̄a et diffinitione.
Ad tertiu⁹ dō q̄ fides cū p̄m sit hitus
 gratuit copatiōe habet ad obiectū cui⁹
 est. **E**t hoc mō diffinit̄ sic. fides est q̄re
 dunt̄ que nō vident̄ zc. et copatiōem h̄z
 ad illud ad q̄d est seu ad finē. **D**icēd̄ ergo
 q̄ p̄dicta diffinitio fidei nō dat p̄ copatiōz
 ad obiectū seu ad illud cui⁹ est: sed datur
 p̄ copatiōe ad illud ad q̄d est: et illud est
 bonū sperādū: et vez nō apparēs premiū
Et p̄ hec p̄t r̄nsio ad obiecta ḡnaliē circa
 diffinitionē. **A**d illud rō q̄d p̄mo oppo
 nit̄ circa p̄mā p̄t diffinitionis dō q̄ fides
 d̄r s̄a ī rōne cāe mālīs. s̄ q̄ dicit **J**oh.
 damascen⁹ q̄ fides ē eoz que sperāt̄ ypo
 stasis. i. s̄a rez redargutio que nō videt̄
Dicet̄ autē ī rōne cāe mālīs in qua velut p̄
 ma dispositio mālīs ipsius subiecti q̄d est
 aīa. **E**st enī materia in qua rez sperādaz
 dupl̄r sicut subiectū vel sicut dispositio
 subiecti. p̄ mō aīa est materia rez spādaz

duplīciter sicut subiectū. vñ sic dispositō
subiecti. p̄ mō aīa est materia rez sperāda
ru. 2. mō fides f̄. q̄ explanat hugo ī suis
sentētiis. vbi īpe distinguit q̄ res s̄sistūt
in aīa multipliciter. Per actū vt qñ res p̄
sentes sensu cōprehēdūt. vel p̄ imaginem
ut qñ res absentes vel nō existētes in sua
silitudine capiunt. vel imagine vel p̄ ex
periētiā vt qñ ea que ī nobis sūt sentiūt
a nob̄ vt gaudiū ⁊ tristitia: timor ⁊ amor
que subsistūt ī nobis: ⁊ sentiūt. nullo boz
modoz īuisibilia dei cōprehēdūt a nobis
Quia nec circa pñtia sūt vt sensu cōprehē
dant: nec silitudine aliqua imaginābilitate
ab aīa cōprehēdūt vel cōprehēdi possunt
neq; quēadmodū illa q̄ ī nobis sūt ⁊ sentiūt
a nobis. **Ex** his q̄ cōcludit. ergo fide sola
subsistūt in nobis: ⁊ subsistētia eoz est fi
des qua credūt q̄ sūt sed nō qualia sunt.

Ad secūdu: qd̄ obicit q̄ oīs virtus est
sba rez spandaz: qm̄ oīs virtus ē pposita
seu s̄sistētia meriti nō tñ rez sperandaz
Cū enī spes sit certa expectatio pueniēs
ex gratia ⁊ meritis. f̄. q̄ b̄tudo respicit
meritū sic fūda ī virtutib: q̄ act⁹ vni⁹
cui⁹q; virtutis meriti⁹ est. **Scdm̄** x̄o q̄
respicit expectationē fūda ī spe. f̄. aut
q̄ est certa fundat ī fide: ⁊ sic intelligitur
illud. fides ē sba rez sperandaz. ī illaz re
rum que expectat certitudo. **Nō**ndum
tñ est q̄ ē certitudo fidei respectu rez gl̄e
f̄. affectū vt habeat: ⁊ f̄. hoc ē fides sba
rerū spandaz. **Et** ē certitudo f̄. intellectū
vt videat: ⁊ f̄. hoc est argumētū non ap
parentiū. **Ad** tertiū dō q̄ cū res timēde
nō sint finis fidei nisi finis a quo vt decli
nētur. ⁊ p̄ earū declinationē obtineamus
res spandas que sūt finis ad quē fides est
Ideo cū diffiniat fides p̄ finē ad quē ē nō
dō diffiniri p̄ rimenda s̄ p̄ sperāda. **Pre**tea
ea fides hic diffinit f̄. q̄ ē fundamētū edi
ficii spūalis ī aīa ī pñti ī cōpatiōe ad edi
ficiū spūale ī futuro qd̄ cōplex ī ipsa gl̄ia
eterna. **Cō**stat q̄ nō pōt dici fūdamētū
vel sba respectu timēdaz s̄ solū respectu
sperandaz. **Ad** quartū dō q̄ ē quidā affe
ctus quo ad hēmus sūme x̄itati ppter se ⁊
iste coīs est ad p̄terita p̄sentia ⁊ futura ⁊
sine hoc affectu nō pōt esse fides f̄. p̄maz
intentionē x̄tutis. **I**terū est ali⁹ affect⁹ x̄tutis
f̄. quē ad heret fides sūme x̄itati ⁊ vult
habē eā: ⁊ iste ē spūalis affect⁹. **Et** f̄. hūc

modū terminat respectu futuri boni. ⁊ re
spectu adipiscēdi finis de futuro. ⁊ scdm̄
hoc diffinit in ista pte ab aplo ī cōpatiōe
sc̄z ad finē adipiscēdū d̄ futuro. **Ad** qñ
tum dō q̄ cū caritas sic d̄. i. ad cor. i. 3.
nō excidat. fides at̄ excidat q̄ euacuabit
nec manebit ī gloria f̄. q̄ fides. sba autē
vel fūdamētū manet ī eo cui⁹ ē fūdamētū
vel sba. nō poterit fides dici fundamētū
caritatis: vel sba seu rez diligēdarū p̄ se.
Cū autē spes sit boni absētis quēadmodū
fides rei absētis: ⁊ pmanet cū fide ī pñti
⁊ euacuat cū fide ī futuro. ⁊ faciat q̄ res
spande f̄. q̄ cadūt sub actu spei sint ī aīa
q̄ nō est possibile spare nisi p̄intelligat
credē erit fides sba rez spandaz ⁊ nō dī
ligendaz. **Ad** illud qd̄ p̄ obiciebat cōi
secūda pte diffinitōis dō q̄ fides d̄ argu
mētū nō eo mō quo d̄ argumētū ī logicis.
s̄ dicat argumētū p̄ silitudinē: q̄ sicut ar
gumētū ē gnans certitudinē respectu ei⁹
cui⁹ d̄ argū. ita fides ē certitudo respe
ctu ei⁹ cui⁹ ē. s. veri nō apparēt. **D**istingue
dū igit est q̄ argumētū d̄ multipl̄. d̄. n.
argumētū brevis narratio s̄sequētiū: f̄.
q̄ dic̄. **Silbert⁹** in pñ. **Leui.** Hoc ē argū
toti⁹ libri. ⁊ argumētū appellat collectiō
materie toti⁹ libri siml̄ sūpte. **I**te argumē
tū d̄ oīsio scdm̄ q̄ d̄ in **Job. 3.** Qui male
agit odit lucē ⁊ nō venit ad lucē vt non
arguat opa ei⁹. ad **Eph. 5.** **D**ia q̄ arguit
a lumīe manifestat. **I**te d̄ signū seu mira
culū scdm̄ q̄ dic̄ **Ricar. in li. de trini.** **U**ti
mur ī attestatōe credēdoz seu cōfirmatōe
signis p̄ argumētis: p̄digiis p̄ expimētis.
Ite argumētū d̄ ī logicis. **Rō** rei dubie fa
ciens fidē: ⁊ fides accipit p̄ effectu argu
menti. **I**n theologicis x̄o est econtrario q̄
fides est faciēs argumētū seu rōnez. **I**tem
argumētū d̄ certitudo ex qua anim⁹ mo
net ad aliud: ⁊ s̄ mō fides dicat argumētū
nō apparētū. dicat q̄ argumētū: gnāliter
⁊ non apparētū in pñti p̄terito ⁊ futuro.
f̄. qd̄ certitudinē facit: ⁊ hoc mō arguit d̄
p̄teritis pñtib⁹ ⁊ futuris. ⁊ d̄ argumētū
etiā spāliter scdm̄ q̄ certitudinē facit de
veris eternis que nō apparēt qd̄ appēbūt
Ad secūdu: dō q̄ fides d̄ argumētū
nō p̄prie s̄ p̄ silitudinē. qm̄ sicut p̄ argū
vñ ad cōclusiōis noticiā: ita p̄ fidē magis
ac magis illuminantē puenit ad noticiā
eternoz bonoz nō apparētium. ⁊ iste est

motus rōnis nō naturalis sed gratuit⁹.

Ad tertiu⁹ iā patz rñsio: qā fides nō dicif
rō p modū speculatiōis seu nature. s̄ dicif
rō p modū affectus 7 grē: 7 hoc rōne arti
culoz qui sūt pncipia fidei p se nota. **Cū**
ipsis enī articulis iuenit cām quare credat
eis. s. primā veritatē: vt sic ī aliis scientiis
ipsa pncipia credim⁹ ppter se: vt oē totū
maius est sua pte: 7 h⁹ mōi. ita ppter grām
fidei credim⁹ deū esse trinū 7 vnū 7 alios
articulos: et grā fidei est rō q̄ arguif eoz
veritas. s. hoc q̄ fides ē rō 7 virt⁹. **Ad**
q̄rtū dō q̄ sic sup̄ dcm ē. **Est** fides que gñā
tur ex nālī rōne: 7 est fides que gñāf ex te
stimonio seu ex scripturaz auctoritate: 7 est
fides que gñāf ī aīa ex lumīe grē. duobus
mōis p̄mis habet fides certitudinē effect⁹
Efficiē enī ex certitudine rōnis uel auctori
tatis. 7 iō ē ex argumēto. **Ultimo** hō mō ē
fides faciēs certitudinē put dictū ē. **I**deo
fides est argumētū 7 p hoc p̄z respōsio ad
illā opinionē: qā dicebat fides ē argumētū
eo q̄ p fidē esset p̄batio: nō enī hoc dicitur
nisi f⁹ hūc modū q̄ dicit⁹ ē. **Ad** aliā opi
nionē qua dicebat q̄ fides ēēt argumētū
rōne p̄me v̄itatis. ccedēduz ē q̄ rōne p̄me
veritatis fides dicif argumētū. i. certitudo
seu faciēs certitudinē. s̄ cū obiciē q̄ p̄ma
veritas s̄m b̄ magis dicif argumētū: 7 dō
est q̄ p̄ma veritas s̄m q̄ in fide facit argu
mentū. i. certitudinē de ipsa. **R**ōnduz rñ
q̄ q̄rūdā certitudo est ī aīa ppter rei itelli
gibilis euidentia: 7 hec ē certitudo pncipio
rum quib⁹ aīa cōsentit ppter se: vt oē totū
mai⁹ ē sua pte: 7 ceta h⁹ mōi. nō ppter ipsi⁹
intellect⁹ īformationē sicut patz in illo qui
p̄mo audiūisset hoc pncipiū. oē totū maius
est sua pte: qā statī b̄ audito cōsentiret p̄pē
rei euidentia. **Q**uorūdā autē ē certitudo non
ppter rei itelligibilis euidentia: s̄ ppter in
tellect⁹ īformationē: s̄m quē modū est certi
tudo fidei: sic enī p lumē fidei īformaf itel
lectus vt certitudo sit respectu oīūz credē
doz: 7 sicut ex illa pte ī pncipiis rei euide
tia est sufficiēs argumētū vt ei cōsentiat in
tellect⁹: ita ex ista pte īformatio itellect⁹ p
lumē p̄me v̄itatis ī fide est sufficiēs argu⁹
vt cōsentiat itellect⁹ ipsi p̄me v̄itati ī oīb⁹
credentib⁹. **E**t p hoc patz declaratio illius
opinionis. **Ad** q̄ntū dō q̄ nō apparētia
dicif trib⁹ modis. s. articali. bona eterna.
rōnes credendoz. 7 respectu istoz trium

fides pōt dici argumētū. i. certitudo. **F**ides
enī est certitudo respectu articuloz put
dcm ē. fides ēēt certitudo bonoz eternoz
que mō nō appent q̄ postea appebūt. fides
etiā est certitudo oīūz rōnū credendoz. **H**bi
grā. sunt rōnes credendoz valide 7 appa
rentes: vt qm̄ deus est 7 vn⁹ 7 oī potēs: q̄
p̄bi multis rōnib⁹ p̄bat: 7 sūt rōnes credē
doz nō apparētes 7 debiles s̄m humanā
rōne: vt qm̄ xps est incarnat⁹ 7 passus: q̄s
introducūt **A**nسلم⁹ in li⁹. **C**ur deus homo
7 alii. tñ hui⁹ rōnes īformare p fidē īfa
sam a deo p ipsū lumē fidei robur accipiūt
vt que videbāf cōgruitatis 7 bōitatis solū
esse p lumē fidei videāf necessaria: 7 b̄ mō
fides est argumētū nō appentiū. faciēs ipā
appentia ī p̄nti: qā rōnes que faciūt p fide
que p̄nt nō erāt appentes: p fidē fiāt appa
rentes: 7 sic est argu⁹ nō appentiū respectu
credendoz. **U**n̄ dī. z. ad **C**or. x. **A**ma mi
licie nostre nō sūt carnalia sed potius deo
ad destructionē munitiōm: cōsilia destrue
tes 7 oēm altitudinē extollentes: se aduers⁹
sciam xpi: 7 ī captiuitatē redimentes oēm
intellectū in obsequiū xpi ību. **A**d vlti⁹
iam patz respōsio. fides enī que fit ex rōe
est respectu rei dubie. fides hō que non fit
rōne: s̄ ex rei euidentia: vel ex informatione
intellect⁹: non est rei dubie imo s̄m q̄ ex
euidencia rei est de re credita 7 apparenti
sicut p̄z in fide pncipioz. **S**cđm hō q̄ ex
īformatiōe itellect⁹ est de re credita s̄ nō
appenti quō est fides articuloz. 7 sic patet
rñsio ad obiecta cōtra secūdā p̄tē diffiniti
onis. **A**d vltimū hō q̄ querif de ordie
ptiū diffinitiōis dō q̄ ordo ibi attēdis s̄m
dignitatē. vñ q̄uis cognitio itellect⁹ p̄z
sit origine: q̄ mot⁹ affect⁹. tñ dignitate seu
electione p̄z est affect⁹ q̄ mot⁹ itellectus.
s̄m q̄ distiguit **A**ug⁹. **P**ri⁹ electiōe 7 p⁹ ori
gine. **P**ri⁹ origie. vt flos fructu p⁹ electiōe
ut fruct⁹ flōe. s̄m hūc modū q̄ntū ad ordinē
originis prius est fidē esse argumētū q̄ ēē
ībam spandaz rez. scđm ordinē electiōis
ecōuerso s̄m q̄ ordinat ab aplo. **P**ossēt
tñ dici aliē q̄ finis fidei q̄ cōprehēdit eter
na: pōt dupliciter cōsiderari in spe 7 in re.
in spe de p̄senti. in re de futuro. **I**n prima
ḡ pte diffinitiōis īsinuat finis ī spe rōne
cui⁹ dicif esse fides ība rez sperādaz. **I**n
secūdā hō pte īsinuat finis in re q̄ cōseq⁹
rōne cui⁹ dicif argumētū non appentiū

Consequenter
...
Ad primū
...
Ad vltimū
...

Sic ergo patet descriptio.

Consequenter

querit de actu fidei quod est credere. et querit quatuor. 1° an credere dicat uniuoce vel equoce. 2° quod sit credere secundum intentionem generalem. 3° quod sit credere ut est actus fidei formalis quod est assentire. 4° de actu fidei materiali quo est cognoscere.

Ad primum

sic obicit in li^o quarto 10. damasc. fide omnia humana et spiritualia consistunt. fide. n. agricola incidit tellurem. fide nauta puo ligat mittit aia; sua. fide intelligim⁹ ex non ente ad esse: omnia deducta esse dei virtute: quod sonat ei quod dicitur apud ad Hebr. xi. fide intelligim⁹ aptata esse seculo homo dei. omnia igitur divina et humana dirigimus fide. sed videtur quod fides dicat de his non uniuoce sed equoce: sic spes cum dicitur de temporalibus ut in 1° ad Cor. 13. In spe arat qui arat. et cum dicitur de eternis. nam talis spes congruit huic fidei. de qua dicitur damascen⁹. neque enim agricola incidit tellurem sine fide: et si hoc quomodo sit semel ponit a damasc. nam termino sel posito non est ut dicitur equoce.

Item videtur fides et credere secundum quod dicitur de humanis rationibus ut de principiis et conclusionibus aliter accipi quod fides secundum quod dicitur de credendis scilicet de articulis: maxime cum per modum fides sit per probationes: et per similitudinem eorum que faciunt lucem manifestissimam. 2° modo non. imo non habet rationem medii nisi prima veritate. Sed contra hoc videtur quod dicitur Augustinus in li. 83. quod ubi dicitur. Trias sunt genera credibilium. quedam enim creduntur et non intelliguntur ut historie. alia prius creduntur quam intelligantur ut articuli. alia prius intelliguntur quam creduntur ut philosophia. nisi accipiat uniuoce credere: nulla videtur diuisio Augustinus. Item queritur an credere uniuoce accipiat secundum quod est actus fidei virtutis: et fidei informis: et videtur quod non sicut homo non dicitur uniuoce de homine eto et picto: et oculus de eruto et videre. Item queritur quantum differt credere cum dicitur demones credunt. et cum dicitur de despato quod credit. et cum dicitur de simplici peccatore. et utrumque accipiat ibi credere affective aliquo modo: vel tamen cognitive.

Solo dicitur quod fides vel credere secundum quod dicitur in auctoritate damasc. de divinis et humanis nisi fide divina et humana dirigim⁹ non tenet uniuoce vel equoce. uniuoce non: quia non est eodem genere accipere. equoce non: quia obicitur quod

credere seu de divinis seu de humanis est ad herentia summe veritatis. et ideo quia fit comparatio ad unum non accipit equoce. Quare dicitur est quod accipit multipliciter secundum prius et posterius. Ita enim erit de credere sicut de veritate que multipliciter dicitur de veritate creata et increata. per hoc patet solo de spe: quia spes solum de eternis et temporalibus dicitur secundum prius et posterius. Sicut. n. spei de eternis respondet fides de eternis. Ita fidei de temporalibus spes de temporalibus. Eodem modo respondendum est ad illud quod obicitur qualiter accipiat fides de rationibus humanis et de credibilibus divinis. dicendum est quod secundum prius et posterius nec obstat quod sit adherentia ex hac parte per me diu. ex illa non: quia licet sit diversa in modo adherendi. respectu tamen est ad veritatem secundum prius et posterius deam. nec est simile quod obicitur de homine picto et vero: quia illud secundum methaphoraz dicitur de fide. unde non dicitur equoce credere de formato et informi sed analogice: quia credere formate fidei. est veritati amore inherendo illam tendere. Credere autem fidei informis est adherere eide virtuti: licet amore non tendat in illam sicut credere fidei formate.

Ad illud quod queritur quomodo differt credere put est hominum qui sunt in peccato et damnato et de monum dicitur est quod non dicitur uniuoce nec equoce sed secundum prius et posterius. unde ad sciendum omnia non dicitur quod dixerunt quidam quod fides in generali sumpta aut est habitus cognitivus tamen. aut ita cognitivus quod affectivus. si est cognitivus tamen. aut est universalis aut particularis. si vultis aut faciens aut factus. si faciens tunc est ut de principiis ut omne totum maius est sua parte. si factus sic est de conclusionibus. si ita cognitivus quod affectivus tunc est affectivus a quo aut in quod. si affectivus a quo: tunc est ut fides demonum que est cum timore. Item 2°. Demones credunt et tremunt. Si affectus in quod tunc dupliciter. aut enim per modum punctionis in quantum pertinet ad viam. aut non. si non per modum punctionis sed citra: tunc est ut eorum qui sunt in peccato mortali. tamen agunt opera de genere bonorum: ut elemosinas et huiusmodi si est per modum punctionis in quantum pertinet ad viam tunc est fides formata: et ita fides et videre accipit de his secundum prius et posterius per quosdam gradus.

Deinde queritur

quid sit credere generaliter secundum quod est habitus grativus. Ad quod sic Augustinus videtur diffinire quid sit credere. 2. ad Cor. 13. super illud. Non quod sufficientes

simus cogitare aliqd a nobis q̄i ex nob. glo
hic attēdāt 7 verba ista ppendāt q̄ putāt
ex nobis esse fidei ceptū: 7 ex deo eē fidei
supplemētū: cōmendāt enī istā gratiā que
nō dat fm aliqua merita: sed efficit oīa bo
na merita in qd nō q̄ sufficiētes zc. 7 ifra
q̄q̄ 7 ipsum credere nihil aliud est q̄ cum
assensione cogitare: sic q̄ credere ē cū assen
sione cogitare. s̄ hoc pōt ouenire aliis p̄nci
piis a p̄mo. s̄. p̄ncipiis oīū scīaz. q̄ nō dif
fert credere put ē nāle 7 ḡnirū. forte r̄nde
bit q̄ addēdū ē assentire ppter se: s̄ h̄ ipsū
verū est de p̄ncipiis fm q̄ p̄ncipia: q̄ eis
assentit ppter se. si x̄o dicat q̄ credē sit as
sentire p̄me x̄itati ppter se. sic fornicatiōz
esse peccatū mortale: 7 fidē esse virtutē: 7
penā eternā esse: nō erit creditū. q̄a nullūz
horū est p̄ma veritas. s̄līr f̄m hoc incarna
tio passio 7 silia nō credūt. Itē sup eun
dem locū dicif i glo. q̄ nullus credit aliqd
nisi p̄ius cogitauerit esse credēdū. s̄ credē
nihil aliud est q̄ cogitare zc. q̄ credēs cogi
tat aliqd eē credēdū. q̄ quidā mor̄ necessa
rio p̄cedit motū fidei: 7 ille nō pōt esse me
ritorius cū nāliter p̄m̄ mor̄ meritoriū sit
fidei: licet aliqn̄ aliter cōtingat. Itē cū in
credere sint duo. cogitare 7 assentire. in q̄
ḡne ponet credere. v̄l in ḡne qd ē cogitare
v̄l in ḡne qd est assentire. Si in ḡne qd est
assentire. q̄ nō erit demonū fides: q̄a nō as
sentit veritati eius qd credūt: quia dicit
damas. de angelis malis. **E**oz volūtas est
rebellare deo. Si x̄o ponat i ḡne ei⁹ qd ē co
gitare. q̄ fides nō erit habit⁹ mortue poten
tie 7 ita nec virtus. **A**d hoc v̄d q̄ actus
declarat p̄ p̄p̄iā materiā: vt credē p̄ credi
tum. **N**ō q̄ creditū est cogitabile ens sup̄
rōnē p̄mū cui p̄p̄ se dat assensus. **I**n hoc
q̄ dicif sup̄ rōnē sepat ab his quoz est cre
dulitas fm rōnē: vt est i p̄ncipiis scīaz. **I**n
hoc autē q̄ v̄l p̄mū sepat ab hi⁹ que sunt
creature. **I**n h̄ aut q̄ dicif cui dat assensus
ppter se. sit sepatio ab illa cognitione que
pōt esse p̄viā rōnis: de his q̄ sūt sup̄ rōnē
Credere q̄ ē assentire credito p̄ mē ente sup̄
rōnē ppter se. **A**d illud aut q̄ fornicatiōne
esse p̄c̄m 7 hi⁹ nō sūt credita fm h̄ac rōnē
infra r̄ndef cū agef de his que vere sunt
articuli 7 que nō. **A**d illud aut q̄ q̄riē
vtrū cogitare p̄cedat credere. respōdēdūz
est q̄ semp cogitāe p̄cedit nāliter credere
sed non semp actu. imo quandoq̄ p̄cedit

quandoq̄ comitat. q̄n̄ subsequif. 7 illud qd
p̄cedit tpe nō est ceptū fidei. nisi accipiat
de cepto ex sūpto. **A**ut p̄cedat ostēditur
p̄ id qd v̄l in Luc de brā virgine ibi 7 co
gitabat q̄lis eēt ista salutio. ecce cogita
p̄cedēs fidē: tandē cōsentit. **C**ū dixit post x̄
ba angeli. **E**cce ancilla dñi zc. 7 nō q̄ i mo
tibus intellect⁹ rōni cōiūcti. nō solū cogita
re est p̄i⁹ natura q̄ sit assentire: s̄ etiā tpe
7 est vltima collatio seu termin⁹ collatiōis
simul etiā cū cōsensu. tamē q̄n̄q̄ contingit
aliter. vel ppter lucē manifestissimā v̄l i p̄
se notis: quale est de quolibz affirmatio vel
negatio. oē totū maius est sua pte: q̄b⁹ assē
titur q̄ cito accipit. q̄n̄q̄ ppter solertiam
exercitati circa hui⁹. **N**ā exercitati 7 periti
mediū inueniūt. 7 in p̄specto tpe vel statī
vidēt veritatē. **E**odē modo cōtingit i intel
lectu fieri: qui nō est rōni cōiūct⁹: vt in eis
que sunt fidei p̄ lucē interiorē p̄fusa: per
quā satis i quibusdā absq̄ discussione incli
natur cōsensu in illis est cogitare s̄lī cum
assentire. licet p̄i⁹ nāliter. 7 sic intelligendū
est x̄bū **A**ug. s̄. de p̄zitate nature 7 nō t̄p̄is
Quāq̄ cogitare ē subsequēs fidei: 7 h̄ cogi
tare est maxime admiratiū: de hoc q̄ grā
dei factū est in ipsis qd vix possūt accipere
hinc dic **A**ug⁹ i li⁹ de cōfessiōib⁹. **N**ō suffi
ciēbā cogitāe: 7 cōsiderare cōsiliū dei super
redēptiōe generis humāi. 7 p̄ hoc p̄t q̄ nō
semp p̄exigif deliberatio de credēdo. vt
sit credēdū. 7 deinde q̄ credat. s̄ simul est
cogitare 7 assentire tpe: 7 nō intelligit̄
esse ibi duo actus. nisi rōne termi duplicis
7 prior cōformat in cōpositiōe velut opposi
tū. sequēs x̄o trāsit i rē oppositā. s̄. credē
qd cū ita sit. manifestū est q̄liter initiū. s̄. co
gitare hui⁹ a gratia sit gratū faciente: que
est fides. 7 s̄līr cōsumatio act⁹ que ē credē
Ad aliud respōdendū est q̄ credere est
in ḡne ei⁹ qd ē assentire. 7 qd obicit d̄ dia
bolo. v̄d q̄ assentire dupliciter accipif. q̄n̄q̄
dicif assentire ponere ita esse: 7 etiam ten
dere i illud: 7 sic nō ouenit diabolo: q̄a ei⁹
credere est hoc: s̄ nō i hoc. aliqn̄ aut v̄l assē
tire ponere ita esse nō t̄n̄ i illud tendere: 7
sic ouenit diabolo. p̄ hec patz r̄fio ad oīa.

Tertio queritur qd sit
put est act⁹ formalis fidei. **A**d quod sic
Aug⁹. **C**redere i deū est credēdo amare. cre
dendo i eū ire. credēdo ei adherē: 7 mēbris

eius incorporari. **S**ed obicit cum amare sit caritatis. credere autem in deum sit fidei formate quod est credendo amare. si fides formata est caritas quod est falsum. Reliquis igitur credere in deum non est credendo amare. **I**tem si quicunque amat tendit per affectum in id quod amat. si credendo in id quod amat tendit. si id est quod dicitur credendo amare et credendo in eum ire. **I**tem Adherere vero esse spei et utis finem hoc quod dicitur. mihi autem adherere deo bonum est. non ergo credere in deum quod est fidei est credendo adherere deo. **I**tem Incorporatio membrorum Christi est ultima unio animarum ad deum. sed ultima unio est per caritatem. ergo incorporari est caritas. Ergo credere non est membrum dei incorporari. **A**d hoc dicitur quod hic describitur actus fidei formate per potissimas conditiones. et cum sint quatuor hic conditiones. due prime sunt actus fidei secundum se. due vero ultime sunt ipsi fidei. scilicet quod coniungit ipsi spei et caritati. prima autem conditio est credendo amare. secunda est credendo in eum ire. amare pertinet ad affectum. ire ad effectum. et secundum hoc distinguitur fides formata ab informi. fides enim informis per affectum amorem secundum quod dicitur. ad Cor. 13. Si habueris fidem ita ut montes transferas. caritatem autem non habeamus. Quia etiam effectus debiti operis secundum quod dicitur. ad 2. Fides sine operibus mortua est. ideo non convenit ei credendo amare: per affectum nec credendo in eum ire per effectum. si convenit ipsi fidei formate. que est sicut dicit apostolus ad Gal. 5. Operibus per dilectionem: quia operibus est convenit ei credendo in eum ire: quia per dilectionem convenit ei hec conditio credendo amare. sic ergo due prime conditiones conveniunt fidei formate secundum se. tertia conditio est credendo ei adherere. Quarta membrum ei incorporari. que due conditiones conveniunt fidei in quantum coniungit spei et caritati. In quantum coniungit spei ut dispones ad illam convenit ei adherere. Perere. n. per me veritati habet fides ex se. sed herere seu adherere sicut expectare beatitudini habet ex spe. In quantum coniungit caritati sic dispones illam convenit ei credendo incorporari: secundum quod dicit hugo de secundo libro sententiarum suis. Per fidem membra efficiuntur. per dilectionem vivificamur. per fidem accipimus unionem. per caritatem accipimus vivificationem. **A**d id quod obicitur quod amare est caritatis. dicitur secundum Augustinum. quod amare dicitur coiter secundum quod quilibet virtus diffinitur per amorem a beato Augustino. et secundum quod amor dicitur per me veritatis in fide. Amor beatitudinis in spe. amor

bonitatis in caritate. alio modo amor spiritualiter secundum quod dicitur quod est amor bonitatis ut bonitatis: secundum hoc amare dicitur duobus modis generaliter et specialiter. dicitur igitur quod cum dicitur credere in deum est credendo amare. amare non sumitur ibi spiritualiter secundum quod est bonitatis in quantum bonitatis: quia hoc modo amare est caritas: si vero amare generaliter secundum quod est respectu veritatis prime in quantum bona et delectabilis est virtuti rationali. **A**d secundum dicitur quod in deum ire est dupliciter per affectum et effectum. Amare vero deum ponit ire in deum per affectum et effectum: si non ponit ire in deum per effectum. et ideo non superfluit quod dicitur credendo in eum ire. **A**d ultimum duo patet. Respondeo. quia licet adherere deo et incorporari conveniat spei et caritati principaliter. nihilominus tamen conveniunt ipsi fidei secundum quod coniungit eis.

Consequenter queritur de actu fidei mali. **N**am credere dicitur formaliter assentire. materialiter cognoscere secundum quod dicit hugo. fides in cognitione habet materiam. in affectu obiectum. et circa hoc queritur. primum an in presenti sit aliter cognoscere deum: quod per fidem. 2. quod sit cognoscere per fidem. 3. quod sit prius credere vel intelligere.

Quantum ergo ad primum queritur utrum sit aliter cognoscere deum in presenti quam per fidem. **A**d quod sic Augustinus in libro de videndo deo inter videre et credere hoc distare dicimus. vident enim presentia. credunt autem absentia. Presentia autem intelligimus in hoc loco dea que presentia sunt sensibus seu corporis seu animi. si ergo ipse deus in presenti non cognoscitur nisi ut absens et non ut presentis. Relinquitur quod non cognoscitur nisi per fidem. Quod autem non cognoscatur nisi ut absens probatur per Ambrosium. cuius auctoritatem ponit Augustinus in libro de videndo deo: deus cum absens putatur videtur. cum presentis non videtur. Ergo non cognoscitur nisi ut absens. **C**onsequenter cognoscitur per nalem rationem ut habetur in libro ad Romanos. Item cognoscitur per donum intellectus. et per donum sapientie. Cognoscitur etiam in raptu sicut cognovit Paulus. 2. Cor. 12. Ex his relinquitur quod aliter cognoscitur quam per fidem. Solo modo quod deus aliter videtur in presenti quam per fidem. et ad illud quod obicitur dicitur quod deus dicitur abesse duobus modis. uno quod non est presentis per se: et hoc modo videtur per fidem. alio modo cum non est presentis secundum inmensitatem sue substantie et virtutis et hoc modo est absens ipsi creature

et hic et in patria: quia non apprehendit inmensitatem. utroque modo intelligitur auctoritas Ambrosii. cum absens putatur videtur. cum presentis est non videtur: quia licet hoc modo non absit secundum rem: absit tamen secundum reputationem. secundum quod dicit Augustinus ex ponens verbum Ambrosii in libro de videndo deo. Cum absens inquit putatur videtur. nota quod non dicitur cum absens est sed cum absens putatur: multumque enim est absens qui celum et terram implet. neque spaciis intercluditur parvis neque magnis diffunditur. ubique totus est et a nullo continetur loco hoc qui excedere metem intelligit videtur deus: etiam cum absens putatur. Ex his ergo patet quod cum dicit Augustinus quod credimus absentiam. vocat absentes quod non est presentis per spiritum. Quando autem postea dicitur quod deus nunquam videtur nisi absens: verum est. nisi absens vel secundum spiritum vel secundum inmensitatem suam.

Queritur postea quid sit cognoscere per fidem. Nam si dicimus absentiam credi: presentia videri. cum imaginatio et memoria sunt rerum absenti in: imaginari et memorari erit credere quod est falsum. ergo non est propria divina inter videre et credere: quia videtur presentia credimus absentia. Item videtur quod cognoscere per fidem idem sit quod scire. Augustinus in libro de videndo deo assumens illud. 1. cor. 13. Quod cum apparuerit files ei erimus. ita dicit scire se dicit quod nudum factum fuerat. nec videndo sed credendo cognouerat. ergo credere est scire. et cognoscere fidei est scire. Item Augustinus in eodem scriptura nostra consistit ex rebus visis et creditis. Cor. 13. Triplex est acceptio intellectus. opinio. fides. scientia. fides dicitur acceptio super opinionem et infra scientiam: ergo fides non est scientia vel opinio. Item est videre per spiritum. et est videre per speculum in enigmate. secundum quod dicitur. 1. cor. 13. Videmus nunc per speculum in enigmate. tunc autem facie ad faciem. sed credere est videre per speculum seu in enigmate. Ergo credere est videre. ergo non distat credere et videre. Non ergo verum dicit Augustinus. Qui dicit videtur presentia credimus absentia. Ad hoc respondendum est secundum Augustinum in libro de videndo deo ubi dicit. non quia dixi quia absint a sensibus nostris ea crederi sic accipiamus ut inter illa deputetur que aliqui viderimus. et nos vidisse retinemus: ce terique sumus quibus tunc non preesto sint cum recolamus a nobis: neque enim inter credita sed in se visa reputantur. videre enim est sensu corporis vel intuitu mentis rem reprehendere. credere vero est quod in conspectu mentis vel corporis nunquam assuisse recolimus. et per hoc patet quod

cognoscere fidei non est idem quod remissi vel imaginari: quia cum dicit Augustinus quod credimus absentes intelligit absentia que nec sensu corporis nec intuitu mentis conspicitur quasi prius visa. sic autem absentia non sunt de quibus est memoria vel imaginatio. Ad illud quod obicitur quod videtur idem esse fides quod scientia. dicitur quod scientia dicitur stricte cognitio per causas et hoc modo cognitio si dei non est scientia. Alio dicitur scientia cognitio rei per intellectum et hoc modo dicitur coiter: secundum quem modum dicit Augustinus que per corpus videtur nisi mens adsit que talia nuntiata sunt suscipiat nulla possunt scientia contineri. Tercio modo dicitur scientia communissime secundum quod apprehendit cognitionem per fidem et cognitionem rei per visionem secundum quod dicit Augustinus in libro de videndo deo. Constat scientia nostra ex rebus visis et creditis: si in his quod vidimus vel videmus nos ipsi testes sumus. In his autem que credimus aliis testibus mouemur ad fidem: cum earum rerum quas nec videmus nec vidisse nos recolimus ostenditur signum in vocibus vel in litteris vel in quibusdam documentis quibus visis non visa credamus. non pro immerito scire nos dicimus. non solum ea que vidimus vel videmus verum etiam que idoneis testibus vel testimoniis credimus. Ad ultimum dicitur quod videre aliquid dicitur duobus modis proprie videre. scilicet aliquid in se: et improprie videre aliquid in alio. per primum modum videre non dicitur credere. secundum modum dicitur videtur. Si scire nos incongruent dicimus illud quod certissimum credimus hic factum est ut etiam recte credita. et si non adsint sensibus nostris videre metem dicamus. tamen proprie sicut ipse dicit credimus illa que absint a sensibus nostris. sed videtur idoneum testimoniis quod eis prohibetur. videtur autem illa que preesto sunt unde presentia notantur vel a se vel corporis sensibus. et ponit exemplum ut hanc lucem corporis sensu: et mea voluntate sensu a se mei video. Si ergo vero mihi indicet voluntatem suam cuius vox mihi presentis est: tamen quia ipsa voluntas quam mihi indicat later sensu corporis a se mei. credo non video. dummodo non recipiam vocem eius. per idoneo teste: quia si existimarem metiri non esset testis idoneus et ideo non crederem.

Queritur postea utrum sit per credere quod intelligitur. an e converso. et obicitur quod sic. Dis fides ex auditu interiori vel exteriori est. ergo prius est intelligere quod est quod dicitur quod credere. prius enim est creditum intelligere quod credere. Item Augustinus super illud. 2. ad Cor. 13. Non quod sufficientes sumus. etc. nulli quippe

credit nisi prius cogitauerit esse credendum
sed hec cognitio est intellectus. q̄ intellectus
semp̄ p̄cedit credē. **Contra.** **Ma. 7.** **Secūm**
septuaginta nisi credideritis nō intelligetis.
p̄p̄ea querit cū fides sit de nō apparētib⁹
nō tamē de incognitis simplr cui⁹ mōi co
gnitio sit in fide ⁊ que sit carentia cogni
tionis. **Itē** que est orīa illa credēdorum
quā dicit **Aug.** q̄a quedā nō credim⁹ nisi
intelligam⁹. Quedā rō nō intelligim⁹ nisi
credam⁹. **zē.** Solo ad primū vō q̄ est itel
lectus vocis vel signi: ⁊ est intellectus rei.
Intellectus rō vocis vel signi vlr p̄cedit
fidē. **Intellect⁹** rō rei qui est ex rei p̄sentia
seq̄ fidē fm q̄ dicit hugo de scō vic. q̄ co
gnitionē habz fides nō que ex p̄ntia ipaz
rerū cōprehēdit: sed illā que ex auditu solo
p̄cipit: ⁊ verborū manifestat s̄ḡtiōē ⁊ fm
h̄ patet respōsio ad primū obiectū ⁊ secūdū
Ad qd̄ obicit in contrū ei qd̄ querit vō
fm **aug.** i li. de vidēdo deo. q̄ est cognitio
de re duob⁹ modis. **Uno** p̄ p̄p̄iū testimoniū
sicut est in his que videm⁹ sensu corpis ul
sensu mētis. **Alio** est cognitio de re p̄ testi
moniū alteri⁹ sicut est in his que credim⁹.
Unde **aug.** his que videm⁹ nos ipsi testes
sum⁹. **Dis** q̄ credim⁹ aliis testib⁹ mouemur
ad fidē. **Hāc** signa i vocib⁹ uel litteris uel
quibuscūq̄ documētis: quib⁹ uisus nō uisa
credat. p̄ mō res ipsa apparet simplr ⁊ co
gnoscat. **z.** mō res est nō apparēs fm se nec
cognita: s̄ apparēs in suo testimoniū q̄ a pte
cognoscat q̄ uis ipsa res nō appareat. **Ad**
ultimū vō q̄ qdā sūt articuli ad quos pōt
attingere rō p̄ lumē inatū ut qm̄ de⁹ est. ⁊
vñus est. ⁊ oīpōtēs ⁊ hī. ⁊ hec dicūt credi
cū intelligat q̄ uis imp̄fecte in p̄nti. cū; tñ
nō inrit ipsi rōnib⁹ intellect⁹ s̄ x̄itati p̄
p̄pter se. **Quidā** rō sūt ad q̄s nō attingit
intellect⁹ nisi p̄ lumē gr̄e ut q̄ p̄tinēt ad re
dēptionē humani generis: vt qm̄ de⁹ ē hō
⁊ hī. ⁊ de his **aug.** dicit q̄ p̄t⁹ credūt q̄
intelligat. **Ad** maiore aut̄ hoz euidentia
nota distinctionē **aug.** quā ponit magister
in. 3. li. 2. in 1. az. 23. dīf. ⁊ est talis fidē ipaz
dīf **aug.** **Uidet** q̄s in corde suo esse si cre
dit uel si nō credit: nō sicut corpa que vide
mus oculis corporeis ⁊ p̄ ip̄sorum imagines
quas memoria tenem⁹ etiā absentia cogita
mus. nec sicut ea que nō videm⁹. ⁊ ex his q̄
videm⁹ cogitationē ut cū formamus ⁊ me
morie comedam⁹: nec sicut boiū; aīam cui⁹

⁊ si nō uiderem⁹ ex nostra comittim⁹. ⁊ ex
motib⁹ corpis hominū sicut vidēdo didici
mus. **Intuemur** etiā cogitādo nec sic vide
tur fides i corde i quo est ab eo cui⁹ ē: si eā
tenet certissima scīa. **Nota** q̄ **aug.** hic
distinguit sex ḡna uisōis. **Primū** ē cū vide
mus rē p̄ntē. p̄ suā formā corpālē i materia
existētē. ⁊ hec uisio dīf corpālīs. **Secūdū**
genus est cū uidem⁹ rē absētē p̄ imaginē;
illius retētā i memoria. s. rei corpālīs: ⁊ hec
uisio dīf imaginaria. **Tertius** gen⁹ est
q̄n ex his que videm⁹ ea que nō videm⁹ co
gitatione formam⁹ qd̄ pōt esse altero istoz
modorū uel cū singularib⁹ cognitib⁹ p̄ cōse
quēs habet cognitio vñs uel cū vno existē
te fili alre⁹ simile qd̄ nō ē p̄s cogitamus
Quart⁹ modus est cognitio vno itelligibi
li aliud itelligibile cogitam⁹. uel cū aliquis
ex cognitōe aīe sue alterā aīam cognoscat
Quintus modus ē q̄n ex actu uel operatiōe
sensibili egrediēte a s̄ba insensibili s̄tam i
sensibilē cognoscat ut cū ex motu corpis
cognoscat aīam. **Sextus** modus est cū ali
quid qd̄ est in mēte actualiter p̄ essentiam
suā a mēte cognoscat quō cognoscat mens
mea affectiōes: ⁊ hoc mō dīf q̄ anim⁹ dum
credit cognoscat suā fidē. ⁊ isti q̄tuor ultī
mōi dicūt uisiones itellectuales. **Uñ** cum
dicit **Aug.** q̄ uisio itelligibilis ē q̄n aliq̄s
videt qd̄ in se ē p̄ suā essentia: non ē hec rō
uel diffinitio uisōis itellectualis. s̄ notifica
ip̄sius p̄ quādā sui spēm: uel p̄ quoddā eius
pticulare. vñ non ualeat si sic obiciat. **Uñ**
cognoscat ab intellectu nō uisione corpālī
nec imaginaria q̄ itellectuali. s̄ uisio itel
lectualis est q̄n id qd̄ uidetur est in aīa fm
essentia ut est cū mēs uidet suas affectiōes
q̄ ule fm essentia suā est in aīa. **Ad** hoc p̄t
rñsio p̄ iā dicta. qm̄ illud nō est rō uisionis
intellectualis nec cōuertibile cū ip̄a. sed est
quoddā pticulare ip̄sius uel quidā modus
illius uisionis: qm̄ uisio itellectualis dīf
multipliciter sic oñsū est. **Numer⁹** aut̄ p̄di
ctarū uisionū sic habet qm̄ oīs uisio. aut ē
p̄ formā cōcretā. aut p̄ formā abstractam a
mā s̄ nō abstractā a cōditionibus materie.
aut per formā utroq̄ mō abstractam. p̄ mō
ē uisio corpālīs. **z.** mō imaginaria. **3.** mō itel
lectualis. s̄ hec diuidit qm̄ uisio rei penit⁹
abstracte a mā. aut ē rei uise p̄ se ip̄a: aut p̄
aliā rē. **Si** uise p̄ se ip̄am ultim⁹ mod⁹ ē. si ui
se p̄ aliā rez. illud attingit tripliciter scdm

Ostea queritur

Circa primum sic pcedit
fides ē cer

¶ **Trē.** Per fidē fir prima assumptio p̄m
veritati. ē fides nō ē falsi. **¶** **Trē.** fidei su

Contra. ſpei videt ſeſſe ſimulat in illo quod ſperat ſe habiturū vitam eternā? ita no-

10.1517/001401303261923

Ad aliud dō q nō est sile de caritate ⁊
fide: qā caritas nō respicit rōnē veri ⁊ fli

In tpe ante incarnationē tistate simpli
oportebat credere xōm incarnādum, n tpe

Sed contra. i. ad Cor. sup illud. **D**ēs eād
escā ēē glo. In signis itaq; tūeris eade

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

[illegible]

habitu fidei que est causa eius: et hoc habitu
tudinē dicūt nō ēē dependēs de futuro cū
beat secū suā causā. **A**liā autē habet ad suā
māz. scilicet creditū qd nō habet determinatam
veritatē. vñ motus fidei licet esset ī illud
nō tamē necessario erat in illud. **A**lii autē
dicūt qd licet xps nō incarnaref tñ habraaz
credendo xpm incarnādū esse nō credidit
falsū s̄ verū. **N**ō enī sequit si xps est incar
nandus: incarnabit: nec sequit si nō incar
nabit nō est incarnādus. sicut nō sequitur
si antexps ē futur⁹: erit. neq; si nō erit: non
est futur⁹. **P**er mltis enī dicit qd futura sūt
et vere: que tamē nō erūt. cū enī dī hoc ē fu
tur⁹: nō est sensus: hoc erit. sed sensus ē hoc
ordinatū est esse in rez nā: seu qd hoc erit ē
ordinatiōis exit⁹ in esse. **C**ū xō dī h̄ futur⁹
est fit enūciatio de ordinatiōe exit⁹ vñ eue
tus: nō de exitu ordinatiōis. et cū dicit hoc
erit: fit enūciatio de exitu ordinatiōis: non
de ordine exitus. **E**st autē duplex ordinatio
necessitatis naturalis: et ordinatio congrui
tatis seu convenientie. vnde qñ p̄sa. dixit de
ezechia qd esset moriturus: nō dixit flm. ga
nō dixit hoc de exitu ordinatiōis: sed de or
dinatione exit⁹: ga in nālī ordinatione ita
ordinatū erat qd ezechias moreret: et qd nō
fuerit mortu⁹ fuit a sūma cā que nō muta
uit ordinatiōē s̄ poti⁹ exitū ordinis. **E**odē
mō cū dī xps nō est incarnādus: nō idē valz
ac si diceret xps incarnabit: qd enī xps incar
naref fuit ordinatio congruitatis seu cōue
nientie. tale enī peccatū. s̄ p̄mi parētis talē
regrebat medicinā: vt sicut mors p̄ feminā
vita p̄ feminā. sicut mors p̄ lignū: vita per
lignū. sicut ad imaginē dei formati: ita ad
eius imaginē reformati et hī. multa ponit
Ansel⁹ in li⁹ cur de⁹ hō. et hec ē convenientia
de q loq̄r **A**ug⁹ in p̄dicta auctoritate. **N**ul
lus modus sanāde nre miserie cōueniētior
Qui qd dīc xpm incarnādū nihil aliud dicit
qd ordinatiōē congruitatis qua xps incarna
ref: et hoc semp verū est etiā si xps nō incar
naref. et hoc ē qd credidit habraā et ita sp̄
verū est et hoc est articulus. **S**i autē querit
nōne credidit qd xps incarnabit et ita falsuz
qd id est exitus ordinatiōis nō ordinatio: et
hoc nō ē articulus simplr: sed incarnabit p̄
qd dicit pphete.

Queritur postea ^{utru;}
sit de apparitib⁹ siue de visis et videtur qd

sic p̄ h̄ qd petr⁹ videbat xpm pati: et tñ idē
credebat. qd fides est de visis. **S**ed ad h̄ rñ
des qd fides virt⁹ nō dicit esse in petro ex
eo qd videbat hōez pati. s̄ ex hoc qd crede
bat deū esse qui patiebat. **P**reterea h̄ que
ritur utrū visio fidē euacuet. **A**d qd sic
Ioh. 14. **Q**uado vobis pare locū ibi dīc glo
aug. eat dñs et paret locū. eat ne videat. la
teat ut credat. tñ enī loc⁹ parat si fide iu
nat. credat desideret ut desiderat habeat
Desideriū dilectōis p̄patio māsōis. ex hoc
arguit si oportet qd deus lateat ut credat.
q̄ ipsa visio euacuat credulitatē. **E**rgo cū
petr⁹ videret xpm pati nō habebat fidem
passionis. **I**te sicut scia euacuat opiniōē
cū aduenit: ita euacuabit fideē: ga scia ē co
gnitio p̄fecta. cū autē venerit qd p̄fectū est
euacuabit qd ex pte est. qd cū brā xgo habu
erit scia: qd cepit sine virili semine **I**n brā
virgine euacuabat fides illi⁹ articuli ope
ptus de spū scō. qd nec ī brā xgine nec ī pe
tro fuit fides oīz articuloz. **I**te cū visio
glorie euacuet fidē. paulus autē rapt⁹ ē usq;
ad visionē glorie: ga vsq; ad tertiū celū. **I**s
est usq; ad tertiū gen⁹ visiōis qua vident
res p̄ sui p̄sentia: sicut dīc aug⁹. qd in paulo
euacuabat fides. **R**elinq̄r igit qd fides nō
cōpatit̄ secū visionē sensibīlē nec intellectu
alē nec sciam. **C**on. **C**ognitio intellectua
de aliquo nō euacuat sensitiuā cognitioē
q̄uis sit certior cognitō: nec ecōuerso. ergo
nec cognitio fidei euacuabit cognitionem
sensibīlē q̄uis sit certior nec ecōuerso. qd pe
trus poterat sil xpm videre pati p̄ sensū et
credere p̄ intellectū. **I**tem aliq; scis scia
demonstratiua eclypsim solis si postea sciat
sciētia sensitiua vel expimētali: idē nō eua
cuat scia hec p̄ illā nec ecōuerso. imo magis
vna p̄ficiť ab alia. qd scia cōtior nō euacuat
min⁹ certā de re eadē. qd mltro forti⁹ nec scia
expimētalis de oceptu filii dei euacuabit fi
dē in brā xgine. **I**te scia p̄p̄ qd de re nō
euacuat sciam ga q̄uis illuminosior sit illa
q̄ nec visio rapt⁹ pauli: q̄uis illuminosior
scit euacuabit visiōē fidei in paulo. **I**te
si aer illuminet lūmī ignis et postea adue
niat lūmē solis adhuc tamē remaneat lūmī
ignis. licet nō appareat. qd cū oīs scia et cog⁹
sit p̄ aliquā lucem interiorē sil rōne maior
cognitio nō euacuabit minorē q̄tū ad scia;
sicut nec luminositas. **P**reterea queritur
c⁹ mōi cognitioē euacuet fides et a c⁹ modi

accidēialis. Innata seu nāl cognitō dupl'r
est i hoīe ante pēcm ut i adā erat cognitio
f^a quā apte cognoscebat deū i creaturis.
Post peccatūz vt in nobis qui p speculum
et enigmatē deū videm⁹: et assignāt vriam
inter cognitionē hāc et illā qualis est iter
suppositionē et dignitatē. dignitas enī nō
indiget aliqua pbatōne uel psuasiōe: sicut
est hoc pncipiū. oē totūz mai⁹ est sua pte in
geometria. **S**uppositio nō indiget ad min⁹
leni psuasiōe: sic ista ppositio i geometria
a pūcto vsq; ad pūctūz rectā lineā ducē. sic
dicūt differre cognitionē de deo innatā in
homīe ante pēcm et p⁹. **C**ognitio autē sup
addita aīe est tribus modis. **E**st enīz cog
nitio que acqrit p naturales rōnes: quales ha
buerūt pbi. et est cognitio que initit testio
niis scripturaz vel miraculoz: sicut dicūt
esse i fide i formi. **E**t cognitio que ē p illumi
nationē a deo que initit pme vītati tēdēs
in illā: et hec est fidei formate. nō est q̄ incō
ueniēs q̄ idē sit scitū cognitōe innata: et cre
ditū cognitōe supaddita. **I**ncōueniēs eēt
q̄ idē esset scitū et creditū cognitōe innata
vel supaddita. **Q**uia in eodē gñe cognitio
cētiōz euacuat min⁹ certā. **A**lii dixerūt al'r
q̄ cū fides sit de nō apparētib⁹. **I**mpossibī
le est idē enūciabile scitū esse et creditū. **E**t
ad illud qd de petro obiicit dicūt q̄ h est
fla. petr⁹ scit istū pati d deo. imo tñ credit
qm̄ dicūt q̄ h pnomē iste positū sūtatiue
psonale est: et idē est ac si diceret petr⁹ scit
hāc psonā pati. sed bñ cōcedūt eā f^a q̄ in
telligit de re. **A**d aliud obiectū dicūt q̄
hec est falsa. petrus scit q̄ si ihus patif iste
patif: qm̄ petr⁹ sit antecēdēs sed nō scit cōse
quēs. et ideo nescit illud. qm̄ si hoc pnomē
iste tēf sūtatiue fla ē: qm̄ f^a h ē psonale. si
adiectiue vera est: et f^a hoc dicūt q̄ nō va
let ista argumētatio. petr⁹ scit istū hominē
pati. q̄ scit istū pati. **A**d vltimo obiectūz
dicūt q̄ iste dubitat hāc ppositōz eē verā
et dictū eius esse verūz: nō tamē dubitat h
dictū: qm̄ nescit q̄ hoc sit dictū eius: qm̄ ne
scit sigtione. nescit enī vtrū demonstratur
dei filius vel nō. sicut aliq̄s bñ rñdet pba
ad istā ppositionē. marc⁹ est tullī. ignorās
vtrū illa noīa sint noīa eiusdē an diuersoꝝ
et tamē nō dubitat dictū hui⁹ ppositionis.
Si q̄ hec solutio nulla sit pbatūz multipl'r
sic p. petr⁹ videt istū demonstrato xpo: et vi
det ei⁹ passionē. q̄ videt hoc totū xpm pati

et ita scit h totūz. q̄ scit h cēntiale xpm pa
ti. **P**reseā cū dicif. petr⁹ scit istūz pati. h p
nomē iste aut significat aliquā formā circa
suū suppositū. aut nullā. si aliquā aut dīnā
aut hūanā. **N**on ē rō qre poti⁹ dīnā q̄ hūa
nā uel ecōuerso. s̄ cōstat q̄ nō sigt utrāq; q̄
nullā: maxie cū sit pnomē sba; mere signis
Ex hoc sequit⁹ q̄ hec ē vera. petr⁹ scit istūz
pati: ex quo non sigt ibi aliq̄ forma dei.
Itē petr⁹ scit si chimera patif: et ipsa patif
Itē scit si brunell⁹ patif: et ipse patif. et sic
de oib⁹ aliis. q̄ pari rōne scit q̄ si ihs patif
ipse patif: qd tamē ipi negāt. **P**ropter h
dicūt alii q̄ ista solutō nō valet: et dicūt q̄
in hoc casu idē est scitū et creditū. et dicūt
q̄ petr⁹ scit istū pati demonstrato xpo: seu in
telligat d deo seu d re: et credat idē. **S**i f^a
aliā appbēsiōe credit: f^a aliā scit. **Q**uā fm̄
q̄ appbēdit istūz sub formis visibilibus
scit istūz pati. f^a q̄ appbēdit ipm sū forma
dīnā credit ipm pati. sic solet dici de illo q
interfecit patrē platonis et aufugit: s̄ post
multū rps rediit ita alēat⁹ q̄ plato nō cog
nit eum: et adept⁹ est familiaritatē platonis
f^a hoc vez est q̄ plato odit et diligit istūz
f^a f^a diuersas appbēsiōes: qm̄ f^a q̄ apphen
dit eū in statu in quo est: diligit istū. **S**i fm̄
q̄ appbēdit eū sū imāinatiōe in q̄ vidit
eū qm̄ interfecit patrē sic odit eū: et ita eū
de odit et diligit fm̄ diuersas appbēsiōes.
Eodē mō idē scit et credit. hec opinio ocor
vat cū prima. illa tñ opinio fla est i hoc q̄
dic q̄ fides informis initit auctoritati scri
pture et miraculis. **Q**uia sic ostensū est sup
qōne de fide informi. fides informis initit
pme vītati ppter se ei assentiēdo q̄uis nō
moueāt i illā. q̄tūz nō ad cetera vtrū hēat
veritatē pat; ex ca⁹ pcedēti. **D**icēdum q̄
pleni⁹ q̄ nō ē incōueniēs idē eē scitū et credi
tū: f^a aliū et aliū modū: nec idē creditū esse
et sensatū f^a aliū et aliū modū: sicut nō est
incōueniēs q̄ idē sit sensatū et intellectū f^a
modū aliū et aliū. vñ petr⁹ idē sentit vidē
do et credēdo f^a modū aliū et aliū: q̄a pso
na xpi cōsiderata i forma hoīs videbat: sed
f^a formā dīnā credebāt. **I**dē q̄ videbatur
et credebāt: s̄ mō alio et alio. **S**ilr in pbo ve
niente ad fidē idē ē scitū et creditū. s̄ scitū
p cōpationē ad rōnē: creditū p cōpationēz
ad pma vītate cui initit ppter ipāz. **S**citū
est q̄tū ad speculatiōz: s̄ creditū q̄tū ad h
q̄ initit pme vītati. **A**d illud nō quod

obicit de aduētu maioris lumis: et ad illud
quod 2° obicit quod per fidei assentit homo prime ve-
ritati propter se per 3° ex predictis. Ad ul-
timū 2° quod obicit de dilectione propter te-
poralia dicitur quod hec dictio propter potest notare
cāram motiuā nō finālē. et hō mō flm ē quod vile
ctio dei propter tpalia cesset adueniēte cari-
tate cū ipa sint cā motiuā p modū icitātē ad di-
lectionē dei. Eodē mō rōnes naturales sūt
causa motiuā in habente fidem per modū
incitantis ad assentiēdū pme xitati propter
se nō tñ cū imissioe ad illas. uel potest notare
cāram finālē. et hoc mō verū ē quod adueniente
caritate cessat dilectio dei propter tpalia. ita
etiā adueniēte fide cessat cognitio dei propter
rōnes nāles: quia nō constituit i illis finis. ces-
sat g inq̄tū constituebat in illis finis.

Consequenter querit utrum obicitur si
dei sit verū necessariū vel vērū contingēs
Ad quod sic Aug^o dicit quod ali^o fuit modus
nre liberationis deo possibilis. g aliter potuit
contingere et ita contingens. Cōi. Quidē quod
vērū necessariū sit obiectum fidei: quia dicit
Aug^o quod null^o ali^o mod^o nre miserie sanan-
de fuit conuenientior. g xpm eē icarnādū fuit
ordinatissimū 1° sūmā sapiāz. 2° sūmā sapiā
et sūmā potētiā cū sit ordinata: nō potest facē
nisi ordinatissimū. q̄re cū hoc sit ordinatissi-
mū nō poterat aliud facere. Itē de eisdē
est cognitio fidei de quib^o ē cognitio p̄rie.
3° cognitio patrie nō ē de vero contingēti: s
de necessario. g nec fides. Sol^o dō quod ali^o
est indicium de hoc: xpm eē icarnādū 1° quod
accipit p hoc ordinatū est quod xps icarnabit
Et aliud fm quod p hoc: xps icarnabit. Nā p̄-
mū ē necessariū. de secūdo autē ostēdet quā-
liter contingēs sit 1° quod. et necessariū 1° quid
et ita fides semp est de necessario fm quid
uel de necessario simpliciter. Nō enī fides
respicit illud ex pte contingētiē quā bz. Nō
g quod necessariū opponit i possibili et diuersi-
ficat 1° quod diuersificat impossibile. impos-
sibile autē et possibile respicit potētiā. poten-
tiā autē dicitur uel potētiā p̄ma simpliciter
uel potētiā ordinata. quocūq; autē mō acci-
piat potētiā: necessariū est xpm eē icarnan-
dū 1° quod hoc accipit p hoc ordinatū est quod
xps icarnabit. Sed si accipiat p hoc: xps
icarnabit. distinguēdū est. s. quod duplicem
habet cōpationē. vnā ad res. et 1° hoc habet
contingētiā. alterā ad potētiā ordinatā. et

1° hoc habet necessitatē: et nō valet illa ar-
gumētatio. Si^o oppositū est possibile deo.
g ipm est contingēs: quia hoc nō sufficit. Debz
enī addi et habet contingētiā i sbo seu i mā.
uel nō est contrariū potētiē ordinate. Itē
habet contingētiā i sbo: ponitur propter illud
exechiā esse mortuū. Nā licz eius oppositū
eēt possibile deo ut patuit: tñ ipsū nō fuit
contingēs: quia hoc habebat necessitatē in
sbo uel i mā q̄ritū ad cursū nature. Nō sit
contrariū potētiē ordinate. dico propter illud
xpm nō esse icarnādū seu xps icarnabitur.
Et nota quod non loquimur hic de ordinatione
dīna: ut dicamus quod ordinationē dīna ordi-
natū ē quod xps icarnabit. et deinde quod possit
contingēti quod xps nō icarnaret: quia hoc nō erit
vērū cū illo: s. loquimur de ordinatione que ē
1° rei exigētiā: de qua leo papa in quadam
omel^o de pasca. Dōtēria filii dei que eadē ē
que ē patris: potuisset gen^o humanū alio^o
a dñatu diaboli ernē nisi negocio cōgruēt
ut p quod vicerat diabolus vinceretur.

Queritur postea utrum obicitur
ctus fidei sit cōplexū uel icōplexū. videtur
quod de cōplexo: quia dicit Aug^o sup illud. i. ad
Cor. 1°. Dēs eundē potū spūalē biberūt zc.
ostendit in istis diuersorū tēporū eandē eē fi-
des. Illi crediderūt xpm esse venturū: nos
autē xpm venisse. Itē si eēt de icōplexo suf-
ficeret credere sine t̄pis determinationē in
carnationū. Sūt. n. quidā iudei qui credunt
quod messias erit filius dei: sed non credunt
eū venisse. Si g intelligat p̄ter t̄pis deter-
minationē: conueniūt nobiscū in fide. et ita
essent fideles quod est flm. Itē Petr^o miss^o
est ad corneliū: ut determinaret ei t̄pis xbi
icarnati. p quod parz quod nō sufficit credere sū
determinationē t̄pis. Itē scīa non ē de cō-
plexo. g nec fides. Itē dicit Aug^o. 2°. ad
Cor. 3°. sup illud. Nō quod sufficientes sum^o zc.
Credere est cogitare cū assensioe. sed cogi-
tare est offerre vnū alteri. ostētre xō snīaz
sup illud inferre. et hoc nō fit sup icōplexū
g zc. Itē si fides eēt de icōplexo sic mors
xpi esset articul^o. Itē sic mors xpi ē articul^o.
g mors xpi est. qm fides nō est nisi de veris
et oē verū est ens: et e conuerso. g si mors xpi
est articul^o: mors xpi est: et e conuerso. quod est
falsū. patet g quod nō ē fides de icōplexo.
Cōtra. Aug^o sup illud. 2°. ad Cor. 4°. Nā bē-
tes spm fidei. glo. rpa variata sunt. s. fides

variata nō est. sed fides nō pro habitu ibi accipit. Imo p articulo. et cōstat q enuncia bilia variata sūt fm tps. q enūciabilia non sūt articuli: cū fides nō sit variata: vel idi recte cludat. si fides est enūciabilia fides est variata. Itē in simbolo nō ponitur enūciabilia sed enumerat ibi articuli. q arti culi nō sūt enūciabilia. Itē fides ē sup rōne: qā est in itelligentia. sed itelligentia ē p modū cōplexiōis i accipiēdo. q et fides Itē cōplexio fūdat sup cōpositiōne. qdā aut sūt in quibus non est vera cōpositiō: ut est deū esse vñū in essentia: et trinū in p sonis. Sed de his est vera cognitio fidei in via: et nō p modū cōplexiōis. q p modū cō plexiōis. Item ipse res artat nos ad cre dendū se: et de deo sūt et in deo: vt icarna filii dei: et hi gnant i nob timorē vl amorē dei. q p locū a diffinitione ipse res sūt arti culi et ita cōplexū. Itē sim? i istati passi onis xpi querit qd mō sit articul? d morte Nō pōt dici q filiū dei mori sit mō articul? qā ignorātia facti excusat a toto eo: q non credūt: sūlr nec filium dei esse mortuū. nec filium dei esse mortuū. modo est articulus d morte filii dei. et ita nullū enūciabile. Re stat itē q ipsa res. s. ipsa mors ē articul? et ita cōplexū. Solo dicūt aliq q fides ē de cōplexo: vñ dicūt q enūciabilia sūt articlī. et ad illud qd obicit q enūciabilia muta ta sunt et ita articuli mutati. dicūt q non ē incōueniēs ponē articulos esse mutatos cū de eēntia articuloz sit cōsignatio tēpōis. sed distinguūt duplicē mutationē. s. muta tionem fm eēntiā: et sic sūt mutati articuli et mutationē fm virtutē et vtilitatē: et sic mutati nō sūt: qā eque pdest ad salutē cre dere xpm esse incarnatū sicut xpm eē incar nādū. sed cū sit maior mutatio illa q est fm eēntiā q illa que est fm qlitatē. s. virtutē et vtilitatē. Indecēs videt dicē q sic mutati sunt. et hoc mō min? pprie soluūt auctorita tē Aug. que dicit tpa mutata sūt. fides aut nō est mutata. Alii dicūt q licet mutata sūt enūciabilia: nō tamē articlī sūt mutati. qā sic ples voces sūt vñū nomē: vt alb? alba albū. Ita plra enūciabilia sūt vñ? articul? Itē sūt ali q dicūt q articuli sūt enūcia bilia et ponūt articulos eē aliqd qd maneat vñ sic dicūt in alia facultate. nihil ē manēs in tpe nisi nūc: nec i moru nisi mutatum. et ita cōsiderauerūt qd esset manēs: et illud po

nūt articulus circa qd sit variatio pteritio nis futuritiōis et pntialitatē. et dicāt icarna tionē filii dei et passionē hui? esse articulos Maxie aut b ouenit dicē ut videt qā cū de sba hoīz nō sit tēpus quoz ordinatio nō pēdet ex tpe: licz facta sint i tpe: sed tm ex ordinatiōe vīna nō erūt articuli depēden tes ex tpe. et f? b pprie exponit auctoritas aug. tpa variata sūt fides autē mutata nō ē i articuli. fm b etiā manifestū ē q d eisdē dicit cognitio i pīa. et cognitio in via que ē fides. Ad illud aut qd obicit sup q nō sufficit credere sine determinatiōe tps dō q qñq sic: qñq nō. qā istud pēdet ex pēdica tione: qā si nō eēt apud aliquos determinatū temp? incarnatiōis filii dei. sufficeret credē icarnationē filii dei absq cōsignatiōe tps. sed hec determinatio variat? diuersa tpa et f? b apparet q nō est de sba crediti. s. ac cidit imo puls se tenet ex pte credētis cui fit determinatio p pēdicationē q ex pte cre diti. Nō sufficit q credere articulū simplr nisi credat eo mō quo debeat esse: qā vari atur determinatio tps. Ideo enī missus est petr? ad corneliū ut determinaret ei tps. et tñ corneli? ante determinatiōe tps dūmō crederet icarnationē de filio dei n̄ pīret. Ad illud qd obicit q fides est sicut scīa d cōplexo et vero. dō q circa fidē debem? cō siderare duo. s. enigma seu specularē fidei cognitioē. et sic ē d cōplexo vero. Debem? etiā cōsiderare credētis cōsensū et fidei puri tatē: et sic ē de cōplexo. primū aut ē i rōne fm itellectū. q aut fides fm enigmatica: cognitioē sit de cōplexo hoc nō est de nā rei cognite: sed d defectu cognoscentis qd apparebit i futuro: qñ cognitio nra erit sū cōplexiōe et tpe. vnde illa cognitio in qua maxime assimulamur vīne cognitōi debet dici esse fidei. q aut sit ppter defectū cog scentis istud manifestū ē p hoc q ea etiā q sūt sine cōplexiōe et in pura simplicitate nō cōprehēdim? sine cōplexiōe. et illa cōplexio nō est ex pte rei: qā cōplexio vera rei fūdat sup cōplexiōe verā: sicut cōpositio sup rez vñ vbi nō est cōpositio vera neq cōplexio vera. vñ qñ cogitam? deū esse vñū i essen? trinū i psonis vel bi? cū nō sit ibi vera cō positio ppter simplicitatē vltimā. nō ē ibi vera cōplexio. s. ea tm ut dictū est que ē ex pte cognoscentis. q si aliq obiciat. q cogi tam? aliter q sit i re. vel intelligim? ergo

falso. nō legē quia sic cogitans nō reponit modū illū in re: et si ē de intellectu abstractio: q̄a abstrahētes sū nō sūt: q̄a nō ponūt modū in re. et p̄ h̄ p̄z sōlo ad illud qd̄ obicit d̄ cogitatioe q̄ ea sit sup̄plexū. Sīl̄r ad illud qd̄ obicit q̄ cū mors xpi non sit: si des nō erit de morte: q̄a fides de vero est. dō q̄ nō sequit̄. Est enī xitas rei: et veritas cōprehensiois. veritate rei futura nō sunt vera que nō habēt cām ī natura. veritate x̄o cōprehensiois que ē in dīna p̄sciētia: erit dicere futura vera. q̄a v̄ez ē dicere aliqua fore futura q̄admodū p̄terita que iā ceceferūt ī nō esse nō habēt xitarē in re: nā. et tñ habēt veritatē ī memoria: qua verū est ip̄a fuisse: et oē tale qd̄ verū est verū ē p̄i^a veritate apud quā nihil trāsit nec mutat̄ et si res mutet̄. dō q̄ de morte xpi q̄ quīs nō sit ī actu nature: tamē ī cōprehensione vel dīne scie vel humane memorie et h̄ mō credis verū. Inter autē p̄dictas op̄iones pōt teneri media distīguēdo obiectū fidei seu articulū dupliciter. in obiectū fidei seu articulū simpliciter. et obiectū f̄^o qd̄ p̄ modo res ip̄a ut est dīnitas. īcarnatio. et passio et h̄ mōi que abstrahūt a tpe et nō mutat̄: v̄i cūnt obiecta fidei et articuli simpliciter. 2° mō enūciabilia et cōplexiones que decernūt variationē f̄^o mutationē t̄pis dicunt articuli. et p̄ mō sunt articuli p̄ se et semp. 2° mō articuli cōtīgētes: nō semp. Articuli p̄ se sp̄manēt articuli. vt īcarnatio passio. Articuli x̄o cōtīgētes sūt nō articuli ut p̄z ī his articulis. xpm nasciturū passurū: qui fuerit articuli ante q̄ xps nasceret̄ et pateret̄. mō nō sunt. Et si obiciat̄ q̄ nō sufficit credere articulo simpl̄r in sua forma nisi cōcernat̄ tempus. Unde non sufficit credere incarnationem nisi credamus īcarnationē factā q̄ zc. dō q̄ ad credere requirit̄ ut credatur qd̄ credēdū est. et debito modo. nec sufficit credere qd̄ credēdū ē sine debito mō. Qd̄ credēdū ē: v̄iē s̄b̄z fidei seu articuli. Qd̄^o x̄o credēdi nō est de s̄ba obiecti: sed magis circūstāria debita ex pte act^o credēdi: et tñ nō sufficit illud sine isto. Ex pte at̄ mōi credēdi puenit credere cū determinatōe t̄pis Et ad illud q̄ obicit est instāria apta talis nō sufficit credere vnū articulū sine aliis. et tñ enī nō est de s̄ba alterius. Sīl̄r nō sufficit credere articulos. hoc est passionem et resurrectionē et h̄i^o. nisi cum debito modo

credendi. ex pte cui^o est determinatio t̄pis.

Postea queritur vtrū obiectū fidei sit v̄ez creatū et increatū. aut īcreatū t̄m. Ad qd̄ sic. fides est x̄tus in finē s̄z finis est prima veritas increata. q̄ finis fidei est x̄itas īcreata t̄m. sed in x̄tutibus que sūt ī finē: idē est obiectū et finis. ut spei finis est b̄t̄tudo: et obiectū. caritatis finis est sūmū bonū et obiectū. q̄ fidei erit obiectū. sīl̄r t̄m v̄ez īcreatū. Itē idē est obiectū fidei ī via v̄isiois succedētis fidei ī patria. sed differt ī medio cōprehensio obiecti. Nā fide p̄speculū ī enigmate: v̄isioe p̄ ip̄az sp̄m p̄me veritatis. si q̄ v̄isiois sola x̄itas creata est obiectū. q̄ et fidei. Itē dīc̄ Rīd de scō vic. q̄ articulus est indiuisibilis veritas. sed veritas de deo īcreata est. q̄ et articulus. sed articulus est obiectū fidei solum q̄ et īcreata x̄itas solū. Cōi. Articulus fidei est q̄ resurrectio carnis sit futura. et tñ est veritas eterna creata et de creatura. q̄ obiectū fidei seu articul^o nō est t̄m veritas increata. Itē īcarnatio passio xpi sūt ex tpe. q̄ veritas istoz est x̄itas creata: et tam sūt obiectū fidei. Itē fornicatioes esse p̄c̄m mortale est tale qd̄ tenemur credē. et si quis p̄tinaciter diceret cōtrariū heretic^o iudicaret̄. q̄ est credendū fidei: et tamē est verum creatū. Itē posset obici d̄ creatioe et p̄ccatorū remissione que sūt articuli: et tamē nō eterna: s̄ effect^o dicūt t̄pales. Solo dō q̄ quedā sūt obiecta fidei sic suppositioes quedā sicut p̄cipia. quedā sic cōclusiones. Sic suppositioes obiecta fidei sūt ī his que fides supponit: vt dictamīa iuris naturalis et que extrahūt a iure naturali. Obiecta x̄o fidei sicut p̄cipia sunt ea que sūt propria fidei et prima et p̄ se nota: f̄^o fidei acceptio nem que p̄prie dicūt̄ articuli. vt qm̄ deus vnus est et trin^o oīpotēs et cetera h̄ mōdi. Sic cōclusiones obiecta fidei sūt que sequūt̄ ex articulo fidei. vt qm̄ de^o est vbiq̄. sequit̄ ex hoc q̄ deus est īmensus et carnis resurrectio. Sequit̄ ex hoc q̄ de^o est oīpotēs et iustus. Distingūendū ē q̄ credēdū fidei v̄t duob^o modis. vno mō p̄ et p̄ se. videlicet ip̄a p̄ma x̄itas p̄ se ip̄sam. Alio^o q̄ ē ī p̄ma veritate f̄^o ip̄sam: et p̄ ip̄sam. et hoc est duobus modis. Nā ī ip̄a p̄ma veritate cōsideratur q̄ est ī dictamīe iuris naturalis. et iterum q̄ est ī dictamīe gr̄e. p̄ mō obiectum fidei

dicif qd est ipsa veritas que est deus. vel d
ipso: ut qm deus est oipotēs 7 imēsus 7 hi
2° modo 7 3° ea que antecedūt articulos fi
dei: 7 ea que sequūt. antecedūt. que sūt iuris
naturalis ut si cōsiderāf in ipsa pma xita
te que est lex eterna: 6° quē modū credēdū
est mortale pccm esse fornicationē: 7 matri
moniū honestū. Sequūt: vt ea que sūt dicta
minis gratie ex articuloz rōne ut sic dcm
est deū esse vbiq: vel resurrectionē carnis
futura. Scdm hoc qd dō qd vepz icreatū p 7
p se ē obiectū fidei. p accidens xō 7 secūda
rio vepz creatū p ut. s. cōsiderāf i ipsa p^a ve
ritate. uel antecedēter ad articulos ut ea q
sūt iuris natural que sūt sicut suppositōes.
vel cōsequēf sicut ea que sequūt articulos
6° dictamē grē sicut cōclusiōes. Ad illud
q obiectū de resurrectionē carnis ptz 7 8°
ga carnis resurrectō nō ē obiectū fidei nisi
in qdū cōsequēf ex articulis fidei. s. iusticie
dei 7 oipotētie. sequif enī si deus iust^o est
q reddet vnicuiq: 6° opa sua. 7 ex h^o seqf
q vnusq: debet recipē i corpe p ut gessit
seu bonū seu malū. ex quo sequif q iusticia
sua exigit vt sit resurrectō: s. sua oipotētia
fac qd iusticia exigit. oipotētia q sua fac
resurrectionē. p ut g carnis resurrectio cō
siderāf in xitate pma: 6° rōnez iusticie dei
7 oipotētie sic est fidei obiectū. Ad aliū
xō qd obiectū de incarnationē 7 passionē q
sūt ex tpe. dō q incarnatio 7 passio sūt ob
iecta fidei: ga dei sūt. deus enī icarnat^o est
7 pass^o. cū g cōsiderāf icarnatio dei: 7 icar
natio tpalis sit. de^o aut etern^o. Considerāf
tpale in eterno: 7 xitas tēpālis in veritate
eterna: quēadmodū cōtingit in aliis que vi
cunt de deo ex tpe ut creator 7 dñator. In
hui^o aut fides habet veritatē increatā ut
pncipaliter obiectū. veritatē xō creatā sic
coobiectum 7 illud p se: istud p accidēs.

Ad tertiū xō qd obiectū de veritate qua
credif fornicationē esse pccm mortale patz
responsio. Nā istud nō dicif obiectū fidei
sicut illud in qd est fides. sed sicut illud qd
supponit fides 6° rōnē inditā xitatis icre
ate. Ad vltimū xō qd querit: de creatiōe
7 peccatorū remissione patz responsio. Nam
isti effect^o vt cōsiderāf in se nō sūt obiecta
fidei 6° q cōsiderāf in cā que est de^o. vñ
ppe obiectū fidei ē de^o faciēs creationē vel
causa creationis. deus cā remissionis pccī
7 ita p se obiectū fidei est veritas pma i oī

bus per se credēdis.

Istractatis ^{osequē}
ter qre
dū est d sbo fidei. Circa qd querūt
qtuor. p in qua vi aīe fides sit sicut in
sbo. 2° vtz fides fuerit in angelis añ cō
firmationē. 3° vtz in adam ante lapsum
4° vtz in xpo ante passionē.

Ad primum sic Aug^o. 2°. ad
cor. 3°. Nō q suffi
ciētes sim^o zc. Credere est cū assensione co
gitare. Cum g cogitare sit ex vi cognitua
erit silr 7 credere. Inde arguif. ad eādem
vim ptinet actus 7 habit^o ex quo elicif act^o
Cū ergo credere sit vis cognitue. 7 fides
similiter erit vis cognitue. forte dicēt ali
quis iuxta hug. de scō vic. q fides i cogni
tione habet materiā. in affectiōe sbaz. 7 6°
hoc est act^o duplex fidei. cogitare qd ē vis
cognitue: 7 assentire: qd est vis affectue. s.
si h^o dicaf. cōtra. Intellect^o speculatiū nō so
lū cogitat veritatē cū inquirat: imo ipsi ve
ritati assentit cū ipsam sciam cōprehendit
Intellect^o igit speculatiū est cogitare 7 as
sentire. Assentire aut veritati pōt duobus
modis. s. pprio testimonio cū ipaz videt. te
stimōio alieno cū ipsaz nō videt. 7 fm Aug
ad paulinā de vidēdo deo. Assentire p mō
ptinet ad sciaz seu ad scire. Assentire 2° mō
ad fidē seu credere. Secundum g vtrūq:
actū cogitare. s. 7 assentire fides ē i intelle
ctu speculatiuo. Itē vn^o habit^o vni^o po
tentie. si g fides vn^o habit^o est: i vna potē
tia erit. aut est g i cognitua tm. aut in affe
ctua. nō igit 6° vñ actū qui est cogitare
erit in cognitua. 7 6° aliū qui est assentire
erit in affectua. Itē ad eādē vim ptiet
fides 7 cognitio succedēs fidei in glia. s.
cognitio succedēs est intellectua que ē vis
cōtēplatiua xitatis. g fides est i intellectua
seu in vi cōtēplatiua. Itē aīa rōnal^o nata
ē ad pfectionē bñtudinis 7 glorie nō soluz
6° vñ affectiua: imo 6° vñ intellectua. sed i
illo eodē ordīe quo nata est ad gloriā: nata
est ad gratiā 7 meritū. Nata ē igit aīa ad
pfectionē gratie 6° ptē. intellectuā sic fm
affectiua. Preterea nata est ad merendū
6° vñ intellectua: sicut 6° vñ affectiua. si g
grā merēdi xtus est uel i virtute: i intelle
ctu erit xtus. 7 si aliq hec erit fides. Itē
finis intellectus speculati est vepz 7 maxie
pmū. Similiter finis habit^o fidei est pmū
ppz

verū. Ad eūdem q̄ finē est intellect⁹ speculatiui. fides. q̄ fides ē habit⁹ intellect⁹ speculatiui. forte dices q̄ est cōsiderare verū ut verū: et vep̄ ut bonū. finis at̄ speculatiui intellectus est verū ut vep̄. finis fidei vep̄ ut bonū: et inde est q̄ finis est virtus. **S.** Contra. Scie moralis finis est bonū: q̄a sic dicitur p̄bus. **Nō** intēdim⁹ illi scie ut sciamus: sed ut beneficiam⁹. **S.** q̄ rō finis bōi dat habitui q̄ sit virtus: s̄ scia moralis esset virtus. **Ite** quicquid scie moralis finis sit bonū nihilō scia est habit⁹ intellect⁹ speculatiui q̄ pari rōne licet virtutis fidei finis sit verum ut bonū: nihilomin⁹ erit habitus intellect⁹ speculatiui. **Contra.** Actus inuoluntarii non sunt laudabiles nec vituperabiles. Act⁹ vero voluntarii laude vel vituperio digni sunt. **S.** ergo credere debite: act⁹ laudabilis est ita ut dicat dñs q̄ omnia possibilia sūt credēti. **Math. 9.** Et qui crediderit saluus erit. **Math. 23.** Credere aut̄ debite uel discredere ē actus virtutis. **S.** igit̄ credē actus voluntari⁹. **Est** q̄ credē act⁹ potētie volēdi. **S.** q̄ ad eādē vī p̄tiet act⁹ et hīc: fides erit hīc potētie volēdi. q̄ si des est in potētia aīe affectiuā: nō ī cognitiua. **Ite** cōtingit cogitare enormia pccōz ad detestationē ut a scō viro. **Ite** cōtingit eadē cogitare ad delectationē ut a pccōre sed p̄mo mō cogitare est bonū et meritoriiū 2⁹ mō malū et demeritoriū. sed oīs act⁹ cū quod cōtingit eē meritū et demeritū ē act⁹ voluntari⁹. q̄ cogitare act⁹ voluntari⁹ ē. q̄ cū credere sit cogitare erit act⁹ voluntari⁹ et inde ut prius. **Ite** cogitare multipliciter est. aliqui enī cogitam⁹ aliqd ut sciam⁹. alii nō ut illō faciam⁹ vel vitē: vī ut ad illō pueniam⁹. p̄ mō cogitare ordinat⁹ ad sciāz 2⁹ mō ad actionē uel finē. **Ut** rōz mō cogitare est ī p̄tate nra: q̄a si volum⁹ cogitam⁹ ea que p̄tinet ad īq̄sitionē seu studiū scie. **S.** si nolum⁹ nō cogitam⁹. s̄ si volum⁹ cogitam⁹ aliqd ad faciēdū ul nō faciēdū fugiē dū nō eligēd. s̄ q̄ cogitare voluntari⁹ act⁹ ē s̄ magis ē voluntariū cogitare cū assensione q̄ cogitare absolute. q̄ cogitare cū assensione q̄ ē credere est oīno act⁹ voluntari⁹. q̄ fides habitus voluntari⁹. **Ite** ad h̄ faciēdoz ita. **Aug.** qui dicit. cetera pōt homo nō volens. credere aut̄ nō pōt nisi volens. **forte** dices q̄ sicut scire est act⁹ inuoluntari⁹ cū p̄ manifestissima vītatis cogit̄ intellect⁹

rem scire: ita credere act⁹ inuoluntari⁹ est: cū p̄ pbabilia maxie cogit̄ intellect⁹ ad fidez. **Sicut** enī scire est p̄ manifesta necessaria: sic credere p̄ manifesta probabilia. **S.** illud q̄d ipi dicūt nō obliuiscit q̄d ostēdit duplici rōe. **Prima** est q̄a credere de quo loq̄mur nō est respectu pbabiliū sed respectu iprobabiliū nāli rōne. **Credere** aut̄ et fides que ē respectu pbabiliū difficultatē nō habet nec laudem. q̄ talis fides nō est virt⁹ nec credere virtuosū: q̄a virtus est act⁹ et tunc circa difficultate est laudabile. **Credere** aut̄ et fides improbabiliū difficultatē habet et laudē cū ē ex obedientia et tunc dīne. **Ergo** talis fides erit virtus: et credere virtuosū. tale autem constat q̄d voluntariū est. **Ite** nō sili modo cogit̄ intellect⁹ ad opinari et scire. ad scire enī cogit̄ ex appbēfōe necessarioz veroz que sunt ei nota. et īpossibile est aliis se h̄re. et ideo necesse habet intellect⁹ assentire. **Opinari** hō acceptio est ex appbēfōe aliquoz que apparēt: nec sūt p̄ua intellectui. **Sed** q̄a apparēt pbabilia sūt ei. et iō intellectus illis nō p̄stat oīmodū assensū. imo sic accipit vnā p̄e ut formidet alterā. vñ opinio est acceptio vni⁹ pris cū formidine alterius. **Ideo** opinari voluntariū erit quicquid scire scit inuoluntariū: sicut q̄dā posuerūt. q̄ credere q̄d seq̄t opinari: q̄d. f. pbabiliū ē: voluntarium erit. si q̄ magis cogit̄ intellect⁹ ad fidem pbabiliū q̄ iprobabiliū. **Credere** iprobabilia magis voluntariū erit. **Solo** dō q̄ fides sicut et cetera virtutes est in p̄e aīe seu vī que ē moria: et hoc est liberi arbitrii q̄d est sicut dicit **Aug.** facultas rōis et voluntatis. **Sūt** q̄ virtutes ī rōnali vī que est libera arbitrio duob⁹ modis. **Quedā** ad habilitandā facultatē rōis. **Quedā** ad habilitandā facultatē voluntatis. **facultas** rōis est ad duo. s. ad discernēda ea que sūt ad finē ut fiant uel nō fiāt: et ad discernēdū et tēdēdū in finē. s̄ facultas voluntatis dupliciter est in appetitu et in electione eoz: que sūt ad finē: et ī appetitu finis. erūt igit̄ virtutes que sunt habit⁹ seu bilirates: quedā ad ordinādū iudiciū rōis. quedā hō ad ordinādū appetitū voluntatis. **Ille** que sūt ad ordinādū iudiciū cognitionē habet p̄ mā. que hō appetitū voluntatis affectionē. **Sūt** igit̄ habit⁹ facultatis rōis. fides. et prudentia. s̄ prudentia ad ordinādū iudiciū ī his q̄ sūt ad finē. fides ad ordinādū iudiciū ī ipsaz

finē. 7° hoc rō cadit ī dīāz supioris 7 ī inferioris. pō supior est fm intētiōē rōnis ī finem quā informat fides. Pars īferior fm intētiōē rōnis ī his que sūt ad finē quam informat prudentia. Sīl r ex pte facultati uoluntatis 7° q ē ī finē informat vel habilitat p virtutes que sūt spes. caritas. Scdm xō q est ī his que sūt ad finē habilitat p fortitudinem 7 tpaniā: ut ex utraq pte distinguat appetitū uolūtatis fm irascibile 7 concupiscibile. Scdm pte supiorē q ē ī finē appetitū irascibile informat spes. appetitū concupiscibilem caritas. 6° prem inferiorē que est ī his que sūt ad finē. appetitū irascibile informat fortitudo. concupiscibile tpaniā. De iusticia xō questio est que suo loco determinabit.

Ad primū qd obicit. dō q cū differat ratio 7 intellectus p hoc q apprehensio intellectus est absoluta. rōnis xō collata. Intellectus enī apprehendit hoc esse uel nō esse. rō xō ex hoc esse aliud esse. ut qm si hoc est: illud est uel si hoc est idē illi: uel aliud ab illo: sic apprehensio intellectus absoluta dicitur intelligere. Ita apphēdē rōnis dicitur cogitare. cogitāe enī dī qī cogitare. vñ cogitatio ē cogitatio. i. collata rōis apphēnsio. Rō at dī duobus modis. est enī rō speculatiua: 7 rō affectiua. Et hoc cogitare duobus modis est. Rōnis speculatiue est cogitare de re utrum sit uel nō sit. Rōnis aut affectiue que ē li arbitrii ē cogitare de re utrum fiat uel non fiat. Si ī his que sūt ad finē. uel utrum ī ipsam tēdat uel geseat si sit ī finē. cogitare p mō nō est fidei nec virtutis. sed cogitare 7 mō virtutis est ī q tū ordinat debite: ut ī his que sunt ad finē uel ī finē. 7 hoc mō accipit Aug⁹ cogitare cū dicit q credere est cogitare.

Ad secūdū qd obicit d assensioe. dō q sic cogitare dupliciter est: ita assentire. sic enī est cogitare rōnis speculatiue de re: ut sit uel nō sit: ita assentire est eiusdē. cū. s. assentit q sit uel non sit. 7 cū assentit q uidet fm xitatem ita esse scientiā. Cū xō assentit nō q uidet ita ēē. s. q uidet idoneū testimoniū fides est. cū xō assentit: q sic ei apparet: tūc opō est. p m⁹ assensus qui est scie ex pte assentientis: habet securitatē ex parte ueritatis cui assentit euidētia. secūd⁹ assensus qui ē fidei securitatē habet ex pte assentientis. defectus xō euidētie ex pte xitatis cui assentit. In tertio assensu q est opōnis formido est ex pte assentientis: sed appētia

quedā ē ex pte rei cui sic assentit. Sīl r ex pte rōnis affectiue que est li. arbitrii. sic ē cogitare de re utrum fiat uel nō fiat sic est ī his que sūt ad finē. Ita 7 assentire ē ex eadē pte ut fiat: uel assentire ut nō fiat. 7 sic uirtutis prudentie ē cogitare 7 assentire. Sīl mō est cogitare de fine utrum ipsi finis sit assentire. 7 hoc mō cogitare 7 p mā rōnez finis q ē intentio ueri: 7 assentire sūt fidei uirtutis. 7 hoc mō dixit Aug⁹ q credere ē cogitare cū assensioe. In hac q pte cogitāe 7 assentire uirtutis sunt act⁹. sed cogitare act⁹ ī pfect⁹ 7 māl. assentire at pfect⁹ 7 formalis. ex alia xō pte cogitare 7 assentire nō sunt act⁹ uirtutis: nec fides uirt⁹ est sic nec opō uel scia. Ad tertium patz. R⁹ q quūis actus fidei pōat cogitare 7 assentire 7 cognitio p materia: affectio p sba. Ad eandē vim ptnet cognitio 7 affectio. cogitatio 7 assensus. s. ad vim rōnalē motiua que est libera libero arbitrio. 7 ita fidei habit⁹ nō ē ī differēti vi s. ī vna put dictū est. Ad qrtū dō q cognitio succedēs fidei nō ē cognitio ueritatis speculatiua: s. cognitio affectiua. cognitio enī speculatiua ī pfecta est qm nō est dī re 7 suā pfectioē. Speculatiua enī cognitioe consideram⁹ rē: qm est absolute. Cognitio xō affectiua est pfecta: quia non solum est de re: quia est absolute sed est de re cum sua pfectione 7 bonitate: quia ergo uisio succedēs fidei est uisio bñtutinis et pfecta. Affectiua erit cognitio nō speculatiua sīl r cognitio fidei affectiua erit: 7 uis aīe affectiue. Ad v^o dō q qdā sunt uires inferiores. quedā supiores. quedā supme 7 ī uia merendi. supma uis est uis impās motus ut liberū arbitriū. uires xō sequētes sūt uires rōnales exequētes motu: que sūt īmpare ut irascibilis concupiscibilis humana 7 rōnalis speculatiua. uires xō inferiores sūt uires cōplentes motū ī actib⁹ corpaliū ut uires sēsibiles. Sīl r ī uia remuneratōis 7 beatitudinis est ordo sīlis ut sicut merēdi rō dependebat a vi supma. ita pfectio remuneratōis 7 bñtutinis descendit a vi supma ī alias. dō q q uis speculatiua intellect⁹ nata est ad bñtudinē. s. mediāte vi supma ī qua p 7 p se collocat uirt⁹ 7 meritū.

Ad aliud dō q finis intellect⁹ speculatiui ē uerū ut uerū hec ē cogni⁹ rei absoluta sū suo actu. finis xō fidei nō est uerū ut uerū imo uerum ut bonū. unde fides attendit

pmū vezz nō abstrahere ab actu 7 bōitate
imo pmū verū cōsiderat cū suo actu in rōne
mīfīcordie 7 iusticie. **U**n apprehēfio fidei
de p̄ hō gñat timorē ppter rationē iusticie
7 maiestatis: quā in ipso hō cōsiderat. **H**e
nerat spem 7 amorē ppter rōnē mīfīcordie
7 bonitatis quā in ipso hō attendit. **A**d
ultimū dō q̄ est cōsiderare verū ut verum
7 est cōsiderare bonū ut neqz: 7 cōsiderare
vezz ut bonū: 7 bonū ut bonū. **S**peculatiua
ru; scīaz finis est verū ut vezz. scīe moral
bonū ut verū. virtutū cognitūaz ut sunt
fides 7 prudentia vezz ut bonū. virtutum
hō affectūaz ut ē caritas 7 r̄pantia bonū;
ut bonū. **I**nde ē q̄ cum scīa moralis finem
habeat bonū: q̄a habet ipsam finē ut verū
nō est x̄tus. **E**t ad illud qd̄ obiicit scdm
p̄bm q̄ ipsa est nō ut scīam sed ut boni fia
mus. dō q̄ hoc dicit rōne x̄tutis cui? scīaz
intendit. virtus hō ad bonū est. īmediatū
ḡ finis scīe moralis est cognitio x̄tutis hoc
est boni ut veri. **M**ediat? hō op? virtutis
7 p accidēs 7 p aliud. p̄prie enī 7 p se finis
scīe vezz est. virtutis hō bonū. **A**d illud
etiā q̄ obiicit q̄ licet fidei finis sit verum
ut bonū: tñ nībilomī? erit habit? intellect?
Speculatiui. dō sic iā patz q̄ intellectus spe
culatiui finis nō est nisi vezz: nel verū; ut
verū. uel bonū ut verū. fides hō finē habz
verū ut bonū. 7 ideo nō ē habit? intellect?
Speculatiui.

Consequenter querit? utz
rit in angelis ante cōfirmationē 7 lapsum

Ad qd̄ sic sicut dicit Aug? sup Beñ. **S**a
ctū est vespe 7 mane. **I**n angel fuit cogni
tio matutina 7 vesp̄tina. **C**ū ḡ vesp̄tina co
gnitio dicat illa cognitio que est in dīmi
nutione lucis. **C**ognitō aut talis est enigma
tica hoc est in obscuritate. q̄ ī angelis erat
cognitio enigmatica. **C**uz ḡ posito assensu
veritatis que cognoscit enigmatice ponat
fides. ī angelis aut cōstat potētia assensus
veritatis. ḡ ī ipsis ponēda est fides. **I**tē
cū sicut dicit aug?. **F**idei sit credere qd̄ nō
vides. cū angeli ea que futura erāt non vī
derēt: q̄a ip̄a nūdū erāt 7 multa talia erāt
que p̄tinebāt ad salutē ut de b̄titudine bo
norū 7 supplicio malorū. ḡ cū talia a n̄ lapsū
7 cōfirmationē āgeli cōprehēderēt: cōprehē
debāt fide. **I**tem cū in āgelis spes fuerit

āte cōfirmationē 7 lapsū b̄titudinis que nō
videbat qm̄ spes que videt non est spes
eadē rōne fuit ī eis fides. **D**icit enim hugo
neqz data est āgelis cognitio eoz que futu
ra erāt sup eos ut liberā haberēt electionē;
volūtatīs sue sine terrore 7 cū spe. **C**ōn
Hugo de scō vic. dīc: q̄a hō oculū cōtēplati
onis nō habet deū: 7 que in deo sūt videre
nō valet. ideo fides necessaria est q̄ credat
que nō vident. **C**ū ḡ ante cōfirmationē 7 la
psū āgeli haberēt oculū cōtēplatiōis n̄ erat
eis fides necessaria. **I**tē Aug? sup Beñ.
dīc q̄ videbāt angeli res in x̄bo: 7 hec erat
cognitio naturalis. ḡ maxie ea que p̄tēbāt
ad salutē; videbāt cognitōe matutina. ergo
videbāt ī luce: nō ḡ enigmatice. **S**olo dō
q̄ in angelis nō fuit fides p̄me veritatis. **S**
fuit quedā scīa īspecta respectu cognitōis
beate p? cōfirmationē. **A**d qd̄ intelligēdum
posūt poni tres gradus ex pte cognitōis
ī intellectū: quēadmodū nos īuenim? ex pte
cognitōis sensitīue. **E**st. n. quedā cognitio
de dulci p̄ auditū. quedā p̄ visū. quedā per
gustū cū audis de re: q̄a vult si īfueiat cre
dulitas fides est. si hō aduēiat vīfio cogni
tio est quedā speculatiua. **S**i hō aduēiat gu
stus: expiētia ē 7 cōpleta cognitio de dulce
dine. **I**ta 7 p̄ īlectū acceptio quedā ē p̄
me veritatis q̄si p̄ auditū cū nō videt 7 ē
fidei. quedā hō x̄tutis q̄i p̄ visū cū. s. p̄ quā
dam speculationē lux ei? p̄cipit s̄ nō dulce
do. qd̄a hō est acceptō q̄i p̄ gustū cū. s. nō so
lū speculationē lucet: s̄ sensu dulcedinis plē
7 p̄fecte p̄cipit. p̄ci? cognitio nō ē ponēda ī
angel ante cōfirmationē 7 lapsū: s̄ ponit in
angelis p? lapsū; pnt dīcti demones h̄re
fidē īformē. tertia hō ponēda est ī āgel bo
nis p? cōfirmationē. media hō ponit ī āgel
vlt ante cōfirmationē 7 lapsū. **A**d illud
ḡ qd̄ p̄ obiicit dō q̄ cognoscē rē in obscuri
tate dī trib? modis. aut p̄p̄ defectū lud in
obieto. aut ppter defectū lucis ī medio. 7
3? mō ppter defectū lucis in organo. **P**rop̄
defectū lucis in obieto: sicut cū res videt
in obscuro. ppter defectū lucis ī medio. cū
deest lux sufficiens ī q̄libet pte aeris mediū
Ut ppter defectū lucis ī organo vidēdi: ut
cū debilitata 7 obscurata est virtus oculi
sine vis visua. **P** mō dī cognitō vesp̄tī
na vīfio ī obscuritate. **I**lla enim est vīfio
qua videntur res ī proprio genere: quia
cōpatione facta cognitō rei s̄ q̄ cōgīatur

in ea que est de⁹. ē sic visionis rei i obscuro
7 visiois rei in luce. 7 ideo dicif illa cogni
tio respicitur. ista xō matutina. 2° mō dī
cognitio enigmatica que est in fide: visio i
obscuritate. Non enī ibi est defect⁹ lucis ex
pte obiecti qd ē ipsa lux: s̄ est defect⁹ ex pte
medii: p qd videt⁹: 7 ex pte videntis q̄si ex
pte organi. 7 ideo dī ab ap̄lo. **U**idem⁹ per
speculū in enigmate ut in hoc qd dicit⁹ spe
culū mōstret defectū ex pte medii. **I**n B q
dic⁹ in enigmate defectū ex pte videntis.

Ad secundū dō qd res cognoscit duplicif
in se 7 i cā: ea que nō sūt nō cognoscūt i se
visioe. S; si futura sūt cognosci pnt i cā: ut
est videre i his que habēt cām i natura: ut
in eclipfi solis cui⁹ cā est p̄ima i terpositō
lune. Cā xō remota 7 necessaria ordinatus
motus solis 7 lune ad talē p̄ictū celi: ul ad
tales ptes celi in quib⁹ interponit luna inf
nos 7 solē. vnde ille qui scit ordinē motus
habet sciam eclipfis futuri tali tpe. **S**cōm
hoc dō qd q̄uis angeli nō viderēt i re futu
ra bonoz britudines 7 maloz supplicia: tñ
videbāt ipsa in cā: id est i ipsa p̄ima xitate
s̄ rōnē dīne iusticie que reddit bonis pre
mia: 7 malis supplicia. 7 hāc rōnē nō vide
bant enigmatically sed i luce. 7 iō bec cogni
tō erat fides: s̄ magis scie fm modum qd vi
ctus ē. **A**d ultimū dō qd cū videre trib⁹
modis sit p̄mō vidē re: ut ē. 2° mō videre
imaginē rei que est ei⁹ silitudo. 3° mō vidē
in speculo hoc est in silitudine silitudinis
rei. **U**idē deū sicut est: est videre glorie in
rōnali creatura btā. videre deū in imāgie
que est in ipsa rōnali creatura ē videre no
ticie: que est in angelis ante cōfirmationē
7 lapsū. videre xō i speculo est videre fidei
rōnalis creature p⁹ lapsū qd infra declara
bit. **E**rgo dic⁹ ap̄ls qd spes est rei que nō
videt⁹: dicif respectu visiois dei. sic est que
dicif visio p spēs nō respectu visiois i ima
gine ul in speculo. **P**reterea q̄uis ponatur
spes in angelis an cōfirmationē respectu
beatitudinis que nō videt⁹ p spēs. **N**ō seq⁹
qd ponat fides in eis dē: ga fides fūdat sup
visionē que est i speculo 7 i enigmate. non
sup visionē que est i imāgie. **S**pes xō que
est expectatio beatitudinis que nō videt⁹ p
spēm pōr fūdari sup utrūq.

Postea queritur ^{vtrū}
ante pēcā fuerit fides. **A**d qd sic hugo

de scō vic. i sent. vic. **C**ognouit hō in p̄mo
statu creatorē suū nō ea cognitōe que foris
auditu solo p̄cipit⁹: sed ea que int⁹ p inspira
tionē mistra⁹. nō ea qd de⁹ mō a credentib⁹
absens fide querit⁹: s̄ ea qua p p̄sentia cōtē
rēplatiōis sciētī māifesti⁹ cernebat⁹: patz ex
hoc qd nō cogscibat p fidez. **I**tē. 23. vi. 2.
Inīaz vī qd homo i illo statu dei p̄ntia con
tēplabat nō ita excellēter. sicut p hāc vitā
sci visuri sūt: neq; ita i enigmate qualiter
in hac vita videm⁹. **C**um g fides videat i
enigmate videt⁹ qd fide nō cognouit. **I**tē
hugo i li⁹ de sacramētis dic⁹ i tractatu de
fide qd homo i p̄mo statu oclm acceperat quo
intra se deū videret: 7 ea que i deo erāt: 7
hic ē ocul⁹ cōtēplatiōis. **P**er tenebras xō p̄cā
oculus cōtēplatiōis extinet⁹ est ut nihil vi
deret: ga g oculū cōtēplatiōis nō habet: deū
7 que i deo sūt videre nō valet. **P**reterea
fides p⁹ p̄cā necessaria ē. **E**x quo reliq⁹ qd
an p̄cā nō erat fides i hōie sed cōtēplatiō

Cōi. **H**omo in statu p̄ant videbat deū
sicut est. i. p spēs. aut videbat deū p specu
lū seu imaginē. **S**i sic ē. qd videbat visioe
glorie qd p̄z flm. **S**i xō videbat deū p ima
ginē. g 7 p fide: ga sicut dicit hugo i li. de
sacramētis ap̄lus dic⁹. **U**idem⁹ nūc p specu
lum. tūc aut facie ad faciē. qd est dic hugo
per speculum videre imaginē. **Q**uid est fa
cie ad faciē uidere. i. rem uidere. **S**cōm hoc
g qd p fidez uidēt imaginē uidēt. g qd p cōtē
plationē uidēt rem uidēt. **I**tē hugo i eo
dem. **S**i fideles ipsam rem que de⁹ est uide
rent: nō p speculū i enigmate: s̄ facie ad fa
ciem viderēt. g si hō an p̄cā uidebat ip̄az
rem videbat facie ad faciē. g visione glie.
Cū g hoc falsū sit reliq⁹ qd nō uidebat ip̄az
rem sed imaginē. 7 ita p fidē. **I**tē hugo
nolēs illud exponere: tūc facie ad faciē pōit
tale exēplū. pone iquit aliquē eē retro tenē
supra te. auersa est facies tua ab illo: 7 si for
te ille respicit ad te nō tu similiter ad illū
q̄ dū sic eris: illū facie ad faciē videre nō
poteris. exhibe speculū 7 pone ante te stat i
uidebis imaginē illius que est ad dorsū tuū
uel sup verticē: uidebis illū s̄ i imāgie sua
nūdū i facie: nūdū cognoscis sic cognoscēs
Cogsceris enī i re. s̄ eū cognoscis i imāgie
cōuertere. ad illū: pone facie ad faciē vide
bis nō imaginē sed ipsam rē. prius uidisti
illū i imāgie sua. modo uides illū i facie sua
Scōm hoc g arguit cū homo ante peccatū

nō vidēt facie ad facie; q̄ videbat imāgi-
nem et ita p̄ fidē. Solo dō q̄ adam ī p̄mo
statu non habuit fidem in rōne fidei: et hoc
patet si q̄s cōsideret cōparationē cognitiōis
que p̄ fidē est: et cognitiōis que erat ī adam
āre p̄cām ad cognitiōē glorie. Cognitiō n̄
que est p̄ fide; enacuat adueniēte gloria. co-
gnitiō hō ade de deo nō euacuaret adueni-
ente gloria si stetit. sed p̄ficet. Ad illd
q̄ qd̄ p̄ obliuif dō q̄ sicut d̄r sol videri mul-
tiplicif. vno^o in speculo. alio^o in nube. 3° mō
in aere luminoso. 4° mō in seipso. sic ē dīstī-
guere visiōē dei multiplicē. vna est visio
in speculo que est visio p̄ fidē: et hec ē īfima.
Alia est visio dei in se ipso: et hec ē p̄ sp̄z.
et hec ē sup̄ma: et inter has vnas est accipe
duas medias. vna que est visio dei in ima-
gine simpliciori: velut in aere luminoso vi-
siōē solis: et hec est sup̄ior. alia ē in imāgīe
obscuriori et cōpositiori: sicut est visio solis
in aere vmbroso ul in nube: et hec ē īferior.
dō q̄ sine p̄iudicio q̄ visio āgeli et hōis aū
peccatū; respectu dei nō erat ī ḡdu sup̄mo
quī est gloriemec in gradu īfimo q̄ ē fidei
p̄ ī medio. S; differenter. nā cum angelis
et hō īsignit^r sit vīna imāgīe seu silitu-
dine: q̄ angelica natura p̄ se sepata est a
natura corporea: simplicior et purior est per
naturā; et si p̄ exigentiā nature radiet in
ea lux q̄ res luminosior erit. aīa hō rōnalis q̄
corporei. vnita est: uel vnibilis ex vnione et
intentiōe ad corp^o p̄ naturā obscurior ē an-
gelica natura. vnde si p̄ modū nature ra-
diet gratia obscuri^o recipiet lūmīs sp̄ualis
analogia; p̄pterea cognitiō angelica ante
p̄cām respectu dei luculentior et luminosior
erat q̄ cognitiō hōis. neū tñ ē p̄ sp̄m uel
fidem. Ad illud q̄ qd̄ obliuif q̄ est p̄ ima-
ginem et ita p̄ fidē dō q̄ nō sequif. imāgo
enī dicif dupliciter. ē enī imāgo īmediata
que est imāgo rei sicut dicif imāgo uel sili-
tudo solis ī aere. et est imāgo mediata ima-
go. s. imāginis ut imāgo solis in speculo. p̄
mō videre ī imāgīe dicif visio qua rōnal
creatura videbat ante lapsū ī se p̄ lūminis
vīni p̄ntiā quīs nō p̄ sp̄m. Scdō mō vidē
in imāgīe est videre p̄ fidē quō videt hō
post lapsū: et illud est vidē p̄ speculū. vidē
in imāgīe que īmediate a re visibili exp̄-
mitur ī vidente nō excludit rei presentia;
videre hō ī speculo excludit rei presentia
et ponit absentia: quia imāgo rei non im-
-

mate exprimitur in vidēte a re que videt
sed mediāte speculo. Ad illud q̄ qd̄ obli-
uif dō q̄ videre re n̄ p̄ntē que ē de^o ē dupli-
citer uel in se uel in suo affectu. In se sicut
videt in statu glorie: et hoc ē videre p̄ sp̄z
seu facie ad facie. In suo effectū p̄ns videt
in imāgīe rōnali statu īnocētie in q̄ vide-
bat p̄ns. i. p̄sensu ens a rōnali creatura: et
illud nō ē videre facie ad facie: cū videt
et intelligit de^o viuēs sapiēs et itelligēs zē.
ī imāgīe q̄ cū est vinit sapit et itelligit ad
huc nō est plena cōuersio rōnalis creature
ad deum: et ideo nō potest dici visio faciei
ad faciem: sed cum videtur et intelligitur
in se ipso: sicut cū videt sicut ē abstracto oī
intellectu creature. tūc ē plena cōuersio rō-
nalis creature ad deū; et iō visio faciei ad
faciē. Ad vltimū pt; R^o ex iā dictis. no-
tandū tamē q̄ cū de^o videt et intelligit ab-
stracto oī intellectu creature: videt p̄ sp̄m
ut in gloria. cū est ī effectū suo quī ē imāgo
rōnalis ut p̄ns videt ī silitudine īmediatē
ut in statu īnocētie. Cū hō in effectū q̄ est
rōnal imāgo ut absens videt p̄ speculū; ut
post lapsū videt p̄ fidē. Rōnalis igit crea-
tura dupl^r gerit silitudinē dei ad vidēdū
deū p̄ntē. et sic videbat āre p̄cām: ut ī ima-
gīe: et ad vidēdū deū absente: et sic videt
p̄ p̄cām p̄ fidē ut ī speculo. Uī bugo de scō
vic. Speculū ē cor tuū: si tñ mūdū fuerit et
extensū: imāgo ī speculo: fides in corde tuo.
fides aut imāgo est dei nō ut presentis sed
ut absentis: q̄a sicut dicit Aug^o in li^o de vi-
dendo deo credūf absentia.

Deinde queritur vtrū
fides
fuerit in xpō ī statu mortalitatis ad qd̄ sic
Job p̄ d̄r. Xps plen^o grā et veritatis fm q̄
homo. q̄ plenus oībus v̄tutib^o gratuitis. q̄
fide. Itē in xpō fuit spes īmortalitatis et
gl̄ificatiōis p̄ corp^o. q̄ et fides. Item xps
ante mortē fuit ī statu merēdi sūmo. S; sū-
mus status merēdi est mereri p̄ oēm v̄tutē
q̄ merebat p̄ oēm v̄tutē. q̄ p̄ fidē. Itē
nos ponim^o vere in eo passiōes timoris do-
loris et cōpassiōis que ponūt ī p̄fectionē affe-
ctionis. Si q̄ n̄ ē īcōueniens ponere v̄tutes
que cernūt ī p̄fectionē affectiōis. ut patiā;
misericordiā et hī. nō erit īcōueniēs ponere
v̄tutes que cernūt ī p̄fectionē cognitiōis
sic fidē. Itē cognitiō naturalis ē ī p̄fecta
respectu cognitiōis gratuite et gloriose. sed

perfectio nā q̄uis ip̄scā ponit i x̄po. q̄ siliter
cognitio enigmatica q̄uis sit ip̄scā: s̄ assēs?
x̄itati p̄me: et cognitio enigmatica ponunt
in fide. q̄ si assēs? x̄itati p̄me fuit i x̄po: et
cognitio enigmatica nihil phibeat ponē
Relinq̄ q̄ in ip̄o fuerit fides. **Coī. Col.**
2. In ip̄o sūt oēs thesauri sapiē et scie absco
diti q̄ intelligit d̄ x̄po s̄ q̄ homo ab iūio
ceptiois. q̄ in ip̄o nō fuit aliqua ip̄fectio
cognitiois. **Cū** q̄ fides ponat ip̄fectionē co
gnitiois nō fuit fides i x̄po. **I**tē cognitio
beata euacuat cognitionē enigmatica et si
dem. i. ad **Cor. iij.** **Cū** ergo i x̄po fuit cogni
tio b̄tā: in ip̄o nō fuit cognitio enigmatica

Solo s̄ q̄ dicit anselm^{us} in li. **Cur** deus hō
q̄ assūptō passibilitatis necessaria fuit redē
ptio: q̄a p̄ passioz debebat satisfā et rē suā
iusto pretio et cōdigno recuperare. ut q̄ solue
uēt iustuz p̄ciū necessaria erat passibilitas.

Itē necessaria erat p̄fecta scia ut soluēt
p̄ciū cōdignū et dispēlatiōi redēptiois oue
nientissimū: q̄a q̄ tale et t̄m negociū sapien
tissimū regrebat cū assūptōe passibilitati ne
cessaria fuit cognitiois p̄fectio. vñ sic dicit
Anselm. quia ignorantia ad nihil utilis est.
passibilitas hō ut il redēptiōi. **Nō** assūpsit
saluator ignorātia aliqua: s̄ assūpsit passi
litate. qm̄ autē p̄fecta cognitio euacuat im
p̄fectionē eiusdē generis: sic dicit apls. i. ad
Cor. iij. **Cū** venerit qd̄ p̄fectū est: euacuabit
qd̄ ex pre ē. **P**erfecta cognitio dei i x̄po nō
cōpatiebatur cognitionem ip̄fectā dei. p̄p̄scā
cū fides pōat ip̄fectā cognitionē dei: que ē
in enigmatē: manifestuz est q̄ i ip̄o nō fuit
fides sed p̄fectio que succedit fidei: seu con
templatio. **A**d p̄mū q̄ qd̄ obicit q̄ i x̄po
fuit plenitudo oīs gr̄e. dō q̄ vez est s̄ cum
plenitudē gr̄e fuit plenitudo x̄itati: que ē
plenitudo sicut d̄ **Job. p.** **P**lenū gratie et
veritatis. plenitudo autē cognitionis nō cō
patit secū imp̄fectionē cognitiois fidei. **E**x
illa auctoriē poti^{us} seq̄ q̄ nullo mō fuerit fi
des. **A**d secūdū siliter pt; **Nā** meritū
x̄pi s̄ q̄ homo debuit esse meritū nostre re
demptiois. merito autē redēptiois nō oueni
ebat: sed repugnabat imp̄fectio cognitiois
iō merito x̄pi nō erat necessaria fides i rōe
fidei. **Cū** q̄ officio redēptoris repugnaret: et
persone redemptoris nō oueniret. nō enim
oueniebat illā p̄sonā que de^{us} est aliqd̄ i gra
re uel ip̄fecte cognoscere. propterea nec me
rito suo s̄ q̄ homo: nec merito n̄ro necessa

ria erat fides sed cōtemplatio veritatis. **A**d
illud q̄ qd̄ obicit dō q̄ sūmū meritū nō po
nit mereri s̄m̄ numez et ututū: s̄ p̄ ip̄fectioz
gratie oīs virtutū. **A**d tertiū qd̄ obicit
de spe et de passioibus timoris et doloris in
x̄po pat; **Nā** q̄uis ista ponat ip̄fectioz
ex p̄ affectiois: erāt tamen necessarie dis
pensationi redēptiois sicut oīsū est sup̄ de
īcarnatiōe: q̄one de penalitatib^{us} assūptis a
x̄po. **N**ulla autē cognitionis ip̄fectio erat ne
cessaria: imo magis repugnās: p̄pterea nec
fides. **A**d vltimū hō qd̄ obicit de cogni
tioē nāli. dō q̄ cognitō nāli p̄fecta q̄l dicē
fuisse i adam aū p̄cēm s̄ p̄fectioz nature:
fuit i x̄po p̄fectissime. hec autē cogni^o q̄uis
sit ip̄fecta cōpatioē hoc est respectu cogni
tionis gratuite vel b̄tē: p̄fecta t̄m est p̄fecti
one sui generis s̄ q̄ fuit i x̄po: et ideo hō nō
euacuat p̄ cognitionē p̄fectā gratie ul^{terius} gl̄ie
Cognitō hō enigmatica que ē fidei nō solū
est imp̄fecta respectu cognitiois glorie: sed
etiā i suo ḡne qd̄ ē cognitio gratuita: et iō
nō est s̄le de ip̄fectione cognitiois nature
et cognitionis fidei.

Consequens est.

Ingredere de passioibus cōsequētib^{us}
fidem que sūt due. s̄ certitudo et p̄fectus.

p̄ q̄ queres de certitudine. **2.** de p̄fectu.

Quantum ad primū

arguit sic dicit **Aug^{ustinus}.** **N**ihil est certi^{us} homī
sua fide qua credit q̄ longissimū ē a sensu
q̄ nulla scia certior fide. **I**tē certius ē qd̄
videtur in lumine p̄ime veritatis q̄ quod
videt i lumīe veritatis create. sed illd̄ qd̄
cognoscim^{us} fide: cognoscim^{us} i lumine p̄me
veritatis: qd̄ cognoscim^{us} aliis sciētis acq̄si
tis seu p̄ intellectu: seu p̄ sensū cognoscim^{us}
in lumīe create x̄itatis. q̄ fides certior oīs^{us}
sciētis acq̄sitis. **I**tē certior est cognitio
que est p̄ inspirationē q̄ que ē p̄ humanam
acq̄sitionē. q̄ t̄c. **I**tē certius scit qd̄ scitur
testimonio spūs scī: q̄ qd̄ scit testimonio cre
ature. **S**; qd̄ scit p̄ fidē scit testimonio spūs
scī. **Ro. 8.** **I**p̄se spūs reddit testimoniu^m spūi
nostro q̄ sim^{us} filii dei sed qd̄ scit aliis sci
entiis scit testimonio creature. q̄ ut p̄ius.

Coī. **C**ertior est visio q̄ fides. s̄ qd̄ scimus
scia scim^{us} visioē it̄lect^{us}. q̄ certi^{us} coḡscim^{us}
scia q̄ fide. **I**tē hugo de scō vic. dicit q̄ fi
des est sup̄ op̄ionē et i fra scia; q̄ scia certio

est fide. **I**tem fides dicitur argu^m inquit
facit certitudinē. s. vbiq; dicit argum^m
ponit habitudo. unde i logiq; argum^m
certitudinē facit: hoc habet ex habitudine
terminoz. si q̄ i fide nō ē iuenire habitudi
nē cognitiōis impfecte i via ad cognitiōez
pfectā in patria. q̄ p fidē nō erit certitudo
de illa: uel queraf quō est certitudo p cog
nitiōē ipfectā et enigmaticā de cognitione p
fecta i patria. forte dices sic quidā dixerūt
q̄ est certitudo p modū vīsus: et certitudo
p modū gust^u. **C**ertitudo p modū vīsus est
certitudo speculatiōis p modū intellectus
Certitudo per modū gust^u est certitudo ex
perientie ex parte affectus. certitudine spe
culatiōis nō est certior fides scia: s. certitu
dine experientie q̄ sentit ipsa fidelis aīa sua
uitatē xitāt. **S**z oīa certitudinē de xitā^e
p modū xpientie seu gust^u non habet nisi
fides formata. **E**rgo fides informis esset mi
nus certa q̄ scia: cum tñ oīa rariū pōt oīci
ga ex fide iformi sūt miracula et opa que ex
cedūt nāz. fides q̄ iformis excedit oēs sciaz
virtute. q̄re et certitudie: ga ex certitudine
habz xitātē: sicut p3 p illd qd dīc dñs i enā
gelio. si dixeritis hūc mōri. tolle te et mit
te te i mare: et nō hesitaueritis zc. q. d. ex eo
q̄ nō est hesitatio in fide: s. certitudo habz
virtutē fides. **A**d hoc dixerūt qdā q̄ ē fi
des qua credis et qd credis. **N**ā q̄ dīc aug⁹
q̄ nihil est hōi certi⁹ sua fide. itelligitur de
fide q̄ credis: nō de eo qd credis. vñ. z. di. 3
snīaruz est auctoritas aug. fidē ingt suā vī
det qdq; esse. in corde suo si credit. vel non
esse si nō credit. nō sicut corpa que videm⁹
oculis corporeis: vel p ipsoz imagines: neq;
sicut aīam qua ouicim⁹ ex motib⁹ corporis
nō sic videt fides i corde i quo ē ab eo cui⁹
est: s. ea tenet certissima scia. **E**x quo reliq;
q̄ nihil est hōi certius sua fide qua credit.
de eo qd credis qd qdē ē absens ab itel
lectu nō intelligit. **U**nā aug⁹. **R**eruz absen
tiū p̄sens ē fides. **R**erū que foris sūt int⁹
ē fides. **R**ez que nō videt⁹ videt fides. **R**es
q̄ que absunt et que nō vident⁹ sūt res que
credis. **C**ōn hoc obicit sic. **C**irca p̄p̄iā
mām et obiectū virtus oī arte certior ē sic
dicit p̄bus. **C**ū q̄ fides xitus sit circa suam
mām que est id qd credis certissima est. cer
tius id qd credis fide tenet q̄ qd aliq̄ arte
pcipitur. **I**tem certi⁹ pcipit vbi idē p se ac
cipit q̄ vbi vñ p aliud. s. fides pcipit ipaz

xitatē p̄mā p ipaz p̄mā. et p^a xitas est quā
credit: et p ipaz credit. p^a autē xitas est me
diū infallibile. certissime igit pcipit qd cre
ditur: et certi⁹ q̄ qd scit p sciam acq̄sitam:
q̄ ibi cogitaf vñ p aliud. **I**tem sicut dīc
p̄bus i methaphysica. et si theozica seu specu
latiua scia nobilior sit practica: tñ practica
certior ē: et h̄ ē rōne xpientie. si q̄ oīs virt⁹
circa experientia: est certior est virt⁹ spe
culatiua scia. **S**i q̄ certitudo virtutis ē cir
ca suam obiectum: certior erit fides de suo
credibili: q̄ scia speculatiua de suo scibili.

Item obicit oīa hoc qd dīc aug⁹ q̄ fides
in corde in quo est: ab eo cui⁹ ē tenet certis
sima scia: et loquit⁹ de fide q̄ credis q̄ habet
vñā virtutē habet oēs. **E**rgo si quis scit se
habere fidē virtutē: scit se habē xitutes oēs
et sic caritatē. q̄ scit vtrū amore an odio vi
gnus sit: cui⁹ oīa rariū **E**cclīastes dīc p^o. **R**e
lingit igit q̄ nō scit se habere fidē virtutē
q̄ nō tenet eā certissima scia. **S**olo dō q̄
quedā habēt certitudinē ex se ipsis. quedā
et ex aliis. ex aliis certitudinē habēt ut ex
principiis cōclusiones: et ex articulis fidei q̄
sequūt⁹ ad articulos: ut ga deus iust⁹ ē red
det vnicuiq; s⁹ opa sua. **Q**ue hō habēt cer
titudinē ex se ipsis sūt trib⁹ modis. **N**ā que
dam habēt cētitudinē rōne enidētie: ut p̄n
cipia que sunt p se nota. ut de quolibz affir
matio vel negatio. quedā hō habēt cētitudi
nem ex informatiōe oīcie. et hoc est certitu
do fidei seu formate seu informis: cū enī p^a
veritas fidē ispirat sic oīcie informat. ut
si aliqis cogit ipā euidētia oīentire isti ve
ritati. oē totū mai⁹ est sua pte: ita p habitū
infusū fidei ipsa informatione oīcie. **A**rtaf
et cogit oīentire veritati p̄me ppter se. vñ
sic negaret h̄. oē totū mai⁹ est sua pte cōtē
suā sciam ita negaret q̄uis articuloz cōtra
suā oīciam. et ideo brūs ignati⁹ cū cōpellē
ut negaret xpm. **R**espōdit se nō posse nega
re: ga nomē eius habebat scriptū in corde.
vñ ad p̄bādū q̄lē ipressiōē faciāt fides in
mente. post mortē ei⁹ inētū ē nomē xpi scri
ptū litteris anreis i corde ei⁹. **I**tem quedā
habēt certitudinē sensu xpientie: que certi
tudo p modum gustus est: uel tactus. talis
certitudo ē i xitutib⁹ respēu suoz obiectoz
et i fide formata respectu credibiliū p̄me
veritatis. dō q̄ q̄ fidē q̄ credim⁹: cogit⁹
certitudinē euidētie si ipsam habemus fm
q̄ dīc **A**ug⁹ q̄ fides est i animo credentis.

aspiciat est ei cuius est quæ ad modum et alias
a se passionibus et perfectionibus quas intelligim⁹
rebus ipsis existentibus in anima: ut gaudium et
tristitia, timor, amor, iustitia, pietas et huiusmodi
fides hoc que est illud quod credimus cognoscimus
certitudine informationis scilicet: seu illud cre
dam⁹ fide informi seu fide formata: et certitu
dine sensus expiètie. Si credas fide forma
ta qua non solum certa est de ipsa veritate quam
credit propter informationem scilicet: propter sua
utilitatem et dilectionem quam sentit. et per hunc mo
dum solum et partem solo ad omnia obiecta preter
ad ultimum. Nam si operetur et credas ad illud quod
scis certitudine evidencie: certi est quod scis.
Certitudine vero informationis scilicet et sensus
expiètie intellectus certi est quod credis.

Ad ultimum vero quod fides etus est habitus gra
tuitus: ut habitus est absolute in anima sicut in
suo ut gratuitus est sicut relatus ad voluntatem
dei acceptatis: que quidem voluntas ex nos est
et latet intelligentiam nostram. Scis ergo fides cer
tissima scientia in quantum habet⁹ est: mens. n. cognoscit
se. cognoscit et suos actus et habitus et potestas
que sunt in ipsa. In quantum vero gratuitus est: et per
hoc habet rationem virtutis habens conexiones
cum aliis virtutibus. Id modo ignorat nec scis
ab habere fidem. Dico autem hic gratuitum gratum
facientem. et hoc modo predat obiecto.

Postea queritur de p
fectu
fidei. Nam dicit magister. 3. Insuper secundum Augustinum.
quod fides profecisse videtur secundum tempus processum sicut
profecit cognitio. Circa quod obicitur. Nam cum
fides sit veritatis que est super tempus non erit
perfectio fidei secundum cognitionem temporis. ergo non profecit
fides secundum processum temporis. Item cum perfectio determinet
perfectum caritatis: et in sanctis
patribus ante incarnationem: et ante legem fuerit
equalis caritas: sicut in illis qui in lege et post
legem vel post incarnationem: hoc non erit dicere
profecisse fidem sicut nec caritatem. Item cum in
omnibus fidelibus sit fides eadem et eiusdem veri
tatis. scilicet prime. et secundum eandem veritatem cui assen
tit credens super omnia. assentiens autem super omnia non
potest amplius assentire. Relinquit ergo quod nullus
credens potest amplius credere. et nec in fide pro
ficere. Item sicut dicit Augustinus. Eadem fides me
diatoris que nos salvat: saluos faciebat in
stos antiquos puerulos et magnos. ergo antiqui
habuerunt eadem fidei mediatoris quam et nos
habemus: et eandem fidem creatoris. Ergo cum
secundum Augustinum de sancto vic. duo sunt que proponit non

bis credenda creator et salvator ad que omnia
alia reducuntur et eademque sunt fuerit fides creato
ris et salvatoris. Relinquit ergo non profecerit fi
des per successum temporis. Con. Exo. 3. Ego sum
deus abrahe deus ysaac deus iacob: et nomen
meum adonay non iudicavi eis. hoc dictum est
moysi. ergo moyses amplius habuit de noticia
dei quam predecesores patres. Item post super senes. In
tellexi dicit david. ergo de maiores habuit co
gnitionem de deo quam antiqui patres qui fuerunt
ante ipsum. Item Act. 2. Virus petrus retroque
ad sua tempora. illud iohel. 3. Effundam de spiritu
meo etc. et prophetabunt filii et filie vestre. ergo cum
plenior fuit cognitio veritatis prime per effusio
nem spiritus. scilicet quam in postremis seculi etc. Item Hebr. 5.
incrementa temporis crevit scientia sanctorum partem spi
ritualium: et quanto viciniore advenit salua
toris extiterunt: tanto sacramenta salutis ple
nius preceperunt. de hinc etiam audiunt. beati oculi
qui vident que vos videris. x. Luc. et illud
Iam dico vos servos. ioh. 15. Omnia quecumque
audivi a patre nota feci vobis. Ex his ergo reli
quid quod per successionem temporis crevit cognitio
prime veritatis. Cuius ergo cognitio veritatis prime sit
in presenti per fidei. Relinquit ergo per temporis successio
nem crevit fides et profecit. Solo vero quod fides
habet copationem ad credentem et ad creditam
veritatem. Item veritas credita est prima
veritas et hoc dupliciter. secundum quod cogitat in se
et secundum quod cogitat in effectu suo. veritas secundum quod
cogitat in se est abstracta ab omni conditione
temporis. secundum quod cogitat in suo effectu quod est temporalis: ut
creationis recreacionis glorificacionis et huiusmodi.
cogitat cum cointellectu conditionis temporis. Si ergo
respiciat creditum quantum ad principale significa
tum: creditum est super tempus. Si vero respiciat quantum
ad honoratum: creditum est in tempore secundum quem modum
dicunt proficere fides secundum processum temporis. secundum hoc
quod fides accipit secundum copationem ad credentem
sic potest fides considerari duobus modis: quantum
ad habitum: et quantum ad usum. Determinatio igitur
argumento fidei quantum ad habitum: quia de hoc
diversi diuersa sentiunt. de quod si consideretur
quantum ad usum de crescere et proficere. et secundum 4. modis
cognitione quantum ad actum rationis. constantia et fir
mitas quantum ad actum irascibilem. fervore et devo
tione quantum ad actum concupiscibilem. actio quantum ad
exercitium exterioris operacionis: secundum primum modum
dicunt proficiens in cognitione divinorum proficere in
fide. secundum autem modum 2. martyres dicunt per
fecisse in fide in sustinentia et constantia parte
secundum tertium modum ferventes et elatores

fidei dicuntur proficere in fide. **S**ecundum quartum modum operantes actus dicuntur proficere in fide. et secundum hunc modum patet secundum ad primum obiectum et in parte ad sequentia. **A**d secundum vero quod sicut dicit hugo de secundo libro. Duo sunt secundum que fides crescere dicitur. cognitio et affectus. secundum cognitionem fides crescit quando erudit ad scientiam. secundum affectum quando ad deuotionem excitatur et roboratur ad constantiam. quoru[m]dam vero fides affectu magna: cognitione parua. aliorum econuerso. **A**lii vero cognitione et affectu fides habet magnam. alii cognitione et affectu parua. affectu magnum in fide magis laudabile esse quam cognitionem magnam: dominum manifeste ostendit ubi fide grano synapsis copauit. **M**artinus ibi. **Q**uod quantitate paru[m] est: non seruoze. hinc mulieri chananee paru[m] scienti: multum confidetur dicitur est. magna est fides tua. **S**ecundum ergo hugo. duo est quod si fides fuerit equalis quod ad affectionem in antiquis et modernis quantum ad aliquos: non tamen quantum ad cognitionem. **A**d tertium vero quod assentire veritati habet duos respectus. unus est ad veritatem. alius ad assentientem. **S**ecundum respectum ad veritatem. assentire seu credere uno est in omnibus. qui quidem modus exprimitur: cum dicitur assentire proprie veritati super omnia. secundum vero quod assentire de respectu ad assentientem hoc modo est differentia secundum incrementa et perfectum secundum quod dicit hugo. **S**ecundum incrementa fidei tria genera gentium inueniuntur. **Q**uidam enim fideles sunt qui sola pietate credere eligunt. et verum credendum sit uel non credendum: ratione non comprehendunt. **A**lii vero ratione approbatur quod fide credunt. **A**lii vero quod fide credunt et ratione approbant purificatione mentis intelligentia exprimitur. **I**n primis sola fides facit electionem. in secundis ratio adiungit approbationem: in tertiis puritas intelligentie approbatur certitudinem. **A**d quartum vero secundum auctoritatem hugonis de secundo libro. exponitur auctoritatem. **N**umeri. id est. de bo tro qui portabat in vecte. **B**ortus si quidem in vecte: christus in cruce est: cuius mysterium in sacramento domino propheta portat. **Q**ui precesserunt per tauerunt: sed non viderunt. quia preces aduentum eius sacramenta passionis eius per fidem portauerunt: sed non omnes per cognitionem intelligere valuerunt. **S**ecundi autem portat et videtur: quia fideles per aduentum christi sacramenta passionis eius per fidem suscipiunt: et per reuelatam cognitionem iam cognoscunt. **E**x quo accipitur quod quousque eadem sit fides quantum ad consensum veritatis qua credis. tamen tria est in cognitione quantum ad profectum et augmentum

sicut dictum est.

Queritur postea de comparatione fidei ad alias virtutes secundum quod dicitur fundamentum. **A**d quod sic obicitur super illud **L**ud. x. **N**on terreamini. etc. glo. fortitudo est fundamentum fidei. secundum hoc ergo fides non est fundamentum fortitudinis. **I**tem dicitur **B**ernardus. quod perfectior fundus humilitas est in qua fundatur fides. ergo humilitas est fundamentum fidei. et non econuerso. **I**tem superba voluntas est causa infidelitatis et repellit fidem. ergo humilitas est initium fidei. **E**x quo relinquitur quod humilitas erit fundamentum fidei et sibi res speranda. **I**tem cum obiecta fundantur in anima per suos habitus: videtur quod credenda fundentur in anima per fides: speranda per spem: diligenda per caritatem. **S**pes ergo erit fundamentum rerum sperandarum non fides. **I**tem fundamentum proprie est et deus in maiestate permanens: et simul cum rebus respectu quarum dicitur. unde ubi est maiestas transiens: non deus proprie fundamentum. **S**i ergo fides non remanebit cum spandis in vita eterna: sicut patet. **1. Cor. 13.** quia euacuabitur non poterit dici fides fundamentum res speranda. **A**d quod duo quod fides deus fundamentum secundum rationem spiritualis edificii: secundum quod dicitur glo. **1. Cor. 13.** fides est fundamentum omnium bonorum quod nemo mutare poterit. secundum quo non est bona edificatio. **D**icitur autem fundamentum in via: quia est primus habitus quo homo super se ascendit. se quousque est spes que sic paries quo animus erigitur ad attingendum magnitudinem glorie celestis. **C**aritas vero est sicut summum seu tectum quod eleuat versus quod sublimitatem glorie: quia nunquam excedit. **1. Cor. 13.** secundum hoc ergo dicitur fundamentum. **P**roterea dicitur fundamentum respectu sperandarum hoc est respectu eternorum bonorum secundum quod in spe sunt. **S**peramus enim videre verum. spem attingere gloriosum. spem plene diligere summum bonum. **E**x fide disponente animam. fides ergo disponit animam: ut ista subsistant in ipsa. **A**d primum ergo quod obicitur de fortitudine duo quod fundamentum dupliciter dicitur in spiritualibus: proprie subiecto: et proprie firmitate. proprie subiectione dicitur fides fundamentum virtutis: quia est primus habitus quasi abstractus omnibus habitibus virtutum sic accedit in coloribus. **N**am color albus aliqui subternit omnibus qui super pigmentur. **P**ropter firmitatem dicitur fortitudo fundamentum fidei non quantum ad habitum: sed quantum ad opera in quibus firmatur fides per fortitudinem ne cedat passionibus. secundum hoc ergo patet quod fides dicitur fundamentum fortitudinis per abstractionem quantum

de co
partio
ne fidei ad alias virtutes fm q dicitur fundam
tum. Ad qd sic obicitur sup illud Lud. x.
No terreamini etc. glo. fortitudo est fundamē
tum fidei. fm hoc g fides nō est fundamētū
fortitudinis. Itē dicit Bernardus. q perfectior fun
dus humilitas est in qua fundat fides. g hu
militas est fundamētū fidei. et nō econuerso.
Itē supba voluntas ē cā infidelitatis et re
pellit fidē. g humilitas ē initium fidei. Ex quo
relinq q humilitas erit fundamētū fidei
et sibi res speranda. Itē cū obiecta fun
dant in aīa p suos hīb: videt q credenda
fundet i aīa p fides: sperada p spem: diligē
da p caritatē. Spes g erit fundamētū rerum
speranda nō fides. Itē fundamētū ppe
est et dī i mā pmanēte: et simul cū reb respe
ctu quarū dicit. unde ubi ē mā trāsies: nō
dī pprie fundamētū. Si g fides nō remāebit
cū spandis i vita eterna: sicut patet. 1. Cor. 13.
quia euacuabit nō pōt dici fides fundamē
rez spanda. Ad qd dō q fides dī fūda
mentū s rōnē spūalis edificii: fm q dicit
glo. 1. Cor. 13. fides ē fundamētū oīū bonoz
qd nemo mutare pōt. sī quo nō ē bona edi
ficatio. Dicit aut fundamētū in via: qā est
prim habitus quo homo sup se ascēdit. se
quēs hō est spes que sic paries quo anim
erigit ad attingendū magnitudinem glie
celestis. Caritas hō ē sicut supmū sen tectū
qd eleuat vsq ad sblimitatē gl e: qā nūq
excedit. 1. Cor. 13. fm hoc g dicit fundamētū
Proterea dicitur fundamentum respe
ctu sperandarum hoc est respectu eternoz
bonoz fm q i spe sunt. Speram enī vidē
verū. spām attingere glīoz. spām plene
diligere sūmū bonum. Ex fide disponente
aīam. fides g disponit aīa: ut ista sblstāt
in ipsa. Ad pmū g qd obicit de fortitu
dine dō q fundamētū dupliciter dī i spī
tualib ppe sblctōez: et ppe firmitatē. ppe
sblctōnē dī fides fundamētū virtutis: qā ē
prim habit qsi sblctus oīb habitibus
virtutis sic accedit in colorib. Nam color al
bus aliq sblsternit oīb qui sup pigmentur
Propter firmitatē dī fortitudo fundamētū
fidei nō qd ad habitū: s qd ad opa i q
bus firmat fides p fortitudinem ne cedat
passionib. fm h g patet q fides dicit fūda
mentū fortitudinis p abstractionē q tum

ad hituz. fortitudo xō dī fūdamētuz fidei
p firmitatē q̄tuz ad actuz. **Ad** secunduz
xō qd obicit dū humilitate dō q̄ humilitas
est dupliciter. ex grā gratis data: et ex grā
gratuz faciente. humilitas ex gratia gratis
data est qua homo intellectu suuz humiliat
ut nō sit aliquo mō repugnās veritati cre
dendoz. et fm hūc moduz humilitas est dis
positio pcedēs ad fidē formatā nō tñ debz
dici fūdamētuz: qā non est eiusdē rōnis.

Est enī humilitas hui⁹ ex grā gratis data.
fides xō formata ex grā q̄tuz faciente. **Humi**
litas ex grā gratuz faciente est qua homo in
clinat ad debitā subiectionē et sensū sine p
nitatis. dō q̄ fm hūc moduz q̄ fundamētū
in virtutib⁹ pōt dici duplī: rōne gñatiōis
et rōne cōseruatiōis. **Rōne** generatiōis
fides est fundamētuz virtutuz. **Rōne** xō cō
seruatiōis seu custodie humilitas qā ē cu
stos oīuz virtutuz ne corruāt. **Uñ** **Aug⁹**. **Soli**
ruine crescit q̄ edificat qui ante molē fabri
ce humilitatis fundamētuz nō pcurat. et p
b ptz: **8⁹** ad tertiū. **Ad** q̄tuz dō q̄ rez
spēradaz i q̄tuz i eis cōcernit act⁹ spei: spes
est sba sicut forma. fides xō sic mā. i. mālis
dispositio p quā in aīa res spande vt sunt
sb actu spei sbstunt. **Quia** ḡ fundamētū
dicit rōnē materie non forme. **Ideo** cōuenit
fidei esse fūdamētū rez spandaz non spei.

Ad vlti⁹ dō q̄ nō refert: spanduz enī fm
sbam dicit eternū: sed spandū in q̄tū ē sub
actu spei. s. in q̄tū est spandū dīc t̄pale p̄t
cōcretionē act⁹ spei ad ipsam rē spandū. dī
ḡ fides fūdamētū rez spandaz nō q̄tū ad
suā sbaz: s. q̄tū ad cōcretionē actus spei ad
ipsas res: hoc est dicere: dicis fūdamētum
eternoz bonoz: nō put habēt esse i rē dī fu
turo. sed put habēt esse i spe de p̄tī. māet
igīf fides respectu eius q̄ dicis fūdamē^{to}
fm hūc modū. **In** hunc ḡ modū terminat i q̄
sitio de fide scdm q̄ accipitur pro fide qua
creditur.

R Est at inquirere

de fide fm q̄ accipit p eo qd credi
tur s. est de credibili. credibile aut dī arti
culus fidei. collectio aut articuloz dicitur
symbolū: vt at plena sit euidentia mod⁹ i q̄
tionis erit talis. p̄ queret qd articul⁹.

2⁹ que rō symboli. i. collectiōis articulozum.

3⁹ de sufficiētia credibiliū fm distinctiōes
tempoz.

4⁹ de sufficiētia articuloz q̄tuz

ad fidē simpliciū. 5⁹ de distinctione et ex
positiōe articuloz fm differētiā symboloz.

Ad primum p̄notādū est q̄ ar
ticul⁹ tripliciter
diffinit fm hug. de scō vic. **Articul⁹** est nā
cū grā. **Itē** fm eundē aliter sic. **Articul⁹**
est pceptio veritatis dīne tendēs in ipsam.

Itē fm **Rid.** de scō vic. 3⁹ mō sic articul⁹
est indiuisibilis veritas de deo artans nos
ad credēdū. p̄ querit que sit rō assignatiōis
haz diffinitionū. **Nā** vidēt repugnare p^a
et tertia. nā p̄ma que dīc articulū ē nāz cūz
gratia ponit articulū in cōplexiōe et cōposi
tione veritatis. **Tertia** xō que dīc articulū
indiuisibile veritatē ponit articulū i sim
plici acceptiōe veritatis. **Itē** cum multa
sint credibilia et credēda sine quib⁹ nō est
salus que nō cōtinēt veritatē de deo: vt qd
dī i symbolo. **Credo** scām catholicā ecclīaz:
et carnis resurrectiōez: et alia que i symbol
nō cōtinēt: ut fornicatiōē ēē mortale pccm
et cetera hī. ḡ non est verū q̄ dī in 2^a et 3^a
diffinitionē q̄ articul⁹ est veritas de deo x̄. qā
cū p̄cisiōe itelligit diffinitio. **Itē** cogni
tione pbica de deo qua i methaphysica pbat q̄
deus est et oīpotēs et etern⁹ ē veritas de deo.
et p rōnes necessarias artat nos ad credēdū.
ḡ tal cognitio ē articul⁹. **Sz** diffinitio scia
vera est qua dicis q̄ articul⁹ ē indiuisibilis
veritas de deo x̄. **Itē** cū hī ḡ sūt in pccō
mortali fideles credāt deū: ēē sic i symbol
cōfitemur. vnuz oīpotētē x̄. nō tñ credāt in
deū: qā credēdo p amorē nō tendūt in eum
ḡ in ipsis est pceptio veritatis nō tendēs i ipaz.
Ex q̄ relinqt q̄ si articul⁹ est pceptio veritatis
dīne tendēs i ipsam: q̄ ipi nō credūt aliqūē
articulū. **Itē** qua rōne dī in tertia diffi
nitione: articul⁹ indiuisibilis veritas. **Nā** intē
tio articuli iuenit i quadruplici facultate.
īgramatica ad distinctiōē vocis vel suppo
sitiōz. **In** rethorica vt dīc tūlī in 2° retho.
Articul⁹ dīc cū singula verba iteruallis
distinguit cesa ofone. hoc mō acrimonia
voce vultu aduersarios p̄erruisti. in pbi^a
articuli distinctiōes vigitoz: et i vnaquaq;
facultate articul⁹ dīc mīmū i suo gñe: et hz
rōnē distinctiōis sen i dīctiōe ut i grāma
tica. seu i ofone: ut i rethorica. seu in mēbro
ut in pbica. querit ḡ cūz articul⁹ accipiat
i rethorica. an accipiat fm itētiōē aliaruz
scīaz. **Nā** si accipiat fm itētiōē indi
uisibilitatis male diffinit hugo dicens q̄

articulus est natura cum gratia. Si igitur secundum rationem distinctionis, qui habet fidem implicitam non credunt omnes articulos. **Solo.** Articulus accipitur stricte, proprie et coiter. Stricte accipitur articulus secundum quod artatur ad partes symboli apostolorum. et hoc modo accepit hugo cum dixit articulum esse naturam cum gratia. **Na** in singulis articulis illius symboli confessioni nature divine uel humane adiungitur effectus gratie. ubi gratia cum dico. Credo in deum patrem etc. significo naturam cum adiungo creatori celi et terre. adiungo gratiam. **Ex** gratia. n. non ex debito fuit quod coiscare voluit suam bonitatem in creatione reipsum. **Sil** i. modo cum dico et in ihm christum etc. confiteor naturam; cuius ad deo qui conceptus est de spiritu sancto. adiungo gratiam. **Accipit** autem hic natura per ipsam naturam que divina est: vel quod assumpta est a deo. s. humanitate. **Prope** accipitur articulus secundum perfectam rationem: ut est obiectum fidei formate. et hoc modo accipitur illa definitio. articulus est perceptio veritatis divine in ipsa ratione: ut per hoc quod non perceptio veritatis divine significet intentionem coram fidei formate et informis. per hoc igitur quod additur in ipsa tendens: determinat et appropriat fidei formate. et significet duplex perfectionem articuli. perfectio in intellectus in hoc quod dicitur perceptio veritatis divine. perfectio affectus in hoc quod dicitur in ipsa ratione. **Articulus**. n. formatus non solum illustrat intellectum per perceptionem veritatis. sed etiam monet affectum ad desiderium veritatis. **Coiter** accipitur articulus secundum quod est obiectum fidei formate et informis. et ad hanc intentionem respiciens. **Rid** dicit quod articulus est indivisibilis veritas de deo artans nos ad credendum. **Et** per hoc quod dicitur indivisibilis veritas de deo: tangit essentiam articuli per hoc igitur quod dicitur artans nos ad credendum: tangit effectum articuli in quantum articulus est. et ex hoc inducit naturam rationem. eo enim quod artatur rationem ad assentiendum articulus dicitur. patet igitur que sit ratio assignandi idem positam definitionem. **Ad** illud igitur quod per obiectum de repugnantia prime definitionis et ultime. videtur quod cum duplex opinio fuerit de articulis. **Na** quidam posuerunt res esse articulos. quidam vero enunciabilia. et sic super disputatum est quod articuli sunt simpliciter: et articuli secundum quid. articuli simpliciter sunt ipse res simpliciter accepte ab ipso intellectu. ut unitas trinitas incarnatio. et sic de his. **Articuli** vero secundum quid sunt enunciabilia. ut deus esse trinitus. filium dei esse incarnatum. **Rid** cum dixit quod articulus erat indivisibilis veritas: respexit ad intentionem articuli simpliciter. hugo vero cum dixit arti-

culum esse naturam cum gratia: accepit articulum secundum quid seu contingenter. **Et** ideo. **Rid** posuit articulum in acceptioe simplicis veritatis. hugo vero in complexione veritatis. s. restringendo intentionem articuli ad symbolum apostolorum sic dictum est. **Ad** secundum ex superioribus patet. **Ex** ubi ostensum est quod non omne quod credendum est: est articulus super quod obiectum fidei sit verum creatum vel increatum. **Sunt** enim quedam antecedentia ad fidem quedam sequentia. quedam cum ipsa fide. **Antecedentia** ad fidem sunt ea que sunt de iure naturali: et in decalogo exprimitur que supponit fides. **Non** est quod credendum est quod transgressio cuiuslibet percepti sit mortale peccatum: quia discredere illud quod fides supponit infidelitatis est. **Sequentia** vero ad fidem sunt vel que inferuntur ex articulis ut quod deus est ubique: quod sequitur ex hoc quod deus est immensus: vel que ad articulos reducuntur: ut ea que determinata sunt in scriptura tenemur credere implicite uel explicite. seu ab ecclesia tradita ut ea que pertinent ad sacramentalia ecclesie. et ea que in scriptura determinantur quantum ad circumstantias aduersus ad iudiciu. quedam vero sunt similes cum ipsa fide: et he sunt pericula fidei que in symbolo continentur. **Na** modo accipitur articulus. et si obiectum est catholica ecclesia et carnis resurrectione. videtur sicut patet. nam ista non ponuntur per articulos nisi in quantum concernitur divina actio in his ut in ipsa catholica ecclesia accipitur divina virtus faciens ea remissionem peccatorum. **In** carnis resurrectione concernitur virtus divina faciens resurrectionem. **Ad** tertium videtur quod sicut dicitur a phibese descendit nostra sicut descendit scie. sicut videtur quod ascendit nostra secundum quod ascendit scie et nostrum intentiones. veritas igitur in naturali phibese accipitur per veritatem que est secundum naturam. **In** rationali phibese per veritatem que est secundum rationem igitur in theologia que est scia super naturam et rationem accipitur veritas per veritatem que est supra naturam et rationem. **Cum** igitur dicitur cognitio phibese que est de deo quantum omnipotens est etc. est acceptio veritatis de deo. aliter dicitur quod cum dicitur quod articulus fidei est acceptio veritatis de deo. **Na** illa acceptio que est phibese a nobis esse dicitur: quia per rationem naturalem investigat. **Na** vero que est articulus non a nobis est: quia a deo cum lumine gratie fidei infunditur: et ad hoc respiciens hugo de secundo vic. dixit quod articulus est perceptio veritatis divine: modo dixit acceptio sed perceptio. id est aliam captio: quia non a nobis sed per alium in nobis infunditur. **Ad** patet. **De** datu optimu: et omne deo. per de sur. est etc. **Preterea** hoc quod dicitur artans nos

ad credendum aliter et aliter de cognitione
 publica et articulo: quia cognitio publica artat
 per lucem rationis enidetur. articulus vero artat per lucem
 gratie infusam: scilicet informatur sic supra
 dictum est. Item cognitio publica per rationem artatur
 intellectus necessitate. articulo vero fidei
 per lucem infusam artatur affectus ut voluntarie af-
 fectus et ita ratione proprie per se. Ad quartum
 vero quod sicut dictum est sic fides distinguitur per
 formatam et informem. Ita articulus vero formatus
 et informis. Articulus vero formatus diffinitur
 ab huiusmodi. cum dicitur articulus est preceptio. et finalis
 illa rationem existens in mortali peccato non
 credit articulus: quodmodum nec credit in deum.
 Articulus vero coheret ad formatum: et informem;
 diffinitur a. R. d. cum dicitur articulus est idem sibi
 veritas. et hoc modo in peccato existens creditur
 articulus. Ad ultimum quod queritur utrum
 articulus in theologia accipiatur finalis ratione aliarum
 scientiarum. vero quod iterum articulus accipitur per rationem
 simplicitatis per dicitur articulus simpliciter
 res ipsas credendas. secundum rationem rationem distincti-
 onis per dicitur articulus finalis quod esse ipsa
 enunciabilia in que ipsum symbolum velut quoddam
 totum in suas particulas distinguitur sicut infra
 dicitur.

Consequenter queritur de
 ratione
 symboli. i. collectionis articulo. et incidit
 quoniam disciplinales circa hoc plures. Prima
 generalis. scilicet. cum fuerit compositio symboli. i. col-
 lectionis articulo. Secunda cum per symbolum quod
 dicitur in silero sit ab ipsis apostolis constitutum: sic fuerit
 auctoritates: que ratio fuit editionis aliorum sym-
 bolorum videlicet symboli quod cantatur in missa.
Credo scilicet. in unum deum: quod fuit a patribus in ni-
 ceno concilio constitutum: et symbolum. Athanasii.
 quod cantatur in prima: cum primus ab apostolis omnia sapientia
 eruditus sufficienter contineret articulos neces-
 sarios ad salutem. Item cum symbolum apostolorum
 et symbolum patrum distinguatur per ea que tri-
 bus personis appropriatur sicut patet considerari
 que ratio est quod symbolum athanasii aliter distin-
 guatur. Item queritur de symbolo apostolorum que
 dicatur de matre et in prima et in completorio plusquam
 in aliis horis. Item quare symbolum patrum
 cantatur in missa et per euangelium. Item quare
 symbolum athanasii cantatur in prima. Ad quod
 respondendum per ordinem. et primo ad primum vero quod cum
 symbolorum. i. collectionis articulo est instructio
 fidelium in una intelligentia et confessione veritatis
 et devotione religionis. Cum enim una sit veritas

in qua beatificanda est humana natura. una
 intelligentia. una confessio. una religio debet
 esse intendendo ad ipsam veritatem. Ideo cum
 tot essent diversitates hominum natione moribus
 lingua cognatione et aliis modis multis spiritu
 sancto illuminante: excogitaverunt patres colligere
 singula credenda et confitenda de ipsa divinitate
 in una confessionis coordinatione: ut omnium
 creditum esset confessio una fides et religio. ut
 sicut dicitur Act. 4. Multitudinis creditum esset
 cor unum et anima una. sicut dicitur beatus augustinus in li.
 de symbolo. multe anime erant: fides eas una
 fecerat. non non quod ex hac unitate dicitur sym-
 bolum. Symbolum enim in naturali publicia dicitur con-
 venientia: propter convenientiam quod intellectum in ve-
 ritate una: et religionem una symbolum fidei
 appellatum est. Nota tamen quod propter hanc causam
 que possunt alie assignari. Denotatio symboli
 una est convenientia apostolorum in symbolo com-
 ponendo seu patrum: quia sic infra patebit in sym-
 bolo apostolorum unusquisque apposuit partem suam. Item
 dictum est symbolum a finem quod est cum et bole: quod
 est finis quasi multorum finis. Alia causa est conve-
 nientia scripturarum ex quarum aggregatione fa-
 ctum est symbolum. Unde augustinus in li. de symbo-
 lo ista verba per diversas scripturas sparsa sunt
 sed tamen collecta sunt: et ad unum redacta. ne
 tardorum hominum laboraret memoria. Ad se-
 cundum vero quod causa multiplicationis symbolorum
 fuit triplex. Instructio fidei. veritatis expla-
 natio. erroris exclusio. Instructio fidei fuit
 causa compositionis symboli apostolorum. ad hoc enim com-
 positum est ut in una fide credendum necessa-
 riorum salutem fideles erudirentur. Fidei expla-
 natio circa dubitationes emergentes fuit
 causa compositionis symboli secundorum patrum quod cantatur
 in missa. Erroris exclusio propter hereses
 multiplices pululantes: causa fuit symboli atha-
 nasii: quod cantatur in prima. Quicquid vult etc.
 Ad tertium quod queritur de diversitate distin-
 ctionis que est in symbolis. vero sicut tactum
 est. Primum symbolum apostolorum fuit ad instructi-
 onem fidelium in fide trinitatis. et ideo per appro-
 priata trinitatis distinguitur ut per prima sit
 de appropriatis patri. Credo in deum patrem
 etc. 2. de appropriatis filio. scilicet. et in ihesu christum
 filium eius. Tertia de appropriatis spiritu sancto.
 credo in spiritum sanctum. Secundum symbolum niceni sy-
 nodi fuit ad explanationem fidei trinitatis.
 unde et illud symbolum distinguitur secundum ea que
 conveniunt tribus personis. Tamen quia tunc
 emergebat dubitatio circa personarum equalitatem

et maxie circa psonā spūs scī. Ideo cuq; pma pars illius symboli sit de prinētib; ad p̄ez. **Cum** d̄r. Credo i vñū deū patrē zc. **Secūda** de prinētib; ad filiū: et in vñū ih̄m xp̄m filiū eius zc. **Tertia** est de prinētib; ad spiritūz sanctū cū p̄fessionē equalitatis. vñ ibi d̄r et in sp̄m. s. dominū. qui cū patre et filio siml adōaf zc. **Tertiū** x̄o symb; arbanasii fuit contra hereses pululātes circa fidē dīnitatis et humanitatis. Ideo illud symbolum p̄ remouet errores circa cōfessionem vñitatis essentīe dīne et distinctiōis psonaz p̄ rectā cōfessionē essentialiū et psonaliū deo dīgrū noīationū. vñde p̄ x̄culos p̄hemiales d̄r fides aut catholica hec ē vt vñū deū i trīnitatē zc. 2° x̄o remouēt errores circa fides humanitatis cū d̄r. sed necessariū ē ad eternam salutē. **Ad q̄rtū** qd̄ querit d̄r symbo lo aploz quare submisit d̄r. d̄d q; ppter b̄ vt status p̄mitine ecclīe rēp̄sentet qñ apli et fideles nō audebāt fidē xp̄i cōfiteri i manifestō vsq; quaq; **In p̄ma** x̄o et cōpletorio illud symbolum d̄r ut significet qd̄ sine fide impossibile est dirigi: et placere deo i bōis fin q; d̄r ad **Deb xi^o**. Sine fide impossibile est placere deo. Ideo d̄r in p̄ma anteq; p̄cedatur ad opera in vie. **Itē** ut significetur qd̄ sine fide impossibile est resistere mal: s̄ q; siḡf in p̄ma p̄. vltimo. vbi d̄r resistere. s̄ diabolo: fortes in fide. ideo d̄r i cōpletorio. **In monimētū** cōtra tēptatiōes nocturnas et hoc est qd̄ dīc̄ aug^o de symbolo. Accipite regulā fidei qd̄ est symbolum: cū acceperitis in corde scribite: et quotidie apud vos dicite ateq; dormiatis supple i cōpletorio: aūq; p̄cedat supple in hora p̄^a v̄ro symbolo vos munite. **Ad illud** qd̄ q̄rif quare symbolum patrū cantat in missa p̄ euangelium. d̄d qd̄ symbolum patrū et etiā arbanasii est cōtra de clamatōes et garrulatiōes hereticoz: ad q̄s cōfutandas iustitū sūt p̄ cōfessionē fideliū. **P̄terea** in missa symbolum patz cantatur vt cōfessione fidei et deuotione p̄paremur ad p̄icipationē sacram̄ti vñici corpis cui^o p̄icipes efficiamur p̄ fidē. **Uñ aug^o**. Crede et māducasti. post euangelium x̄o canitur ut mō stref q; symbolum ex verbis dñi loquētis in euāgelio accipit. **Ad illud** qd̄ querit q̄re symbolum arbanasii i p̄ma cātaf p̄t duo. s. p̄p̄l significationē vt designet qd̄ fides est p̄ma mentis illumiatio et p̄ma virtutū: et ppter vtilitatē. armamur. n. symbolo fidei

fm q; dicif ad **Ep̄b. 6°**. In oībus sumentes scutū fidei. p̄pterea in hora p̄ma arma dei sumimus ut oēs temptationes expugnare valeamus.

Consequenter que
de sufficiētia fidei fm successiones tēpoz. et querit duo. p̄ vtrū eēt sufficiē^a salutis sine fide mediatoris. 2° vtrū ne cessariū fuerit credē oī tpe ea que credim^o de fide mediatoris.

Ad primum sic ad **De. xi^o**. **Ac** cedentē oportet credere qd̄ deus ē: et qd̄ remunerator est. sed queritur vtrū atē aduētū et legē suffecerit hoc credere ad salutē. **Nā** tpe grē cōstat certissime b̄ nō sufficere. **Oportet** enī vniuersa credi que in symbolis cōtinēt. **Propter** b̄ querit quare ap̄lus ista duo posuit: et vtrū aliquo tpe suffecerit b̄ ad salutē: videtur qd̄ sic. q̄a atē p̄c̄m ade nō erat necessaria redēptio humani gñis. ḡ nec fides mediatoris erat necessaria salutē. p̄ tpe ḡ illo sufficeret credere qd̄ de^o est: et qd̄ remunerator ē absq; fide mediatoris. **Itē** p̄ p̄c̄m in lege nature nō erat naturali lege que ē i dicamē rōnis scriptū aliqd̄ p̄ceptū credendi mediatorē seu redēptorē: nec ex lege posita nec ex p̄phet̄ erat p̄dicatū qd̄ credēda esset redēptio humani generis. **Relinq̄** igit qd̄ pro statu illo nō obligabāt ad fidē mediatoris ḡ sine illa poterat esse salus. **Itē** nūq; de^o exigit a nobis vltra posse. **Cū** q̄ fides mediatoris nō posset haberi nec p̄ scripturas nec p̄ creaturas nec p̄ p̄phetas: p̄ quos iñuāet credēdū esse mediatorē. **Relinq̄** igit qd̄ nō sp̄ fuit necessaria fides mediatoris. **Cōtē** aug^o ad optatū. **Nemo** liberat a dānatiōe que facta est p̄ adam nisi p̄ fidē ih̄u xp̄i. **Itē** dīc̄ aug^o. **Eade** fides mediatoris q̄ nos saluat: saluos iustos faciebat at̄ignos pusillos cū magnis: q̄a sicut credim^o xp̄m i carne venisse ita illi v̄eruz. **Solo** distinguē^o est status. s. status ante p̄c̄m: et stat^o p̄^o p̄c̄m: et ante legē: et stat^o s̄b legē: et stat^o grē. **In** statu atē p̄c̄m necessaria fuit fides creatoris: q̄a est et q̄a remunerator est: q̄a. s. est p̄cipiū cōditiōis: et q̄a remunerator ē i q̄^o finis et cōplēmētū b̄ritudinis. p̄ statu x̄o p̄ p̄c̄m necessaria fuit fides: nō solū creatoris imo mediatoris fm qd̄ dīc̄ aug^o qd̄ scriptuz est **Act. 4°**. **Nō** est aliud nomen sub celo

in quo oporteat saluari nos. ex illo tpe val;
fides ad saluandū genus humanū: ex quo in
adā vitiatū est. q̄ fides mediatoris solūmō
necessaria est p̄ p̄ccm. post peccatū; enī sic
dīc hugo. duo sūt p̄posita credēda: creator
et saluator. In p̄ma pte discernit fides iter
creatoris et ei⁹ opa. In secūda pte discernit
fides inter saluatore et sacramēta sua. p̄ma
pars p̄tinet ad debitū nature. secūda ad
debitū gr̄e. illa credere debem⁹: q̄a p̄ nām
oditi sum⁹. Ista credē debem⁹: q̄a p̄ gr̄atā
reparati sum⁹. Nō igit dīam fidei media
toris ante legē: et s̄b legē: et tpe gr̄e s̄c̄ hug
d̄ scō vic. Ante legē creator credēbatur et ab
eo salus et redēptio expectabatur. Per q̄ hō et
quō eadē salus cōplenda et p̄ficiēda esset. ex
ceptis paucis quib⁹ hoc scire singulariter ī
munere datū erat a ceteris fidelib⁹ nō cog
scebat. Sub legē at p̄sona mediatoris mittē
da p̄dicabatur. q̄ at ipsa p̄sona foris hō vel
āgelus vel deus nūndū māifestabatur. soli b̄
cognouerāt q̄ p̄ spm̄ ad b̄ illuminati erant
Sub gr̄a at māifeste p̄dicatur et credis mod⁹
redēptiōis et qualitas persone mediatoris.
Scdm̄ hoc r̄ndēdū ē b̄r ad omnia obiecta.

Ad p̄mū qd̄ querit̄ vō q̄ apl⁹ ista duo
ponit sicut p̄ncipiā ad oēs articulos. s. o. 3.
credere q̄a est: et q̄a remunerator est. oēs. n.
articuli reducūt ad fidē: quā credis alphas
et o p̄ncipiū et finis. Apod. p̄. et hec duo sūt
que p̄pingora sūt nobis q̄tū ad cognitiōes
et p̄ quorū cognitiōes manuducimur et ele
uamur ad cognitiōes: eterno: sicut p̄t; ofe
renti singulos. hinc q̄ est q̄ apl⁹ pōit hos
p̄ncipaliter: q̄a est p̄ncipiū conditiōis: et
quia est remunerator. hoc est finis b̄titudis

Ad secūdū iā p̄ r̄sio: q̄a p̄ statu aī pec
catū non dicit̄ necessaria fides mediatoris
sicut patet ex dictis: s̄ p̄ statu p̄ p̄ccm. Ad
tertū hō et q̄rtū vō q̄ in lege nālī s̄c̄ dicta
men rōnis scriptū erat p̄ceptū: de fide me
diatoris in q̄tū indita erat quodāmo rōni
humani fides redēptiōis: q̄a certū poterat
esse rōni humane nām hōis esse lapsam ge
neraliter. Inditū aut̄ erat rōni q̄ sp̄ melius
et dignius ē attribuendū sūme bonitati. et
ideo satis ex p̄p̄quo colligere poterat q̄ sū
ma bonitas nō p̄mitteret rōnalē creaturā
humanā que ḡnaliter p̄dita erat ex toto p̄
ire. iuxta illō ps̄. Nūqd̄ vane cōstituitis oēs
filios hominū. et ideo dictabat rō q̄ credē
deberet futurā hōis repationē. p̄ hāc q̄ viā

ostēdit̄ in lege nālī quodāmo scriptū prece
ptum de fide redēptionis. Ad vlti⁹ vō
q̄ in p̄tate n̄ra potētia susceptiua est credē
fide mediatoris. sed nō est ī p̄tate n̄ra acti
ua: imo ab ipsa p̄ma veritate infundēte lu
men fidei quo eleuet̄ intellect⁹ sup̄ se. In po
tentia hō susceptiua erat disponere se per
dictamen rōnis p̄t iam dictū est ad rece
ptionem hui⁹ luminis.

Queritur postea vtrū
optuerit credē oīa illa de mediatore q̄ nūc
credim⁹. Quibusdā. n. videt̄ sic mḡr dīc
in sent. q̄ suffecerit antiq̄s t̄m credere. s. na
tūritatē. mortē. resurrectionē. aduētū ad iu
diciū. aliis videt̄ habita fide trinitatē id de
mysterio īcarnationis fidei sufficisse ut cre
deret filius dei nascitur⁹ de hōie et iudica
turus: qui de ioh̄e baptista documētū hui⁹
rei affirmat: qui de morte xp̄i et descēsu ad ī
feros in euāgelio dubitasse videt̄ s̄m expo
sitionē gregorii. q̄n̄ interrogauit p̄ discipu
los. Tu es qui ventur⁹ es etc. Lud. 7. Mat. b.
xi. q̄si dicit̄. Es tu p̄ teipsū descensur⁹ ad
inferos: an aliū expectam⁹ ad hec sacramē
ta. Propter hec circa hoc querit̄ de sufficiētia
articulorū que minor esse potuit. Itē que
ritur de ioh̄e baptista vtrū fidē habuerit
mortis xp̄i seu descēsus ad inferos. q̄a dicit
ambrosi⁹ in glo. sup̄ Lud. 7. q̄ ioh̄. nouit dei
filiū: s̄ nō ipsū descēsurū ad inferos: et dicit
ibidē q̄ moriturū xp̄m sc̄ti nō crediderunt
q̄ nō habuit fidē mortis: nec descēsus ad in
feros. Itē Greg⁹ sup̄ Mat. xi. in omel.
Tu es qui ventur⁹ es etc. introducūt ioh̄em
loquētē sic an cōgīat filio dei mortū an aliq̄
ad hec sacramēta missurus es. q̄ ioh̄es du
bitabat vtrū xp̄s eēt moritur⁹. Itē Amb⁹
dīc q̄ poterat prius vates quē venturū pre
dixerat nō credidisse moriturū. Coni dila
dīc q̄ ioh̄es nō dubitauit sed ignorātie di
scipulorū cōsultuit. Itē Criso⁹ sup̄ Mat. xi. ioh̄.
q̄ a spū scō vidicerat q̄cqd̄ audierat: q̄ ce
teris predicauerat: q̄ testimoniū p̄biberat
qui colūbā viderat quare sic querit si igno
rat quō testis fuit ioh̄. Tu signa diuulga
ueras mō p̄ mortuos suscitatos quando iā
omnibus notus. nunquid tibi non notus.
tu sanctificat⁹ heremi ciuis: nunc dubitas.
absit. Solo vō ad p̄mū s̄m hug. q̄ hec s̄t
quib⁹ ab initio fides recta nūq̄ min⁹ habē
potuit videlicet. vntū deū esse creatorē oīū

om̃m ⁊ rectorē vñiuerſoz ipſumq; non eſſe
mali auctore: eoꝝ ſuntq; mal̃ ſuis ei⁹ m̃iam
quererēt: ⁊ expectarēt futuꝝ redēptioꝝ. hoc
ſymbolū fidei i initio ſuffeciſſe credimus. ⁊
oēs q; futuꝝ redēptionē crediderūt: ea q; b⁹
redēptio oſtabat credidiſſe nō i cōueniēſ af
firmat. **Ad illud q; obicit de Iobē** dī
cūt quidā q; Iobes nō dubitauit: ⁊ dicūt q;
in auctoꝝ verbū dubitādī pōt iſtꝝ pꝛope
ſ. p verbo interrogādī: vt **Lud. 2. dī.** Inue
nerūt eū in medio doctoꝝ interrogātē glo.
diſcit in terris qui angelos docebat in cel
diſcit. i. interrogat ⁊ ad modū diſcētis ſe h;̃
ita etiā dicūt hi **Iob.** dubitaſſe. i. iſterogaſſe

Sed oꝛa b̃ eſt q; dī glo. amb. p̃dicta
poterat pius vates quē ṽtūꝝ crediderat
nō credidiſſe moꝛitūꝝ. **Preterea** dicūt aliī
q; Iobes dubitauit ſed diſtinguūt q; ē tri
plex dubitatio. **Eſt** dubitatio infidelitatis
qualis fuit i iudeis. ⁊ ē dubitatio tarditatis
qualis fuit in diſcipulis euntib⁹ in emaus
Lud. vlti. **Et** ē dubitatio amoris ſeu pietatis
que quidē nō eſt dubitatio ſed error quidā
quo aīa ſe habet ad modū dubitātis. ⁊ ſic
dubitauit Iobes. vnde dicit glo. ibidē. nō
fide ſ; pietate dubitauit: q; lapſus amoris
fidē nō impedit. talis enī lapſus religio
ſus eſt. **Alii** x̃o dicūt ſm̃ **Iob.** **Criſo.** qui dīc
q; nec iꝑſans queſiuit nec dubitās miſit dī
ſcipulos. dicit etiā q; diſcipuli **Iob.** iudicioſe
ſe habebāt ad x̃pm. ⁊ iō iobes i pꝛimo mo
riturus magnū studiū facit ad b̃ ut credāt
⁊ mittit duos quos nouerat pſuadibiliōes
x̃ps aūt ſciēs cōſiliū iobānis. nō r̃ndit ego
ſū ad **Iob.** ſed reb⁹ eos docet: q; teſtioniū
q; ex ipſis rebus eſt credibili⁹ eſt. **Sic** g; nō
Iobes dubitauit. ſ; ei⁹ diſcipuli: ⁊ ut ita cer
tificarenſ p opera miraculoꝝ x̃pi miſit eos
ad ipſum.

Deinde queritur ^{de ſuf}
ficiētia fidei q̃tū ad fidē ſimpliciū. ⁊ p̃mo
generaliter. 2. ſp̃aliter. **Circa** p̃mū queri
ritur de fide ſimpliciū quib⁹ nō erat incar
nationis myſterūꝝ reuelatū ſicut habrae et
moysi reuelatūꝝ erat quēadmodū in eccl̃ia
aliqui ſunt ſimplices qui articulos fidei dī
ſtinguere neſciūt vꝛꝝ ſufficienter credide
rūt credenda. **Ad** q; r̃ndet magiſter in
ſent. ſm̃ **Breg. ſup Iob. p. dīcēs.** **Reuelatio**
nē diſtinctā ⁊ indiſtinctā velatā ⁊ manife
ſtam. **Minores** g; habebāt fidē velatā ⁊ idī

ſtinctā de mediatoꝝ. perfecti x̃o habebāt
diſtinctā ⁊ manifeſtā quoꝝ fidei m̃iores ad
herebāt ſicut etiā nūc eſt in eccl̃ia q; oſir
mat antozitas **Iob. i.** bones arabāt ⁊ aſine
paſcebāt iuxta eos ſimplices ⁊ minores ut
dicit magiſter. ſūt aſine paſcentes iuxta bo
nes: q; humilitate maiorib⁹ adberēdo my
ſterio docebāt qualis forte fuit m̃ier ſama
ritana. **Propter** hoc circa p̃tē iſtā queriſ
de fide ſimpliciū: ⁊ g̃naliter vꝛū poſſit ha
beri fides vñius articuli ſine alio. ad quod
ſic **Gal. 3. Teſtificoz** oī circūcidētī ſe: q; de
bitoꝝ ē vñiuerſe legis faciende. g; q; ad vnū
p̃ceptū tenet: tenet ad oīa. g; q; ad vnū cre
dendū tenet: tenet ⁊ ad oīa. g; q; ſimplex
tenet ad articulos oēs. **Itē** **Leui. 13. p̃cipi**
tur q; leproſus offerat ſextariū olei 2c. glo.
olei ſextariū: q; fide agiſ ⁊ intelligiſ vnū
q; q; p̃dictozum. ſextarius enim meſura ē
nec pl⁹ nec min⁹ capiēs. q; enī pl⁹ eſt effun
dit. ſi min⁹ eſt nō ē ſextari⁹. ſic fides ad ñfe
mētis meſurā dat nec pl⁹ aut min⁹ q; a deo
diſtribuit. q; aut pl⁹ aut min⁹ eſt ex fidem
eſt. **Ex** hoc q; relinq; q; nō eſt fides niſi cre
dant oēs articuli de q; ē fides. **Itē** ſic
ſe habet caritas ad diligenda ita fides ad
credēda. cū g; caritate diligam⁹ nos deū ⁊
pꝛimū ⁊ nō oꝛingat caritate diligē vnū
ſine alio. g; nec ſil r cōtingeret fide credere
vnū credēdoꝝ ſine alio. **Item** cū vn⁹ ſit
habit⁹ credēdi fides: ⁊ vn⁹ b̃r eſt ab vnī
tate obiecti. erit iꝑſa vna veritas obiectūꝝ
fidei qua quidē veritate erit onexio ⁊ cū
ctio oīꝝ articuloꝝ. nō credet g; vnī articu
lo ſine oīb⁹. **Potet** g; q; ſimplices credant
oēs articulos. **Con.** credere eſt ſicut dicit
aug⁹. cogitare cū aſſenſione. ſ; pōt cogitari
aſſentiēdo veritati vnī articuli ſine alio
g; pōt credi vn⁹ articulo ſine alio. **Item**
ſimplices non cogitabāt de incarnationē ſal
uatoris. g; non credebāt incarnationē: cū cre
dere ſit cogitare cū aſſenſione. **Ad** b̃ b̃
eſt dicendū q; eſt credere explicite vel iꝑli
cite: diſtincte vel indiſtincte. ſimplices aut
implicite dicūt credē oēs articulos ſeu idī
ſtincte. **Et** hoc duob⁹ modis. **Uno** q̃tū ad
illud q; credūt. **Alio** q̃tū ad illos cū q; b⁹
credunt. **Quantum** ad illud quod credūt
vt dicit hugo. omnes qui futuram reſurre
ctionem crediderūt: ea quib⁹ redēptio oſta
bat credidiſſe nō in cōuenienter affirmant
in q̃tū ipſam que hec oīa oꝛinebat ṽtūꝝ

crediderūt q̄ uis eadē de ip̄is oēs credēdo
cognitionē nō habuerūt. Quātum x̄o ad
illos cū q̄bus credūt f̄ q̄ dīc hugo de sim
plicib⁹ antiq̄s q̄ fidē natū atis. passionis
ascensiois. in b̄ verissime eos habuisse cre
dūt: q̄a credētib⁹ 7 sciētib⁹ hoc fide 7 de
uotione: sub spe 7 expectatiōe eiusde; redē
ptionis adheserūt: q̄uis modū cogitatiōis
redēptiōis s̄līr nō cogitauerit. Scdm b̄ ḡ
occedēda sūt obiecta que cōclūdebāt q̄ non
pōt credi vñ articulo sine alio: vt itelliga
tur explicite nel implicite. Itē ad illud qd
obiiciebāt d̄ pcepti dō q̄ n̄ ē s̄līe: q̄a pcepta
iam cōpleta erāt f̄ rōnē p̄cipient. sed cre
dita nūdū erāt oīa cōpleta: imo erāt quedā
futura. 7 ad hec capiēda creuit illumi⁹ 7
magis 7 magis sic s̄ dcm ē. Ad illud x̄o
qd obicif de mēfura dō q̄ equalis est oīuz
q̄ tū ad bitū credēdi: seu q̄ ad credē vñ
oēs articulos 7 nullū d̄scredēdi: q̄uis itē q̄lī
tas sit q̄ tū ad actū credēdi: q̄ attridif q̄ tū
ad cognitionē 7 deuotionē credēdi: seu q̄
ad credē in rōne p̄p̄ia. Reliqua x̄o parēt.

Ad ea etiā que obicif in contrariū patz
R̄ per distinctionē p̄dicā. nam 7 si simpli
ces possūt cogitare de vno sine altero: non
tamē est credere: q̄a credere p̄tinet ad fidē
explicitā 7 implicitā cōiter. cogitare x̄o ad
fidē explicitā 7 distinctā. Preterea credere
pōt eē ī habitu vel actu. cogitare x̄o ē solū
in actu. Ad illud iā patz R̄ ex iā dictis.

Postea queritur ^{sp̄alit}
^{d̄ fide}
cornelii. Et querit vtrū fuerit necessaria fi
des distincta fm̄ determinatiōem t̄pis. Ad
qd sic Act. x̄. Dictū est cornelio an̄ q̄ bapti
zatus esset 7 conuersus ad fidē. Acceperunt
elemosyne tue zc. ex illo textu videt q̄ cor
nelius p̄ opa venit ad fidē: qd falsū est. Nō
enī q̄a homo bona facit: ideo bon⁹ est: s̄ q̄a
bonus est. ideo bona facit. Cū ḡ acceperet eēnt
ele cornelii 7 oīones a deo. Iā habebat fidē
quoniā sine fide impossibile est placere deo
Itē dīc Greg⁹ q̄ p̄ fidem puenit ad opa
sicut vidē m̄ḡ in 3. s̄n̄ia 2. 24. di. vñ ibi dīc
cornelius 7 p̄ fidē venit ad opa. vñ n. vñ
credebat. s̄ filiū ei⁹ i carnatū nesciebat: p̄ se
de placuerit deo opa ei⁹. Itē Aug⁹ dīc corne
lio dictū esse p̄ angelū acceperunt elemo
syne tue zc. nec sine fide orabat vñ donabat
Iā quō inuocabat in quē nō credebat. Ex
his patz q̄ credebat cornelius. Contra dīc i

glo. sup Act. x̄. Si sine fide posset eē saluus
nō fuisset ad eū missus ecclie architect⁹. i.
petrus. Petr⁹ enī missus fuit ad eū ut ipsū
instrueret ad fidē: 7 ita ut daret ei fidē mi
nisterio suo. 7 iam dictū erat ei. acceperunt
ele 7 oīones tue. ḡ p̄ opa puenit ad fidē. ḡ
q̄a bene egit fuit fidelis qd falsū ē. Preterea
si tūc habebat fidē qm̄ missus est ad eū: pe
trus. ad qd ḡ missus est ad eū: nō ut ouerte
ret eū ad fidē qm̄ iam habebat fidē: 7 ita p̄
nihilō fuit ad eū missus. Solo est fides vi
stincta. 7 est fides indistincta. fidē indistin
ctā habebat corneli⁹: qm̄ missus fuit ad eū
petrus. qm̄ ante illā missionē dictū est ei ac
ceperunt elemosyne tue zc. sed non poterāt
esse acceperunt nisi p̄ fidē. 7 ita cōstat q̄ habe
bat fidē sed indistinctā: qm̄ credebat filium
dei esse incarnatū indistincte. nec adhuc vi
stincte credebat q̄ facta esset incarnatio. nū
dū enī p̄ fidē suscepit qd dīc Job. p̄. Verbi
caro factū est q̄ iā inceperat p̄dicari p̄ mūdū
7 ideo nō poterat iā cornelius diu eē iust⁹
sine fide distincta. 7 ut eā haberet miss⁹ fuit
ad eū petr⁹. 7 b̄ ē qd dīc. Si sine fide posset
eē salu⁹ non fuisset ad eum missus ecclie
architect⁹. hoc est si posset esse salu⁹ sine fi
de distincta quia tūc t̄pis cepit declarari.

Ad illud qd obicif q̄ p̄ opa venit ad fi
dem. dō q̄ p̄ opa venit ad fidē distinctam
cū prius haberet fidē indistinctā. Et p̄ istā
distinctionē patz solo ad oīa obiecta.

Sequitur de distin ^{ctio}
^{ne 7}
expositione articuloz. Et nōndū q̄ cū sint
tria symbola. Prīmū aploz. 2. patrū quod
cantat in missa. Tertū arthanasi qd cātāt
in prima. articuli distinguūt differēter fm̄
dīas symboloz. Querit ḡ dīsciplinariter
qualit̄ distinguūt articuli in symbolo aploz
Ad qd dō q̄ duplex accipit symboli b⁹
diuisio. Uno p̄ duodecī articulos. Alio p̄
quordecī. Prima accipit fm̄ numerum. i. z.
aploz. qui p̄ inspirationē spūs scī in vñum
congregati: singuli singulos apposuerunt
articulos. Petrus p̄mus aploz primū po
suit articulū. f. Credo ī deū patrē oīpotēte;
creatore; celi 7 terre. Iohes apposuit se
cundū. f. 7 in iēm xpm̄ filiū ei⁹ vnicū dñm
nostrū. Iacob⁹ zebedei apposuit tertū. f.
Qui cōcept⁹ est de spū scō natus ex marie
virgine. Andreas apposuit quartū. f.
Passus sub pontio pylato: crucifix⁹ mortu⁹

humanitatē. p̄ septē stellas septē articuli p̄
tinentes ad v̄nitatē. p̄ ad **Thi. 6.** **Hab**
itat lucē inaccessibīlē nec repugnat exposi
tō q̄ ibidē ponit. septē stelle angeli septē
sūt. 7 septē candelabra septē sunt ecclie. nā
p̄ illas septē ecclias v̄niūctas ecclie catho
lice intelligit oīū. s. fidelū cōgregatio. p. 7
angelos v̄niūse ecclie rectores itelligit
ornati fide p̄cedentiū articuloz. sicut celū
stellis sicut templū candelabris.

Deinde dicendum ē

de expositiōe articuloz symboli aploz. s. q̄
distinctō secūda planior est prima. eo q̄ sin
gula resoluit ad nūm̄ illā exponere satis
est. **I**ncipiam⁹ ḡ a capite. credo in deū ex
positio ei⁹ est in maiori simbolo. vbi dicitur
credo in v̄nū deū; excludit duplex error. s.
error infidelitatis gentiliū: p̄ hoc q̄ dīc̄ in
deū. ip̄i enī nō credūt ī deū s̄ ī idol aureis
sive argēteis. ps. **S**imulacra gētiū argenti
7 auz. **E**rror manicheoz p̄ h̄ q̄ dīc̄ in v̄nū
īpi. n. dicit duo eē p̄ncipia. v̄nū lud. alterū
tenebrāz. v̄nū boni. alterū mali. v̄nūz crea
torē visibiliū. alterū creatorē īvisibiliū.
Istos ḡ errōes euacuās fides catholica dīc̄
Credo in deū: nō in idolis. nō in creaturaz
in deū: nō ī deos. s. in v̄nū deū. **A**ccipit autē
iste articulus. **D**eut. 3. vbi dīc̄. **A**udi isrl de⁹
tuus v̄n⁹ est. **Q**ueris v̄trū existēs ī p̄ccō
mortali 7 odio fraterno possit dīc̄. **C**redo ī
deū sine p̄ccō: q̄a videt q̄ nō p̄ illud qd dīc̄
sup illud. 4. ad **R**o. **C**redēti ī eū q̄ iustificat
vbi dicit **A**ug. alud est dīc̄ credere deo.
aliud dicere credere deū. aliud credē ī deū
Credere in deū est credēdo tendere ī eum.
7 credendo eū amare: 7 credēdo ei incorpa
ri. hoc est fides quā de⁹ exigit a nobis: 7 nō
īuenit qd exigit nisi donauerit qd īueniat

Ex hoc manifeste seq̄ q̄ existēs ī mortali
mentis dīcēs. credo ī deū. ḡ dīcēdo peccat.

Ad hoc v̄d q̄ sic existēs in fraterno odio
pōt dicere ofonē dīcā sine p̄ccō: q̄a dīc̄ eā
in p̄sona ecclie: sic p̄bat p̄ illud **Esdr. 6.**
Obtulerūt duodecī viros p̄ p̄plo dei. glo
nullus in oratiōe sibi aliqd perat vel p̄ se.
s. p̄ oīb⁹ q̄ habēt v̄nū cōm̄ p̄m̄ deum. s. iſr
existēs ī mortali. potest dicere. **C**redo ī deū
s̄n p̄ccō nec mētīf cū non sit sermo ip̄i⁹ s̄ ec
clesie. p̄cipue cū symbolū in p̄sona ecclie dīc̄
sicut oratio quedā. **S**eq̄ patrē oīpotētē
a plurib⁹ locis scripture sumit iste articulus

ps. **O**īpotēs nomē ei⁹: iste articulus p̄bat oēs
sequētes. **N**ā si oīpotēs est: pōt creare celū
7 terrā. 7 si oīpotens est pōt dimittere oīa
p̄ccā 7 sic de aliis. **S**ic q̄rif cū tria sint q̄ ap
propriat trib⁹ p̄sonis. potētia patri. sapia fi
lio. bōitas sp̄ui scō. quare ponit appropatō
patris. cū dī patrē oīpotētē. 7 non apponit
appropriatio filii ut dīcēt filii sapiētē: nec
appropriatio sp̄us scī: ut dīcēt in sp̄ui scī
bonū. **I**te cū plura appropen⁹ patri v̄ni
tas. eternitas. potētia. quare magis apponi
tur potētia q̄ aliqd alioz. **D**icim⁹ ad p̄m
q̄ sapia 7 bonitas que appropriant filio 7
7 sp̄ui scō nō apponūt: q̄a satis p̄ apposita
intelligūt. p̄ incarnationē enī 7 passionē
sapia ostēdit: q̄a sicut dīc̄ **Iob. 26.** **P**rudē
ei⁹ p̄cussit supbū: eodē mō ī iudicio viuo: 7
7 mortuo: sapia intelligit. **I**udicare enim
nō p̄inet nisi ad sapientē in q̄tū tal. **E**odē
mō p̄ effect⁹ qui sp̄ui scō attribuit bonitas
ostēdit. **R**emissio enī p̄ccōz: carnis resurre
ctio: vita eterna: sūmā dei bonitatez decla
rāt. **A**d aliud dicim⁹ q̄ cū plures effect⁹
dei apponēdi essent in simbolo fidei cōue
nientissimū fuit ad remouēdū oēm abiſū
tatē p̄mōfēre potētiā a qua egrediunt̄ isti
effect⁹: q̄a potētia dīcēt oīpotēs. 7 iō īnt ea
que patri appropriat̄ necesse fuit oīpotētiā
magis apponi q̄ aliqd alioz. **S**eq̄ crea
toz: celi 7 terre: a capite scripture accipit
illud in p̄ncipio. **C**reavit deus celū 7 terrā
opponit maniche⁹ celū 7 terrā sūt visibilia
ḡ deus de quo loq̄t moyses tm̄ creavit vi
sibilia. **M**oyses tō nō loq̄t nisi de creatiōe
visibiliū. aut si īvisibilia cōdidit: q̄re moy
ses sicut de visibilib⁹ nō exp̄sit. **I**te v̄l
terius ostat q̄ deus ille nō fuit lucis s̄ tene
brāz: sicut p̄bat auctoritate moysi. dicit. n
tenebre erant sup faciē abyssi. hūc errorem
tollit fides catholica in simbolo maiori vbi
exponens illū articulus. **C**reatorē celi 7 tre
dicit visibiliū oīū 7 īvisibiliū. **P**ropter h̄
rūndendū est manicheo q̄ celum dupliciter
accipit. **E**st enī celū qd videt 7 qd non vi
det. sicut p̄bat ex auctoritate ps. **C**elū celi
dīcō. n̄bīl. n. eēt dēm celum celi: nisi eēt ad
min⁹ duo celi. v̄t q̄ ḡ creavit de⁹ cū v̄t q̄
celū sit: sicut dīc̄ scripture. **I**n p̄ncipio cre
avit de⁹ celū 7 terrā. s. iſter 7 cetera in eis
Iūvisibile orinet res īvisibiles. s. angelicas
stures. celū visibile res visibiles corporales
ideo quēnienter scōm̄ expositionē p̄ celum

intelligunt oīa inuisibilia que nobis reuelāf: p terrā omnia visibilia sic videt dicē ps. **T**errā at dedit filiis hominū. **Q**uod obtinēt de tenebris distinguendū q tenebra accipit dupliciter. **U**no p obscuritate que ē pua luminis ex obiectu corporis ombrosi: 7 in isto sensu illud nō intelligit: tenebre erāt sup faciē abyssi. **A**lio p carentia luminis: 7 tunc idē est tenebra qd lucis absentia: 7 ita illud accipit. tenebre erāt zc. i. lux nō erat adhuc.

Ad hūc at articulū oīa manichei disputatū est in p li de trinitate. 7 p li de cōditione rez. **S**eqt 7 i i h m xpm filiū ei vni cum. d. n. dupliciter pōt legi vt dicas filiū eius vnicū. ut sit ibi pūctus: vt sit sensus. filium eius. i. patris. vnicū. i. vni genitū. In quo mōstrat q quīus filius pcedat a patre 7 spūs. s. vnus est tñ filius q pcedit p modū gnationis ihs xps: nō spūs scūs. **A**lter sic pōt dici filiū eius vnicū dñm nostrū. **A**ug⁹ in li de symbolo quando audies vnicū dei filiū. agsce deū si ver⁹ ē fili⁹: h ē qd p f. g si de⁹ p f. deus filius. qd enī est id qd gnat ē id qd generat. nō generat hō bonez. oīs canē: s homo hōiem zc. sic de⁹ deū: 7 qd vn⁹ vnū. ideo vnicū. **I**tē qñ audis vnicū crede oīpotēte creatorē zc. qd qd habz p f. habet filiū. **A**ug⁹. **S**3 aliqd habet pater qd non habet filius qui dicit. oīa que habet p f. mea sūt. **I**ob. iō. h aut vez qd dicit xtas dicto g d patre cō oīpotēte creatorē. **S**eqt filiū esse oīpotentē 7 creatorē. **S**3 querit cum i symbolo athanasii dicat dñs p f. dñs fili⁹. dñs spūs scūs. **Q**uare dñiuz appropziatur filio: non patri nec spūi scō. **I**tē qre dicat noster plus q pater vel spirit⁹ sanct⁹. **I**ndivisibilia enī sūt opa trinitat: indivisibilis ēt essentia. **A**d primū dō q ē dñiuz creatū 7 increatū. dominiū increatū non appropriat filio: s dñiuz creatum ei appropriatur ad honore ipsi: ut in q: tum hō dñs etiā creature credat. **M**at h. vlt. **D**ata est mibi oīs ptās. zc. ps. **M**ia subiecisti s b pedibus eius. glo. **P**ratī eius oīa subiecisti ut oēs eum adorent. **A**d secū dō q noster d f. ga pricipat nostrā naturā quā sibi vniuit i vnitāte p f. one: nō p f. nec spiritus sanct⁹. **S**ilr dicat ppter executionē misterii redē prionis nostre in carne assūpta. **R**equit. **Q**ui ocept⁹ est de spiritu scō. sumit aut iste articul⁹ de **M**at h. b. vbi d f. **I**nnēta ē hñs in vtero de spū scō. s cu opatio spirit⁹ scī

impeceptibilis sit: quō innēta est maria hñs de spiritu scō. **P**reterea hoc ita debet legi innēta est habēs in vtero. **E**t addit enā gelista de spiritu sancto. **Q**uerit etiā cum sic oceptus de spiritu vtrū dici possit fili⁹ spiritus scī: qd m g f. dētermiat 3 sūia 2 scdm **A**ug. di. 4. **N**am dicit ita pcul dubio non sic de illo ut de patre. nō enī est ocedēdum qd nascit de aliqua re oīnino eiūsdē rei filius nūcupandū. vt enī alia sileā aliter de hōie dicim⁹ nasci filiū. aliter pedicūlum lumbicū: quorum nihil est fili⁹: vt g hec omittā qm tante rei deformiter opant. certe que nascūt ex aqua. 7 spiritu sancto non aque filii recte dici possunt. 7 ex hoc patet q male dicat fili⁹ spūs scī. **I**tā **I**ero⁹ in symbolo suo ad damasū papā. cōcept⁹ ē de spū scō: nō sic quidā sceleratissime opināf spiritus sanct⁹ fuit ibi p semē: s fute creatoris opat⁹ est. **C**on. **P**sa. xi. **R**equieuit sup euz. glo. i euāgelio nazareoz qd hebray ce scriptum est: ita habet spūs sanct⁹ descēdit sup eum 7 dixit. **E**cce expectavi te fili mi ut ventres 7 requiescere in te: ga tu es filius me⁹ p mogenit⁹. **I**tē **I**o. cris⁹ sup illud **M**at h. qd enī in ea natū ē vni genito deo in virgine in gressuro: pcessit spirit⁹ scūs. vt pcedente spū scō in scificatione nascat xps: fm q corp⁹ dñitāte ingrediēte p seie **I**tem in ps. **E**go hodie genni te. glo. licz illud possit intelligi de die qua nat⁹ est fm humanitatē. **S**i ita est. g cū illa verba sint patris. ego hodie genui te. filius erit p f. s humanitatē. s oīst q in alio sensu non pōt illud esse vez: nisi ga pater operat⁹ est eius humanitatē. **E**rgo cum silr spūs scī opatus sit ei⁹ humanitatē. poterit dici fili⁹ spūs sancti. s fm humanitatē. **P**ropter h volūt quidā dicere q sit fili⁹ spirit⁹ scī fm humanā naturā. fili⁹ dico p gratiā sen p ad optionē. **S**i cōtra dicat de filio fm diuinitatē respectu patris. q est fili⁹ nō adoptiu⁹ s naturalis 7 etern⁹. ga ad **R**o. p. sup illud de filio suo. glo. nō adpotiuo s suo. s. p pō 7 sibi s bali coe fno zc. quoz opō extractatu d incarnationē manifeste patebit infra. **A**lii hō meli⁹ sumētes nō ocedūt istā aliquo mō fili⁹ spūs scī. 7 rñdent ad obiecta sic. **A**d illud qd p obiectis sic de glo. **P**sa. dicunt q f lo assumit illa auctoritas. non enī ut ipi dicunt: ibi est scūs fm verā lrām. vnde ibi habet sic. cum dñs ihs ascendisset de aq

fons spūs descendit sup eum ⁊ dixit zc. hec sunt verba patris qui est fons spūs a quo pcedit. ⁊ hoc est qd habet **Matth. 3.** Vox patris audita est zc. **Ad illud qd obicit de Criso.** dō qd de aliquo dī sbaliter ut cum dī fili⁹ dī patre. Aliqñ materialiter vt f^a assūptionem carnis de matre. aliqñ p^ratue: ut cum dī xps ꝑcept⁹ est de spū scō. **Uñ amb⁹** i li^o dī spū scō. qd ex aliquo aut ex sba. aut ex p^ratē eius. **Ex sba** sicut fili⁹ ex patre. ex p^ratē eius sicut ex deo oīa. ⁊ hoc mō accipit hic cū dicit cōcept⁹ de spū scō: qd ex opatione ⁊ p^ratē spūs scī ꝑcept⁹ est xps. ppter b nō dicit filius spūs sanct⁹. ⁊ ad illud qd dicit **Criso** de semīe. dō qd in semīe sūt duo. p^retia effectiua respēu ei⁹ qd gñat. ⁊ p^retia mālīs. qñqz ad p^retia effectiua dīc **Criso** qd diuinitas introiuit in virginem p semīe. Quātum xō ad p^retia mālēm negat **Iero** ⁊ bñ qd spūs sanct⁹ nō fuit ibi p semīe. **Ad illud qd obicit de glo.** sup illud ps. **Ego** hodie genui te. dō qd ipsope dicit fili⁹ p^ris fm humanitatē: qd operat⁹ est hūanitatē. **Improprietates** aut nō sūt extēdēde s ex ponēde. vnde nō valet argumētū. simile habēs **Matth. 3.** Potēs est deus dī lapidib⁹ istis zc. glo. in hui⁹ rei p^rlagium de sarra genui filiū. non ideo dō est ysac fili⁹ dei: qd illud improprie dicebat. sensus. n. ē genui i. gñationē opat⁹ est. **Seq** nat⁹ ex maria virgine. vbi opponit heretic⁹ **Matth. 3.** De perit filiū suū primogenitū. s p^rmus non dī nisi respectu secūdi. s habuit aliū filiū. s cōstat qd ille alius nō fuit xps. s ille ꝑcept⁹ fuit ex semīe viri. Ergo maria non fuit virgo. **Ad hoc rñdet qd primū dī duob⁹ modis** **Uno** p abnegationē p^rioris: ⁊ tūc est sens⁹ primū ante quē null⁹ fm hoc p^rogenitum dī hic p abnegationē p^rioris. i. ate quē null⁹. **Alio** dicit p^rmū in cōpationē ad p^reteri⁹ ⁊ sic p^rogenitū dicere p^r qd aliud. ⁊ sic opponit heretic⁹. logē enī euangelista cōsuetudine legalis fmonis: qd p^rogenitū dicebat qd p^rmo nascebat seu aliud sequebat seu nō. **Ite** cū dicat nat⁹ de patre ⁊ hic etiā dīcatur nat⁹ ex maria virgine: videt qd bis sit natus. **Sed** cōtra. aut est numeratio eternitatis qd esse nō pōt: cū altera natiuitas fuit tpalis. aut tēporis qd iterū esse nō pōt cū altera sit eterna. aut erit numeratō tpis ⁊ eternitat⁹ qd esse nō pōt: cū eternitas inruptionē nō habeat: qd tota siml: ⁊ qd eter

nitas est totū uel qd totū ad tēp⁹. ⁊ ita non cōnumerat cum illo. dō ad hoc qd nō est numeratio mēsurātis. s. nec eternitat⁹ nec tpis s mēsurātis. s. natiuitatū. **Seq** passus s pontio pylato crucifixus mortu⁹ ⁊ sepultus. **Querit** quare hoc totū dicat⁹ vn⁹ articulus cū alii pcedentes sint diuersi articuli. s qui ꝑcept⁹ est de spū scō natus ex maria ⁊ gine. ⁊ quare in nullo symboloz est diuisus iste: sicut ille qui cōcept⁹ est. **Ad hoc** dō qd isti act⁹ cōsequētes sūt in vnitate tpis. cōceptio xō ⁊ natiuitas actus diuersi sūt: ut longo tpe distantes. **Seq** descendit ad inferos. hoc videt nō esse articul⁹ cū **Iob.** baptista de hoc dubitauerit. dubitare enī de articulis fidei infidelitas est. **Cū** g cōstat ipsū fuisse fidelē ⁊ scñ ⁊ de b dubitauit videt qd nō sit articul⁹. qd dubitauerit p^r p glo. sup illud **Matth. xi.** Tu es qui v^eturus es. dicit ibi glo. cū ab herode sim occidēd⁹ ⁊ ad inferna descēsur⁹: debeo te nūciare in feris: sic te nūciaui supis. an cōueniat filiū mori. an aliū ad hec sacramēta missur⁹ es. **Ite** glo poterat p^r vates quem ventur⁹ crediderat nō credidisse mortuū. **Ad b** quidā dicūt qd cōiūgit interrogare dubitationē. ⁊ sic nō interrogabat **Iobes.** Cōiūgit ē interrogare p modū disputātis: ⁊ sic **Iob** interrogauit. exemplū in **Lud. 2.** de xpo. **In** uenerūt eū i medio doctoz zc. **Amb** discit in terris qui angelos docebat i celis. discit i. interrogat. **Alii** aliter distinguūt qd est dubitatio infidelitatis: qua non dubitauit **Iob.** ⁊ est dubitatio pietatis. ⁊ sic dubitauit **Iobes.** querēs ex amore pietate. tu es qd v^eturus es: licz nō dubitaret sic mater vidēs filium mortuū. dicit es ne mortu⁹ fili mi: ⁊ hoc est qd dīc glo. nō fide s pietate dubitauit. **Aliter** soluit **Criso** qd nō p se s p^ro discipulis qñ fuit sic dictū est supra. **Seq** tertia die resurrexit a mortuis. qre **Mat. 12.** sic **Ionas** fuit in ventre ceti trib⁹ dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctib⁹. ita xps fuit mortu⁹ ⁊ resurrexit. **Cōi. Ro. 6.** **Scientes** qd vetus homo noster crucifix⁹ ē. glo ang. **Qui** euit vna die ⁊ duab⁹ noctib⁹ in sepulchro. nō g trib⁹ diebus. **Ad hoc** dō qd cōputatio fit i scriptura duob⁹ modis. **Uno** cū p^rcisione vt tñ nec pl⁹ nec min⁹: ⁊ ita dicit **Aug.** **Una** die ⁊ duab⁹ noctib⁹. **Alio** p synodochē: ⁊ tūc a p^re intelligit totū. ⁊ ita intelligenda ē illa auctoritas. ⁊ vt meli⁹ pateat distinguēdū ē

quonia est dies naturalis et dies artificial.
Dies artificialis est noster dies. dies nāl con
tinet viginti quatuor horas. s. diē et noctem.
Potest et cōputatio fieri dupliciter. Cōpu
tatio de fm diē naturalē cōputata est nox cui
diē sequēti fm morē ari quoz: sicut diē glo.
sup. **Matth. 12.** Accipit aut dies pascephe i
quo xps fuit posit' in cruce: et mortuus hora
nona cū nocte pcedēti: et habes vna diem
naturalem integrā. Deinde accipe noctem
pcedentem diē sabbati cum ipsa diē et hēs
aliū diē. Deinde accipe noctē pcedentē diē
dominicā cū ipso diē p synodoche: et habes
tertiū diē naturales. et ita habes tres dies
naturales. et tres dies et tres noctes: si com
putatio fiat p diem artificialē. **I**tem cum
dicis tertia diē: nūqd intelligis q de luce
surrexit vel ante diē: videt q ante diem: p
illud qd dicit **Judic. 16.** Dormiuit samson
vsq; ad mediu noctis. glo. sapson i media
nocte nō soluz exiuit s et portas tulit: ga re
tempor noster nō solū de inferno liber ex
iuit: s inferni claustra destruxit. et videntur
sic q ante lucē surrexit. **S**ed oīra. videt
q nō ante lucē s d luce. p hoc qd dī ab aug.
p **Matth. 3.** super illud. **E**legit listias zc. glo.
ab hora mortis xpi vsq; ad diluculu resur
rectionis cōstant hore qdragita zc. **C**um q
dixerit ibi q in diluculo: cōstat q nō ante
diem: imo in diē. **A**d qd dō q non sunt
cōtraria: ga q dicis ante lucem surrexit: re
spexit illud qd dixit **Joh. 20.** Cum adhuc te
nebre essent: et sic intelligis illud ante lucē
i. anteq; esset clara dies. **I**n diluculo enim
nūdū ē clara dies. **R**esurrexit a mortuis
ad **Ro. 6.** sup illud. **X**ps resurgens ex mor
tuis zc. glo. longe ex mortuis remot': s qre
dicis **H** cum semper fuerit longe a mortuis
remotus. **D**icendū q ante nō erat longe
valde a mortuis remot' eo q erat mortu' p
Ubi **Joh. 28.** sup illud. **E**t solū mibi supest
sepulchz: pene se mortuū cōsiderat q se mo
riturū nō ignorat: s post resurrectionē lon
ge a mortuis qui mori nō pōt. **A**scendit
ad celos fm q homo sic dicit **Joh. 3.** **N**emo
ascendit i celū nisi q descendit de celo. **A**ug
in glo. descendit fm q deus: ascendit s q
homo. **S. 20. Joh. 1.** bī ex glo sup illud. **N**ūdū
ascendi ad patrē meū. q ascendere equalita
tem dicit. vnde filiuz ascendere ad patrē est
equalis esse patri. **S**ed obicit q nūq; erat
equalis ei fm q bō: nec ascendit ad equalita

tē fm q de': et ita nō ascendit ad eq̄litate;
Solo nō ascendit in re sed i noticia. i. in
notuit. **S**ile habet **Matth. vlti.** **D**ata ē mi
hi omnis ptās. i. apparet mibi data. **S**ed
videt q aliq; possit credē absq; pccō ipm
non esse equalē patri. imo d magdalena dī
Joh. 20. sup illud. **N**oli me tangere. in glo.
dicit ei zc. ga ista cum adhuc carnaliter in
eū credebat quē sicut hōiem flebat: audit.
Noli me tangere. i. sic credē in me. nūdū. n.
in corde. s. tuo ascendi ad patrē. i. nūdū cre
dis me equalē patri tūc tangēs: cū nō impē
credes. s. pbat q ipsa caritatē habebat: ga
ut habet **Joh. 20.** sup illud. **M**aria flebat ad
monumētū zc. glo. ex nimio amore. **I**tem
Seq; discipulis recedētibz mulieres que
arti' amabāt nō recedebāt. **Joh. 19.** **P**elli
mee cōsūt' carnib' zc. glo. con. car. i. discipu
lis per infidelitatē os meū. i. fortitudo vini
nitatis mee adhesit pelli mee. i. mulierib'
deseruentib'. et ita videt q haberet cari
tatem: et tamē nō credebat equalē esse pī
xpm. **R**espōdēt quidā q nō habebat ca
ritatē. et exponūt auctoritatē de amore nālī
vnde dicit q in sola virgine sterit ecclia
cui' fides sola remāsit in passione. **P**ropē
quod dicit eius memoriā fieri in sabbato.
Alii dicūt fm auctoritatē **Joh** q fides et
caritas mansit in mulierib'. et qd obicitur
de magdalena. **N**oli me tāgere zc. exponūt
sic. **N**ūdū credis me equalē patri. i. credēdo
non adueris. sic ille q scit oīm mulā eē ste
rilē nō aduertit de hac quā credit habere
in vtero. scit tamē in vli: sic ipsa nō aduer
tebat tamē in vli hoc credebat: qd patz ga
si aduerteret q ei dimisit pccm. cognoscēt
ipsū eē deū. **E**t ad hoc qd alii dicūt de brā
virgine qritū ad sabbatū. respōdēt q ppter
aliā cām deputat sabbatū: ga sicut i sē
feria celebrat memoriā passiōis xpi. **I**ta cū
ipsa quodāmo passā sit illius passiōis fuit
memoria celebrāda: et q sexta feriā fieri nō
potuit ad sabbatū trāslatū ē. hoc enī ē q
quidā dixit. verū est eloquiū iusti symeonis
q pmisit gladiū sentiet doloris: et ita q sab
batū deputat ei signat **Ex. 46.** **D**ec porta
non claudet vsq; ad vespem: et adorabit ad
hostiū porte ei' oīs popul' in sabbatis. **P**ri'
opinio que dicit q in sola virgine sterit ec
clia videt nobis vera: q autē; magdalena
hesitauerit in triduo in fide videt i plib'
locis ibi **Joh. 20.** **M**ulier qd ploras. dīc glo.

que nō credit adhuc mulier adhuc corporei
sexus appellone sigf. alia glo. q̄i nō lacrimas
nudas sed fidē exigo: quo insinuat ipsū du
bitasse i fide. et i eodē ibi. **D**icit ei ihs fides
docēs: et in corde illi ortolan⁹ seminās. et cō
sequē plane habet i glo. illa q̄ nō credidit

Sedet ad dexterā dei patris. glo. ps. sup
illud. **S**ede a dextris meis. duo notat scz cū
post laborē passionis et quiescere et cōregre
et in occulto cē. et ad **Deb.** p. sup illud sede
glo. victori filio confessus cōferē a dextris
glo. in potiorib⁹ bonis meis. s. fm q̄ bō: vel
cōregnat coequalis mihi fm q̄ de⁹. **S**ed
q̄rif de simplici vetula que credit eū mālī
sedere ad dextrā patris. vtrū sit ifidel sic
si crederet materialiter cōceptū esse de spū
sancto. **R**ndes q̄ non silt. **N**ā materialiter
sedere nō interimit aliqñ articulū. s. ma
terialiter cōceptū esse de spū scō pemptiū
est hui⁹ articuli: qm nat⁹ est de virgine: si i
telligat materialiter. i. p opus viri. **S**i autē
intelligat sic q̄ spūs scūs sit mā: pueri⁹ est
intellect⁹ hui⁹. qui cōcept⁹ est de spiritu scō
vt sup dixim⁹: et hereticū est. **S**i itez pōt
obiici patrē eē passū: nō est pemptiū alie⁹
articuli. videt q̄ credere illud nō sit here
ticū qd flm est: q̄ talis esset patri passian⁹

R⁹ q̄ cū dicit qui cōcept⁹ est zc. hoc rela
tiuū qui refert ad hoc aīcedēs vnicū filiū
vt sit sent⁹. vnic⁹ fili⁹ pass⁹ ē: sic p̄ q̄ pas
sus sit est huic oppositum. et sic relatiuū re
fert ad aīcedēs cum sua determinatiōe silt
ad **Ro. p.** **Q**ui pdestinat⁹ est fili⁹ dei in vir
tute prius dixerat de filio suo qui fact⁹ est
ei fm carnē. vñ qui pdestinat⁹ ē zc. **S**eqf
Inde ventur⁹ est iudicare viuos et mortu.
Ergo oēs iudicabūf et boni et mali. **C**oi.
glo. **S**reg. sup illud. **N**ō resurgūt impij in
iudicio. quatuor ordīnes erūt i iudicio. **A**lii
nāq̄ erūt q̄ iudicabūt et nō iudicabūf. alii
qui nec iudicabūt nec iudicabūf: q̄ iā iudi
cati sūt. **S**ntā enī damnationis eoz totī ec
clesie nota est ut sunt infideles. **A**lii iudica
būf et saluabūf ut mediocriter boni. alii
iudicabūf et dānabūf ut mediocriter ma
li. **S**ic ḡ instantia videt impfectis et ifideli
bus. **R**⁹ q̄ dicit q̄ iudicabit viuos et mor
tuos: q̄ oēs ut dīc apls **Ro. i3.** **S**tabūt aī
tribunal xpi sed dī non iudicare illos: quia
nō exercebit in illis solemnitas iudicii scz
inclinatio illa de qua dī **Mat. 25.** **V**enite

zc. esuriui zc. vnde glo **S**reg. dīc p̄dicati
infidelitati sue tenebris ei⁹ quē despexerūt
in vocatione redargui nō merent. **I**lli saltē
verba iudicis audient qui ei⁹ fidē salte ver
bo tenuerūt. princeps nāq̄ terren⁹ ē publi
cam gerens aliter punit interi⁹ deliquētes
aliter hostē exteri⁹ rebellatē. et sic itelligit
illud **Ioh. 3.** **Q**ui nō credit iam indicat⁹ est

Ad idem pōt facere qd dī. i. ad **I**timoth.
5. **Q**uorū dā pctā manifesta sunt pcedētia
ad iudiciū. quorū dā nō sequūt. **I**tez glo.
exponit de iudicio in p̄nti: q̄ si ea seqf iu
diciū non est temerariū. **C**redo i spiritū
scm hoc exponit et determinat in symbolo
patrū. **Q**ui ex patre filioq̄ pcedit zc. sicut
infra ostendit. **S**anctā eccliam ca. scōrū
cōmunionē. **L**eo papa dīc q̄ nō dī dīc i scāz
eccliam catholicā. sed scām ca. ecclīaz. sed
anسلم⁹ vult ita dīc ut in eplā ad phil. au
diens caritatē et fidē quā habes i vñō ihs
et in oēs scōs zc. glo. q̄ i xpm credebat et vi
ligebat et eos diligebat: et p opa fidei et ca
ritatis xpo seruiebat et sanctis. p hoc patet
q̄ aliter itelligit credere in deū et credē i
scōs. vnde dicit glo. ibi vel i scīs. **S**i que
ratur quis motus notabit cū dicit in scōs.
qd q̄ motus in cōformitatē scōz q̄tum ad
pfectionē vite. **S**cōz cōmunionē. et ē sen
sus. credo q̄ sacramēta et p̄cipatio sacramē
torum que scī cōcant cōferūt remissionem
pctōz: q̄ fac q̄ cūcub⁹ q̄ alias esset pctm
mortale non sit pctm mortale. vel credo q̄
vnitas ecclie tanta ē q̄ vnusq̄sq̄ q̄ mēbz
est princeps est omniū que sunt toti⁹ corpis
glo. in ps. **P**ortio mea zc. sup illud princeps
ego sum. mēbz princeps est toti⁹ corporis
ita enī portio ei⁹ est dñs ut princeps sit nō
vnus sed oīz ecclīaz. tāta igit vñ
tatis. cū sit princeps xpi humiliter dicitur
princeps famuloz xpi qd ē eē xpi p̄cipez: et
Deb. 3. **P**articipes xpi effecti sum⁹ zc. glo. p
gratiā qua vniti sum⁹ ei ut mēbra capiti. et
ad **Col. p.** sup illud. **A**dīpleo ea q̄ defunt zc.
glo. ad cōm hāc q̄si rem publicā q̄sq̄ p mo
dulo suo exoluit qd debet et p possibilita
viriū nostraz q̄si canonē passionū inferim⁹
pitōria plenaria passionū non erit nisi cū se
culū finitū erit. **I**te q̄si vn⁹ homo vna p
sona est caput cū corpe saluator cū saluādis
Carnis resurrectionē. congru⁹ ordo. nam
remissio peccatoz est resurrectio aīe: que ē

resurrectio p̄ia. ad istā rō seq̄ resurrectō
corpis. gloriōsa in bonis que est resurrectō
secunda: sicut dicit ad Ro. 8. Scimus qm̄
si spiritus eius q̄ suscitauit ihs̄m inhabitat
corpora nostra resuscitabit et nos ppter in
habitantem spiritū. Tene tamē qd̄ dicit
ap̄lus. i. Cor. 15. Omnes resurgemus zc. ad
vtrūq; predictoz. s. resurrectionē anime et
corporis. Sequit̄ vitā eternā. que est b̄i
tudo. Et querit̄ quare nō adiungitur pena
eterna: cum vtrūq; oporteat credere. dō q̄
natura oppositoz est vt vno dō intelligat̄
reliquū. Sufficiat̄ q̄ que predicta sunt de ex
positione symboli ap̄loz.

Dicto de primo sym

bolo ap̄loz. dicendū est de symbolo patruz
qd̄ cantat̄ in missa: sed quia fere oīa que cō
tinent̄ in symbolo ap̄loz orinē in isto: q̄a
ista exposita sunt prius hic sunt omittēda.
Mutata rō seu p̄termissa et addita quedā
ad p̄s sūt explicanda. Diuidit̄ aut̄ symb^o
illud i duas ptes. In prima iudicat̄ vnitas
cum d̄r. Credo in vnu deū. Deinde sequit̄
cōfessio trinitatis. et ideo illa cōtinet tres p
tes. prima est de patre. patrē omnipotētē zc
secunda de filio. et in vnu dñm zc. tertia de
sp̄u sancto. et in spiritū sanctū dñm et viui
ficatē. Prima pars de vnitate eētie
exposita est prius. s. distinctio tam̄ psonaz
aliter exponit̄ i symbolo isto et i p̄cedēti.

De patre duo cōfitemur hic. cōpotētia: et
operationē celi et terre: hoc tam̄ sine dubio
est cōe tribus psonis: s. per appropriationē
patri attribuit̄ sicut expositum est prius.
Querit̄ tamē de vniuersitate vocabuli signi
ficantis creationē. Nam ibi dicit̄ creatorē
hic factorem. Ad qd̄ dō qm̄ creare est d̄
nihilō aliquid facere. facere rō sic cōter d̄r
cōe est ad op̄ari aliquid de nihilō: et ad op̄ari
aliquid de materia. vt q̄ mōstret̄ operator
eoz que facta sunt d̄ nihilō sicut angeloz
aīaz: et prime materie: s. et oīuz que pducta
sunt ex materia: p̄fitemur nō solū creatorē
sed et factorem. Ipse enī ē oīa i oīb̄. De filio
rō quedam exprimuntur s̄m diuinitatem
quedā s̄m humanitatē. Scdm̄ diuinitatem
rō ponit̄ qnq; ad excludendū qnq; errores
arrianoz: quos ipsi mētebant̄ de filio dei

Primus q̄ nō esset eiusdē sbe cum patre
contra quos fides dicit̄. Et in vnuz repete

deū cum patre. Iob. 1. 4. Ego ingt in patre
et pater in me est. ego et pater vnu sumus.

Secundus error arrianoz est q̄ filius mi
nor patre est. cōtra quos cōfitef fides catho
lica dñm ihs̄m xp̄m. i. equalē p̄i et sp̄u scō i
potentia. ps. Dixit dñs dñō meo se. a. d. m.
glo. conregna equalis. Terti⁹ error est q̄
filius sit adoptiu⁹ nō naturalis: sicut i Jo.
p̄. Qui nō ex sanguinib⁹ neq; ex voluptate
carnis qd̄ euacuat fides catholica. et dicit̄ fi
lium dei vnigenitum. Jo. p̄. Deum nemo vi
dit vnq; nisi vnigenit⁹ fili⁹ dei. Quart⁹
error est q̄ natus est ex tpe non ab eterno.
cōtra qd̄ fides catholica p̄fitef ex patre na
tum ante omnia secula. Iob. p̄. In principio
erat verbum. Quint⁹ error est q̄ fili⁹ dei
sit pura creatura: qd̄ fides catholica exclu
dit dicēs. Deum de deo lumen de lumine. Jo.
p̄. Deus erat verbū. Soluit aut̄ oppositi
onem eoz fides catholica cōgruo exemplo.
opponit̄ enī si fili⁹ esset a patre naturalis
cum nullus pater sine sui diminutiōe et de
cisiōe generet filiū sibi equalē. cū de deo
absurdū sit illud asserere. Relinquit̄ q̄ de⁹
pater nūq; habuit filiū nālem. Manifestat̄
s̄ fides catholica illos mentientes et dīc. lu
men de lumine. sicut lumē enī absq; sui et i
minutiōe uel minoriatiōe ex se generat lumē
aliud: sic pater filiū. Radix aut̄ erroris eoz
est q̄ attribuit̄ creatori qd̄ est creaturē. Ex
predictis errorib⁹ ceciderūt in p̄fundū er
rorū ut dicerēt xp̄m esse purā creaturam et
deū nō nāliter sed adoptiue uel p gratiam
sicut d̄r Exo. 7. moysi. Ecce cōstitui te dñm
pharaonis s̄ ecōtra. fides catholica p̄fitef
deum vcz de deo rō genitū nō factum zc.
Jo. p̄. Oīa p̄ ipsū facta sūt. Aug⁹ quō fact⁹
est per quē oīa facta sūt. si enī p̄ ipsū facta
sunt oīa iam non est fact⁹: iam non est crea
tura. Querit̄ vtrū possit cōcedi fact⁹. pro
batio q̄ sic. Ro. p̄. de filio suo q̄ factus est: ei
ex seie david. Itē. 4. ad Gal. Disit filiū
suū scm̄ ex muliere zc. q̄ videt̄ posse cōcedi
q̄ sit factus. quid est q̄ qd̄ dicit̄ genitū non
factum. Ad hoc soluit Aug⁹ sup̄ Jo. et ad
Ro. factus dicit̄ s̄m humanitatē nō factus
s̄m diuinitatē. q̄ fact⁹ et non fact⁹ nō sequit̄
sed est fallacia s̄m ignoratiā elenchi. Ad
huc iterū opponit̄ Jo. p̄. Qui post me venit
ante me factus est. soluit ibi inlli. qui post
me factus est tēpe. atē me fact⁹ ē dignitate

et totū refert ad humanā naturā. Querit
rōne eius q̄ dicit natus an̄ oīa secula vtrū
possit cēdi: semp nascit. sic cēdit: semp
natus. et de hoc est magna disputatō i sen.
di. 2. i. l. Nam sic dicit Greg⁹ sup Job. Dñs
ibz eo q̄ virt⁹ et sapia est de patre an̄ tpa
nat⁹ est. vel poti⁹ q̄a nec cepit nasci nec de
sūt esse. Dicam⁹ veri⁹ semp nat⁹ est. nō autē
possum⁹ dicere semp nascit: q̄a si sp nascit
nūdū nat⁹ ē. Con ibidē. et habet ab Orig⁹
super Jerē. xi. Inuenta est coniuratio sal
uator noster est sapia dei. sapi⁹ et est splen
dor eterne lucis. Sap. 7. Saluator et noster
est splendor claritatis eterne. Splendor autē
nō semel nascit et desinit: s̄ quoties ortum
fuerit lumē ex quo splendor orit⁹: toties etiā
orit splendor claritas. sic et saluator noster
semp nascit. unde p̄. s. An̄ oēs colles ge
nerat mē: nō ut qdā maledicti gnanit. ecce
manifesta contrarietas. Greg⁹ dicit q̄ bñ dñ
semp nat⁹. male at̄ dicit semp nascit. Orig⁹
ecōuerso. B⁹ vtrūq; bñ dicit et sano. fili⁹
de patre semp nascit: vñ semp est nat⁹. et ut
soluatur contrarietas distiguit q̄ hoc x̄bū
nascit duplicē habet cōsignationem. cōsignat
enī presentialem: fm̄ q̄ i p̄senti est. Item
cōsignat ip̄fectionē eo q̄ significat i fieri: fm̄
hoc dicit si sit aliqd nō est. Orig⁹ et respexit
ad cōsignationē p̄mā. Greg⁹ ad secūdā.

Similiter autē distinguēdus est in hoc q̄
dicit natus. nam duplicē habet cōsignationē
cōsignat enī temp⁹ p̄teritū. cōsignat etiā
p̄fectū. p̄teritū enim p̄fecti est t̄pis. Orig⁹.
et cōsideras cōsignationē t̄pm dicit oueniēter
semp nascit. Nō semp nat⁹ est p̄senti. nō
et p̄terite. illi enī natiuitati et̄ne et p̄fecte
cōgruit p̄senti: qm̄ est et nō p̄terit. Greg⁹
et cōsiderans ad cōsignationē perfectionis si
gnificanti natiuitate: p̄fectā dicit semper
nat⁹ ē. non semp nascit qd̄ significat imp̄
fectionem. diuersi enī respectib⁹ vtrūq; bñ
dicit et sane. Querit vtrū hec sit cēdē
da sp nascit et videt q̄ meli⁹ debeat cēdi
q̄ ista sp natus. nam cū p̄ns magis cōgruat
eternitati. qd̄ magis se habet ad p̄senti ma
gis cōgruet. s̄ futurū magis se habet ad p̄ns
q̄ ad p̄teritū: q̄a futurū aliquādo erit p̄ns
p̄teritū nūq̄. si ḡ signādo eternā natiuitatē
cōcedim⁹ semp nat⁹. multo fortiori rōne cō
cedimus semp nascit. Solo implicat fal

sum in p̄dicta argumētatione. nō enī conce
ditur ista semp natus rōne cōsignationis p̄
teriti. s̄ ut dictū est rōne p̄fectionis. ista et
semp nascit: cēdebat rōne cōsignationis p̄
sentis. cum ḡ neutrū inueniat i hac semper
nascit: nec cōsignatio p̄fecti simpliciter hec
non est cōcedēda semp nascit. Sequitur
qui p̄pter nos hoīes: et p̄pter. n. s. d. de cel.
hic ponit qnq; p̄tētia ad humanitatem.
scz incarnatio. passio. resurrectio. ascensio.
aduentus ad iudiciū. Circa primū et nō
finis vel vtilitas incarnationis. ibi incarnat⁹
est. auctor ibi de spū scō. matia ibi. ex maria
virgine. forma et homo fact⁹ est. que sequit⁹
exposita sūt sicut prius. Sed querit de i
tellectu illius qd̄ dictū est descendit de cel.
nam descendere moueri est. moueri autē
incedere ad locum est vbi res nō est. qualis
ḡ descendit qui nūq; cēst vel ascendit. Jo
3. Nemo ascendit in celū nisi qui descendit.

Solo descendere dicit de filio dei nō p
prie s̄ trāsūptine. trāsūptū autē ē verbū ad
significadū incarnationē. nam sicut ille q̄
descendit tendit ad sursum in deorsū: sic cū
deus factus est homo qui sup oēs res est nā
bonitate. dignitate. rem in finā sibi vniat
nihil aliud ḡ est descendere nisi in carne hu
mili apparē. Querit q̄re in simbolo isto
non apponit articul⁹ de descēsu ad ieros.
Et ad hoc rōdet Innoc⁹ cūdam archiepō
q̄ hoc fuit p̄pter hereticos. fuerūt nāq; he
retici qui dixerūt xpm̄ esse purā creaturam
et apud ieros remāsisse: p̄pter qd̄ adiudi
cauerūt sancti patres illū articulū s̄bricere
Alii aliter dicūt. Nam cum semel dictū sit
de filio verbū descēsus: cū dicit descendit
de celis. Illud autē descendē nihil aliud sit
q̄ se exānare. sicut dicit ap̄lus ad Phil. 2.
Exāniuit semetip̄sū zc. Si iterū repetētur
in eadem serie. descendit ad ieros videre
duplex esse exānitio. et ita posset eē mā er
roz. Ideo adiudicauerunt scī patres illum
s̄bricere: et maxime cū sufficiēter eēt positū
in simbolo ap̄loz. Reg⁹ et i spm̄ scm̄ dñm
de spū scō quedā p̄fitef fides catholica in
symbolo isto que indicāt dignitates ei⁹ spā
les. Quedam que indicāt effect⁹ ei⁹ gene
rales. Que indicāt dignitates ei⁹ spāles sūt
qnq; p̄tēs indicat eū dicit dominū. Gen.
p̄. Spiritus dñi ferebatur sup aquas in quo

indicat qd sic pater est dñs creature ⁊ fili⁹
sic spūs sanctus bonitas indicat cum dñ ⁊
vniūficatē. **Joh. 6.** Spiritus ē qui vniūficat
ex quo seqt qd qui caret spiritu sancto mor-
tuis est. **Ex** hoc trahit auctoritas **Aug.** sic
aīa est vita corporis sic deus est vita aīe. vī
stinctio psonalis indicat cum dicis. qui ex
patre filioq; pcedit. **Equalitas** cum dicitur
qui cum patre filio simul adorat. **Doctrina**
cum dicis qui locut⁹ est p pphetas. **Ponit**
aut effectus generales quator. pīm⁹ vnitas
sen xitas ecclesie catholice quā faciet spūs
sanctus que est duplex. vnitas intellectus;
in fide. vnitas effectū i caritate: que due
vnitates notant cum dicis et in vnā scām
ca. vnā in fide in caritate. catholica enī
grece idem est qd vñs. **Secūds effect⁹**
est remissio peccatorū i baptismo. **Cōfiteor**
vnū baptisma. **Joh. 3.** Nisi quis renat⁹ fuerit
ex aqua ⁊ spiritu zc. **Tertius effectus** est
resurrectio mortuorū. **Quartus** est vita
eterna. **Queris** de hoc qd supdictū ē de spū
sancto: qui ex patre filioq; pcedit. de hoc. n
altricio est iter grecos ⁊ latinos. cōfessio
enī latinoz est qm ab vtroq; pcedit. **Greco-**
rum xō q; tm a patre. **Latini** xō ostendunt
suam cōfessionem per illud apli ad **Gal. 4.**
Spiritu filii sui. quid enī aliud est spiritus
filii nisi qui pcedit a filio. **Itē ad Ro.**
8. Si qd spiritum xpi nō habet hic nō ē ei⁹
Contra hoc opponūt greci. pmo quia nō
inuenit scriptū i euāgelio qd pcedit a filio
s; tm a patre. ⁊ s; iungit in fine. gcūq; aliud
addiderit anathema sit. vnde indicat nos
anathematizatos. **Item** **Leo tertius** scripsit
i tabul argēteis symbolū illud ⁊ reposuit
illd iuxta altare beati pauli: ⁊ ibi similiter
nō est appositū. **Itē** querūt greci vñ hoc
habuerūt latini. si enī inquit illis reuelatū
fuit qre nō ⁊ nobis. **R.** ad illud qd p oppo-
nitur qd non inuenit in euāgelio. **R.** dū est
inter imēdo. **Nā** ⁊ si nō inuenit scriptū fm
vocem. iuenit tamē fm intellectu cum dicis
spū veritatis. i. filii. si enī est spirit⁹ xitas
aut qd spiritus est a veritate. aut quia veri-
tas est a spiritu. s; quia veritas a spiritu
nō est. nō enī fili⁹ est a spiritu. **Si** enim esset
sic dicere spiritus veritatis: sicut dicis p
filii: si qd spiritus est a veritate que ē fili⁹.
hoc idē est dicere qd pcedit a filio. **Ad**

secundū **R.** dēt magister in sentētiis. **Qui**
aliud addiderit anathema sit ali. d. i. cōfiriū
qd cōfirmatur ex auctoritate apli. **Gal. 3.** **Si**
quis vobis aliud euāgelizauerit anathema
sit. nō dixit. **Si** quis aliud addiderit. nā si
sic sibi preindicasset apls sicut dicit **Aug.**
Cupiebat enim venire ad quosdā: quib⁹
scribebat. i. ad **Thess. 3.** **Ut** suppleret que fi-
dei illorū deerant. s; qui supplet qd min⁹ ē
addit. nō quod inerat tollit. aliud g; cōtrari-
um intellige. **Ad** tertiu ⁊ quartū **R.** dēt
Ansel⁹ in li. de pcessione spiritus sci. greci
latinis opponūt. vñ latini accipiūt qd spūs
sanct⁹ pcedit a filio: ⁊ quare si expediebat
nō fuit eis intimatū. **R.** dēt qd necesse erat
propter quosdam min⁹ intelligētes: qd non
aīaduertebāt i illis que vniuersa credit ec-
clesia cōtineri. **Et** ex his sequi spiritū scū
de filio pcedere. ne forte hoc credē dubita-
rent. **Quoniā** ergo necessitas eos compelle-
bat ⁊ nulla ratio prohibebat. ⁊ fides vera
admittebat. fideliter asserunt latini qd cre-
dēdū esse cognoscebāt. scim⁹ enī qd nō oīa
que credēda nobis sūt ibi dicta sunt. **Nō.**
ibi dicis ad iferes descēdisse quod verum
cōster credimus. nimis enim erat difficile
ad cōsulēdum de hac re recolligere maxie
cū se iuncta essent cōcilia. **Nec** erat necesse
vnde nō dubitabāt i quēstionē adducere
Queris vtrum absolute sit cōcedēdum
spiritus scūs pcedit a filio. **R.** dēt **ansel⁹**
in li. de pcessiōe spirit⁹ sci. quis nō dicat
spūs scūs pcedit a filio p se. bene tam dñ
spiritus filii. sicut bñ dicitur splendor pro-
cedit a sole ⁊ radio. nō tamē dicis splendor
procedit a radio per se: s; splendor radii. **Con-**
trarietas autem grecoz ⁊ latinoz sic solui-
tur. idem enī credūt: s; nō eodē modo profe-
runt. **Priūcipiū** autem cōtrarietatis in prola-
tione ortum est ex diuersa compatione acce-
pta a creatura. vñ ad hoc nota qd est xbus
interius ⁊ exterius. verbum interi⁹ cogita-
tio vel intellect⁹. verbū exteri⁹ fmo est. **Si**
militer et spirit⁹ duplex interior ⁊ exterior
interior spirit⁹ amor est. exterior aer. **Latī**
g; sicut **Aug.** ⁊ alii explicātes de verbo
in creato ⁊ spiritu in creato. cōpant spiritū
interiorē ad verbū interi⁹. **Greci** xō sicut
Damasce⁹ cōpant spiritū exteriorē ad xbu
exteriorē. ⁊ hoc est qd dicit **Aug.** i trinitate

creata. p accipit mens. deinde verbum seu cogitatio: q̄a cogitatio mente cōcepta verbum dicitur. Relinquitur ut ex utroq; spiretur affectus seu amor. mēs patri attribuitur verbum filio. amor spiritui sancto. Ex hoc ḡ latini dicunt spiritum sanctū ab utroq; pcedere sicut amorem ex mente et verbo ite riori seu cogitatione. Nam sic primo est intellectus. deinde verbum exterius scz vox. spūs autem vehiculū est verbi. Intellectus enim format vocem et in p̄ma voce spirata ostendit intellectus: ecce intellectus patri attribuitur: verbum filio: spūs spūi sc̄o. Sicut ḡ vident greci q̄ ab intellectu pcedit spūs et vox: et nō spiritus a voce. sic a patre procedit fili et spūs sanctus. et nō a filio spūs sc̄us

Querit quare in symbolo isto omittatur cōsō sanctoz. Ad quod potest responderi q̄ intelligit per hoc q̄ dicit vnam sanctam catholicam zc. vna enī est ecclesia et nō solū fides: et caritate s̄ sacramentoz p̄cipatiōe que est cōmuniō sanctorum. Querit cum septē sūt sacramēta quare fit mentio soluz de baptismo in hoc symbolo et nō de aliis sacramentis. Ad hoc potest responderi qm̄ nō fuit necesse ponere alia sacramenta. alia enī sacramēta a laicis dari nō possūt. illud aut sacramētū ab omnib; dat in necessitate. In symbolo ergo qd ad omnes pertinet nō fuit necesse ponere sacramētū nisi illud qd ab omnib; potest in necessitate ministrari.

Querit quare dicit vñū baptisma. Ad hoc responderi quoniam illud notabile est ppter hereticos: qui dicūt quotiēs homo peccat baptismū debere repeti. Cōtra quos apostolus ad Eph. 4. Vna fides vnum baptismū.

Determinato de duob; symbolis in duab; distinctionib;. Restat expositio symboli athanasii. Diuidit autē i tres partes in problemū. tractatū. et epilogum. Problemū cōtinet tria. vtilitatē. materiam necessitatē. vtilitas notat cum d̄r Quicūq; vult zc. In hoc redditur auditor beniuolus. Materia symboli que ē fides catholica monstrat enim dicit. ante omnia opus est zc. vñ Heb. xi. Accedentem oportet credere quia est et quia remunerator est. in hoc redditur auditor docilis. Necessitas tangit cū dicit

q̄ in si quis zc. In hoc redditur auditor attentus. Et sic sumit phemū in duob; s̄sibus. Dic tamē notādū q̄ primus versus trahit ad amorem. Quicūq; vult saluū esse. Secundus terret per penam cū dicit absq; dubio zc. Querit de hoc q̄ dicit vult saluū esse quia cū nihil sit in p̄tate nostra tm̄ q̄tū voluntas sicut dicit aug. videt q̄ in potestate nostra sit saluū esse. Contra ad Ro. 7. dicit velle mibi adiacet. perficere aut non inuenio. Solo ad Heb. 12. Videte ne qd desit gratie dei. ex hoc trahit q̄ si fac hō quod in se est. dominus infundit ei gratiā que est pignus salutis. Querit de differētia istorum duoz inuolatā integram. Ad B dicendū q̄ integritas respicit id qd credēdum est. Inuolatam qd operādum. Jac. 2. fides sine operib; zc. Dic sc̄ipit tractat. fides aut catholica zc. qui diuidit in duas partes. In prima parte describūt ea que credēda sūt d̄ diuinitate. In secūda pte ea que sunt credenda de humanitate que incipit ibi. Sed necessariū ē zc. p̄ma pars cōtinet tres partes i vñi. Ostendit p̄mo q̄ credēda sit in vnitāte essentie trinitas. et in trinitate vñitas. 2. agitur de vnitāte essentie. 3. de distinctione personaz. prima pars cōtinet quatuor uersus. Primus instruit cultū diuinū fides autē catholica hec ē zc. Secundus confūdīt errores sabellii et arrii siml. Neq; cōfūdētēs psonas. Tertius ostēdit distinctas ēē psonas contra sabellii. Alia enī ē psona p̄ris. Quartus ostendit simplicitatē essentie personaz. s. patris et filii et spiritus sancti. Sed patris et filii et spūs sc̄i. vna ē diuinitas. Cōtra hereticos monstrat vñitas eēntie in trinitate personaz multiplici exemplo creature. Aug. ponit tale exemplū. memoria i telligētia volūtas. hec tria sūt. Sūt. n. tres vires aīe: sed in vna essentia que est aīa. Item Ansel. de incarnatione verbi. fons. riuus. stagnū. hec tria sūt et vñū nō ē aliter nam fons nō est riuus: et sic de aliis. Itē a fonte riuus ē et nō ecōuerso. ab utroq; fluuius et nō ecōuerso. et tamē sunt aqua vna et vna res. Itē Heb. p̄. Splēdor glorie: sol et splendor et calor tria sunt et vna res. a sole splendor. ab utroq; calor. Item Deut. 4. Deus noster ignis est cōsumēs. In igne tria sunt. carbo. flāma. et ardor calor. vnum

non est alterum. et sunt tres. una a carbone
flamma et non e converso. ab utroque calor. **Item**
Deut. 4. **Deus** noster ignis est consumens.
In igne tria sunt. carbo. flamma. et calor.
Item exemplum **Dyo.** de di. no. coniungit tres ca
dele. tres sunt cadele accense singulariter
et unum est lumen. nemo enim posset diuidere
in lumine illarum. **Item** exemplum iudei
conuersi fiant tres plice in panno uno: tres
plice sunt singulariter: unus tamen est pan
nus. **Item** exemplum generale ponit aug.
in libro de aia et spiritu. **Tria** hec omni exi
stenti sunt essentia qua sunt. species qua dif
ferunt. usus quo perficiuntur quasi vestigia trini
tatis patris et filii et spiritus sancti. **Ista** ea
dem aliis nominibus nuncupantur uel nomi
natur ab aug. modus. species. et ordo. **In** li.
Sap. xi. dicuntur numerus. pondus. et mensura
habes ergo exemplum generale in vestigiis tri
nitatis que apparerunt in omni creatura. habet
etiam exemplum speciale in creatura spiritali. scilicet
habet enim trinitatem potentiarum cum sit sim
plex in essentia. scilicet vegetabile. sensibile. et
rationale. **Item** secundum aliam assignatio
nem. concupiscibile. irascibile. rationale.
Item secundum aliam mentem. noticiam et amorem.
seu memoriam. intelligentiam et voluntatem. **Item**
in omni creatura corporali naturali artifi
ciata naturali superiore seu celesti: sicut in
sole. inferiori sicut in elementis. in igne et aqua
in artificata ut in panis. **Sequitur** de uni
tate essentie specialiter de qua profitemur
in presenti tria per modum pinationis hab
ent in creatus. immensus. eternus. **Per** hoc
quod dicitur in creatus pinationis causalitas. per hoc
quod immensus. situs et figura. per hoc quod eternus
durationis terminus. **Et** sic remouetur ab
eo omnis paruitas creature. **Paruitas** enim
creature in tribus ostenditur. primo in hoc
quod creata est: et habet causam. et hoc remoue
tur cum dicitur. **In** creatus pater. in creatus
filius etc. **Ex** quo monstratur causa omnium non ha
bens causam. **Secundo** ostenditur paruitas
creature in hoc quod circumscripita est tempore
et loco: quod remouetur cum dicitur immensus pater
immensus filius etc. **Ex** quo relinquitur quod eius
essentia est infinita. **Tertio** ostenditur cre
ature paruitas in hoc quod habet durationis
sue terminum. vel ex parte utraque. scilicet principii
et finis. sicut res temporales que habent prin

cipium et finem. vel ex parte aliqua ut res per
petue que principium habent: licet non finem.
ut sunt angeli. et anime. celum. et terra. illud
totum remouetur cum dicitur eternus pater
eternus filius etc. **Nota** tamen differentia inter
eternum et perpetuum et temporale. **Temporale**
est quod habet principium et finem. eternum quod ca
ret principio et fine sic deus. perpetuum quod habet prin
cipium sed caret fine. **Sed** quia ostensum
erat ista tria nomina in creatum. immensum. eter
num. conuenire singulis personis: ne credetur
quod essentia tripliciter sit tres personae. subiungit
et tamen non tres eterni sed unus eternus. et hoc est
quod dicitur **Boetii** in libro de trinitate. phi
losofus ita arguit. **Sortes** est homo. plato est homo
ergo sortes et plato sunt homines: non homo. dua
rum enim repetitio unitatum pluralitatem facit.
sed theologi contra arguunt. pater est deus
filius est deus. spiritus sanctus est deus. ergo
pater et filius et spiritus sanctus sunt unus
deus non dii. trina enim repetitio non facit bie
numerum. **Sequitur** tria per modum positio
nis. **Omnipotens** deus dominus. **omnipotens**
pater. **omnipotens** filius etc. **Contra** opposit
hereticis. non est omnipotens: quia omnia non potest. sed
deus non potest mentiri nec praua agere. quod
non est omnipotens. **Respondet** aug. quod potestas
peccandi non est potentia sed impotentia. nec pec
care est facere sed deficere. peccatum enim
est actus incidens ex defectu boni. **Sed** adhuc
opponit hereticus. non potest comedere nec bi
bere. hic autem posse est posse. **Respondet**
Aug. quod posse currere defectum est pos
se et imperfectum et diminutum. omnis defectus
et diminutio longe est relegata a deo: et quis
deus posset hoc et operari in aliis. hec tamen ei
non attribuuntur. **Ipsa** enim est qui operatur omnia
in omnibus. ab eo enim accepit creatura quod hoc
possit. non autem ei attribuuntur: quia sonant in de
fectum et indigentiam. **Contra.** **Ro.** 8. **Spiritus**
postulat pro nobis gentibus inenarrantibus. glo
postulat id est postulare facit. **Queritur** ergo
cum verbum postulandi sonet indigentiam et
tamen attribuuntur deo: quia deus operatur illud
per creaturam. quare non similiter attribuuntur
ei omnia alia ut diceretur deus comedit: quia nos
comedere facit. **Ad** hoc respondetur quod cum
sit duplex creatura corporalis et spiritalis
actus spiritalis creature magis ei conformatur
et conueniunt. et ideo ipsi attribuuntur. **Actus** et

corporalis creature propter sui elōgatiōem
et dissimilitudinē deo nō cōueniūt quīs
ipse opere illa. **Q**ueritur cum tria sunt
noīa essentialia generalia que aliquādo ap
propriā tribus personis potētia. sapiētia. bo
nitas. sic profitemur in symbolo isto. **O**mnī
potēs pater. oīpotēs fili⁹ zc. quare similiter
nō profitemur. **S**apiēs pater sapiēs fili⁹ zc.
bon⁹ pater. bon⁹ fili⁹ zc. **R**esponderi pōt q
ista duo itelligūt per duo sequētia. in hoc
enim noīe de⁹ itelligit sapiētia. in h noīe
de⁹ bonitas. **D**eus enī grece itēptat theos
quod est videns seu cognoscens. **S**apiētia
ergo notatur cum dicitur de⁹ pater zc. **B**o
nitas in dño: quoniam ei⁹ est regere et cōser
uare et ptegere quod ad bonitatē pertinet
vnde bonitas itelligit cum dicit. dominus
pater domin⁹ fili⁹ zc. **Q**uerit cum dñs re
latiue dicat ad seruū. **R**elatiua aut posita
se ponūt zc. **S**equit q: si seruus est: dñs est.
et si seru⁹ nō est: domin⁹ nō est. **E**rgo eodez
addito vtrobiq: adhuc sequet. ergo si non
fuit seruus ab eterno: non erit dominus ab
eterno. **R** p distinctionē. **N**am hoc nomē do
min⁹ potest significare dominiū habitū: et
tūc nō dicit relatiue sed absolute. vel pōt
significare dominiū actū: et tūc dicit relati
ue. **I**n prima ergo significatiōe cōcedēdum
est q deus sit domin⁹ ab eterno. in secūda
nō. **S**equit quia sic sigil. vnāq: q personā.
expone sicut pri⁹. addit enī illud ad signi
ficādum: quoniam quis predicta cōueniant
singulis personis per se. singulariter tamē
et nō pluraliter cōueniūt oīb⁹ simul sūptis
Sequit distinctio personaz. pater a nullo fa
ctus est zc. pater distiguit hic ab aliis dua
bus personis per vno. per pñitatem. et ina
scibilitatem. paternitas itelligit in hoc q
dicit pater. inascibilitas per hoc q sequit
a nullo est factus zc. et remouet a patre oīs
modus effēdi ab alio. **Q**uedam enim sunt a
deo de materia. et hec dicūt facta. pprie ad
horz oriā dicit p nō fact⁹. **I**te quedā
sūt ab alio nō de materia. et hoc dupliciter
Nam quedā sūt a deo de nihilo et hec sunt
creata ad quoz differētiā dicit non creat⁹
Quedā autem sūt ab alio vt de sua sba nō
materialiter sed sūstārialiter ut fili⁹ a pte.
ad horz differentiam dicitur nec genit⁹.
pater igit nullomodo est ab alio nec per fa

etionem vt naturalia et artificialia. nec per
creationem vt creata: sicut sūt pma mā. vt
āgel⁹ et aīa. nec per generationē ut fili⁹.

Sed obicit cum per hec distinguat pater
sufficiēter ab aliis personis. et omnia ista cō
ueniāt spiritui sancto. a nullo enī fact⁹ est
nec creatus nec genit⁹. videt q spirit⁹. s. et
pater sint eadez psona. **R**espōdēdū q īge
nitum dicit duob⁹ modis. s. negatiue. et pri
uarine simpliciter. et tūc ingentū est nō ge
nitū. nec dicit aliquam dignitatez. et sic cō
uenit patri et spiritui sancto. vel dicit pua
tiue cum positione quadā. ut sit sensus īge
nitū id ē nō genitū: et ali⁹ ab eo genitus. et
hoc modo dicit dignitatez. isto sensu nō cō
uenit spiritui scto. sed est necessariō disti
guens patrem ab aliis personis. **E**odez mō
pote est nō genitū distingui. et hoc habetur
plene determinatū tractatu de trinitate in
quisitione de noticiis ī libro primo **S**eq
filius a patre solo est nō fact⁹ nec creat⁹ zc
Filius distinguit ab aliis duab⁹ personis p
propriatē generatiōis cum dicit genit⁹
a patre solo. in hoc q dico. nō fact⁹ nec cre
atus priuat oīs modus cālitatis effectiue.
Omnis causa efficiēs aut operatur ex māia
prieacēti. aut sine materia prieacēti ex ni
hilo sicut sol⁹ deus. et illud dicit creare īde
sic. fili⁹ a pte est. q fili⁹ habet principū vel
est a pncipio. **O**pponit ergo heretic⁹. pater
ē principū filii. q fili⁹ est pncipiatū a core
latiuis. **S**ed omne pncipium est creatū vel
factum. q fili⁹ est factus vel creat⁹. **I**tem
pater est pncipium filii. sed pncipū est pri
ma causa causarū. ergo pater est causa filii.
q fili⁹ est creatus. et sic vt pri⁹. **A**d h re
spōdeo q h nomē pncipū aliter accipitur
in natura. aliter ī theologia. sic enim dicit
pbus. descēdūt nomina sicut descēdūt scie

Similiter dicēdū q ascēdūt sic ascēdūt
sciētie. **E**rgo qa naturalis sciētia īferior est
cōsideratiōe theologia. districti⁹ accipiūt
ī ea noīa q ī theologia que superior est. rō
enim hui⁹ nomis pncipū: ī naturali pbia
est q est prima causarū. et ita hoc nomē pnci
piū sonat ī cāz. **I**n theologia tō cōmuni⁹
accipit. ita vt nō accipiat solum ī ratione
cause: sed dicatur pncipū a quo est aliud.
fallacia q cōsequētis est in theo. si īferatur
pater est principium filii. q causa a supiori

ad inferos affirmado. **S**imiliter intelli-
gitur qd hoc nomē principiū in natura rela-
tue sumitur ad picipiatum. **I**n theologia
ho aliqñ sumit absolute, aliqñ relatiue. et id
non sequit: pater est principiu filii, qd filius
picipiatu. pphane. n. nouitates verborū vi-
tande sūt scdm aplm. i. **1** Timot. 6. **I**ta sol-
uitur primū et secundum. **S**equit spiritus
sanctus a patre et filio zc. **P**roprietas p quā
distinguit ab aliis personis: spiritus sanctus
est processio de qua dictum est sup. **S**ed hic
notandum est qd sicut ille exitus seu relatio qd
filius exit a patre dicitur generatio. sic exitus
quo spiritus sanctus exit ab utroque dicitur pces-
sio. et ideo sicut filius genitus: sic spūs sctus
procedens distinctis personis. **U**nus ergo
pater hoc planum est et sequit ex predictis
qd ne crederet ex eo qd dictum est vnam p-
sonam esse ab alia: vt filium a patre et spū
sanctū ab utroque. qd in hac trinitate essent
prius aut posterius. **S**equit in hac trinitate
nihil prius aut posterius zc. **A**ug. euacuat oēs
errores hereticorum qui fuerūt de trinitate
sic dicens. nihil creatum aut seruientis i tri-
nitate credendū ē: vt vult dia. **arrianus**. **N**i-
hil teqle vt vult eunomius. nihil qd cōequele vt
vult eutychius. nihil posterius aut prius de. ma-
ius vel minus vt arrianus. nihil extraneum
aut officiale alteri vt macedoni. nihil per
suasione aut subreptione insertū ut mani-
cheus. nihil cōpozeū vt tritullianus. nihil cor-
poraliter effigiatū ut antromorphus et vadi-
anus. nihil iusibile sibi vt origenes. nihil crea-
turis visibile vt fortunatus. nihil moribus
aut voluntate diuisū aut diuersus vt mar-
chion. nihil de trinitatis essentia ad creatu-
ras deductū. nihil officio singulare nec alit
incomunicabile vt **origenes**. nihil cōfusus
vt sabellius. sed totum perfectum ex vno et
vno nō tamē solitariū vt siluanus. **E**cce
quidē errores euacuat aug. **R**ecapitula-
ta itaqz breuiter eoz que dicta sūt superius.
Sequit ita vt p omnia sicut iam supdictū
est. et sic sumit prima pars huius symboli scz
que pertinet ad ea que de trinitate creden-
da sunt. **S**equit secūda pars i qua agit
de humanitate et in capite istius ostendit
fidē humanitatis necessariā esse ad salutē
Cum dicit sed necessariū est zc. **Q**uerit qd
pbi vtram omnes sint damnati vniuersa

liter. eis enim sacramentum incarnationis
nō fuit reuelatum. **Q**d nō sint iuste dānati
probat sic. **N**ullus peccat in eo qd vitare nō
potest. sed hec ignorātia de deo incarnādo
erat eis inuicibilis: qd certificati nō erant
per reuelationem. nec poterāt venire in co-
gnitiōē huius rei per naturalem rationem
ergo hoc ignorando nō peccauerūt. **S**imiliter
est questio de aliis gentibus qui fuerūt ante
incarnationem. **Q**uerit etiam de iudeis
simplicibus qui nō habebāt noticiam pphaz
et legis. **C**onstat enī qd nō habuerūt noticiā
incarnatiōis: damnabūt ne ergo vlr. pbo
qd sic **Aug.** nec vixerūt nec viuēt sine fide
incarnatiōis xpi. profecto qd scriptum est
Act. 4. **N**ō est aliud nomē sub celo in quo
oportet nos saluari: ex illo tēpore valet ad
saluandum gen. humanū quo in adam vi-
ciatum est. **S**eg. sup **Ezech.** **E**t qui pibant
et qui sequebāt clamabāt: **O** sanna filio dō
quia omnes catholici qui i indea esse potu-
erūt. seu q nūc i ecclesia sūt i mediatorē dei
et hominū crediderūt et credūt. **Q**uerit
etiam de surdo baptizato quis per natura-
lem rationem et suam possit habere fidem
de trinitate. iuxta illud ps. **S**citote quoniam
dominus ipse est deus zc. nō potest tamē p
naturalem rationem de humanitate fidem
habere. **A**d hoc per ordinem respōdendū
est sine preiudicio. **A**d primū responderet
apls de pbiis **Ro. 1.** **C**um cognouisset deū
nō sicut deum glorificauerūt: et sequit. ob-
scurati sūt insipientes cor eoz. dicētes enī se
esse sapientes: stulti facti sūt. mali qd pbi q
sibi vsurpāt gloriā que dei est: reprobati sūt
nec est eis facta reuelatio incarnationis. ti-
mor enim mētis obstaculū est veritatis: vt
dicit **Greg.** **D**e bonis vero sic credo qd eis
facta fuerit reuelatio: vel per scripturam
que apud indeos erat: vel per prophetiam:
vel per internam inspirationem: sic fuit de
Job et amicis eius. dominus enim superbis
resistit. humilibus autem dat gratiam. **Iad**
4. similiter et de aliis simplicibus gentibus
intelligendum est. **D**e simplicibus ho indeis
solutum est supra. **N**am sic dicit i sententiis
qd omnes electi ex eis habuerūt fidem incar-
nationis: sed aliter qd docti. **Q**d enī illi ex-
plicitē cognoscebāt per scripturas: isti impli-
citē vt crederet qd credidit ecclesia. **D**e surdo

Non potest dici quod si lumen gratie non fuerit ex-
tinguere per peccatum cum pervenerit ad p-
fectam etatem necessario gratia baptismal-
docebit eum de omnibus vel implicite vel explicite
credenda. scilicet ut credat quicquid credit ecclesia
si conferre potest et percipere quid sit ecclesia
Si autem non potest sanctificatio baptismal-
sufficere ad salutem sibi sicut puulo. Sequitur
est ergo fides recta etc. **I**ta pars dividitur
in quatuor partes. In prima agit de incarnatione
in secunda de passione. in tertia de ascensione
et de adventu ad iudicium. quarta de resur-
rectione mortuorum. in quinta de premio bo-
norum et pena malorum. **P**rima pars continet
duo. primo. scilicet duas naturas in christo perfectas
et veras scilicet divinam et humanam. et ostendit
unitatem persone in duabus naturis. **D**icit
ergo. **E**st ergo fides catholica etc. scilicet tunc planum
est quod dicit. **D**eus est ex substantia patris
Querit hereticus una simplicissima est essen-
tia pater et filius et spiritus sanctus. **S**i ergo fi-
lius est incarnatus. pater et spiritus sanctus est
incarnatus. **R**espondet anselmus in libro de in-
carnatione verbi: instans tali exemplo. fons
rinus. stagnum. tria hec unum sunt et una aqua.
rinus a fonte. stagnum ab utroque. sed rinus est fi-
stulatus: et argumentes. fons. rinus. stagnum
sunt una aqua: et rinus est fistulatus. ergo fons et sta-
gnum: non valet. similiter nec illud. **I**tem
aliud exemplum. vegetabile. sensibile. rationale:
sunt idem in essentia vel substantia. **I**n homine
enim est una anima. si ergo sensibile et ve-
getabile corpori comiscetur. ergo et rationale
non sequitur. Quis enim sint una essentia seu
substantia: tamen potentie sunt diverse. secundum
quas differt esse separatum a corpore et con-
iunctum. unde eadem secundum substantiam anima
vegetabile et sensibile corpori coniungitur
separatur aut secundum vim rationale sic. una
substantia pater et filius et spiritus sanctus
sed tres persone diverse et divinitas in persona
filii incarnata est. non in persona patris vel
spiritus sanctus. **Q**uerit quare filius magis
quod pater vel spiritus sanctus incarnatus sit. **A**d
respondet Augustinus. **N**on pater carnem assumpsit
nec spiritus sanctus: sed filius tamen. ut qui erat
in divinitate dei patris filius. ipse fieret in hu-
manitate hominis filius: ne nomen filii ad al-
terum transiret: qui non esset natura filius
vel natiuitate. et sic veritas geniti non ado-

ptione nec appellatione: sed in utraque natura
filii nomen haberet nascendo: ut esset ve-
rus deus: verus homo: verus filius. alias rationes
invenies in principio tertii sententiae. usque ad illud
locum planum est. **E**qualis patri secundum divi-
nitatem etc. **Q**uerit utrum de filio secundum
divinitatem posset dici quod pater maior est eo.
sicut ipse dicit in Job. 14. **P**ater maior me
est. ergo inaequalis patri: quod error est. **A**d hoc
respondet **H**ylarius in libro de trinitate. pater
maior est filio generatione: non genere. non
tamen filius minor patre. hec ratio est quod ma-
ior non sumis comparatione sed absolute: et sicut
auctoritatem in preterito qua a nullo est: et a quo
alius: ut dicitur maior civitatis: non tamen est
maior aliquo civis in persona. imo cuilibet
civi est equalis. **S**equitur 2. in quo osten-
ditur unitas persone in duabus naturis. **Q**ui
licet deus sit et homo etc. **I**n hoc versu remouent
tres errores: quia ostendit veritas persone
christi in duabus naturis. et hoc remouet errorem
hereticorum mentientium duas personas esse in
christo. **S**ecundus error remouet cum dicitur. unum autem
non conversione etc. **D**ixerunt enim divinitatem
in deo factam: cum factus est homo. **T**ertius error
remouet cum dicitur unum omnino non confusione
etc. **D**ixerunt etiam confusas esse naturas divinam
et humanam: cum una substantia esset christus deus
et homo. **C**ontra quod fides catholica dicit
non confusione substantie: et probat hoc exemplo
Nam sicut anima rationalis et caro etc. **H**ue
enim substantie penitus immixte corpus et anima
rationalis sunt unum homo et una persona: sic
divina et humana natura: in christo una perso-
na. **N**on Augustinus errores hereticorum contra
humanitatem assumptam ita euacuat dicens.
Natus est filius dei ex homine non per hominem
et non ex virili semine et ex coitu: sed carne
ex virginis corpore trahens: et non de celo
secum afferens. sicut marchion et origenes
affirmant. **N**ec in fantasia id est absque carne
sicut valentinus. neque putative imaginatus:
sed corpus verum non tamen carnem sicut mar-
tinianus. sed anima cum ratione sua. et ratio
cum sensibilibus sensibus per quos sensus in passi-
one sua: et ante passionem dolores carnis sue
sustinuit. neque sic natus est de virgine ut di-
vinitatem non nascendo acciperet quasi antequam
nascere de virgine deus non fuerit: sicut
antem et marcellus docuerunt sed eternus

homo deus de uirgine natus. **Aug⁹** i libro 83. q. xi. q. cōtra hereticos mēientes corpus xpi fuisse fantasma. Si fantasma fuit corp⁹ xpi fefellit xps. et si fallit veritas nō est.

Est autem veritas xps. nō ergo fantasma fuit corpus eius. Querit de hoc sicut aīa rationalis zc. si anima et caro sūt partes hominis id est totius opōiti. ergo deus et hō sūt partes xpi: qd est error. omnis enim ps in q̄rum pars diminuta est: quia caret integritate totius. sic ergo eēt deus dimīnut⁹.

Ad hoc ergo responderetur ad Ro. p. sup illum locū qui factus est ei ex semine dauid zc. glo. non ex duabus naturis vna facta ē natura composita. xps hō vna persona ē gemine sublatiōe: nec tamē deus vel homo ps huius persone dici potest. Aliqn dei fili⁹ anteq̄ formam serui acciperet non erat totus: et creuit cum homo diuinitati ei⁹ accessit. Rndendū ergo qd non ē penitus simile et ita est ibi fallacia cōsequētis. Idem enī est ac si diceretur. est simile quo ad hoc. q̄ simile quo ad omnia. Sequit⁹ qui passus ē pro salute nostra zc. illud expōitū est supra vsq; ad illum locum. ad cuius aduētum. hic querit aug⁹ quare xps tā ignominiose mortuus est. Unde in libro de symbolo. d. cruce eius loquit⁹. qd dicam. xps tale genus morti elegit: vt aliquod gentis mortis martyres non formidarent. vnde in libro de vera religioe. Satellites voluptatum diuitias appetebant. pauper esse voluit. bonoribus inhyabāt. rex fieri noluit. mortem metuebāt morte damnatus est. ignominiosum genus mortis crucem horrebāt. Crucifixus est. Nō enim ullū peccatum cōmitti potest nisi dū appetū ea que ille otemptit. aut fugiū ea q̄ ipse sustinuit. Sequit⁹ ad cui⁹ aduentum omnes hoīes zc. **Aug⁹** de eccliaſtīc dogmatib⁹. 6. ca. Erit resurrectio mortuor⁹ et omnium. sed vna et semel nō prima iustoz. 2° peccatorum. ut fabula est somniatorum. sed vna omnū. et si id resurgere dī qd cadit. caro ergo nostra i veritate resurget sic in fide cadit. et non fm orig. immutatio corporum erit id est aliud non corpus nouum pro carne sed eadem que corruptibil cadit tam iustorum q̄ iniustorum resurget incorruptibilis. Item in eodem. 9. caplo. Non ē alia resurrectio futura post generalem q̄

origenes delirat: vt demones vel impii homines post tormēta quasi suppliciis expurgati: uel illi in angelicam redeunt qua creati sunt dignitatem. uel isti iustorum societati donentur: eo qd hoc diuine pietati conueniat: ne quid d rationabilibus creaturis pereat: sed quolibz modo saluēt⁹. Nos credamus ipsi iudici omnium et retributorū iusto: qui dixit. **I**bunt impii in supplicium eternum. **I**usti autem in vitam eternā: vt percipiant fructum operum suorum. **S**equitur epilogus. hec est ergo fides catholica zc. **R**epeat⁹ materia cum dicis. hec est fides zc. **E**t subditur coinatio cum subditur **Q**uā nisi glq̄ zc. Querit que sit differentia inter ista duo fideliter et firmiter: quia vnū sufficere videt⁹. **R**espondeo per hoc qd dicis fideliter notat fides et rectitudo in motu fidei: que est assentire prime veritati propter se ipsam. **P**er hoc qd dicitur firmiter notat modus caritatis: qui est annexus fidei. **P**urificatur enim anima per fidem **A**ct. 15. fide purificans corda eorum. sed firmatur per caritatem cui⁹ scilicet fides per dilectionem operatur: sicut dicitur ad **S**al. 5. vnde in **C**anti. ultimo. fortis est vt mors dilectio. **E**t sic terminat istud symbolum. **A**men.

Hic finis prebect operis solēis dñi **A**lexandri de **A**les ordinis minorū **T**heologi famosissimi super teritiū sententia 2: quod popri me emēdarum: **V**enerit impressionem habuit impensis **J**ohannis de **C**olonia socii eius **J**ohannis manthen d. **S**heretzem **A**nno a natali christiano. **M**.cccc. **xxxv**.

